
WIDENER
HN USZT X

HARVARD COLLEGE LIBRARY
VE RI TAS
ICELANDIC COLLECTION
FORMED BY KRISTJÁN KRISTJÁNSSON
Given in Memory of
WILLIAM HENRY SCHOFIELD
Professor of Comparative Literature 1906-1920
by his Wife
MARY LYON CHENEY SCHOFIELD
6th April 1931

ÆFINTÝRI OG SÖGUR

EFTIR

H. C. ANDERSEN

STEINGRÍMUR THORSTEINSSON

ÞÝDDI

REYKJAVÍK

KOSTNAÐARM.: GUÐM. GAMALIELSSON

1904

ÆFINTÝRI OG SÖGUR

EFTIR

H. C. ANDERSEN

STEINGRÍMUR THORSTEINSSON

ÞÝDDI

REYKJAVÍK

KOSTNAÐARM.: GUÐM. GAMALÍELSSON

1904

ÍSAFOLDARPRENTSMIÐJA.

ÆFINTÝRI OG SÖGUR

EFTIR

H. C. ANDERSEN

STEINGRÍMUR THORSTEINSSON
ÞÝDDI

FYRSTA BINDI

REYKJAVÍK

KOSTNAÐARM.: GUÐM. GAMALÍELSSON

1904

H. C. Andersen.

Hans Christian Andersen, æfintýraskáldið heimsfræga, er fæddur í Odense (Óðinsvé) 2. apríl 1805. Faðir hans var fátækur skóari, en vel gefinn að andlegum hæfileikum og betur en vanalegt er í þeirri stétt, og talsvert lesinn. Móðirin var blíðlynd kona og góðhjörtuð. Lagði faðirinn mikla alúð við drenginn og varði sunnudögunum til þess að búa til handa honum leikföng og las hátt fyrir hann í „Þúsund og einni nótt“, kómedíum Holbergs o. fl. Vakti það snemma ímyndunarafl drengsins; einkum fór hann að hafa mikinn hug á sjónleika-gerð, saumaði föt á leikbrúður sínar og lét þær leika leiki, sem hann bjó til upp úr sér eða setti saman af því, er hann hafði séð umferðartrúða leika í Odense; ætlaði hann sér að semja óskköpin öll af leikritum og bar þar að auki óspart við að yrkja kvæði. Auðvitað var á þessu öllu hinn mesti viðvaningsháttur og bernskubragur, en það sýndi hversu rík og ómótstæðileg skáldþráin var í brjósti hans. Mjög var hann undarlegur og ólíkur öðrum börnum, fullur af ímyndunar draumórum og sjúklegri viðkvæmni, samfara hóflausum stórhug til einhvers hærra, sem þótti stinga í stúf við fátæktina, og þó sumum væri ekki grunlaust að eitthvað ó-

venju mikið byggi í drengnum, þá vóru þó hinir fleiri, sem drógu dár að honum og nærri því töldu hann hálfvita.

Föður sinn misti Andersen 11 ára gamall og hafði þá móðir hans ofan af fyrir þeim með þvotti og ýmsri annari vinnu. Nokkru seinna giftist hún í annað sinn og var seinni maðurinn líka skóari, en lét sér ekkert ant um uppeldi stjúpsonarins. Móðir Andersens hugsaði þá helzt að láta hann læra skraddaraiðn, af því hann var svo natinn að sauma utan á leikbrúður sínar, en það vildi Andersen ekki; hann vildi fyrir hvern mun verða leikari. Svo varð samt að vera sem móðirin vildi. En áður hann færi að nema skraddarahandverkið átti hann að ljúka skólagöngu sinni, en það var í skóla nokkrum fyrir fátæk alþýðubörn, þar sem ekki var annað kent en fræðin, skrift og reikningur. Var hann nú fermdur og átti að fara til læringar hjá skraddara nokkrum, en þá sárbændi hann móður sína að lofa sér heldur að fara til Kaupmannahafnar. „Eg vil verða frægur“, sagði hann; „eg hef lesið um marga menn, sem fæddir vóru í bláfátækt eins og eg, en urðu frægir; fyrst verður maður margt ílt að þola, en á eftir verður maður frægur“. Nú er hann sótti þetta svo fast, þá leitaði móðirin til spákonu einnar og lét hana spá fyrir honum í spilum og kaffikorg. „Sá tími mun koma“, sagði spákonan, „að Odense-bær verður skrautlýstur honum til sæmdar“. Þau orð gerðu það sem dugði og lagði nú Andersen, fjórtán ára gamall, á stað til Kaupmannahafnar (1819) með eina tíu ríkisdali í vasanum og dálítinn fataböggul undir hendinni. Kemur hann nú til höfuðborgarinnar alókunnugur öllum og átti nú sjálfur að koma sér á framfæri. Ekki var drengurinn sélegur, heldur ófríður í meira lagi, bleikhærður og fölur í andliti, toginleitur og fullorðinslegri í yfirbragði en hann hafði aldur til, óliðlega vaxinn og limaburðurinn dinglandalegur, en ófeiminn var hann að hafa sig áfram. Vildi svo heppilega til fyrir honum, er hann leitaði á fund Síbóni, söngmeistara við konunglega leikhúsið, ítalsks manns, að hann hitti þar í miðdegisgildi; vóru þar meðal annara gesta skáldið Baggesen og tónasnillingurinn Weyse. Spáði Baggesen því þá, að einhvern tíma mundi verða maður úr þessum undarlega

pilti og Weyse gekst fyrir samskotum til bráðustu þarfa hans. Síbóni tók að sér að kenna honum söng, því Andersen hafði söngrödd mjög góða, en er sú kensla var á sem beztum vegi, komst hann í mútur, og var þá horfið frá því að gera hann að leikhúss-söngvara. Ekki fór betur, er reyna skyldi að kenna honum leikhús-dans (Balletdans); líkamsvöxtur hans og limaburður gerði hann ófæran til þess og varð því sú niðurstaðan, að hann var látinn hætta við alt leiklistarnám (1822). Andersen hafði samt það gagn af þessari veru sinni í leikhúss-skólanum, að hann fékk að vera bak við leiktjöldin og enda koma fram á leiksviði einstöku sinnum og taka þátt í flokkasöngum, eftir að hann komst úr mútum. Sorgarleika samdi hann um þessar mundir hvern af öðrum og hvern öðrum lakari, sendi þá leikhúss-stjórninni og fékk þá jafnharðan aftur með þeim ummælum, að þeir væru óhafandi. En ekki duldist mönnum samt að innan um vóru í þeim glampar af sannri skáldgáfu.

Hitt var þó enn auðsæjara, að ætti nokkuð að verða úr A. sem skáldi, þá yrði að bæta úr mentunarskorti hans og urðu ýmsir góðir málsmetandi menn til að styðja hann og styrkja með ýmsu móti og má þar fremstan telja mikilmennið og göfugmennið Jónas Collin. Hann kom því til leiðar að konungur veitti A. 400 rd. árs-styrk í 3 ár til að ganga í latínuskóla. Fór A. þá í Slagelse latínuskóla, en rektor við þann skóla var á þeim árum S. Meisling, og var A. á heimili hans og undir hans tilsjón og fylgdist með honum síðan til Helsingjaeyrar er hann varð rektor við skólann þar. Meisling þessi var að vísu velmentaður maður og hinn lærðasti, en hvort sem það hefir verið hraparlegt missýni eða annað verra, þá er það víst að honum fórst illa við A. Hafði hann enga trú á að neitt mundi verða úr honum sem skáldi og ætlaði sér að uppræta úr honum allar skáldagrillur og beitti við hann hörku og háði, en Andersen viðkvæmur og blautgeðja sem barn og lauk svo að Collin tók hann úr skólanum og sá honum fyrir privat-kenslu í Kaupmannahöfn. Gekk A. svo undir stúdentspróf (Artium) í Khöfn og hlaut aðra einkunn.

Um þessar mundir hafði A. ort hið fræga kvæði sitt „Det döende

Barn“ og fleiri, sem vöktu athygli manna; þá samdi hann og „En Fodrejse fra Holmens Kanal til Østpynten af Amager“, „humóristiska“ skáldsögu, sem ber talsverðan keim af þýzka æfintýraskáldinu Hoffmann. Kvæðasöfn komu út eftir hann 1830—33 og 47, en ekki verður sagt að hann sé tilkomumikið ljóðskáld, þó sum kvæði hans séu einkar fögur. 1833 fekk hann ferðastyrk af almannafé til utanfarar og dvaldi hann á Italíu veturinn 1833—34. Eftir það samdi hann skáldsöguna „Improvisatoren“ („Talandi skáldið“), sem er ágæt lýsing á lífinu í Ítalíu, full af ljómandi fegurð og ímyndunar auðlegð. Markar útkoma þeirrar bókar tímamót í lífi hans, því fyrir hana hlaut hann fyrst almenna viðurkenningu sem skáld, bæði utanlands og innan, en áður hafði hann átt mjög erfitt uppdráttar, einkum í Danmörku, með því að gagnrýnendur þar höfðu lagzt mjög á hann með hörðum og enda óvildarfullum ritdómum. En úr þessu var honum óhætt. Menn fundu það að hinum fyrri skáldritum Andersens, að þau væru að mörgu leyti andlega óþroskuð, formlaus og ólistfeng, og er að vísu nokkuð hæft í því. Þar við bættist að A. var sjálfur helzt til mikið barn — það var hann alla æfi; hin barnalega hégómagirni hans egndi marga á móti honum. Meðal þeirra, sem drjúgum hnífluðu hann, var skáldið og mentaskörungurinn Johann Ludvig Heiberg, þó hann að sumu leyti kannaðist við skáldkosti hans. Heiberg hefir víst ekki órað fyrir því, að hann mundi sjálfur verða svo stórkostlega yfirstiginn af honum að skáldfrægð eins og raun hefir á orðið síðar.

Helztu skáldsögur Andersens aðrar en „Improvisatoren“ eru „O. T“, „Kun en Spillemand“ og „De to Baronesser“.

Andersen hefir eflaust verið víðförlastur allra danskra skálda. Hann var nálega ávalt á ferðalagi úr einum stað í annan, enda var hann ókvæntur alla æfi og hafði ekki neitt fast heimili. Höfðu þær ferðir mjög svo örfandi og auðgandi áhrif á skáldgáfu hans. Kyntist hann á ferðum sínum fjöldamörgum andans mönnum og tignarmönnum ekki síður, og hvarvetna var hann kærkominn gestur; átti það vel við hann að fara land úr landi og gleðjast yfir frægð sinni og vinsæld.

Hefir hann ritað nokkrar ferðasögur eða skáldlegar lýsingar landa þeirra, er hann fór um, og þjóða þeirra, er hann hafði kynni af. Merkast þeirra rita hans er „En Digters Bazar“.

Þótt Andersen hafi samið leikrit ekki allfá og sum þeirra getið sér góðan róm á leiksviði, þá kveður samt eigi mjög að honum sem sjónleika skáldi. Sumir sjónleikar hans eru æfintýralegs efnis. Bezt af leikritum hans er talið „Den ny Barselstue“, fyndnisríkur kýmileikur, sem alloft hefir verið leikinn.

Það, sem gert hefir Andersen frægastan allra danskra skálda í öðrum löndum, gert hann að heimsfrægu skáldi, það eru æfintýri hans. Af þeim kom út fyrsta heftið 1835 og svo þaðan af hvert á fætur öðru; létu menn misjafnlega við þeim í fyrstu, einkum í Danmörku, en áður langt um liði urðu þau mikils metin og vinsæl og þá ekki sízt erlendis. Hafa þau verið þýdd á fjöldamörg tungumál og eru fram á þenna dag í mesta afhaldi víða um lönd. Kallaði A. þau fyrst „Eventyr fortalte for Börn“, en seinna gaf hann þeim nafnið „Eventyr og Historier“, og er það mikið safn, um 150 að tölu. Er auðvitað ekki alt jafngott í svo miklum fjölda, en þó tekin séu að eins þau æfintýrin, sem eru viðurkend snildarverk, þá er það ekki lítið safn.

Í þessum æfintýra skáldskap hefir A. fundið sig sjálfan sem skáld; í honum er hann frumlegur og alveg einstakur; í honum hafa allir skáldkostir hans geta notið sín til fulls, enda er í honum meira frjálsræði og formið óbundnara en í öðrum skáldskap. En það má með sanni segja, að A. hefir aðdáanlega tekizt að klæða æfintýri sín í listfengan búning, sem efninu hæfir, og á þann hátt, sem enginn mun geta leikið eftir. Það var eigi að eins skáldgáfan með sínum töfrum, sem hér kemur til greina, en það var líka barns-eðlið í A. sjálfum í sambandi við skáldgáfu hans sem gerði það, að hann gat orðið slíkur höfundur fyrir börnin sem hann varð; að hann gat samið slík barnaæfintýri, sem enginn hefir getað fyr né síðar — sannkallaðar perlur úr djúpi barnhreinnar skáldsálar.

En það er ekki að eins til barnanna, sem æfintýri Andersens eiga erindi, heldur einnig til hinna fullorðnu, og því kvað norska þjóðskáldið Björnstjerne Björnson þetta til hans:

Da min Sjæl var barnehungrig,
Mætted Du med voksne Tanker;
Siden den blev mæt og voksen,
Ammed Du paa Barnet i den.

Það kom fram, sem Andersen hafði sjálfur sagt í æsku, að fyrst yrði maður að þola margt ilt, en síðan yrði maður frægur. Hann öðlaðist meiri heimsfrægð en nokkurt annað danskt skáld. Odense-bær gerði hann að heiðursborgara sínum og bærinn var skrautlýstur honum til sæmdar. Æfisögu sína ritaði hann sjálfur og kallaði hana „Mit Livs Eventyr“; er það hin fróðlegasta bók, þar sem hún bæði skýrir svo nákvæmlega frá lífsferli hans og lýsir skaplyndi hans svo hreinskilnislega alveg eins og það var[1]. Hann andaðist sjötugur að aldri í Kaupmannahöfn 4. ágúst 1875.

1) Í niðurlagi þeirrar bókar minnist hann með sérlegri þakklátsemi á ritgerð dr. Gríms Thomsens í „Dansk Maanedsskrift“ (1855), er hann samdi þá er safn-útgáfa ritverka Andersens var nýútkomin. Gr. Th. hafði ávalt unnað mjög skáldskap Andersens og tekið svari hans. Þess ber og að geta, að þjóðskáldið Jónas Hallgrímsson hafði frá því fyrsta hinar mestu mætur á æfintýrum Andersens. Æfintýrið „Toppen og Bolden“ ummyndaði hann í íslenzkt æfintýri „Leggur og skel“ og er kunnugra en frá þurfi að segja, hve meistaralega það er gert.

Efnisyfirlit.

Hafmeyjan litla.

Langt úti í reginhafi er vatnið fagurblátt eins og blöðin á fegursta kornblómi og gagnsætt eins og skærasta gler, en það er geysidjúpt og dýpra en svo að nokkur akkeris-strengur taki þar niður og mætti reisa marga kirkjuturna hvern upp af öðrum, ef þeir ættu að ná upp alt frá botninum og yfir sjávarborð. Þar niðri búa marbendlarnir.

Nú skal enginn ætla, að þar sé ekkert nema auður og hvítur sandbotninn; það er öðru nær. Þar vaxa furðulegustu tré og plöntur, sem alt er svo liðugt í leggjum og blöðum að það kvikar við hverja minstu bifun vatnsins, sem lifandi væri. Allir fiskarnir, bæði þeir stóru og smáu, skjótast þar inn á

milli greinanna, að sínu leyti eins og fuglarnir í loftinu hérna uppi á þurlendinu. Þar sem dýpst er í sjónum gnæfir höll hafkóngsins; eru veggir hennar af kóral og gluggarnir háir og ganga upp í hvassboga; þeir eru gerðir af skærasta rafi, en þakið af skeljum einum, sem opnast og lykjast saman eftir hræringum vatnsins. Það er yndi á að horfa, því í hverri skel eru ljómandi perlur, og mundi hver þeirra vera fyrirtaks prýði í drotningar kórónu.

Hafkóngurinn, sem bjó þarna niðri, hafði verið ekkjumaður í mörg ár, og var móðir hans ráðskona hjá honum; hún var vitur kona, en þóttaðist mjög af ættgöfgi sinni, og því bar hún tólf ostrur á sporðinum, þar sem hinum hefðarfrúnum leyfðist ekki að bera fleiri en sex. En annars átti hún mikið lof skilið, ekki sízt fyrir það, að hún var svo góð við litlu hafmeyjarnar, sonardætur sínar. Þær vóru sex að tölu og allar fallegar, en sú yngsta var langfríðust. Hörund hennar var ljóst og skært sem rósarblöð, augun bláfögur sem vatnadjúp, en þó var hún að sköpulagi eins og hinar, því ekki hafði hún fætur, heldur var líkami hennar vaxinn niður í fisksporð.

Allan liðlangan daginn léku kóngsdæturnar sér þarna niðri í höllinni, í sölunum stóru, þar sem fult var af lifandi blómum, sem spruttu út úr veggjunum. Þar var lokið upp rafgluggunum stóru og syntu þá fiskarnir inn til þeirra í höllina, að sínu leyti eins og svölurnar fljúga inn til okkar, þegar við ljúkum upp gluggunum, en fiskarnir syntu beina leið til kóngsdætranna, létu þær mata sig og lofuðu þeim að strjúka sér.

Fyrir utan höllina var stór lystigarður. Í honum uxu eldrauð og dimmblá tré; glóðu aldinin sem gull og blómin sem logandi eldur, því alt af voru leggir þeirra og blöð á sífeldu iði. Sjálfur jarðvegurinn var duftsmár ægissandur og fagurblár til að líta sem brennisteinslogi. Alt sveimaði þar í einhverjum undarlegum heiðbláma, og var líkara því að maður stæði hátt uppi í loftinu og sæi himininn fyrir ofan sig og neðan en að maður væri niðri á mararbotni. Í blíðalogni sá til sólarinnar og var hún tilsýndar eins og purpurablóm og því líkast sem alt ljósið streymdi út frá blómbikarnum.

Allar kóngsdæturnar áttu hver sitt smápetti í garðinum, sem þær máttu vinna að og planta í eftir vild sinni; einni leizt að laga blómbeðið sitt í hvals líki, annari þótti betur fara að hafa það sem líkast litilli hafmey, en sú yngsta gerði sitt kringlótt í líking við sólina og setti þar ekki önnur blóm en þau, sem vóru skínandi rauð og líktust henni að lit Hún var undarlegt barn, stilt og hæglát og athugasöm, og þegar hinar systurnar prýddu hjá sér með undarlegustu hlutum, sem þær höfðu fengið úr sokknum skipum, þá var það að eins einn hlutur, sem hún vildi nota, fyrir utan rósrauðu blómin, sem líktust sólinni hið efra; það var fagurt marmaralíkneski af dálitlum fríðum yngissveini, úthöggið í hvítskæran, gljáandi marmara. Var það standmynd og hafði einhverntíma við skipreika sokkið þangað niður á sjávarbotn. Upp við marmarasveininn gróðursetti hún grátpíl, og óx hann prýðilega og slútti yfir líkneskið með laufmiklum greinum, sem löfðu alt niður að bláleitum sandbotninum, en skugginn, sem bar af trénu á

sandinn, var fjólublár og iðaði án afláts eftir blakti greinanna; það var eins og toppurinn og rótin væru altaf að leika sér að því að kyssast.

Að engu þótti henni eins gaman og að heyra sagt frá mannheiminum uppi á þurlendinu. Amma hennar gamla varð að segja henni alt, sem hún vissi um skip og borgir, menn og dýr. Það þótti henni sem vera mundi hvað inndælast, að á landi uppi leggur ilm og angan af blómunum, því á sjávarbotninum eru þau ilmlaus; eins það, að skógarnir eru grænir og að fiskarnir, sem sveima þar á milli greinanna, geta sungið svo skært og fagurt. Það stóð nú svo á því, að amma hennar kallaði smáfuglana fiska; þær hefðu annars ekki skilið hana, því þær höfðu aldrei séð fugl á æfi sinni.

»Þegar þið eruð fullra fimtán ára«, sagði amman, »þá verður ykkur lofað að fara upp úr sjónum, og þá megið þið sitja uppi á klettunum í tunglskininu og horfa á stóru skipin, sem fram hjá sigla; þið skuluð þá fá að sjá skógana og stóru borgirnar«. Á því árinu, sem nú fór í hönd, varð ein af systrunum fimtán ára, en svo var hver einu ári yngri en önnur, koll af kolli; hin yngsta hlaut því að bíða í fimm ár þangað til hún fengi að koma upp frá sjávarbotninum og skoða hvernig umhorfs er hjá okkur, sem á landi búum. En hver hét annari að segja frá því, sem hún hefði séð og þótt fallegast fyrsta daginn, því amma þeirra sagði þeim ekki nándar nærri nóg. Það var svo margt og mikið, sem þær vildu fræðast um.

Engin systranna þráði þetta til líka við yngstu systurina

og það var einmitt hún, sem lengst átti að bíða, — hún sem altént var svo stilt og hæglát og hugsandi. Hún stóð marga nóttina við opinn gluggann og horfði upp í sjóinn dimmbláan, þar sem fiskarnir léku sér með sporðaköstum. Hún sá tunglið og stjörnurnar, og stóð af þeim bleikur ljómi, en virtust þó stærri gegnum vatnið en fyrir okkar augum sýnist. Þegar undir þau virtist svipa svörtu skýi, þá vissi hún, að það var annaðhvort hvalur, sem synti uppi yfir henni eða þá skip með mörgum mönnum innanborðs. Þeim kom víst allra sízt til hugar, að lítil og fögur hafmey stæði þar fyrir neðan og rétti upp hvítar hendur eftir kilinum.

Nú var þá kóngsdóttirin elzta orðin fimtán ára og mátti koma upp fyrir sjávarmálið.

Þegar hún var aftur komin, kunni hún frá ótalmörgu að segja, en það sagði hún væri inndælislegast, að liggja í tunglskininu á sandrifi úti í lásléttum sjónum skamt frá landi og horfa upp til stóru borgarinnar þar sem ljósin blikuðu eins og ótal stjörnur, og væri þá skemtilegt að heyra hljóðfæraslátttinn og ysinn og hávaðann í vögnunum og manngrúanum og að sjá kirkjustöplana og turnspírurnar mæna hátt í loft upp og heyra þaðan klukknahljóminn. Af því nú yngsta systirin gat ekki komizt þangað upp, þá varð eftirþrá hennar því meiri.

Og mikil var athygli hennar og eftirtektasemi þegar hún heyrði frá þessu sagt, og seinna þegar hún stóð á kvöldin við opinn gluggann og horfði upp í gegnum sjóinn dimmbláan, þá var hún altaf að hugsa um stóru borgina með öllum

glaumnum og háreystinu og þótti henni þá sem kirkjuklukkurnar hringdu rétt yfir höfði sér.

Árið eftir fékk önnur elzta systirin að fara upp úr sjónum og mátti hún synda hvert á leið sem hún vildi. Hún skaut sér upp rétt í sama bilinu og sólin gekk undir, og þá sjón kvaðst hún hafa séð fegursta á æfi sinni. Hún sagði að himininn hefði verið allur eins og glóandi gull; og skýin,—já, þeim hafði hún engin orð til að lýsa; þau hefðu siglt rauðgullin og fjólublá yfir höfði sér, en þá hefði komið svanahópur fljúgandi ennþá ferðmeiri en skýin, eins og snjóhvít slæða, og svifið fram yfir djúpið þangað sem sólin var að setjast. Hún hefði líka ætlað að synda þangað, en í því hefði sólin horfið og rósfagri bjarminn sloknað um leið á hafinu og skýjunum.

Næsta ár kom þriðja systirin upp úr sjónum. Hún var áræðnust þeirra allra og synti því upp eftir einu breiðu fljóti, er féll til sjávar. Þá sá hún ljómandi fagrar iðgrænar hæðir, alvaxnar vínviði; lystihallir og búgarðar blöstu þar við innan um dýrðlega skóga; hún heyrði hljóðfagran söngfuglaklið og sólarhitinn var svo mikill að hún varð að stinga sér á kaf til að kæla andlitið. Í víkurhvarfi einu hitti hún hóp af menskum börnum; hlupu þau allsnakin og óðu og busluðu í sjónum; hún ætlaði þá að slást í leikinn með þeim, en þau urðu hrædd og flýðu undan henni. Það sótti að henni dálítið svart kvikindi, það var hundur, en hún hafði aldrei séð hund áður; gelti hann svo gríðarlega að henni að hún varð logandi hrædd og hafði sig undan út í sjóinn, en aldrei gat hún gleymt inn-

dælu skógunum, grænu hlíðunum og fallegu börnunum sem synt gátu í sjónum, þó þau væru alveg sporðlaus.

Fjórða systirin var ekki eins huguð; hún staðnæmdist úti í miðju reginhafi og sagði að þar væri langfallegast, því þaðan sæist yfir mikla víðáttu, svo mílum skifti, og himininn uppi yfir væri eins og stór glerhjálmur. Séð kvaðst hún hafa til skipa, en þau hefðu verið langa leið í burtu og ekki ósvipuð veiðibjöllum tilsýndar; höfrungarnir, sagði hún, hefðu verið skrítnir og skemtilegir og steypzt kollhnýsur, stórhvelin hefðu gusað vatnsstrókum upp úr nasaholunum og hefði sér þótt því líkast sem fult væri af gosbrunnum alt umhverfis.

Nú kom röðin að fimtu systurinni; hún átti afmælisdag um vetur og því gafst henni að sjá það sem hinar höfðu ekki séð í fyrstu skiftin.

Sjórinn var golgrænn og stórjakar á floti um hann allan; hver jaki, sagði hún, var sem perla, og miklu stærri þó og hærri en kirkjuturnar af manna höndum reistir. Mynd þeirra og lögun var hin fáránlegasta og glitruðu þeir sem demantar. Hafmeyjan hafði sezt upp á einhvern hinn langstærsta og beittu öll skipin undan í ofboði þar sem hún barst á jakanum og lét hárið síða flaksast í vindinum. Þegar leið undir kvöldið, var loftið orðið alskýja, gengu þrumur og eldingar og hófust jakarnir í háa loft, þegar stórsjóirnir riðu undir þá, og sló á þá eldroða af leiftraganginum. Á skipunum öllum vóru tekin saman seglin með ótta og æðru, en hafmeyjan sat róleg hæst uppi á stórjaka sínum og horfði á þegar bláleiftrunum hvasshlykkjuðum laust niður í glampandi brimsjóinn.

Svo var í hvert sinn, þegar systurnar höfðu fyrst fengið til leyfis að fara upp úr sjónum, að þá var hver um sig hrifin af hinu nýja og fagra, sem fyrir augun bar, en nú þegar þær vóru fullorðnar stúlkur og máttu fara upp úr sjónum þegar þær vildu, þá hættu þær að kæra sig um það. Þær langaði þá heim aftur, og þegar mánuður var liðinn, sögðu þær að langfallegast væri niðri hjá þeim, og skemtilegast væri að vera heima.

Oft var það á kvöldin að hinar fimm systur tóku hver yfir um aðra og stigu svo saman upp úr sjónum; og þegar upp dró stormviðri, svo að þær gátu ímyndað sér að skip mundu farast, þá syntu þær á undan skipunum og kváðu svo snjalt og yndislega um það, hvað fagurt væri á mararbotni, og beiddu sjómennina að óttast ekki að koma þangað niður. En sjómennirnir skildu ekki orðin, þeir héldu að það væri hvinurinn í storminnm, og fengu ekki heldur að sjá dýrðina þar neðra, því þegar skipið sökk, þá druknuðu mennirnir og komu að eins sem liðin lík í höll hafkóngsins.

Þegar nú systurnar stigu svona samtengdar á kvöldin hátt upp í gegnum hafsjóinn, þá stóð litla systirin alein eftir og mændi á eftir þeim; henni fanst eins og hún ætlaði að fara að gráta, en hafmeyjarnar geta ekki felt tár og fyrir þá sök verður sorgin þeim miklu þungbærari.

»Æ, það vildi eg að eg væri fimtán ára«, sagði hún, »eg veit það, að mér mun þykja vænt um heiminn þarna efra og mennina sem þar búa«.

Loksins varð hún fimtán ára.

»Hana þá«, sagði amma hennar, ekkjudrotningin gamla, »nú ert þú þá af höndum okkar. Komdu nú og lofaðu mér að skreyta þig eins og hinar systurnar þínar«; og hún setti á höfuð hennar kranz úr hvítum liljum, en hvert liljublað var perlu-helmingur; og svo lét sú gamla átta stórar ostrur læsa sig fastar á sporð kóngsdótturinnar til að tákna tignarstöðu hennar.

»Eg kenni svo til«, sagði hafmeyjan litla.

»Slíkt verður að þola; fordildin er ekki tekin út með sældinni«, sagði sú gamla.

Fegin mundi hafmeyjan hafa viljað hrista af sér alt þetta skraut og leggja af sér þennan þunga kranz; rauðu blómin hennar í garðinum fóru henni miklu betur, en hún vildi nú ekki fara að gera þetta upp aftur. »Vertu sæl« ! sagði hún og hóf sig, létt og skær eins og vatnsbóla, upp í gegnum sjóinn.

Sólin var nýgengin undir, þegar hún lyfti höfði sínu upp úr sjónum, en skýin öll glóðu enn sem rósir og gull, og kvöldstjarnan blikaði svo skær og fögur á bleikrauðum himninum; loftið var holt og hressandi og dúnalogn á hafinu. Þar lá stórt skip þrísiglt og hafði ekki uppi nema eitt segl, með því að ekki hreyfði sig minsti vindblær, og sátu hásetarnir hingað og þangað í reiðanum og á ránum. Söngur var þar og hljóðfærasláttur og jafnskjótt sem dimma tók var kveikt á ótal allavegalitum ljóskerum og var til að líta sem allra þjóða flögg blöktu í loftinu. Hafmeyjan litla synti beint að káetuglugganum og í hvert sinn, er sjórinn lyfti undir hana,

þá gat hún séð inn um rúðurnar spegilskærar, hvar margir menn stóðu; vóru þeir prýðisvel búnir, en langfríðastur þeirra allra var kóngssonurinn með stóru augun svörtu. Hann var á að geta ekki mikið eldri en sextán ára; í dag var afmælisdagur hans og því var öll þessi viðhöfn. Skipverjar dönsuðu á þilfarinu og þegar kóngssonurinn kom þangað fram, þá sendust yfir hundrað eldflugur í loft upp og gerði svo bjart sem dagur væri, en hræðsla mikil kom yfir hafmeyjuna, svo hún stakk sér niður í sjóinn, en hún rak fljótt upp höfuðið aftur, og þótti henni þá sem allar stjörnur himinsins hryndu ofan í kringum hana. Slíkar eldlistir hafði hún aldrei séð. Stórar sólir snerust í snarkringlu, skrautlegir eldfiskar sveifluðu sér í bláu loftinu og alt þetta speglaði sig í lygnum og tærum sjónum. Á sjálfu skipinu var svo bjart að sjá mátti hvern hinn minsta streng í reiðanum, hvað þá heldur mennina. En kóngssonurinn, hvað hann var fallegur! — og hann gekk innan um fólkið og tók í höndina á hverjum manni vinalega og brosandi, og jafnt og stöðugt ómaði hljóðfærasláttúrinn á þessari fögru nóttu.

Það var nú komið langt fram á nótt, en hafmeyjan litla gat ekki haft augun af skipinu og kóngssyninum fríða. Það var búið að slökkva á marglitu ljóskerunum, eldflugur sendust ekki framar í loft upp og fallbyssuskot heyrðust engin fleiri, en langt neðan úr djúpinu heyrðist þungur niður og gjálfurhljóð; en hún sat meðan því fór fram á sjónum og hossaðist ýmist upp eða niður svo að hún gat séð inn í káetuna; en skipið tók nú að skríða hraðara, hvert seglið breiddist út af öðru,

og stærði nú bárurnar; það dró upp stóra skýflóka og brá fyrir eldingum langt í burtu. Ógurlegt veður var í aðsigi og því hlóðu hásetar seglum. Skipið stóra öslaði með óða skriði yfir ólgusjóinn, boðaföllin hófust upp eins og stór, dimm fjöll, sem ætluðu að skella yfir, en skipið tók dýfur niður á við milli stórsjóanna, eins og svanur, og lét aftur lyfta undir sig upp á ölduhryggina. Þetta þótti hafmeyjunni litlu heldur en ekki skemtileg ferð, en það þótti skipverjum ekki; í skipinu heyrðust brestir og brak og plankarnir svignuðu, þó þykkir væru, fyrir voðaskellum brotsjóanna, mastrið hrökk í sundur, sem reyrleggur væri, og inn í skipið féll sjór kolblár. Nú sá hafmeyjan litla að þeir á skipinu vóru í háska staddir; hún átti sjálf nóg með að gæta sín, svo að hún yrði ekki fyrir bjálkunum og brotunum sem rak á sjónum, Í eitt skifti varð svo koldimt, að hún sá ekki handa skil, en því næst þegar leiftraði yfir, varð svo bjart að hún þekti þá alla á skipinu; alt var þar í ys og uppnámi, en hún leitaði sérstaklega kóngssonarins unga, og sá hún hann sökkva niður í sjávardjúpið þegar skipið leysti sundur. Hún fagnaði þá fyrst í svipinn yfir því, að nú kæmi hann niður til hennar, en rétt á eftir rankaði hana við, að mennirnir geta ekki lifað niðri í sjónum, og hann gæti því ekki lifandi komið niður í höll föður hennar. Nei, fyrir engan mun mátti hann deyja; þess vegna synti hún innan um borð og planka, sem reiddi þar til og frá í sjónum, og gleymdi því alveg, að hún hefði getað orðið fyrir þeim og dauðrotazt; hún stakk sér djúpt niður í sjóinn og skaut sér svo aftur upp úr kafi milli bylgnanna, og loksins

kom hún þangað sem kóngssonurinn ungi var að gefast upp á sundi í ólgusjónum; hendur hans og fætur vóru að verða magnþrota, augun fögru vóru að lykjast saman; hann hefði dáið þarna ef hafmeyjan litla hefði ekki komið. Hún hélt höfði hans upp úr sjónum og lét svo öldurnar bera sig með honum, hvert sem þær vildu.

Þegar morgnaði, var illviðrinu slotað, en af skipinu sást enginn örmull; sólin rann upp úr sjónum rauð og skínandi, og var eins og kinnar kóngssonarins fjörguðust við það, en augun vóru lokuð eftir sem áður. Hafmeyjan kysti á ennið hans fagra og háa og strauk aftur sjóvott hárið; henni sýndist hann líkur marmaralíkneskinu niðri í garðinum hennar litla; hún kysti hann aftur og óskaði af hjarta að hann mætti lifa.

Nú sá hún fram undan sér meginlandið með háum fjöllum og bláum, sem efst á tindum sínum vóru þakin snævi svo skínandi hvítum sem lægju þar svanir; niðri við ströndina var inndæll, iðgrænn skógur, og fyrir framan hann stóð kirkja eða klaustur; hvort heldur væri, vissi hún ógerla; í garðinum þar uxu sítrónu- og apelsínutré og háir pálmaviðir stóðu fyrir framan hliðið. Ofurlítil vík skarst þar inn í landið; var þar lygnt en dýpi mikið upp að kletti nokkrum; hafði sjórinn skolað þar upp hvítum ægissandi. Þangað synti hún með kóngssoninn fagra og lagði hann á sandinn, en gætti þess vel að hann lægi hátt með höfuðið í hlýju sólskininu.

Nú var klukkunum hringt í stóru hvítu byggingunni og komu þá margar ungar stúlkur út í garðinn. Þá synti hafmeyjan litla lengra frá landi og faldi sig milli steina nokkurra

hárra, sem stóðu upp úr sjónum, lét sjávarfroðu á höfuð sitt og brjóst, svo að enginn gæti séð ásýnd hennar, og hafði nú vandlega gætur á, hvort nokkur kæmi til veslings kóngssonarins,

Áður langt liði kom ung stúlka og var sem hún yrði felmtruð, en það var ekki nema í svipinn; hún sótti fleira fólk, og sá hafmeyjan að kóngssonurinn lifnaði og brosti við öllum, sem kringum hann vóru, en ekki brosti hann í áttina þangað sem hún var; hann vissi ekki heldur að það var hún, sem bjargað hafði lífi hans; og þetta hrygði hana stórum, svo þegar farið var með hann inn í stóru bygginguna, þá stakk hún sér harmþrungin niður í sjóinn og hélt til hallar föður síns.

Hún hafði jafnan að undanförnu verið fálát og hugsandi, en nú urðu miklu meiri brögð að því. Systur hennar spurðu hana, hvað hún hefði séð í fyrstu ferð sinni þar efra, en hún vildi frá engu segja.

Margt kvöldið og margan morguninn fór hún upp þangað sem hún hafði skilið við kóngssoninn. Hún sá að aldinin í trjágarðinum þroskuðust og vóru tekin af trjánum, hún sá snjóinn bráðna af tindum háfjallanna, en kóngssoninn sá hún ekki og því sneri hún ætíð hryggari heim aftur en hún fór á stað. Það var eina huggunin hennar, að sitja í litla garðinum og vefja örmum sínum um marmaralíkneskjuna fögru, sem var svo lík kóngssyninnm, en blómin hirti hún ekki; þau uxu í órækt yfir gangana og fléttuðu hina löngu leggi sína og blöðin inn í greinar trjánna, svo að þar varð alveg dimt.

En loksins gat hún ekki lengur borið þetta ein með sjálfri sér og sagði einni af systrum sínum alt sem var, og fengu þá hinar allar óðara að vita um það, en ekki reyndar fleiri en þær og tvær aðrar hafkonur, sem ekki sögðu frá því nema vildustu vinkonum. Ein þeirra vissi deili á, hver kóngssonurinn var, hún hafði líka horft á þegar mest var um dýrðir á skipinu, og vissi hvaðan hann var og hvar hann átti ríki.

»Komdu, systir góð!« sögðu hinar kóngsdæturnar og með hendurnar lagðar hver um öxl annarar hófu þær sig í langri röð upp úr sjónum, einmitt þar fyrir landi, sem þær vissu að höll kóngssonarins stóð.

Höllin var gerð af ljósgulri, gljáandi steintegund, og lágu upp að henni marmaratröppur, sem náðu niður í sjóinn. Skrautleg, gullroðin hjálmhvolf gnæfðu upp af þakinu, og á milli súlnanna, sem settar vóru umhverfis hallarbygginguna, stóðu marmaramyndir, sem vóru tilsýndar eins og lifandi. Inn um háa glugga af skærasta gleri sást inn í skrautlegustu sali; vóru þar hengd upp dýrindis silki-gluggatjöld og reflar, en veggir allir prýddir stórum litmyndum, sem yndi var á að horfa. Í miðjum stærsta salnum gaus stór gosbrunnur og þeyttust vatnsbunurnar hátt upp undir glerhjálminn í loftinu, þar sem sólin skein ofan í gegn á vatnið og hinar yndisfögru plöntur, sem uxu í gosbrunns-þrónni.

Nú vissi hún hvar hann átti heima, og margt kvöldið og marga nóttina kom hún þangað upp úr sjónum; hún synti miklu nær landi en nokkur hinna mundi hafa árætt, meira að segja, hún fór alla leið upp í mjóa síkið, beint inn undir marm-

ara-svalirnar skrautlegu, sem köstuðu skugga langt fram á vatnið. Þar sat hún og horfði á kóngssoninn unga, sem ekki vissi annað en að hann væri þar aleinn í glaða tunglsskininu.

Oft sá hún hann á kvöldin sigla á skrautbátnum sínum, með blaktandi veifum og ómandi hljóðfæraslætti; hún gægðist fram úr grænu sefinu og tæki vindurinn í síðu, silfurhvítu blæjuna hennar, og sæi það einhver, þá hélt hann að það væri svanur, sem lyfti upp vængjunum.

Marga nóttina þegar fiskimenn vóru úti á sjó og höfðu blys uppi, þá heyrði hún þá segja svo margt gott af kóngssyninum unga, og þótti henni þá vænt um að hún hafði bjargað honum þar sem hann var að volkast hálfdauður í öldunum, og hún hugsaði til þess, hversu höfuð hans hafði hvílt fast við brjóst hennar og hversu innilega hún hafði kyst hann þá; hann vissi ekki vitund um það, hann gat ekki einu sinni dreymt hana.

Altaf var henni að verða betur og betur til mannanna, altaf fór vaxandi sú ósk hennar, að geta hafið sig upp til að vera á meðal þeirra; henni virtist þeirra heimur svo miklu stærri en sinn; þeir gátu flogið yfir hafið á skipum og farið yfir fjöllin skýjum ofar, — og löndin, sem þeir áttu, þau náðu með ökrum og skógum lengra en hún gat eygt. Það var svo margt og mikið sem hana langaði til að vita, en systurnar gátu ekki leyst úr því og þess vegna spurði hún ömmu sína gömlu; hún þekti vel efri heiminn, sem hún, eins og líka rétt var, kallaði löndin fyrir ofan sjóinn.

»Geta mennirnir lifað altaf, þegar þeir ekki drukna«,

spurði hafmeyjan litla, »deyja þeir ekki eins og við hérna niðri í sjónum?«

»Jú«, sagði sú gamla, »þeir verða líka að deyja og þeirra æfi er enda styttri en okkar. Við getum lifað í þrjú hundruð ár, en þegar við svo hættum að vera til, þá verðum við að froðu á sjónum, og eigum ekki einusinni neitt leiði hér á mararbotni meðal ástvina okkar. Við eigum ekki ódauðlega sál; við eignumst aldrei líf oftar, við erum eins og sefið græna; úr því það er afskorið einu sinni, þá getur það ekki grænkað í annað sinn. En mennirnir eiga sál, sem alla tíð lifir, lifir eftir það að líkaminn er orðinn að mold; hún hefur sig upp gegnum hreinan og bjartan loftgeiminn til hinna skínandi stjarna; eins og við köfum upp úr sjónum og sjáum lönd mannanna, eins kafa þeir upp úr og hefja sig til ókunnra yndis-staða, sem við fáum aldrei að sjá«.

»Því fengum við þá ekki ódauðlega sál?« sagði hafmeyjan litla sorgbitin, »eg vildi gefa öll hundruð árin, sem mér er ætlað að lifa, til þess að vera manneskja einn einasta dag og fá síðan hlutdeild í himneska heiminum«.

»Þú mátt ekki vera að setja þetta fyrir þig«, sagði sú gamla, »okkur líður hér miklu betur en mönnunum þar efra«.

»Eg á þá að deyja og fljóta sem froða á sjónum, og heyra ekki sönglist bylgnanna, sjá ekki blómin inndælu og sólina eldrauða. Get eg þá ekkert gert til þess að eignast eilífa sál?« »Nei!« sagði sú gamla; »ekki nema með því eina móti að menskur maður fengi svo mikla ást á þér, að þú yrðir honum kærari en faðir hans og móðir; ef hann héngi við þig

með allan hug sinn og hjarta og léti prestinn leggja sína hægri hönd í þína, þá rynni sál hans yfir í þinn líkama og þá fengir þú einnig hlutdeild í menskra manna hamingju. Hann gæfi þér sál og héldi samt sinni eftir sem áður. En þetta getur aldrei orðið. Það sem hér í sjónum þykir sú mesta prýði, fisksporðurinn þinn, það þykir þar efra afskræmislega ljótt, — þeir hafa nú ekki betur vit á; en þar verður maður að hafa undir sér tvær klunnalegar stoðir, sem þeir kalla fætur, ef maður á að þykja fallegur«.

Þá andvarpaði hafmeyjan litla og horfði með raunasvip á fisksporðinn sinn.

»Látum okkur vera ánægðar«, sagði sú gamla, »leikum okkur og hoppum í þau þrjú hundruð árin, sem við eigum að lifa; það er þó ekki svo stuttur tími; því ánægjulegar getur maður þá hvílt sig á eftir í gröfinni. Í kvöld stendur til að verði hirð-dansleikur hjá okkur«.

Þar var líka sú viðhöfn og prýði, sem hvergi sést önnur eins á jörðu. Veggirnir og loftið í danssalnum stóra vóru úr þykku en gagnskæru gleri. Kynjastórar krákuskeljar, rósrauðar og grasgrænar stóðu raðsettar hundruðum saman beggja vegna og logaði í þeim blár eldur, sem lýsti upp allan salinn og lagði þá eldsbirtu út um veggina, svo að sjórinn fyrir utan varð gagnlýstur; mátti þar sjá allan þann urmul af fiskum, smáum og stórum, sem syntu að glermúrnum, og var hreistrið á sumum purpurarautt, en á öðrum eins og silfur eða gull. Um miðjan salinn rann breið móða og á henni dönsuðu marmennlar og hafgúur eftir sínum eigin söng, en hann var undrafagur.

Svo fagrar raddir hafa ekki mennirnir á landi uppi. Hafmeyjan litla söng fegurst þeirra allra og var henni klappað lof í lófa. Fékk það henni fagnaðar rétt í svipinn, því hún vissi að hún hafði þá rödd, sem öllum röddum var fegri á landi og í sjó. En hugur hennar hvarf bráðara aftur til efra heimsins; hún gat ekki gleymt konungssyninum fagra og þeirri miklu mæðu, að eiga ekki ódauðlega sál eins og hann. Þess vegna læddist hún út úr höll föður síns, og meðan þar var eintómur glaumur og gleði, sat hún í litla garðinum sínum sorgbitin og einmana. Þá heyrði hún alt í einu veiðihorns blástur óma til sín niður í gegnum sjóinn og nú hugsaði hún með sér: „Nú siglir hann víst þarna uppi, hann, sem eg ann meira en föður og móður, hann, sem eg hef fest við hug minn og hjarta, hann, sem eg vildi á vald gefa mig sjálfa og alla auðnu mína. Eg vil hætta öllu til að geta eignast hann og ódauðlega sál. Meðan systur mínar dansa þarna inni í höll föður míns, ætla eg að fara á fund hafnornarinnar; hana hefi eg altaf verið svo hrædd við, en ekki er að vita nema hún geti kent mér ráð og hjálpað mér."

Nú gekk hafmeyjan litla út úr garði sínum og stefndi þangað sem [illegible] beljandi hringiðusvelgir vóru; að baka til við þá bjó hafnornin. Þá leið hafði hún aldrei farið áður; þar uxu engin blóm, og ekkert sjógras. Grár og nakinn sandbotninn lá alla leið að hafsvelgjunum, þar sem sjórinn þyrlaðist eins og snarsnúið mylnuhjól og sogaði niður í djúpið hvað sem fyrir varð. Inn á milli þessara sundurmolandi hafsvelgja varð hún að halda til þess að komast í stöðvar hafnornarinnar, og

drjúgan spöl varð að fara yfir eintóma vellandi leðju, sem nornin kallaði mómýrina sína. Þar að baka til stóð hús hennar í kynjalegum skógi. Trén og runnarnir þar vóru ekki annað en margfætlur, dýr að hálfu en plöntur að hálfu; það var eins og hundraðhöfðaðir höggormar, vaxnir upp úr jörðunni; allar greinarnar vóru slepjugar armakræklur með fingur, sem vóru liprir í snúningum eins og ormar og hreyfðust lið fyrir lið frá rótinni og út í yztu góma. Alt sem til varð náð í sjónum, vöfðu þær sig fastlega utan um og sleptu því aldrei aftur. Hafmeyjan litla varð dauðhrædd og staldraði við; hjarta hennar barðist af angist og henni lá við að snúa aftur, en þá fór hún að hugsa um kóngssoninn og mannlegu sálina, sem hún þráði svo mikið, og við það hughreystist hún. Og nú batt hún síða, hrynjandi hárinu sínu fast um höfuðið, til þess að margfætlurnar gætu ekki náð í það, krosslagði hendurnar á brjósti sér og þaut svo áfram eins og fiskur rennir sér hraðast gegnum sjóinn, og inn á milli margfætlu-ófétanna, sem teygðu eftir henni hjólliðugu armana og fingurna til að krækja í hana. Hún sá að hver þeirra um sig hafði náð í eitthvað og hélt því föstu með ótal smáörmum, eins og í járnböndum. Hvítar beinagrindur gægðust fram úr fangi þeirra, og vóru þær af mönnum, sem druknað höfðu og sokkið niður í djúpið. Margfætlurnar héldu og utan um stýri og kistur og beinagrindur landdýra og enda eina litla hafmey, sem þær höfðu fengið fang á og kyrkt, — og það þótti hafmeyjunni einna hræðilegast.

Nú kom hún á stórt, slepjugt svæði í skógnum

Svo fagrar raddir hafa ekki mennirnir á landi uppi. Hafmeyjan litla söng fegurst þeirra allra og var henni klappað lof í lófa; fékk það henni fagnaðar rétt í svipinn, því hún vissi að hún hafði þá rödd, sem öllum röddum var fegri á landi og í sjó. En hugur hennar hvarf óðara aftur til efra heimsins; hún gat ekki gleymt kóngssyninum fagra og þeirri miklu mæðu, að eiga ekki ódauðlega sál eins og hann. Þess vegna læddist hún út úr höll föður síns, og meðan þar var eintómur glaumur og gleði, sat hún í litla garðinum sínum sorgbitin og einmana. Þá heyrði hún alt í einu veiðihorns blástur óma til sín niður í gegnum sjóinn og þá hugsaði hún með sér: »Nú siglir hann víst þarna uppi, hann, sem eg ann meira en föður og móður, hann, sem eg hefi fest við hug minn og hjarta, hann, sem eg vildi á vald gefa mig sjálfa og alla auðnu mína. Eg vil hætta á alt til að geta eignast hann og ódauðlega sál. Meðan systur mínar dansa þarna inni í höll föður míns, ætla eg að fara á fund haf-nornarinnar; hana hefi eg altaf verið svo hrædd við, en ekki er að vita nema hún geti kent mér ráð og hjálpað mér«.

Nú gekk hafmeyjan litla út úr garði sínum og stefndi þangað sem hinir beljandi hringiðusvelgir vóru; að baka til við þá bjó hafnornin. Þá leið hafði hún aldrei farið áður; þar uxu engin blóm, og ekkert sjógras. Grár og nakinn sandbotninn lá alla leið að hafsvelgjunum, þar sem sjórinn þyrlaðist eins og snarsnúið mylnuhjól og sogaði niður í djúpið hvað sem fyrir varð. Inn á milli þessara sundurmolandi hafsvelgja varð hún að halda, til þess að komast á stöðvar hafnornarinnar, og

drjúgan spöl varð að fara yfir eintóma vellandi leðju, sem nornin kallaði mómýrina sína. Þar að baka til stóð hús hennar í kynjalegum skógi. Trén og runnarnir þar vóru ekki annað en margfætlur, dýr að hálfu en plöntur að hálfu; það var eins og hundraðhöfðaðir höggormar, vaxnir upp úr jörðunni; allar greinarnar vóru slepjugar armakræklur með fingur, sem vóru liprir í snúningum eins og ormar og hreyfðust lið fyrir lið frá rótinni og út í yztu góma. Alt sem til varð náð í sjónum, vöfðu þær sig fastlega utan um og sleptu því aldrei aftur. Hafmeyjan litla varð dauðhrædd og staldraði við; hjarta hennar barðist af angist og henni lá við að snúa aftur, en þá fór hún að hugsa um kóngssoninn og mannlegu sálina, sem hún þráði svo mikið, og við það hughreystist hún. Og nú batt hún síða, hrynjandi hárinu sínu fast um höfuðið, til þess að margfætlurnar gætu ekki náð í það, krosslagði hendurnar á brjósti sér og þaut svo áfram eins og fiskur rennir sér hraðast gegnum sjóinn, og inn á milli margfætlu-ófétanna, sem teygðu eftir henni hjólliðugu armana og fingurna til að krækja í hana. Hún sá að hver þeirra um sig hafði náð í eitthvað og hélt því föstu með ótal smáörmum, eins og í járnböndum. Hvítar beinagrindur gægðust fram úr fangi þeirra, og vóru þær af mönnum, sem druknað höfðu og sokkið niður í djúpið. Margfætlurnar héldu og utan um stýri og kistur og beinagrindur landdýra og enda eina litla hafmey, sem þær höfðu fengið fang á og kyrkt, — og það þótti hafmeyjunni einna hræðilegast.

Nú kom hún á stórt, slepjugt svæði í skógnum, þar sem

stórir, feitir vatnssnákar botnveltust og sýndu á sér kviðinn ógeðslega ljóta og hvítgula. Á miðju svæðinu stóð hús, sem reist hafði verið úr hvítum kjúkum sjódauðra manna; þar sat hafnornin og lét pöddu éta út úr sér, eins og þegar kanarífugli er gefið sikur. Ljótu, feitu vatnssnákana kallaði hún litlu kjúklingana sína og lét þá velta sér á kvapa-brjóstum sínum.

»Eg veit, hvert erindi þitt er«, sagði hafnornin, »þetta er mikil heimska af þér, en þú skalt nú samt fá viljann þinn, þó það steypi þér í ógæfu, blessuð gullfallega kóngsdóttirin! Þú vilt fegin losast við fisksporðinn þinn og fá í staðinn tvær stoðir til að ganga á eins og mennirnir, svo að kóngssonurinn ungi fái ást á þér og þú verðir konan hans og eignist ódauðlega sál«. Um leið og nornin mælti þetta, rak hún upp hlátur svo mikinn og ferlegan, að paddan og snákarnir hrukku niður til jarðar og veltust þar um. »Þú kemur einmitt á réttum tíma«, mælti hún, »á morgun þegar sólin kemur upp, mundi eg ekki geta hjálpað þér, fyr en að ári liðnu. Eg skal byrla þér drykk og áttu að synda með hann til lands, áður en sól rennur á loft, setjast á ströndina og drekka hann; þá mun sporður þinn klofna og grennast í það, sem mennirnir kalla netta fætur, en það er sárt, það er eins og sverði sé lagt í gegnum þig. Allir, sem sjá þig, munu segja að þú sért sú fegursta mannsköpun, sem þeir hafi séð. Þú verður svífandi létt í hreyfingum þínum eins og áður, engin dansmey mun geta svifið á við þig, en við hvert spor, sem þú stígur, mun þér finnast eins og þú stigir á flugbeittan hníf, svo að blóð þitt renni. Viljirðu þola alt þetta, þá skal eg hjálpa þér«.

»Já, það vil eg«, sagði hafmeyjan litla með titrandi rödd; hún var að hugsa um kóngssoninn og ódauðlegu sálina.

»En mundu það«, mælti nornin, »að úr því þú einu sinni ert komin í mannsmynd, þá geturðu aldrei aftur orðið hafmey. Þú getur aldrei liðið niður gegnum sjóinn til systra þinna og hallarinnar hans föður þíns, og náirðu ekki ástarþokka kóngssonarins, svo að hann þín vegna gleymi föður og móður, og elski þig af öllum hug og hjarta og láti prestinn leggja saman hendur ykkar, þá eignast þú ekki ódauðlega sál. Fyrsta morguninn eftir að hann giftir sig annari, þá brestur hjarta þitt og þú verður að froðu á sjónum«.

»Eg vil það«, sagði hafmeyjan og varð í framan eins og fölur nár. »En þú verður nú líka að borga mér«, sagði nornin, »og það er ekkert smáræði, sem eg set upp. Þú átt fegursta rödd allra þeirra, er á mararbotni búa, og með þeirri rödd muntu hugsa þér að töfra kóngssoninn, en þá rödd verðurðu að láta mig fá. Það besta, sem þú átt í eigu þinni, vil eg fá fyrir drykkinn minn dýra. Eg verð að blanda í hann mínu eigin blóði, svo að hann verði skarpur eins og tvíeggjað sverð«.

»En þegar þú nú tekur frá mér röddina,« sagði hafmeyjan, »hvað á eg þá eftir?«

»Þú átt líkamsskapnaðinn fagra, ganginn svífandi og augun talandi«, sagði nornin, »og með þessu muntu geta heillað manns hjarta. Hvað er þetta! hefir þér fallizt hugur? Réttu út tunguna þína litlu, svo að eg geti skorið hana úr þér í borgun; þú fær kraftadrykkinn í staðinn«.

»Svo skal vera«, mælti hafmeyjan; setti þá nornin ketilinn yfir eldinn til að sjóða töfradrykkinn.

»Það er altènd gott að vera hreinlátur«, sagði nornin og néri ketilinn með snákunum, sem hún batt saman í stóran vöndul, síðan risti hún sér skinnsprett á brjóstinu og lét svart blóðið úr sér leka niður í ketilinn. Reykjargufan hverfðist í undarlegustu myndir, svo óalegt var á að horfa. Altaf öðru hverju var nornin að bæta einhverju í ketilinn, og þegar farið var að sjóða til fulls, þá var hljóðið líkt og þegar krókódíll grætur Loksins var drykkurinn fullseyddur og var hann þá ílits eins og tærasta vatn.

»Hana, þar hefirðu hann!« sagði nornin og skar tunguna úr hafmeyjunni litlu, og var hún nú dumba; gat hvorki sungið né talað.

»Ef margfætlurnar ætla að ná í þig, þegar þú fer heimleiðis gegnum skóginn minn«, sagði nornin, »þá þarftu ekki annað en að skvetta einum dropa á þær af drykknum, og munu þá armar þeirra og fingur detta sundur í ótal stykki«. En hafmeyjan litla þurfti þess ekki; margfætlurnar hrukku undan henni lafhræddar, þegar þær sáu skínandi drykkinn í höndum hennar; það lýsti af honum eins og blikandi stjörnu. Svona komst hún skjótlega leiðar sinnar gegnum skóginn, mýrina og beljandi hafsvelgina

Nú sá hún heim til hallar föður síns. Var þar búið að slökkva á blysunum í stóra danssalnum. Það var svo sem auðvitað að þau mundu öll vera sofnuð, en ekki þorði hún að fara inn til þeirra, því nú var hún mállaus og ætlaði að skilja

við þau fyrir fult og alt. Henni fanst eins og hjarta sitt ætlaði að bresta af sorg. Hún læddist inn í garðinn, tók sitt blómið úr hverju blómbeði þeirra systra sinna, kastaði ótal fingurkossum í áttina til hallarinnar og hóf sig svo upp gegnum dimmbláan sjóinn.

Sólin var ekki enn á loft runnin, þegar hafmeyjan sá höll kóngssonarins og gekk upp marmarariðið. Tunglsskin var bjart. Hún drakk hinn magnaða töfradrykk og fanst henni þá sem tvíeggjað sverð gengi gegnum líkama sinn; hún leið í öngvit og lá sem dauð væri. Þegar sólin skein yfir sjóinn, vaknaði hún og fann logandi sviða leggja um sig alla, en frammi fyrir henni stóð ungi kóngssonurinn fríði og horfði á hana með svörtu augunum sínum, en hún leit niður fyrir sig; hún sá að sporðurinn var horfinn og að hún hafði litla, yndisnetta fætur, svo að leit mundi vera á annari fótnettari. En hún var allsnakin og því sveipaði hún um sig hinu mikla og síða hári sínu. Kóngssonurinn spurði, hver hún væri og hvernig hún væri þangað komin, en hún horfði til hans svo blítt, og þó svo raunalega með dökkbláu augunum sínum; það var að vonum, þar sem henni var málsins varnað. Þá tók hann í hendina á henni og leiddi hana inn í höllina. Við hvert eitt spor sem hún gekk, fanst henni sem hún gengi á nálum og beittum hnífum, eins og nornin hafði sagt henni fyrir, en það þoldi hún fúslega; og við hlið kóngssonarins tók hún fótstigin svo léttilega eins og hún væri vatnsbóla, svo að bæði hann og allir aðrir undruðust, hvað göngulag hennar var yndislegt og svífandi.

Hún var færð í dýrindis föt úr silki og netludúk; var hún fegurst allra kvenna í höllinni, en hún var dumba, hún gat hvorki sungið né talað. Yndisfagrar ambáttir, hlaðbúnar silki og gulli gengu fram og sungu fyrir kóngssoninn og konungshjónin foreldra hans; var þar ein, er fegur söng en allar hinar, og kóngssonurinn klappaði lof í lófa og leit til hennar brosandi; þá hrygðist hafmeyjan litla, því hún vissi að hún hafði sungið miklu fegur; hún hugsaði með sér: »Ó, ef hann vissi, að til þess að vera hjá honum, hefi eg gefið burt söngrödd mína og fæ hana ekki aftur um alla eilífð!«

Nú dönsuðu ambáttirnar yndislega, sviflétta dansa eftir hljómi fegurstu sönglistar. Þá lyfti hafmeyjan upp sínum fögru, hvítu örmum, reisti sig upp á tágómana og sveif eftir gólfinu dansandi, og var það með svo mikilli snild, að engin hafði áður dansað nándar nærri eins vel; við hverja hreyfingu kom fegurð hennar æ betur og betur í ljós og augu hennar töluðu hjartnæmara máli en söngur ambáttanna.

Allir vóru hrifnir af því, einkum kóngssonurinn; hann kallaði hana óskila barnið sitt litla og hún herti sig að dansa, þó henni fyndist hvassir hnífar skera sig í iljarnar í hvert sinn er hún kom við gólfið. Kóngssonurinn sagði að nú skyldi hún héðan af ætíð vera hjá sér, og var henni leyft að sofa á flauéls-kodda fyrir framan dyr hans.

Hann lét gera henni karlmannsföt svo að hún gæti riðið út með honum. Þau riðu um ilmandi skóga, þar sem grænar greinarnar strukust við axlir þeirra og smáfuglarnir sungu bak við gróðursæl laufblöðin. Hún klifraði upp há fjöll með kóngs-

syninum, og þó að blæddi úr fótum hennar svo aðrir sáu, þá hló hún samt að því og fylgdist með honum, þangað til þau sáu skýin fyrir neðan sig, eins og fljúgandi fugla, sem eru á leið til fjarlægra landa.

Heima í höll kóngssonarins gekk hún einatt út á marmaratröppurnar breiðu, og kældi það brennandi fætur hennar að standa í köldu sjóvatninu, og hugsaði hún þá til hinna allra þar niðri í djúpinu.

Eina nóttina komu systur hennar og héldust í hendur; þær sungu svo raunalega um leið og þær bárust eftir sjónum. Hún gerði þeim bendingu, og þær þektu hana þá og sögðu henni, hversu hún hefði hrygt þau öll. Eftir það komu þær til hennar á hverri nótt og eina nóttina sá hún álengdar á sjónum ömmu sína gömlu, sem hafði ekki komið upp á yfirborðið í mörg ár, og enda hafkónginn sjálfan með kórónu á höfði; þau teygðu hendurnar í áttina til hennar, en þorðu ekki að koma eins nærri landi og systurnar.

Dag frá degi varð hún kóngssyninum kærari; honum þótti vænt um hana eins og manni þykir vænt um gott og elskulegt barn, hitt kom honum ekki til hugar, að gera hana að drotningu sinni; en það sem hún vildi alt til vinna var það að verða konan hans, því annars gat hún ekki eignast ódauðlega sál, heldur hlaut hún að verða að sjávarfroðu á brúðkaupsmorgni hans.

»Þykir þér ekki vænna um mig en allar hinar?« virtist mega lesa út úr augum hafmeyjunnar, þegar hann tók hana í fang sér og kysti á ennið hennar fagra.

»Jú, það þykir mér«, sagði kóngssonurinn »því þú hefir betra hjarta en þær allar, þú hefir tekið mestri trygð við mig og þú ert lík ungri stúlku, sem eg sá einu sinni, en sé víst aldrei framar. Eg var á skipi, sem strandaði, og skoluðu öldurnar mér á land nálægt helgu musteri, þar sem allmargar yngisstúlkur gegndu helgiþjónustu; sú yngsta meðal þeirra fann mig á ströndinni og bjargaði lífi mínu; hún er sú eina, sem eg gæti elskað í þessum heimi, og henni ert þú lík og liggur þó við að þú rýmir burt mynd hennar úr sálu minni. Hún er vígð hinu helga musteri og þess vegna hefir hamingjan sent mér þig í hennar stað, og skulum við aldrei skilja«. Æ, hann veit ekki að eg hefi bjargað lífi hans, hugsaði hafmeyjan, eg bar hann yfir sjóinn til skógarins þar sem musterið helga stendur; eg sat bak við froðuskaflinn og leit eftir, hvort enginn kæmi til hans. Eg sá fallegu stúlkuna, sem honum þykir vænna um en mig, — og hafmeyjan stundi þungan, en grátið gat hún ekki. »Stúlkan er vígð musterinu helga« sagði hann, hún kemur aldrei út meðal manna, þau hittast ekki framar; eg er hjá honum og sé hann á degi hverjum, og því skal eg stunda hann, elska hann og fórna honum lífi mínu.

Nú barst út sá orðrómur að kóngssonurinn ætti að kvongast og eiga dóttur nágranna-konungsins, hina fríðustu mey, og þess vegna væri verið að búa út skrautlegt skip. Reyndar var látið í veðri vaka, að kóngssonurinn færi þessa för til að sjá lönd nágranna-konungsins, en hitt þóttust menn vita, að förin væri gerð til þess að sjá dóttur hans. Átti hann að hafa með sér mikið föruneyti. Hafmeyjan litla hristi höfuðið og

hló; hún vissi betur en allir aðrir, hvað kóngssyninum bjó í brjósti.

»Eg verð að fara«, hafði hann sagt við hana, »eg verð að sjá kóngsdótturina fögru, foreldrar mínir krefjast þess, en ekki munu þau neyða mig til að flytja hana með mér hingað heim sem brúði mína. Eg get ekki elskað hana; hún er ekkert lík fallegu stúlkunni í musterinu, sem þú ert svo lík; ætti eg að kjósa mér brúði, þá yrðir þú það öllu heldur, óskila barnið mitt mállausa með augun talandi!« og hann kysti á munninn hennar rjóða, lék sér að hárinu hennar síða og hallaði höfði sínu að hjarta hennar, svo að það fór að dreyma um mannlega hamingju og ódauðlega sál.

»Þú ert þó ekki hrædd við sjóinn, blessað barnið mállausa!« sagði hann, þegar þau vóru komin út á skipið skrautlega, sem átti að flytja hann til landa nágranna-konungsins; og hann sagði henni frá hafstormum og hafstillum, frá kynjafiskum í djúpinu og hvað kafarinn hefði séð þar, en hún brosti að frásögu hans, því hún þekti betur til á sjávarbotninum en nokkur annar.

Það var eina mánabjarta nótt, þegar allir sváfu nema skipstjórnarmaðurinn, sem stóð við stýrið, þá sat hún við borðstokkinn og horfði niður í blátæran sjóinn. Þá þótti henni sem hún sæi höll föður síns og ömmu sína gömlu standandi uppi á henni með silfurkórónuna á höfði. Starði hún upp í gegnum straumfallið á kjöl skipsins. Þá komu systur hennar upp úr sjónum; þær horfðu til hennar sorgbitnar og slóu höndum; hún benti þeim brosandi og ætlaði að fara að segja þeim

að sér liði mæta vel, en þá kom skipsdrengurinn til hennar, og stungu þá systurnar sér óðara, en hann hugsaði, að hvítan, sem hann sá, hefði ekki verið annað en froða á sjónum.

Morguninn eftir lagði skipið inn á höfnina við hina skrautlegu borg nágrannakonungsins. Öllum kirkjuklukkum var hringt og lúðrar vóru þeyttir í hinum háu turnum, en dáta-flokkar stóðu með blaktandi fána og blikandi bissustingi. Hver dagur var sem hátíðisdagur og gekk ekki á öðru en dansveizlum og samkvæmum, en dóttir konungsins var ókomin enn; menn sögðu að hún væri að fóstri í helgu musteri og ætti þar að læra allar dygðir, sem konungadætrum sæma. Loksins kom hún. Hafmeyjunni var ekki lítil forvitni á að sjá hana, og þegar til kom, varð hún að játa að yndislegri kvenmann hefði hún aldrei séð Hún var ljómandi hörundsfríð, og dygðin og trygðin virtust skína út úr augunum hennar björtu bak við svörtu augnahárin. »Það ert þú«, sagði kóngssonurinn. »Það ert þú, sem bjargaðir mér, þegar eg lá eins og liðið lík á ströndinni«, og hann þrýsti henni kafrjóðri í fang sér. »Ó, eg er alt of sæll«, sagði hann við hafmeyjuna litlu. »Það besta, sem eg aldrei þorði að vona, hefir nú rætzt á mér. Eg veit að þú gleðst yfir hamingju minni, því enginn ann mér eins og þú«. Og hafmeyjan litla kysti á hönd hans og henni fanst sem hjarta sitt væri að bresta. Hún vissi það að hún átti að deyja á brúðkaupsmorgni hans og verða þá að sjávarfroðu.

Öllum kirkjuklukkum var hringt og kallarar fóru um borgarstrætin og kunngjörðu trúlofunina. Dýrindis silfurlampar stóðu á öllum ölturum og logaði á þeim af ilmandi olíu.

Prestarnir veifuðu reykelsiskerum, brúður og brúðgumi tókust í hendur og biskupinn gaf þeim blessun sína. Hafmeyjan litla stóð skartbúin í gull og silki og hélt slóða brúðarinnar, en eyru hennar heyrðu ekki hátíðahljóm sönglistarinnar og augu hennar sáu ekki vígsluathöfnina, hún hugsaði að eins um dauðans nótt, sem yfir vofði, og um alt það sem hún hafði mist í heimi þessum.

Sama kvöldið gengu brúðhjónin út á skipið, fallbyssuskotin drundu og öll flögg blöktu uppi; miðskipa var slegið upp konunglegu tjaldi af gulli og purpura með dýrindis hægindum; þar áttu brúðhjónin að sofa um nóttina.

Seglin þöndust út í þægum byr og skipið leið með hægum skriði yfir bjartan sjóinn.

Þegar dimma tók, var kveikt á allavegalitum lömpum og skipverjar dönsuðu fjöruga gleðidansa á þilfarinu. Hafmeyjan litla gat ekki annað en minzt þess, þegar hún í fyrsta sinni kom upp úr sjónum og sá þessa sömu viðhöfn og gleði; hún fór með í dansinn og þyrlaðist í honum svífandi eins og svalan þegar hún er elt, og allir rómuðu með aðdáun hve prýðilega hún dansaði; aldrei hafði henni eins tekizt upp. Henni sveið í iljarnar eins og skorið væri í þær með beittum hnífum, en hún fann ekki til þess; henni sveið meira í hjartanu. Hún vissi að þetta var síðasta kvöldið sem hún sá *hann*, er hún hafði lagt svo mikið í sölurnar fyrir, yfirgefið ætt sína og heimili, gefið burt sína yndislegu söngrödd og daglega tekið út óumræðilegar kvalir, sem hann vissi ekkert um. Þetta var síðasta nóttin sem hún andaði að sér sama lofti og hann,

síðasta nóttin sem hún sá hinn stirnda himin og hinn djúpa sæ; eilíf nótt án hugsana eða drauma beið hennar, hún átti ekki sál og gat aldrei eignast hana. Á skipinu var ekki nema glaumur og gleði þangað til komið var langt fram yfir miðnætti; hafmeyjan hló og dansaði með dauðahugsunina í hjarta sér. Kóngssonurinn kysti hina ungu og fögru brúði sína og hún lék sér að hárinu hans svarta, og leiddust þau svo til hvílu í skrauttjaldinu.

Nú varð alt hljótt og kyrt á skipinu; stýrimaðurinn einn var á fótum og stóð við stýrið. Hafmeyjan litla lagði hvítu armana sína á borðstokkinn, horfði í austrið og gáði til aftureldingarinnar. Hún vissi það, að fyrsti sólargeislinn mundi drepa sig. Þá sér hún systur sínar koma upp úr sjónum; vóru þær bleikar eins og hún sjálf. Og nú höfðu þær ekki lengur fallega síða hárið til að láta flaksast í vindinum; það var afskorið.

»Við gáfum norninni það til þess að hún hjálpaði okkur, svo að þú þyrftir ekki að deyja núna í nótt. Hún hefir látið okkur fá hníf; hérna er hann; sjáðu, hann er beittur. Fyrir sólaruppkomu verðurðu að reka hann í hjarta kóngssonarins, og þegar glóðvolgt blóðið úr honum slettist á fætur þína, þá munu þeir gróa saman í fisksporð og þá verðurðu hafmey aftur og getur aftur komizt niður í sjóinn til okkar og lifað í þrjú hundruð ár, áður en þú verður að saltri sjávarfroðu. Flýttu þér nú. Annaðhvort ykkar verður að deyja áður en sól rennur á loft. Ömmu okkar hefir sorgin gengið svo til hjarta að hún er búin að missa hárið sitt hvíta, eins og við urðum að láta

okkar fyrir skærum nornarinnar. Dreptu kóngssoninn og komdu aftur til okkar. Vertu nú fljót, sérðu ekki rauðu rákina þarna á himninum? Eftir fáein augnablik kemur sólin upp og þá verðurðu að deyja«. Og þær stundu þungan og hurfu niður í bylgjurnar.

Hafmeyjan litla dró purpura-dúkbreiðuna frá tjalddyrunum og sá hvar brúðurin yndislega hvíldi sofandi við brjóst kóngssonarins. Hafmeyjan laut ofan að honum og kysti hann á ennið; hún leit til himinsins, þar sem morgunroðinn var að vaxa í ljóma, hún leit á hnífinn beitta og svo aftur á kóngssoninn, sem var að nefna nafn brúðar sinnar, því um hana eina hugsaði hann; og hnífurinn titraði í hendi hafmeyjarinnar, — en þá kastaði hún honum langt út í bylgjurnar; og í sama bili brá á þær rauðu skini þar sem hnífurinn kom niður, og var sem blóðdropar hreyttust upp úr sjónum. Enn þá einu sinni leit hún á kóngssoninn með hálfbrostnum augum, steypti sér út yfir borðstokkinn og fann hversu líkami hennar leystist sundur og varð að sjávarfroðu.

Nú reis sól úr hafi og lagði geisla hennar blítt og hlýtt yfir helkalda sjávarfroðuna, en hafmeyjan fann ekki til dauðans; hún sá sólina skínandi bjarta, og uppi yfir sér sá hún svífa óteljandi yndisfagrar gagnsæjar verur; hún sá hvítu seglin á skipinu og rauðu skýin á himninum í gegnum þær. Rödd þeirra var hljómfögur, en svo himnesk að ekkert mannlegt eyra gat heyrt hana, að sínu leyti eins og ekkert mannlegt auga gat séð verurnar. Þær vóru svo eðlisléttar að þær svifu vængjalaust í loftgeiminum, að eins fyrir léttleika sjálfra sín. Hafmeyjan

litla sá að hún hafði sams konar líkama og þær og fann að hann lyftist æ betur og betur upp úr froðunni.

»Til hverra er eg að komast?« sagði hún og rödd hennar hljómaði eins og hinna, svo andaleg og himnesk að engin jarðnesk sönglist mátti þar eftir líkja.

»Til dætra loftsins«, svöruðu hinar. »Hafmeyjan á enga ódauðlega sál og getur aldrei eignast hana nema henni takist að verða elskuð af menskum manni. Það er undir annarlegu valdi komið að hún hljóti tilveru. Dætur loftsins eiga ekki heldur ódauðlega sál, en sjálfar geta þær áunnið sér hana með góðum verkum. Við fljúgum til heitu landanna, þar sem drepþrungin loftmolla sálgar mönnunum; þangað færum við hressandi kælu. Við dreifum ilmi blómanna um loftið og sendum frá okkur endurnæringu og heilsubót. Og þegar við í þrjú hundruð ár höfum ástundað að gera alt hið góða sem við megnum, þá öðlumst við ódauðlega sál og hlutdeild í eilífri sælu mannanna. Veslings litla hafmey, þú hefir af öllu hjarta þínu stundað eftir hinu sama sem við, þú hefir þolað og þjáðst, þú hefir hafið þig upp í heim loftandanna og nú getur þú sjálf með góðum verkum öðlast ódauðlega sál að þrjú hundruð árum liðnum«.

Og hafmeyjan litla lyfti upp sínum björtu örmum til guðs sólar og nú fann hún sér vökna um augu í fyrsta sinni; hún gat grátið. Á skipinu var aftur gleðiglaumur og háreysti, hún sá að kóngssonurinn og brúðurin hans fagra vóru að leita hennar; þau horfðu sorgbitin niður í löðrandi sjóinn eins og þau vissu að hún hefði steypt sér út í bylgjurnar. Hún kysti

ósýnileg á enni brúðurinnar og hóf sig með hinum öðrum börnum loftsins upp á rósrautt ský, sem leið áfram gegnum loftið.

»Að þrjú hundruð árum liðnum svífum við á sama hátt inn í guðsríki«.

»Og við getum enda komizt þangað fyr«, hvíslaði ein þeirra. »Við svífum, svo enginn sér okkur, inn í hús mannanna þar sem börn eru, og hver sá dagur, er við hittum fyrir gott barn, sem er foreldrum sínum til gleði og verðskuldar elsku þeirra, sá dagur verður til þess, að drottinn styttir reynslutíma okkar. Barnið veit ekki af, þegar við líðum um stofuna; það veit ekki, að þegar við brosum af gleði yfir því, þá er eitt ár reiknað frá hinum þremur hundruðum, en ef við sjáum vont og óhlýðið barn, þá fellum við sorgartár, og fyrir hvert eitt tár bætist þá einn dagur við reynslutíma okkar«.

litla sá að hún hafði sams konar líkama og þær og fann að hann lyftist æ betur og betur upp úr froðunni.

»Til hverra er eg að komast?« sagði hún og rödd hennar hljómaði eins og hinna, svo andaleg og himnesk að engin jarðnesk sönglist mátti þar eftir líkja.

»Til dætra loftsins«, svöruðu hinar. »Hafmeyjan á enga ódauðlega sál og getur aldrei eignast hana nema henni takist að verða elskuð af menskum manni. Það er undir annarlegu valdi komið að hún hljóti tilveru. Dætur loftsins eiga ekki heldur ódauðlega sál, en sjálfar geta þær áunnið sér hana með góðum verkum. Við fljúgum til heitu landanna, þar sem drepþrungin loftmolla sálgar mönnunum; þangað færum við hressandi kælu. Við dreifum ilmi blómanna um loftið og sendum frá okkur endurnæringu og heilsubót. Og þegar við í þrjú hundruð ár höfum ástundað að gera alt hið góða sem við megnum, þá öðlumst við ódauðlega sál og hlutdeild í eilífri sælu mannanna. Veslings litla hafmey, þú hefir af öllu hjarta þínu stundað eftir hinu sama sem við, þú hefir þolað og þjáðst, þú hefir hafið þig upp í heim loftandanna og nú getur þú sjálf með góðum verkum öðlast ódauðlega sál að þrjú hundruð árum liðnum«.

Og hafmeyjan litla lyfti upp sínum björtu örmum til guðs sólar og nú fann hún sér vökna um augu í fyrsta sinni; hún gat grátið. Á skipinu var aftur gleðiglaumur og háreysti, hún sá að köngssonurinn og brúðurin hans fagra vóru að leita hennar; þau horfðu sorgbitin niður í löðrandi sjóinn eins og þau vissu að hún hefði steypt sér út í bylgjurnar. Hún kysti

ósýnileg á enni brúðurinnar og hóf sig með hinum öðrum börnum loftsins upp á rósrautt ský, sem leið áfram gegnum loftið.

»Að þrjú hundruð árum liðnum svífum við á sama hátt inn í guðsríki«.

»Og við getum enda komizt þangað fyr«, hvíslaði ein þeirra. »Við svífum, svo enginn sér okkur, inn í hús mannanna þar sem börn eru, og hver sá dagur, er við hittum fyrir gott barn, sem er foreldrum sínum til gleði og verðskuldar elsku þeirra, sá dagur verður til þess, að drottinn styttir reynslutíma okkar. Barnið veit ekki af, þegar við líðum um stofuna; það veit ekki, að þegar við brosum af gleði yfir því, þá er eitt ár reiknað frá hinum þremur hundruðum, en ef við sjáum vont og óhlýðið barn, þá fellum við sorgartár, og fyrir hvert eitt tár bætist þá einn dagur við reynslutíma okkar«.

litla sá að hún hafði sams konar líkama og þær og fann að hann lyftist æ betur og betur upp úr froðunni.

»Til hverra er eg að komast?« sagði hún og rödd hennar hljómaði eins og hinna, svo andaleg og himnesk að engin jarðnesk sönglist mátti þar eftir líkja.

»Til dætra loftsins«, svöruðu hinar. »Hafmeyjan á enga ódauðlega sál og getur aldrei eignast hana nema henni takist að verða elskuð af menskum manni. Það er undir annarlegu valdi komið að hún hljóti tilveru. Dætur loftsins eiga ekki heldur ódauðlega sál, en sjálfar geta þær áunnið sér hana með góðum verkum. Við fljúgum til heitu landanna, þar sem drepþrungin loftmolla sálgar mönnunum; þangað færum við hressandi kælu. Við dreifum ilmi blómanna um loftið og sendum frá okkur endurnæringu og heilsubót. Og þegar við í þrjú hundruð ár höfum ástundað að gera alt hið góða sem við megnum, þá öðlumst við ódauðlega sál og hlutdeild í eilífri sælu mannanna. Veslings litla hafmey, þú hefir af öllu hjarta þínu stundað eftir hinu sama sem við, þú hefir þolað og þjáðst, þú hefir hafið þig upp í heim loftandanna og nú getur þú sjálf með góðum verkum öðlast ódauðlega sál að þrjú hundruð árum liðnum«.

Og hafmeyjan litla lyfti upp sínum björtu örmum til guðs sólar og nú fann hún sér vökna um augu í fyrsta sinni; hún gat grátið. Á skipinu var aftur gleðiglaumur og háreysti, hún sá að kóngssonurinn og brúðurin hans fagra vóru að leita hennar; þau horfðu sorgbitin niður í löðrandi sjóinn eins og þau vissu að hún hefði steypt sér út í bylgjurnar. Hún kysti

ósýnileg á enni brúðurinnar og hóf sig með hinum öðrum börnum loftsins upp á rósrautt ský, sem leið áfram gegnum loftið.

»Að þrjú hundruð árum liðnum svífum við á sama hátt inn í guðsríki«.

»Og við getum enda komizt þangað fyr«, hvíslaði ein þeirra. »Við svífum, svo enginn sér okkur, inn í hús mannanna þar sem börn eru, og hver sá dagur, er við hittum fyrir gott barn, sem er foreldrum sínum til gleði og verðskuldar elsku þeirra, sá dagur verður til þess, að drottinn styttir reynslutíma okkar. Barnið veit ekki af, þegar við líðum um stofuna; það veit ekki, að þegar við brosum af gleði yfir því, þá er eitt ár reiknað frá hinum þremur hundruðum, en ef við sjáum vont og óhlýðið barn, þá fellum við sorgartár, og fyrir hvert eitt tár bætist þá einn dagur við reynslutíma okkar«.

Eldfærin.

Dáti nokkur kom skálmandi eftir þjóðveginum, — einn, tveir, einn, tveir! — hann bar hertösku sína á baki og korða við hlið, því hann hafði verið í stríðinu og var nú á leiðinni heim til sín. Bar þá svo til að hann mætti gamalli galdranorn á þjóðveginum; hún var afskaplega ljót með neðri vörina lafandi niður á brjóst. »Góðan daginn, dáti sæll!« sagði hún, »en hvað korðinn þinn er fallegur og hertaskan þín stór; þú ert almennilegur dáti. Nú skaltu fá svo marga peninga sem þig lystir að eiga«.

»Þakka þér fyrir, gamla kerlingarnorn!« sagði dátinn.

»Sérðu stóra tréð þarna?« mælti kerling og benti um leið á tré, sem stóð rétt hjá þeim, »það er alveg holt að innan. Þú skalt klifrast upp í toppinn, þá muntu sjá op og geturðu svo rent þér niður um það og komizt langt niður í tréð. Eg skal bregða reipi yfrum þig miðjan, svo eg geti dregið þig upp aftur þegar þú kallar til mín«.

»Og hvað á eg að gera niður í tréð?« sagði dátinn.

»Sækja peninga«, sagði kerling, »því það get eg sagt þér, að þegar þú ert kominn niður á botn trésins, þá er þar gangur mikill og víður; þar er albjart, því þar logar á lömpum svo hundruðum skiftir. Þá muntu sjá þrjár dyr og geturðu lokið þeim upp, því lykillinn stendur í skránni. Farirðu inn í fyrsta herbergið, þá muntu sjá þar á gólfinu stóra kistu; á henni situr hundur og eru augu hans eins stór og tvær undirskálar, en um það skaltu ekki hirða hót. Eg ætla að lána þér blátiglóttu svuntuna mína, þú getur breitt hana á gólfið; gaktu svo djarfmannlega að hundinum og taktu hann og settu hann á svuntuna mína; þar næst skaltu ljúka upp kistunni og taka svo marga skildinga sem þú vilt. Það eru tómir koparskildingar, en viljirðu heldur silfur, þá skaltu fara inn í næsta herbergi; þar situr hundur með augu, sem eru eins stór og mylnuhjól, en kærðu þig ekkert um það, settu hann á svuntuna mína og taktu fyrir þig af peningunum. En viljirðu þar á móti hafa gull, þá geturðu líka fengið það, og það eins mikið og þú getur borið, og verðurðu til þess að fara inn í þriðja herbergið. En hundurinn, sem þar situr á peningakist-

unni, hefir tvö augu sem eru eins stór og »Sívaliturn«, hvort um sig. Það er almennilegur hundur, því máttu trúa, en kærðu þig ekkert um það, heldur settu hann niður á svuntuna mína; þá gerir hann þér ekkert mein, og taktu svo úr kistunni eins mikið gull og þú vilt«.

»Það væri ekki svo vitlaust«, sagði dátinn. »En hvað á eg að gefa þér, gamla kerlingarnorn! Eitthvað mun kerling vilja hafa fyrir snúð sinn, geri eg ráð fyrir«.

»Nei«, sagði kerling, »ekki einskilding vil eg hafa. Þú átt að eins að ná fyrir mig gömlu eldfæra-eski, sem hún amma mín gleymdi, þegar hún var þar niðri í síðasta skiftið«.

»Hana! Það er þá best eg fái reipið yfrum mig«, segir dátinn.

»Hérna er það«, sagði kerling, »og hérna er blátiglótta svuntan mín«.

Dátinn klifraðist nú upp í tréð og lét hlammast niður um opið og óðara stóð hann, eins og kerlingin hafði fyrir sagt, í víða ganginum þar sem logaði á lömpum svo hundruðum skifti.

Nú lauk hann upp fyrstu dyrunum. Hú! þar sat hundurinn með augun stór sem undirskálar væru og starblíndi á hann.

»Þú ert fallegur karl«, sagði dátinn, setti hann niður á svuntu kerlingar og tók eins marga koparskildinga og komust fyrir í vasa hans, læsti síðan kistunni, setti hundinn upp á hana og gekk inn í hitt herbergið. Æ, æ! þar sat hundurinn með augun sem vóru eins stór og mylnuhjól,

»Þú ættir ekki að glápa svona á mig«, sagði dátinn, »þér gæti orðið ilt í augunum«. Þar með setti hann hundinn niður á svuntu kerlingar, en þegar hann sá hvílík kynstur vóru af silfurpeningum í kistunni, þá fleygði hann öllum koparskildingunum og fylti vasa sína og hertöskuna með skínandi silfrinu. Eftir það fór hann inn í þriðja herbergið. Nei, það var nú ljóta sjónin; það var orð og að sönnu, að hundurinn þar inni hafði augu, sem vóru eins stór og Sívaliturn og snarsnerust í hausnum eins og hjól.

»Gott kvöld!« sagði dátinn og brá hendinni upp að húfuderinu, því slíkan hund hafði hann aldrei séð á æfi sinni; en þegar hann hafði virt hann dálítið fyrir sér, þá hugsaði hann, að nóg væri komið af svo góðu, setti hann niður af kistunni á gólfið og lauk upp kistunni. Drottinn dýri! hvílík ósköpin vóru í henni af gullinu! Fyrir það hefði hann getað keypt alla höfuðborgina, alla þá sykurgrísi, sem kryddbrauðssölukonurnar höfðu á boðstólum, alla þá tindáta, keyri og rugghesta, sem til vóru í heiminum. Já, þetta vóru peningar. Og nú fleygði dátinn öllum þeim silfurpeningum, sem hann hafði fylt með vasa sína og hertöskuna, og tók nú í þeirra stað gullið og troðfylti með því alla vasa sína, hertöskuna, húfuna og stígvélin svo að hann gat varla gengið. Nú hafði hann nóga peningana. Hundinn setti hann upp á kistuna, skelti á eftir sér hurðinni og hrópaði upp í gegn um tréð:

»Dragðu mig nú upp, gamla kerlingarnorn!«

»Ertu með eldfærin?« sagði kerling.

»Æ, það er satt«, sagði dátinn, »því var eg alveg búinn

að gleyma«; fór hann þá aftur og náði þeim. Kerlingin dró hann upp, og nú stóð hann aftur þarna á þjóðveginum með vasana, stígvélin, hertöskuna og húfuna, alt troðfult af peningum.

»Hvað ætlarðu að gera við þessi eldfæri?« mælti dátinn.

»Það varðar þig ekkert um«, ansaði kerling, »þú ert búinn að fá peningana. Fáðu mér nú eldfærin orðalaust«.

»Slúður!« sagði dátinn, »segðu mér undireins, til hvers þú ætlar að hafa eldfærin eða eg dreg út korðann og högg af þér höfuðið«.

»Nei, það geri eg ekki«, sagði kerling.

Þá hjó dátinn af henni höfuðið, og þarna lá hún, en hann batt svuntu hennar utan um alla peningana, snaraði böglinum á bak sér, stakk eldfærunum í vasa sinn og gekk rakleiðis til borgarinnar.

Það var falleg borg og í fallegasta gistihúsið fór hann inn, heimtaði þar handa sér bestu herbergin, sem til væru, og sína kærustu kjörrétti, því nú var hann ríkismaður, hafði sand af peningum.

Þjóninum, sem átti að busta stígvélin hans, sýndist reyndar að þau væru heldur gömul og lasleg fyrir svona ríkan herra, en hann átti nú eftir að kaupa sér önnur ný; daginn eftir fékk hann sér stígvél, sem honum hæfðu, og fallegan klæðnað. Nú var hann orðinn hefðarmaður, og nú sögðu menn honum frá öllu, sem merkilegast var í borginni, frá kónginum sínum og frá því, hvað dóttir hans væri ljómandi fríð og yndisleg.

»Hvar getur maður fengið að sjá hana?« sagði dátinn.

»Það er alls enginn kostur á að sjá hana«, svöruðu allir, »hún býr í stórri koparhöll, sem lukt er umhverfis með mörgum múrum og turnum. Engum er þar heimill gangur út og inn nema konunginum, en það er nú sökum þess að spáð hefir verið, að það liggi fyrir henni að giftast sléttum og réttum dáta, en það vill kóngurinn ekki hafa«.

»Hana þætti mér gaman að sjá«, hugsaði dátinn með sér, en það vóru nú engin tiltök að hann fengi það.

Nú lifði hann fjörugt, fór í leikhúsið, ók í konungs trjágarðinum og gaf fátæklingum mikla peninga, og var það fallega gert af honum; hann vissi af gamalli reynslu, hvað það er bágt að eiga ekki nokkurn skilding. Hann var nú ríkur, átti fallegan fatnað, og hændust að honum margir vinir og allir sögðu, að dæmalaust væri hann nú vænn, og einstakastá prúðmenni, og það þótti honum gott að heyra. En af því að honum eyddust peningar á degi hverjum, en bættust engir aftur í staðinn, þá fór svo að hann á endanum átti ekki eftir nema einn tvískilding og varð að flytja sig burt úr fallegu herbergjunum þar sem hann hafði verið og fá sér húsnæði í ofurlítilli kytru uppi undir þaki og busta stígvélin sín sjálfur og enda staga þau saman, og ekki kom þar nokkur inn til hans af vinum hans, því það vóru svo mörg stigaþrepin að ganga upp og ofan.

Eitt kvöldið er hann sat í kolniðamyrkri og hafði ekki einusinni efni á að kaupa sér kerti, þá rifjaðist alt í einu upp fyrir honum, að það lá ofurlítill kertisstubbur í eldfæra-eskinu,

sem hann hafði tekið í hola trénu eftir tilvísun galdrakerlingarinnar og með hennar tilbeina. Hann tók þá upp eldfærin með kertisstubbnum, en í sama bili og hann sló eld og neistarnir hrutu úr tinnunni, þá hrukku upp dyrnar og stóð frammi fyrir honum hundurinn, sá hinn sami sem hann fyr sá niðri í trénu, hundurinn með augun, sem vóru eins stór og undirskálar. »Hvað vill herra minn gera láta! spurði hundurinn.

»Hvað er þetta?« sagði dátinn, »tarna eru skemtileg eldfæri, ef eg get fengið svona hvað sem eg vil. Útvegaðu mér dálítið af peningum?« sagði hann við hundinn, og varla var hann farinn fyr en hann var aftur kominn með stóran poka fullan af skildingum, sem hann bar í trantinum.

Nú vissi dátinn hvílík ágætis eldfæri þetta vóru; slæi hann einu sinni, þá kom hundurinn, sem sat á eirpeninga-kistunni, slæi hann tvisvar, þá kom hundurinn, sem hafði silfurpeningana, og slæi hann þrisvar, þá kom sá sem gullið hafði. Flutti nú dátinn sig aftur í fallegu herbergin og komst aftur á fallegu fötin, og þá jafnharðan þektu vinirnir hann aftur og þá þótti þeim svo dæmalaust vænt um hann.

Einu sinni hugsar hann með sér: »Undarlegur skolli er þetta að maður skuli ekki mega fá að sjá kóngsdótturina, hún kvað vera svo ljómandi falleg, það segja þeir allir; en hvaða gagn er að því, ef hún verður altaf að sitja innilokuð í stóru koparhöllinni með turnana? Er þá ómögulegt að eg geti fengið að sjá hana? Hvar eru nú eldfærin mín?« og hann sló eld og í sama bili kom hundurinn með augun, sem voru eins stór og undirskálar.

»Það er reyndar komið fram á miðja nótt«, sagði dátinn, »en mig langar svo ákaflega til að sjá kóngsdótturina, þó það væri ekki nema rétt allrasnöggvast«.

Hundurinn var óðara þotinn út og ekki vissi dátinn fyr en hann sá hann aftur kominn með kóngdótturina; hún sat sofandi á baki hundsins og var svo ljómandi fögur, að hver maður gat séð að þetta var sannarleg kóngsdóttir. Dátinn gat ekki á sér setið, hann mátti til að kyssa hana, og var það að vonum, því þetta var almennilegur dáti.

Hundurinn hljóp síðan beina leið aftur með kóngsdótturina, en um morguninn, þegar kóngurinn og drotningin sátu við teborðið, sagði kóngsdóttirin að sig hefði dreymt svo undarlegan draum, það hefði verið um hund og dáta. Hún hefði riðið hundinum og dátinn hefði kyst sig.

»Það er dáfallegt að heyra, eða hitt þó heldur«, sagði drotningin.

Nú átti ein af hirðkonunum gömlu að vaka við rúm kóngsdótturinnar næstu nótt, til þess að komast fyrir hvort þetta væri draumur eða hvernig annars í því lægi.

Dátann langaði nú fram úr öllu lagi til að sjá aftur kóngsdótturina fallegu. og kom þá hundurinn um nóttina, tók kóngsdótturina og hljóp með hana eins og hann gat hraðast, en hirðkonan gamla fór í vatnsstígvél og hljóp engu óhraðara á eftir. Nú sem hún sá að þau hurfu inn í stórt hús, þá hugsaði hún með sér: nú veit eg hvar það er, og markaði með krítarmola stóran kross á dyrnar. Síðan fór hún heim og háttaði og hund-

urinn kom líka aftur með kóngsdótturina; en þegar hann sá að kross hafði verið markaður á dyrnar þar sem dátinn var til húsa, þá tók hann líka krítarmola og markaði kross á allar húsdyr í allri borginni, og var það kænlega gert, því nú gat hirðkonan ekki fundið réttu dyrnar, þegar kross var á öllum.

Snemma morguns komu þau kóngur og drotning, hirðkonan gamla og allir höfuðsmennirnir til að gá að hvar kóngsdóttirin hefði verið um nóttina. »Þarna er það«, sagði konungurinn þegar hann sá fyrstu dyrnar með krítarmerkinu.

»Nei, þarna er það, gæzka!« sagði drotningin, en henni varð litið á aðrar dyr, sem kross var markaður á. «Og þarna er einn og þarna er einn«, sögðu þau öll, þegar þau vóru að reka augun í krossana, sem vóru á öllum húsdyrum borgarinnar. Þeim gat þá ekki lengur blandast hugur um að leitin mundi verða árangurslaus.

En drotningin var stórvitur kona, sem fleira kunni en að aka í dýrum vagni. Hún tók stóru gullskærin sín, klipti sundur stóran silkidúk og saumaði úr stykkjunum poka. Pokann fylti hún fínustu bókhveitigrjónum og batt hann á bak kóngsdótturinni, klipti síðan gat á pokann til þess að grjónin skyldu sáldrast niður alla leiðina þar sem kóngsdóttirin færi um.

Um nóttina kom hundurinn aftur, tók kóngsdótturina á bak sér og hljóp með hana til dátans, sem þótti svo vænt um hana og vildi svo feginn að hann hefði verið konungborinn sjálfur, til þess að geta eignast hana fyrir konu.

Hundurinn varð ekkert var við hvernig grjónin sáldruðust niður alla leiðina frá höllinni og þangað sem dátinn var

til húsa. Morguninn eftir sáu þau kóngur og drotning hvar dóttir þeirra hafði verið og létu þá taka dátann og setja hann í svartholið.

Þarna sat hann nú. Ó, hvað þar var dimt og leiðinlegt, og svo sögðu þeir líka við hann: »Á morgun verðurðu hengdur«, og til allrar ógæfu höfðu eldfærin orðið eftir þegar hann fór úr gistihúsinu. Um morguninn sá hann út um járngrindurnar fyrir fangelsisglugganum, hvílíkur asi var á fólkinu að komast út úr borginni til þess að horfa á þegar hann yrði hengdur. Hann heyrði trumbusláttinn og sá dátasveitina þramma til aftökustaðarins. Alt þusti á stað sem vetlingi gat valdið. Þar á meðal var skóarapiltur einn með skinnsvuntu og á töplum, hann anaði svo hart áfram að önnur taplan rauk af fætinum og beint í vegginn þar sem dátinn sat fyrir innan og horfði út um járngrindurnar.

»Heyrðu skóarapiltur! þú þarft ekki að flýta þér svona ákaflega«, sagði dátinn við hann, »ekkert verður gert, hvort sem er, fyr en eg kem; en ef þú vilt hlaupa fyrir mig þangað sem eg hefi verið til húsa, og sækja eldfærin mín, þá skaltu fá fjóra skildinga, en þú verður að taka duglega til fótanna«. Skóarapilturinn vildi feginn fá skilding og þaut sem kólfi væri skotið eftir eldfærunum og fékk þau dátanum; heyrum svo hvernig fer!

Fyrir utan borgina var reistur upp feiknastór gálgi og stóðu hermenn í kringum hann og fólksfjöldi svo hundruðum þúsunda skifti. Konungur og drotning sátu í glæsilegu hásæti andspænis dómurunum og öllu ráðinu.

Dátinn var þegar kominn efst upp í stigann, en þegar smeygja skyldi hengingarólinni um háls honum, þá sagði hann að það væri ætíð siður að veita sakamanni ósk sína á undan aftökunni, ef óskin væri meinlaus. Hann sagði að sig langaði svo mikið til að reykja sér eina pípu, það yrði svo hvort heldur er seinasta pípan sín í þessum heimi.

Konungurinn vildi nú ekki synja honum þess og tók dátinn þá eldfærin og sló eld, — einn, tveir, þrír, — og í sama bili stóðu þar hundarnir allir, sá sem hafði eins stór augu og undirskálar, sá sem hafði þau eins stór og mylnuhjól og sá sem hafði þau á stærð við Sívalaturn.

»Hjálpið þið mér nú, svo eg verði ekki hengdur«, sagði dátinn, og í sama vetfangi ruku hundarnir í dómarana og alt ráðið, þrifu einn upp á fótunum og annan á nefinu og þeyttu þeim margar mannhæðir í loft upp svo þeir féllu niður og duttu sundur í ótal stykki.

»Nei, þetta vil eg ekki hafa«, sagði konungurinn, en stærsti hundurinn tók bæði hann og drotninguna og þeytti þeim á eftir öllum hinum; þá urðu dátarnir skelkaðir og allur lýðurinn æpti: »Þú skalt vera kóngurinn okkar og eiga fallegu kóngsdótturina«.

Þar með settu þeir dátann í kerru konungsins og allir þrír hundarnir dönsuðu á undan og æptu: »húrra!« og strákarnir blístruðu í fingur sér og dátarnir heilsuðu með byssunum. Kóngsdóttirin var leyst úr koparhöllinni og varð drotning og þótti henni ekki margt að því. Brúðkaupið stóð yfir í átta daga og sátu hundarnir þar með öðrum til borðs og gláptu stórum augum.

Förunauturinn.

Það lá svo illa á Jóhannesi veslingnum, því faðir hans var fárveikur og engin lífs von. Það var enginn nema þeir tveir í litlu stofunni þar sem hann lá; það var við það að slokna á lampanum, sem á borðinu stóð, og langt liðið fram á kvöld.

»Þú hefir verið mér góður sonur, Jóhannes!« sagði faðirinn; »góður guð mun hjálpa þér áfram í þessum heimi«, og hann leit til hans með alvarlegu og mildu augnaráði, dró öndina djúpt og mæðilega og dó með sama; var þá yfirbragð hans líkast sem hann svæfi. En Jóhannes grét, því nú átti hann engan að í víðri veröld, hvorki föður né móður, systur né bróður. Vesl-

[illegible] Hann lá á [illegible] og kysti [illegible] en [illegible] augu hans [illegible] hann svo út af með [illegible]

Þá dreymdi hann [illegible] sólin [illegible] og haustan og [illegible] hann [illegible] hlæja, og [illegible] smiður fagurhærð þegar hann var [illegible] hönd sína og [illegible] hún og [illegible] og alt hið [illegible] og [illegible]

[illegible] rétt [illegible] að sá hann föð- [illegible] hann heyrði [illegible] á síðasta horn [illegible] var kastað, [illegible] Þá var sem [illegible] að bresta, svo [illegible] hann. Þeir, sem í kringum hann stóðu við [illegible] það ómaði svo fagurt og Jóhannesi vökn- [illegible] grét og við það hægði honum í sorginni. [illegible] á grænu trén eins og hún vildi segja: [illegible] svo sorgbitinn, Jóhannes! Þar efra er [illegible] og biður algóðan guð að láta þér ætíð [illegible]

[illegible] vera góður«, sagði Jóhannes, »þá auðn-

ast mér að koma í himnaríki til föður míns, og hvílíkur fögnuður verður það, þegar við sjáumst aftur; hversu margt mun það verða, sem eg get sagt honum frá, og hann mun aftur sýna mér svo margt og fræða mig um alla þá fegurð, sem í himninum er, eins og hann kendi mér hér á jörðu! Ó sú gleði, sem þá mun verða!«

Jóhannes hugsaði sér þetta svo ljóst og greinilega að hann brosti um leið og tárin hrundu niður eftir kinnum hans. Litlu fuglarnir sátu uppi í kastaníutrjánum og kvökuðu: »Ví, ví, ví«, þeir vóru svo glaðir og ánægðir, þó þeir væru einnig með við jarðarförina, en þeir líklega vissu það, að hinn látni maður var á himnum, hafði vængi sem fegurri vóru og stærri en þeirra vængir, og var nú alsæll, af því hann hafði verið góður hér á jörðu, — og þetta fékk þeim ánægju. Jóhannes sá þá fljúga af grænu trjánum út í víða veröld, og þá fékk hann löngun til að fljúga með þeim. En fyrst smíðaði hann stóran trékross til að setja á gröf föður síns, og um kvöldið er hann kom þangað með krossinn, þá var gröfin prýdd með sandi og blómum og höfðu vandalausir gert það, því öllum, sem þekt höfðu, var svo innilega vel við hinn góða föður hans, sem nú var dáinn.

Snemma næsta morgun batt Jóhannes dót sitt saman í böggul, en arf sinn allan, er nam fimtíu ríkisdölum og fáeinum silfurskildingum, fal hann í belti sínu; með þetta ætlaði hann nú að eygra út í víða veröld. En fyrst gekk hann út í kirkjugarð að gröf föður síns, las »faðir vor« og sagði: »Vertu sæll, faðir minn! Það er ásetningur minn að

ings Jóhannes! Hann lá á knjám fyrir framan rúmið og kysti á hönd föður síns dáins og grét mörgum beiskum tárum, en loksins luktust augu hans saman og sofnaði hann svo út af með höfuðið á hörðum rúmstokknum.

Þá dreymdi hann undarlegan draum; honum þótti sólin og tunglið lúta sér, og hann sá föður sinn heilan og hraustan og heyrði hann hlæja eins og hann átti að sér að hlæja, þegar hann var allra kátastur. Yndisfögur stúlka fagurhærð og síðhærð, með gullkórónu á höfði, rétti Jóhannesi hönd sína og faðir hans sagði: »Sérðu hvílíka brúði þú hefir hlotið! hún er fríðust allra kvenna í heimi«. Í því vaknaði hann og alt hið fagra var horfið; faðir hans lá liðinn og kaldur í rúminu og enginn var hjá þeim; veslings Jóhannes!

Viku síðar var hinn látni jarðsettur; Jóhannes gekk rétt á eftir kistunni og gat nú ekki framar fengið að sjá hann föður sinn góða, sem hafði elskað hann svo innilega; hann heyrði moldinni mokað niður á kistuna og horfði enn á síðasta horn hennar, en við næstu rekufylli moldar, sem niður var kastað, hvarf það einnig; þá var sem hjarta hans ætlaði að bresta, svo harmþrunginn var hann. Þeir, sem í kringum hann stóðu við gröfina, sungu sálm; það ómaði svo fagurt og Jóhannesi vöknaði um augu; hann grét og við það hægði honum í sorginni. Sólin skein ljómandi á grænu trén eins og hún vildi segja: »Þú mátt ekki vera svo sorgbitinn, Jóhannes! Þar efra er hann faðir þinn núna og biður algóðan guð að láta þér ætíð ganga vel«.

»Eg vil líka ætíð vera góður«, sagði Jóhannes, »þá auðn-

ast mér að koma í himnaríki til föður míns, og hvílíkur fögnuður verður það, þegar við sjáumst aftur; hversu margt mun það verða, sem eg get sagt honum frá, og hann mun aftur sýna mér svo margt og fræða mig um alla þá fegurð, sem í himninum er, eins og hann kendi mér hér á jörðu! Ó sú gleði, sem þá mun verða!«

Jóhannes hugsaði sér þetta svo ljóst og greinilega að hann brosti um leið og tárin hrundu niður eftir kinnum hans. Litlu fuglarnir sátu uppi í kastaníutrjánum og kvökuðu: »Ví, ví, ví«, þeir vóru svo glaðir og ánægðir, þó þeir væru einnig með við jarðarförina, en þeir líklega vissu það, að hinn látni maður var á himnum, hafði vængi sem fegurri vóru og stærri en þeirra vængir, og var nú alsæll, af því hann hafði verið góður hér á jörðu, — og þetta fékk þeim ánægju. Jóhannes sá þá fljúga af grænu trjánum út í víða veröld, og þá fékk hann löngun til að fljúga með þeim. En fyrst smíðaði hann stóran trékross til að setja á gröf föður síns, og um kvöldið er hann kom þangað með krossinn, þá var gröfin prýdd með sandi og blómum og höfðu vandalausir gert það, því öllum, sem þekt höfðu, var svo innilega vel við hinn góða föður hans, sem nú var dáinn.

Snemma næsta morgun batt Jóhannes dót sitt saman í böggul, en arf sinn allan, er nam fimtíu ríkisdölum og fáeinum silfurskildingum, fal hann í belti sínu; með þetta ætlaði hann nú að eygra út í víða veröld. En fyrst gekk hann út í kirkjugarð að gröf föður síns, las »faðir vor« og sagði: »Vertu sæll, faðir minn! Það er ásetningur minn að

vera ávalt góður maður og máttu þá víst biðja algóðan guð, að hann láti mér ganga vel«.

Úti á víðavangi, þar sem Jóhannes fór um, stóðu blómin öll svo skær og fögur í sólskinsblíðunni og kinkuðu kolli í vindblænum, eins og þau vildu segja: »Velkominn á grænar grundir! er ekki ljómandi fallegt hérna?« En Jóhannes snéri sér við einu sinni enn, hann varð að líta aftur til kirkjunnar gömlu þar sem hann hafði verið skírður barnsskírn og verið með föður sínum gamla á hverjum sunnudegi og sungið með honum margan sálminn; þá sér hann kirkjuálfinn litla standa með rauðu topphúfuna sína í einu opinu á turninum. Álfurinn beygði upp handlegginn og bar hendi fyrir andlit, því sólarbirtan skar í augu honum. Jóhannes kinkaði til hans kolli í kveðju skyni og álfurinn litli veifaði húfunni sinni, lagði höndina á hjarta sér og kysti hvað eftir annað á fingurna til merkis um, að hann af heilum huga óskaði honum alls góðs og að honum gengi ferðin vel og farsællega.

Jóhannes var nú að hugsa um alla þá dýrð, sem hann mundi fá að sjá í þessum mikla og fagra heimi og gekk altaf lengra og lengra áleiðis, og miklu lengra en hann hafði farið nokkurn tíma áður; hann þekti alls ekki borgirnar, sem hann fór um eða mennina, sem hann mætti; hann kannaði ókunnuga stigu.

Fyrstu nóttina varð hann að leggjast til svefns í heystakk á víðavangi; annars hvílurúms var ekki kostur. En þetta þótti honum einmitt ágætur náttstaður; það gat ekki nettara eða notalegra verið, jafnvel ekki hjá kónginum sjálfum. Allur hinn víði vangur með ánni, heystakknum og bláa himninum

uppi yfir, það var fegursti svefnsalur. Grængresið með rauðu og hvítu smáblómunum var gólfábreiða, ylli-runnarnir og villirósa-gerðin vóru blómvöndlar, og ekki vantaði heldur þvottaskálina handa honum, en það var áin öll með hreina, svala og tæra vatninu, þar sem sefstönglarnir hneigðu sig og buðu gott kvöld og góðan morgun. Máninn var myndarlegasti náttlampi hátt uppi undir loftinu bláa og ekki hætt við að kviknaði af honum í rúmtjöldunum. Jóhannes gat sofið þarna rór og öruggur, og það gerði hann líka, og ekki vaknaði hann fyr en sólin kom upp og allir litlu fuglarnir sungu alt í kring um hann: »Góðan daginn, góðan daginn! þú ert þá ekki enn kominn á fætur!«.

Klukkum var hringt til messu; það var sunnudagur og var fólkið að fara til kirkju til að hlýða á prestinn sinn, og Jóhannes fylgdist með því, söng með og hlýddi á guðsorð; þótti honum alveg eins og hann væri í kirkjunni sinni heima, þar sem hann hafði verið skírður og seinna sungið margan sálminn með föður sínum.

Úti í kirkjugarðinum vóru svo margar grafir og sumar komnar í kafgras. Þá fór Jóhannes að hugsa um gröf föður síns. sem nú kynni að verða óræktarleg útlits eins og þessar, af því að hann var ekki til að reyta af henni og skreyta hana. Hann settist því niður og reytti upp grasið, reisti við trékrossana, sem fallnir vóru og lét kranzana, sem vindurinn hafði burtfeykt, á sinn stað aftur, því hann hugsaði með sér: hver veit nema einhver geri þetta sama við gröfina hans föður míns núna, þegar eg get ekki gert það sjálfur?

Þar úti fyrir sáluhliðinu stóð gamall förumaður og studdist á hækju sína; Jóhannes gaf honum það sem hann átti af silfurskildingum og gekk svo glaður og ánægður leiðar sinnar út í víða veröld.

Undir kvöldið gerði ógurlegt illviðri og hraðaði Jóhannes sér sem mest hann gat til að geta komizt í húsaskjól, en bráðum dimdi af nótt; komst hann loksins til kirkju nokkurrar lítillar, sem stóð ein sér uppi á hæð. Til allrar hamingju stóð hurðin opin í hálfa gátt og skauzt hann þar inn; ætlaði hann sér að láta þar fyrirberast þangað til illviðrinu slotaði.

»Hér er best eg setjist fyrir úti í horni«, sagði hann, »eg er orðinn dauðþreyttur og mér er ekki vanþörf á dálítilli hvíld«; síðan settist hann niður, spenti greipar og las kvöldbænina sína og fyr en hann sjálfur af vissi, var hann sokkinn í svefn og drauma á meðan úti fyrir gengu þrumur og eldingar.

Þegar hann vaknaði aftur, var komið miðnætti og óveðrinu af létt og lagði tunglsskin inn um gluggann til hans. Á miðju kirkjugólfinu stóð opin líkkista, með dauðum manni í, sem beið þar greftrunar. Jóhannes var alls ekki hræddur, því hann hafði góða samvizku og vissi vel að hinir dauðu gera engum mein; það eru hinir lifandi, vondu mennirnir, sem mein gera. Og nú vildi svo til, að tveir lifandi menn, og báðir illmenni, vóru þarna hjá dauða manninum, sem borinn hafði verið í kirkjuna, svo hann stæði þar uppi til útfararinnar; þeir vildu gera honum mein og ekki lofa honum að liggja í kist-

unni, heldur kasta honum út fyrir kirkjudyrnar, veslings dauða manninum.

»Því viljið þið gera það?« sagði Jóhannes »,það er illa gert og ljótt; lofið honum að sofa í Jesú nafni«.

»Hvaða bull!« sögðu illmennin, »hann hefir prettað okkur; hann skuldaði okkur peninga og gat ekki borgað, og nú bætist þar á ofan að hann er dáinn, svo við fáum ekki nokkurn skilding; þess vegna skulum við hefna okkar á honum og það að marki; hann skal fá að liggja eins og hundur fyrir utan kirkjudyrnar«.

»Eg á ekki nema fimtíu dali í eigu minni«, sagði Jóhannes, »það er allur arfurinn minn, en það fé skal eg gjarnan gefa ykkur, ef þið viljið lofa mér því upp á æru og trú, að þið skulið láta veslings dauða manninn í friði. Mér legst eitthvað til, þó eg hafi ekki þessa peninga; eg er hraustur og heilsugóður og guð mun hjálpa mér«.

»Jæja þá«, sögðu illmennin, »fyrst þú borgar skuld hans, þá skulum við ekkert ilt til hans leggja, á það geturðu reitt þig«, og tóku þeir síðan við peningunum af Jóhannesi, skellihlóu að hjartagæzku hans og fóru leiðar sinnar; en Jóhannes hagræddi líkinu í kistunni, krosslagði á því hendurnar, kvaddi það og sneri svo ánægður á leiðina inn í stóra skóginn.

Alt umhverfis þar sem tunglið náði að lýsa inn á milli trjánna, sá hann yndislega litla álfa vera að leika sér; þeir létu það ekkert glepja sig þó hann kæmi; þeir vissu að hann var góður maður og vammlaus, og það eru að eins vondir menn, sem ekki fá að sjá álfana. Sumir þeirra vóru ekki stærri en

manns fingur; höfðu þeir sitt hár og glóbjart með gullkömbum í til að halda því saman; þeir hossuðu sér tveir og tveir á stóru daggardropunum, sem lágu á blöðunum eða á grasinu þar sem það var hæst. Stundum valt dropinn niður, svo að þeir hröpuðu niður milli löngu grasstráanna og hlóu þá hinir smá-álfarnir dátt og höfðu hátt um sig. Það var ofur skemtilegt. Þeir sungu, og kannaðist Jóhannes þar við allar fallegu vísurnar, sem hann hafði lært, þegar hann var dálítill drengur. Stórar, marglitar kongulær með silfurkórónur á höfðum vóru í óða önn að spinna langar hengibrýr og hallir frá einum limgarðinum til annars, og þegar svo merlaði yfir hagvirki þetta af döggfallinu, þá varð það tilsýndar í tunglsskininu eins og glitrandi gler. Á þessu gekk stöðugt þangað til sólin kom upp. Þá skriðu álfarnir litlu inn í blómknappana, vindurinn tók í brýr þeirra og hallir og feykti þeim út í loftið eins og kongulóar-vefjum.

Nú var Jóhannes kominn út úr skóginum; þá er kallað á eftir honum með sterkum karlmannsrómi: »Hæ, hæ! hvert ert þú að halda, lagsmaður?«

»Út í víða veröld«, sagði Jóhannes. »Eg á hvorki föður né móður; eg er fátækur unglingspiltur, en guð minn góður mun hjálpa mér«.

»Eg ætla líka út í víða veröld«, sagði ókunni maðurinn, »Hvernig lízt þér á að við báðir ferðumst saman«?

»Til er eg í það«, sagði Jóhannes og urðu þeir nú samferða. Fengu þeir fljótt mætur hvor á öðrum, því þeir vóru gæðamenn báðir tveir. En Jóhannes fann fljótt að ó-

kunni maðurinn var honum stórum fremri að vitsmunum; hann hafði nálega farið um allan heim og kunni frá öllu að segja sem hugsast getur.

Um það bil er sól var komin í hádegisstað, settust þeir báðir niður undir tré nokkru stóru til að neyta þar dagverðar; kom þar þá í sama bili gangandi kona nokkur öldruð. Hún var ellileg mjög og staulaðist hálfbogin við hækjustaf, en á

bakinu bar hún hnippi af viðarsprekum, sem hún hafði tínt saman í skóginum. Hún hafði krækt upp svuntunni og sá Jóhannes gægjast út undan þrjá stóra sófla úr burkna og pílviðarkvistum. Þegar konan var rétt komin að þeim, skriðnaði

henni fótur; hún byltist til jarðar og hljóðaði upp yfir sig, því hún hafði fótbrotnað, veslings konan gamla.

Jóhannes vildi þegar fyrir hvern mun að þeir bæru hana heim til hennar, en ókunni maðurinn opnaði ferðatösku sína og tók upp úr henni krukku; kvaðst hann hafa í henni áburð, sem undir eins gæti gert fót konunnar jafngóðan, svo að hún gæti sjálf gengið heim, alveg eins og hún aldrei hefði fótbrotnað. En það áskildi hann sér að launum, að hann fengi hjá henni sóflana þrjá, sem hún hafði í svuntu sinni.

»Dýr gerist nú læknishjálpin«, sagði konan gamla og kinkaði kynlega kolli; henni var ekki um að láta sóflana, en það var ekki heldur skemtilegt fyrir hana að liggja þarna fótbrotin; hún fékk því ókunna manninum sóflana, en hann reið áburðinum á fótinn og jafnharðan stóð sú gamla upp og var stórum hraustari til gangs en áður. Svo mikið fékk áburðurinn að gert, enda fékst hann ekki heldur í neinni lyfjabúð.

»Hvað ætlarðu að gera við sóflana?« sagði Jóhannes við förunaut sinn.

»Þeir eru laglegir þessir þrír burknavendir«, svaraði hann, »þeir eru einmitt eins og eg vil helzt, því eg er undarlegur náungi«.

Síðan gengu þeir drjúgan spöl áleiðis.

»Nei, nú þykir mér hann þykna upp«, sagði Jóhannes og benti beint áfram, »tarna eru voðalegir skýbakkar«.

»Nei«, sagði förunauturinn, »það eru ekki ský, það eru fjöll, stór og há fjöll, — svo geysihá, að þegar við erum komnir upp á tinda þeirra, þá erum við skýjum ofar, í hreinu og

tæru upphimins lofti. Þar er dýrðlegt, máttu trúa. Á morgun er vonandi að við verðum þangað komnir«.

En það var ekki eins nærri og sýndist; þeir urðu að ganga eina dagleið enn áður en þeir komust að fjöllunum; tók þar við dimmur og gríðar hávaxinn skógur, og hamrabjörg vóru þar svo ummálsmikil, sem borgir væru; það var ekki árennilegt að komast þar yfir og því fóru þeir félagar í gistihús eitt til að hvíla sig og safna kröftum til göngunnar daginn eftir.

Í veitingastofunni stóru í gistihúsi þessu hafði flykzt saman fjöldi fólks, því þar var maður nokkur að skemta með brúðu-leikhúsi; hann var einmitt nýbúinn að setja upp litla leikhúsið sitt og fólkið sat hringinn í kring til að horfa á sjónleikinn, en langfremstur hafði sezt slátrari einn gamall og digur og tekið þar besta sætið. Hundur hans, afargrimmlegur bolabítur, sat við hlið honum og glenti upp augun eins og aðrir.

Nú byrjaði sýningin og var hún hin snotrasta, með kóng og drotningu í leiknum; þau sátu í flauels hásæti með gullkórónur á höfðum og vóru í dragsíðum glitklæðum; þau gátu það, þau vóru nógu rík. Gullfallegar leikbrúður með augu úr gleri og stóra knefilsbarta stóðu við allar dyr og tóku ýmist opið eða létu aftur, til þess að hreint loft kæmi inn í stofuna. Það var allra laglegasti sjónleikur og alls ekki neinn sorgarleikur, en einmitt í sömu andránni sem drotningin stóð upp og gekk fram eftir gólfinu — já, — hamingjan má vita, hvað bolabítur hefir verið að hugsa — en af því að slátrarinn digri hélt ekki

í hemilinn á honum, þá rauk hann beint í leikhúsið og beit yfrum mjóa mittið drotningarinnar svo það hrökk í sundur. Það var ljóta slysið

Veslings maðurinn, sem stóð fyrir þessari leiksýningu, varð óttasleginn og sáraumur vegna drotningarinnar sinnar, því hún var langfallegasta leikbrúðan, sem hann átti, og nú hafði ótætis bolabíturinn brotið af henni höfuð og axlir; en á eftir þegar fólkið var farið, sagði ókunni maðurinn, sem kominn var með Jóhannesi, að hann treysti sér til að gera við hana; tók hann þá upp krukkuna sína og reið á leikbrúðuna smyrslunum, sem hann hafði læknað með gömlu konuna, þegar hún fótbrotnaði. Óðara en leikbrúðan var smurð, varð hún alheil aftur, já, hún gat meira að segja hreyft limi sína; það þurfti ekki að kippa í snúruna; hún var eins og lifandi manneskja nema að hún gat ekki talað. Maðurinn, sem brúðuleikhúsið átti, varð stórglaður; nú þurfti hann ekki að halda í þessa leikbrúðu, hún dansaði sjálfkrafa Það gat engin hinna.

Þegar nótt var komin og alt fólkið í gistihúsinu var háttað, þá var einhver, sem stundi svo skelfing mæðilega og var þangað til að stynja, að allir fóru á fætur til þess að sjá, hver það væri. Sýningarmaðurinn gekk til litla leikhússins síns, því þaðan heyrðust stunurnar. Allar trébrúðurnar lágu hverjar innan um aðrar, kóngurinn og allir höfuðverðirnir, og það vóru þeir sem andvörpuðu svo aumkvunarlega; þeir störðu með stóru augun, en þau vóru úr gleri sem fyr er sagt; þeim var svo innilega hugleikið að þeir mættu verða smurðir eins og drotningin. En drotningin lagðist á kné, rétti upp skínandi

gullkórónuna og sagði: »Þessa kórónu mína megið þið eiga, en smyrjið þið manninn minn og hirðfólkið mitt«.

Sýningarmaðurinn, sem leikbrúðurnar átti, fékk þá ekki tára bundizt, því hann kendi innilega í brjóst um leikbrúðurnar; hann lofaði óðara ókunna manninum, að ef hann vildi smyrja fjórar eða fimm fallegustu brúðurnar sínar, þá skyldi hann láta hann fá alla þá peninga, sem hann fengi fyrir sýninguna næsta kvöld; en hinn sagðist alls ekkert setja upp fyrir það, hann væri ánægður, ef hann fengi stóra korðann, sem hann bæri sér við hlið. En sem hann hafði fengið korðann, þá smurði hann sex leikbrúður, og dönsuðu þær óðara og það svo listilega að allar stúlkurnar í herberginu, sem á þetta horfðu, stóðust ekki lengur mátið og fóru með í dansinn. Ökumaðurinn og eldastúlkan dönsuðu, þjónninn og stofustúlkan, gestirnir allir, ofnskaran og eldtöngin, — en ofnskaran og eldtöngin duttu kylliflatar með sama, þegar þær hoppuðu út á gólfið. Varð svo gleðskapur mikill um nóttina.

Morguninn eftir hélt Jóhannes á stað með förunaut sínum og lögðu þeir upp á fjöllin háu, og lá leið þeirra um greniskóga mikla. Þeir komust svo hátt upp, að kirkjuturnarnir fyrir neðan þá urðu seinast tilsýndar eins og dálitlir rauðir dílar innan um alt hið græna; þeir sáu margar rastir frá sér, í staði þar sem þeir höfðu aldrei komið. Aldrei hafði Jóhannes í einu horft yfir jafnmikið af fegurð þessa unaðslega heims. Sólin skein hlýtt úr fagurbláu heiðloftinu, og heyrði Jóhannes til veiðimannanna, er þeir þeyttu veiðihorn sín í fjalladölunum, og ómaði það svo yndisfagurt að honum komu tár

í augu af gleði; hann fékk ekki orða bundizt og sagði: »Góði guð minn! ó hvað þú ert oss öllum góður, að hafa gefið oss alla þessa fegurð og inndæli hér í heiminum«.

Förunauturinn stóð einnig með spentar greipar og horfði yfir skógana og borgirnar, sem blöstu við í sólskininu. Í sama sama bili gall við undurfagur hljómur yfir höfði þeirra .þeir litu upp fyrir sig og sáu stóra álft á flugi fyrir ofan sig; hún var fögur mjög og söngur hennar svo frábær, að slíkan söng höfðu þeir aldrei heyrt til nokkurs fugls; en smásaman dró úr sönghljóðunum; álftin beygði höfuðið og hneig seint og hægt niður að fótum þeirra og lá þar steindauð.

»Tveir aðrir eins vængir og þessir álftarvængir«, sagði förunauturinn, »eru margra peninga virði; þá ætla eg að hirða. Nú sérðu hvort það var ekki gott að eg fékk korðann«; hjó hann svo í einu höggi vængina af dauðu álftinni. Þá ætlaði hann sér að eiga.

Nú ferðuðust þeir margar, margar mílur áleiðis yfir fjöllin, þangað til þeir sáu fram undan sér stóra borg með fjöldamörgum turnum. Glitruðu turnarnir í sólskininu sem á silfur sæi og í miðri borginni stóð skrautleg marmarahöll, og þar bjó konungurinn.

Þeir Jóhannes og förunauturinn vildu nú ekki fara inn í borgina þá þegar, heldur stöldruðu þeir við í gistihúsi einu utan borgar til þess að búa sig; þeir vildu vera ásjálegir þegar er þeir sýndu sig á strætum borgarinnar. Gestgjafinn sagði þeim að kóngurinn væri mesti gæðamaður, sem aldrei gerði nokkrum manni mein, en þegar hann mintist á dóttur hans

þá bað hann guð að hjálpa sér; hún væri hið mesta forað. Nógu falleg væri hún samt, ekki vantaði það, engin væri eins fríð og yndisleg eins og hún, en hvað stoðaði það? hún væri argasta galdrakind, og hún væri orsök í, að svo margir ágætir kóngssynir hefðu látið líf sitt. Hún hefði gefið öllum mönnum til leyfis að biðja sín, og mætti hver koma sem vildi, hvort heldur kóngssonur væri eða húsgangur, það stæði ekki á neinu; hann ætti að eins að geta sér til um þrent, sem hún spyrði hann um; gæti hann það, þá skyldi hún giftast honum og hann verða konungur yfir öllu landinu, þegar faðir hennar dæi, en gæti hann ekki getið rétt til um hina þrjá hluti, þá léti hún hengja hann eða hálshöggva; svona ill og örg væri þessi fríða kóngsdóttir. Faðir hennar, kóngurinn gamli, væri svo hryggur út af þessu, en hann gæti ekki bannað henni að sýna af sér þessa vonzku, því hann hefði einu sinni sagt, að hann vildi ekki skifta sér minstu vitund af kærustum hennar, hún gæti haft það alt eins og hún sjálf vildi. Og í hvert sinn sem einhver kóngssonur hefði komið og átt að leysa úr spurningum hennar, þá hefði hann ekki getað ráðið fram úr þeim og hefði hann þá verið hengdur eða hálshögginn og viðkvæðið verið, að hann hefði verið varaður við í tíma, hann hefði getað látið ógert að biðla. Gamli kóngurinn væri svo raunamæddur út af þessum hörmungum að hann legðist jafnan einn dag á árinu á bæn með öllum dátum sínum og bæði til guðs, að dóttir sín mætti taka sinnaskifti, en hún væri nú ekki rétt á því; gömlu konurnar, sem brennivín drykkju, lituðu það

svart áður en þær drykkju það, til þess að votta sorg sína, og hvernig ættu þær að geta gert betur?

»Sú fjárans kóngsdóttir!« sagði Jóhannes, »hún ætti að komast undir vöndinn; þess væri henni ekki vanþörf. Væri eg í gamla kóngsins sporum, þá skyldi hún fá ósvikna ráðningu«.

Í sama bili heyrðu þeir fólkið fyrir utan hrópa húrra. Kóngsdóttirin fór þar fram hjá og var það sannast að segja, að svo var hún fríð, að allir gleymdu hvað hún var vond; þess vegna hrópuðu þeir húrra. Í för með henni vóru tólf fríðar yngismeyjar og riðu svörtum hestum; vóru þær á hvítum silkikjólum og héldu á gull-túlípönum. Sjálf reið kóngsdóttirin fannhvítum hesti, sem skreyttur var með demöntum og rúbínum; reiðbúningur hennar var af skíru gulli gjör og keyrið, sem hún hélt á í hendinni, var tilsýndar eins og sólargeisli; gullkórónan á höfði hennar glóði sem stjarna og skikkjan var saumuð saman úr þúshundruð fiðrildavængjum; en ekki var samt búningsfegurðin mikið í samanburði við fríðleik kóngsdótturinnar sjálfrar.

Þegar Jóhannes sá hana, blóðroðnaði hann í framan og gat varla komið upp nokkru orði; enda var hún alveg eins í sjón og fallega stúlkan með gullkórónuna, sem hann dreymdi sömu nóttina og faðir hans dó. Honum sýndist hún svo ó-umræðilega falleg og gat ekki að því gert, að honum þótti undurvænt um hana. »Það getur ekki verið satt«, sagði hann, »að kóngsdóttirin sé ilskufull galdrakind, sem hengi menn eða hálshöggvi, þegar þeir fá ekki getið þess sem hún

leggur fyrir þá. Og fyrst nú hverjum manni er leyfilegt að biðja hennar, enda aumasta húsgangi, þá fer eg upp í höllina; eg verð að gera það, eg get ekki annað«.

Allir sögðu við hann, að það mætti hann ekki gera, það mundi áreiðanlega fara fyrir honum eins og öllum hinum. Förunauturinn latti hann þess líka, en Jóhannes var fastur á því, að vel mundi takast, burstaði skóna sína og kjólinn sinn, þvoði sér um andlit og hendur, kembdi fagra hárið sitt glóbjarta, sneri síðan aleinn til borgarinnar og gekk rakleiðis til kóngshallarinnar.

»Kom inn«, sagði kóngurinn gamli, þegar Jóhannes drap á dyr. Jóhannes lauk upp og kom gamli kóngurinn á móti honum í sloppnum sínum og með útsaumaða morgunskó á fótunum; hann hafði gullkórónuna sína á höfði, veldissprotann í annari hendi, en gulleplið í hinni. »Bíddu ögn«, sagði hann og mjakaði eplinu upp í handkrikann til þess að geta rétt Jóhannesi hendina. En undir eins og hann heyrði að hann væri kominn í biðils erindum, þá kom upp fyrir honum svo mikill grátur, að bæði sprotinn og eplið féll niður á gólfið, og varð hann að þurka sér um augun á sloppnum sínum. Veslings gamli kóngur!

»Hættu við það«, sagði hann, »það fer illa fyrir þér eins og öllum hinum. Nú skaltu sjálfur sjá«, og þar með leiddi hann Jóhannes inn í lystigarð kóngsdótturinnar. Þar var hræðilegt umhorfs. Uppi í hverju tré héngu þetta þrír eða fjórir kóngssynir, sem biðlað höfðu til kóngsdótturinnar og ekki fengið getið þess, sem hún hafði fyrir þá lagt. Við hvern

vindgust skröngladi í öllum beinagrindunum, svo að smáfuglarnir urðu hræddir og þorðu aldrei inn í þann garð að koma; öll blómin vóru bundin upp við mannabein, í staðinn fyrir blómpinna, og í urtapottunum lágu helglottandi hauskúpur dauðra manna. Það var dáfallegur garður fyrir kóngsdóttur, eða hitt heldur!

»Þarna geturðu séð«, sagði kóngurinn gamli, »það mun fara fyrir þér eins og öllum hinum, sem þú hér mátt sjá; hættu því heldur við það; þú leiðir yfir mig mestu ófarsæld, ef þú gerir það, það segi eg satt, því eg tek mér það svo dauðans nærri«.

Jóhannes kysti á hönd góða kóngsins gamla og sagði að alt mundi vel fara, því sér þætti svo vænt um blómarósina hana dóttur hans.

Í sama bili kom kóngsdóttirin sjálf ríðandi inn í hallargarðinn með öllum fylgimeyjum sínum; gengu þeir þá út til hennar og buðu henni góðan daginn. Falleg var hún, það mátti nú segja; hún tók í hendina á Jóhannesi og fyrir það tilvik þótti honum enn vænna um hana, og hugsaði hann með sér, að það næði engri átt, að hún væri óhræsis galdrakind, eins og altalað var. Var nú gengið upp í hallarsalinn og þjónustusveinarnir báru um sykraða ávexti og piparhnetur, en gamli kóngurinn var svo sorgbitinn að hann gat einskis neytt, og þess utan vóru piparhneturnar of harðar fyrir hann undir tönnina, svo að hann vann ekki á þeim.

Nú var fastmælum bundið að Jóhannes skyldi koma upp í höllina morguninn eftir; skyldu þá dómararnir vera þar sam-

an komnir og alt ráðið til þess að heyra hvernig honum tækist að geta. Ef honum hepnaðist það vel, þá átti hann að koma tvisvar enn, en það hafði til þessa aldrei komið fyrir, að nokkur hefði átt kollgátuna í fyrsta sinn og höfðu því allir orðið að láta lífið.

Jóhannes var alls ekki hugsjúkur um hvernig fara mundi, það var öðru nær, hann var hinn glaðasti, hugsaði ekki nema um kóngsdótturina yndislegu og var fulltrúa um að góður guð mundi hjálpa sér, en hvernig, — það vissi hann ekki né vildi um það hugsa. Hann dansaði fremur en hann gengi eftir þjóðveginum, þegar hann fór aftur úr borginni til gistihússins, þar sem förunautur hans beið eftir honum.

Hann ætlaði aldrei að verða búinn að segja frá því, hvað kóngsdóttirin væri falleg: hann eirði sér ekki fyrir óþreyju eftir næsta deginum, er hann átti að ganga í höllina og reyna sig í getspeki.

En förunauturinn hristi höfuðið og lá sárilla á honum. »Mér þykir svo vænt um þig«, sagði hann, »við hefðum getað verið lengi saman ennþá, og nú á eg að missa þig svo fljótt. Veslings, elsku Jóhannes! eg gæti grátið, en eg vil ekki spilla gleði þinni það kvöldið, sem ef til vill verður hið síðasta í okkar samverutíma. En nú skulum við vera glaðir og kátir. Á morgun, þegar þú ert horfinn, fæ eg nógan tímann til að gráta«.

Nú var það alspurt um borgina að nýr biðill væri kominn til kóngshallarinnar, og var því harmur mikill meðal borgarbúa. Leikhúsinu var lokað, allar kryddbrauðs sölukonurnar

vöfðu svörtum ræmum um sykurgrísina sína, kóngurinn og prestarnir lögðust á bæn í kirkjunum; það var almennur harmur, því allir töldu víst að Jóhannesi mundi ekki farnast betur en hinum biðlunum, sem á undan höfðu verið.

Seint um kvöldið lét förunauturinn hita handa þeim púns í bollu og sagði við Jóhannes, að nú skyldu þeir gleðja sig almennilega og drekka kóngsdótturinnar skál. En þegar Jóhannes hafði drukkið tvö glös, varð hann svo syfjaður að hann gat með engu móti haldið sér uppi; hann mátti til að sofna. Förunauturinn tók hann upp af stólnum með mestu hægð og lagði hann í rúmið, og þegar svo aldimt var orðið af nóttu, þá tók hann báða stóru vængina, sem hann hafði höggvið af álftinni, og batt þá fasta við axlir sér; stærsta sóflinum, er hann hafði fengið hjá konunni, sem fótbrotnaði, stakk hann í vasa sinn, lauk upp glugganum og flaug á leið inn yfir borgina, beint til hallarinnar; settist svo fyrir í skoti undir glugga þeim, er var á svefnherbergi kóngsdótturinnar.

Alt var grafkyrt í borginni, og nú sló klukkan, er einn fjórðungur lifði tólftu stundar; þá laukst upp glugginn og út flaug kóngsdóttirin í stórri, hvítri kápu með langa svarta vængi yfir borgina og stefndi á stórt fjall; en förunauturinn brá yfir sig hulinshjálmi, svo að hún gat alls ekki séð hann, . flaug á eftir henni og lét ganga á henni sóflinn svo fast að blæddi undan. Það vóru ljótu hamfarirnar, sem þau fóru bæði gegnum loftið. Stóð vindurinn í kápuna, svo að hún þandist eins og stór seglvoð út til allra hliða og skein tunglið í gegn um hana.

»Skárra er það nú haglið«, sagði kóngsdóttirin við hvert högg, sem á henni dundi; en það var henni rétt mátulegt.

Loksins var hún komin út að fjallinu og drap högg á dyr. Það var sem reiðarþruma glumraði þegar fjallið laukst upp og kóngsdóttirin gekk inn. Förunauturinn fór á eftir henni, öllum ósýnilegur undir hulinshjálminum. Gengu þau nú eftir víðum göngum og löngum. Sindruðu veggirnir þar af kynlegum neistagangi, en ekki vóru neistarnir annað en þúsundmargar kongulær, sem runnu múrinn upp og ofan og lýstu sem eldur brennandi. Nú komu þau í stóran sal, er gerður var af silfri og gulli og glóðu þar á veggjunum rauð og blá blóm, á stærð við sólsekvíur, en þau blóm var enginn kostur að taka, því leggirnir undir þeim vóru hryllilegir eiturormar, og öll blómin vóru eldslogar, sem stóðu út úr ginum þeirra. Alt loftið var glitsett skínandi ljósormum og himinbláum leðurblökum, sem böðuðu út örþunnum vængjunum, og var það stórfurðulegt að líta Á miðju gólfinu stóð hásæti eitt, sem hvíldi á fjórum hesta-beingrindum, með aktygjaólum á úr eldkóngulóm, en hásætið sjálft var úr mjólkurhvítu gleri og sessurnar í því vóru svartar mýslur, sem bitu hver í hala annarar, Uppi yfir hásætinu var yfirtjald úr rósrauðum konguló avefjum, og vóru vefirnir alsettir grænum smáflugum ljómandi fögrum, er blikuðu sem gimsteinar væru. Í hásætinu miðju sat seiðkarl ófrýnilegur með kórónu á höfði og sprota í hendi. Hann kysti kóngsdótturina á ennið og setti hana í hásætið hjá sér; byrjaði nú sönglistin. Stórar svartar engisprettur léku á munn-

hörpur og uglan barði sig á kviðinn í bumbu stað, því hún var bumbulaus. Var þetta fremur skringilegur samsöngur. Ofurlitlir álfar með hrævarelda á húfunum dönsuðu hringinn í kring í salnum. Förunautinn gat enginn séð; hafði hann farið bak við hásætið og sá þaðan og heyrði alt hvað framfór. Hirðfólkið, sem nú fór líka að koma inn í salinn, var einkar fínt og fyrirmannlegt, en ekki gat það dulizt neinum, sem vel var sjáandi, hvernig því var háttað. Það fólk var ekki annað en kústsköft með kálhöfuð á endunum, sem seiðskrattinn hafði galdrað líf í og búið skrautklæðum. En það mátti alveg á sama standa, því það var ekki til annars en viðhafnar hvort sem var.

Þegar búið var að dansa um stund, sagði kóngsdóttirin seiðkarlinum, að nú væri kominn til sín nýr biðill, og spurði hann, hvað hún ætti að hugsa um, til þess að láta biðilinn geta þess morguninn eftir, þegar hann kæmi í höllina.

»Heyrðu«, sagði seiðkarlinn, »nú skal eg segja þér nokkuð; þú átt að velja eitthvað afarauðvelt, því það dettur honum sízt í hug. Hugsaðu um annan skóinn þinn. Þess mun hann ekki fá getið. Láttu svo höggva af honum höfuðið, en gleymdu ekki þegar þú kemur hingað til mín aftur næstu nótt, að færa mér úr honum augun, því þau ætla eg að éta«.

Kóngsdóttirin hneigði sig djúpt og kvaðst ekki mundu gleyma augunum. Seiðkarlinn lauk þá upp fjallinu og flaug hún heim aftur, en förunauturinn flaug á eftir henni og lamdi hana svo óþyrmilega með sóflinum, að hún stundi þungan undan þeirri voðalegu haglhríð og flýtti sér af fremsta megni að

komast inn um gluggann í svefnherbergi sitt; en förunauturinn flaug aftur til gistihússins, þar sem Jóhannes var og hitti hann sofandi; leysti hann þá af sér vængina og lagði sig líka fyrir upp í rúm, því hann var þreyttur sem von var til.

Jóhannes vaknaði árla næsta morgun og reis þá förunauturinn upp jafnsnemma og sagði honum, að þessa nótt hefði sig dreymt mjög svo undarlegan draum um kóngsdóttúrina og annan skóinn hennar, og beiddi hann fyrir alla muni að spyrja, hvort kóngsdóttirin hefði ekki hugsað um annan skóinn sinn. Því það var þetta, sem hann hafði heyrt seiðkarlinn segja í fjallinu, en hann vildi ekki láta Jóhannes vita neitt meira um það.

»Eg get eins vel spurt um það eins og eitthvað annað«, sagði Jóhannes; »ef til vill hefir þig dreymt hárrétt því altaf er eg þeirrar trúar, að drottinn muni hjálpa mér. En eg ætla samt að kveðja þig, því geti eg skakt, þá fæ eg aldrei að sjá þig framar«.

Eftir það kveðjast þeir með kossi og gengur Jóhannes til borgarinnar og kemur í konungshöllina. Allur salurinn var fullur af fólki; dómararnir sátu í hægindastólum og hvíldu höfuðin á dúnsængum, því þeir höfðu svo mikið um að hugsa. Gamli kóngurinn stóð og þurkaði sér um augun með hvítum vasaklút. Og nú gekk inn kóngsdóttirin, enn þá yndislegri í sjón en daginn áður og heilsaði öllum svo ástúðlega, en Jóhannesi rétti hún höndina og sagði: »Góðan daginn og komdu nú sæll«!

Nú átti Jóhannes að geta, hvað hún hefði verið að hugsa

um. Leit hún þá svo vinarhýrum augum til hans, að það var sitt hvað, en óðara en hann hafði nefnt orðið: »skó«, þá hvítnaði hún upp í framan og skalf frá hvirfli til ilja, en það stoðaði hana ekki grand, því hann hafði getið rétt.

Herra trúr, hvað gamli kóngurinn varð feginn! hann steypti stömpum af fögnuðinum og allir klöppuðu honum lof í lófa og Jóhannesi, sem getið hafði í kollinn þegar í fyrsta sinn.

Förunauturinn varð himinlifandi glaður þegar honum var sagt, hversu vel hefði farið, en Jóhannes spenti greipar og þakkaði góðum guði, treystandi honum, að hann mundi vissulega hjálpa sér í bæði hin skiftin. Daginn eftir átti hann að geta aftur.

Kvöldið þetta leið eins og kvöldið áður. Þegar Jóhannes var sofnaður, flaug förunauturinn á eftir kóngsdótturinni út til fjallsins og flengdi hana enn fastara en í fyrra skiftið, því að þessu sinni hafði hann tekið með sér tvo sófla; enginn gat séð hann, en hann sá og heyrði alt. Kóngsdóttirin ætlaði að hugsa um hanzkann sinn og sagði förunauturinn Jóhannesi það og lét sem sér hefði birzt það í draumi. Jóhannes gat rétt og varð þá mesti fögnuður í höllinni. Hirðin öll steypti stömpum eins og hún hafði séð kónginn gera í fyrra skiftið, en kóngsdóttirin lá í legubekk og fékst ekki til að mæla orð. Nú var alt undir því komið að Jóhannes gæti rétt í þriðja sinn. Tækist honum það, þá átti hann að fá kóngsdótturina fögru fyrir konu og erfa alt kóngsríkið, þegar gamli kóngur-

inn félli frá, en gæti hann skakt, þá átti hann lífið að láta og seiðkarlinn að éta fallegu bláu augun hans.

Kvöldið áður fór Jóhannes snemma að hátta, las kvöldbænina sína og sofnaði væran, en förunauturinn spenti vængina á bak sér og korðann við hlið sér, tók með sér alla sóflana þrjá og flaug til hallarinnar.

Nóttin var koldimm og stórviðri svo að þakhellurnar fuku af húsunum og trén í garðinum, þar sem beinagrindurnar héngu, svignuðu fyrir storminum eins og sefstönglar; hver eldingin rak aðra og þrumugnýrinn var eins og ein samfeld skrugguduna, sem ekki varð lát á liðlanga nóttina. Nú laukst upp glugginn og kóngsdóttirin flaug út; hún var bleik sem hel, en hún hló að illviðrinu eins og henni þætti það ekki nógu svæsið; hvíta kápan hennar þyrlaðist um í loftinu eins og segl á stórskipi, en förunauturinn flengdi hana svo snarplega með sóflunum þremur, að dreyrði undan, og féllu blóðdropar til jarðar, og að lokum var það með naumindum að hún gæti flogið. Loksins komst hún út að fjallinu.

»Mikið er haglið og stormurinn«, sagði hún, »aldrei hef eg verið úti í öðru eins veðri«.

»Það má líka fá ofmikið af góðu«, sagði seiðkarlinn. Hún sagði honum nú að Jóhannes hefði einnig getið rétt í annað sinn, og ef hið sama yrði uppi á teningnum næsta morgun, þá hefði hann unnið, og þá gæti hún aldrei framar komið til hans í fjallinu og aldrei framið slíkar fítons-anda listir sem að undanförnu, og þess vegna væri hún frá sér af harmi.

»Hann skal aldrei geta þess«, sagði seiðkarlinn; »eg skal hugsa upp eitthvað það, sem honum hefir aldrei dottið í hug; hann mætti þá vera fjölkunnugri en eg er sjálfur, ef svo væri. En nú skulum við láta liggja vel á okkur«. Að svo mæltu tók hann í báðar hendur kóngsdótturinnar og dönsuðu þau hringinn í kring með öllum þeim smá-álfum og hrævareldum, sem í salnum vóru. Með sömu kæti hoppuðu kongulærnar upp og ofan á veggjunum. Það var eins og neistar sindruðu úr eldblómunum, uglurnar börðu bumbu, veggjatrítlurnar tístu og engisspretturnar blésu á munnhörpu. Það var dansgleði í lagi.

Þegar þau vóru nú búin að dansa nógu lengi, varð kóngsdóttirin að fara heim, því annars hefði þess orðið vart í höllinni að hana vantaði. Seiðkarlinn kvaðst skyldu fylgja henni svo að þau gætu þá verið saman þeirri stundinni lengur.

Þau flugu þá af stað í illviðrinu og förunauturinn hamaðist svo á bökum þeirra með þremur vöndunum, að þeir vóru nálega gjörslitnir; aldrei hafði seiðkarlinn verið úti í annari eins haglhríð. Kveður hann nú kóngsdótturina fyrir utan höllina og hvíslar að henni um leið: »Hugsaðu um höfuð mitt«, en förunauturinn heyrði það og í sömu svifunum, er kóngsdóttirin sveif inn um gluggann í svefnherbergi sitt og seiðkarlinn ætlaði að snúa við aftur, þá þreif förunauturinn í síða skeggið hans svarta, brá korðanum og hjó af honum hausinn ófrýna að aftanverðu niður við axlir, svo að seiðkarlinn sá það ekki einu sinni sjálfur; búknum fleygði hann út í tjörn til fiskanna, en höfðinu dýfði hann niður í vatnið, batt

svo um það silkivasaklútnum sínum, fór með það í gistihúsið og lagði sig til svefns.

Morguninn eftir fékk hann Jóhannesi vasaklútinn, en sagði honum, að ekki mætti hann leysa klútinn fyr en kóngsdóttirin spyrði, hvað það væri, sem hún hefði hugsað um.

Það var svo margt fólk í stóra hallarsalnum að húsfyllir. var og maður stóð við mann. Ráðgjafarnir sátu í mjúkum hægindastólum og kóngurinn gamli var á nýjum fötum; gullkórónan hans hafði verið fægð og sprotinn líka, og var það skrautlegt á að líta, en kóngsdóttirin var náföl og á kolsvörtum kjól eins og hún ætti að vera við jarðarför.

»Hvað var eg að hugsa um?« sagði hún við Jóhannes og í sama bili leysti hann klútinn og skelfdist mjög er hann sá hið ófrýnilega höfuð seiðkarlsins. Alla hrylti við að sjá það, því það var ógurlegt ásýndum, en kóngsdóttirin sat eins og steinlíkneskja og gat ekki komið upp nokkru orði; en að lokum stóð hún upp og rétti Jóhannesi hendina, því hann hafði getið rétt; hún leit ekki upp á nokkurn mann, en varp öndinni mæðilega og sagði: »Þú ert nú héðan af herra minn; í kvöld munum við halda brúðkaup okkar«.

»Þetta líkar mér«, sagði gamli kóngurinn, »svona á það að vera«. Alt fólkið æpti fagnaðaróp, varðliðið fór með hljóðfæraslætti um borgarstrætin, klukkunum var hringt og kryddbrauðs sölukonurnar tóku svörtu ræmurnar af sykurgrísunum, því nú var gleði á ferðum. Þrír steiktir uxar fyltir endum og hænsum vóru settir fram á miðju torginu, og mátti hver sem vildi skera sér bita; gosbrunnarnir gusu inndælasta víni

...ar einskildings kringla hjá bakaranum, þá fengust ...ur í kaupbæti, með rúsínum í.

...völdið var borgin skrautlýst; dátarnir skutu fall-... og drengirnir hvellbaunum og púðurkerlingum, ...ar og trumbur ... efra í höllinni, klingt með glös-...öðir ... allir hinir tignu herrar og yndislegu ...u, alt þetta dansaði hvað við annað og mátti heyra ...ur er sungið var:

Hér eru margar meyjar snjallar,
sem munar hreint í snúning nú:
...örug söngkonan oss kallar,
...agra stúlkan við hér snú!
Dönsum óspart, dönsum í þrá,
...uz detta skórnir skónum frá.

...a kóngsdóttirin var galdrakind enn sem áður og þótti ... sagt um Jóhannes. Eftir því mundi förunauturinn og ... Jóhannesi því þrjár fjaðrir úr álftarvængjunum og ... glas með nokkrum dropum í; hann sagði honum, að ... skyldi láta setja stórt baðker fult af vatni hjá brúðhvíl-... og láta svo í vatnið fjaðrirnar og dropana. Þegar svo ...dóttirin ætlaði að stíga upp í hvíluna, þá skyldi hann ... við henni, svo að hún dytti niður í vatnið; skyldi ... hana þar í kaf þrisvar sinnum og mundi hún þá losna ... ólykyngi sína og unna honum hugástum.

Jóhannes gerði alt eins og förunauturinn hafði sagt hon-... hljóðaði kóngsdóttirin hástöfum, er hann færði hana ... og braust um í höndunum á honum; var hún þá í líki

kolsvartrar álftar með eldtindrandi augum. Þegar hún kom upp í annað sinn, var hún orðin að hvítri álft, nema hvað einn hringur svartur var um háls hennar. Jóhannes bað þá heitri bæn til guðs og kaffærði fuglinn í þriðja sinn og varð hann þá í sömu svipan að yndislegustu kóngsdóttur. Var hún þá enn fríðari en áður og þakkaði honum með tárin í augunum fyrir það að hann hefði leyst sig úr álögum.

Morguninn eftir kom kóngurinn gamli með öllu hirðfólki sínu og gekk ekki á öðru en hamingjuóskum langt fram á dag; síðastur allra kom förunauturinn með stafinn í hendi og töskuna á baki. Jóhannes kysti hann mörgum kossum og sagði að nú mætti hann ekki fara frá sér, hann yrði að staðnæmast hjá sér, því honum ætti hann alla sína hamingju að þakka. En förunauturinn hristi höfuðið og sagði blítt og vingjarnlega: »Nei, nú er minn tími á enda. Eg hefi ekki gert annað en að borga skuld mína. Manstu eftir dauða manninum, sem vondu mennirnir vildu ilt gera? Þú gafst aleigu þína til þess að honum veittist ró í gröf sinni. Eg er dauði maðurinn«.

Brúðkaupið stóð nú í heilan mánuð. Þau Jóhannes og kóngsdóttir unnust mjög og gamli kóngurinn lifði marga ánægjulega daga og lét börn þeirra ríða á kné sínu og leika sér að ríkissprota sínum; en Jóhannes varð konungur yfir öllu ríkinu.

og ef keypt var einskildings kringla hjá bakaranum, þá fengust sex stórar bollur í kaupbæti, með rúsínum í.

Um kvöldið var borgin skrautlýst; dátarnir skutu fallbyssuskotum og drengirnir hvellbaunum og púðurkerlingum, og borðað var og drukkið þar efra í höllinni, klingt með glösum og hreyfðir fæturnir; allir hinir tignu herrar og yndislegu hefðarmeyjar, alt þetta dansaði hvað við annað og mátti heyra langar leiðir er sungið var:

Hér eru margar meyjar snjallar,
Sem munar helzt í snúning nú:
Fjörug sönglist fram oss kallar,
Fagra stúlka! við þér snú!
Dönsum óspart, dönsum í þrá,
Unz detta sólar skónum frá.

En kóngsdóttirin var galdrakind enn sem áður og þótti ekkert vænt um Jóhannes. Eftir því mundi förunauturinn og fékk hann Jóhannesi því þrjár fjaðrir úr álftarvængjunum og dálítið glas með nokkrum dropum í; hann sagði honum, að hann skyldi láta setja stórt baðker fult af vatni hjá brúðhvílunni og láta svo í vatnið fjaðrirnar og dropana. Þegar svo kóngsdóttirin ætlaði að stíga upp í hvíluna, þá skyldi hann stjaka dálítið við henni, svo að hún dytti niður í vatnið; skyldi hann færa hana þar í kaf þrisvar sinnum og mundi hún þá losna við fjölkyngi sína og unna honum hugástum.

Jóhannes gerði alt eins og förunauturinn hafði sagt honum fyrir; hljóðaði kóngsdóttirin hástöfum, er hann færði hana í kaf, og brauzt um í höndunum á honum; var hún þá í líki

kolsvartrar álftar með eldtindrandi augum. Þegar hún kom upp í annað sinn, var hún orðin að hvítri álft, nema hvað einn hringur svartur var um háls hennar. Jóhannes bað þá heitri bæn til guðs og kaffærði fuglinn í þriðja sinn og varð hann þá í sömu svipan að yndislegustu kóngsdóttur. Var hún þá enn fríðari en áður og þakkaði honum með tárin í augunum fyrir það að hann hefði leyst sig úr álögum.

Morguninn eftir kom kóngurinn gamli með öllu hirðfólki sínu og gekk ekki á öðru en hamingjuóskum langt fram á dag; síðastur allra kom förunauturinn með stafinn í hendi og töskuna á baki. Jóhannes kysti hann mörgum kossum og sagði að nú mætti hann ekki fara frá sér, hann yrði að staðnæmast hjá sér, því honum ætti hann alla sína hamingju að þakka. En förunauturinn hristi höfuðið og sagði blítt og vingjarnlega: »Nei, nú er minn tími á enda. Eg hefi ekki gert annað en að borga skuld mína. Manstu eftir dauða manninum, sem vondu mennirnir vildu ilt gera? Þú gafst aleigu þína til þess að honum veittist ró í gröf sinni. Eg er dauði maðurinn«.

Brúðkaupið stóð nú í heilan mánuð. Þau Jóhannes og kóngsdóttir unnust mjög og gamli kóngurinn lifði marga ánægjulega daga og lét börn þeirra ríða á kné sínu og leika sér að ríkissprota sínum; en Jóhannes varð konungur yfir öllu ríkinu.

Brellni drengurinn.

Einu sinni var gamalt skáld, — gamalt skáld, sem var stakasta góðmenni. Eitt kvöld er hann sat heima hjá sér, gerði úti fyrir hræðilegt illviðri með dynjandi hellirigningu, en skáldið sat makindalega í hlýindunum við ofninn sinn, og logaði vel í honum; heyrðist kraum-suða í eplum, sem látin höfðu verið ofan á hann og áttu að steikjast.

»Það verður ekki nokkur þur þráður á veslingunum, sem úti eru í þessu veðri«, sagði skáldið, sem var svo einstakt góðmenni.

»Æ, ljúktu upp fyrir mér, eg er holdvotur«, kallaði drenghnokki nokkur úti fyrir. Hann grét og barði á dyrnar,

en regnið streymdi úr loftinu og vindurinn tók í, svo að allir gluggar gjöktu.

»Veslingur litli«! sagði skáldið gamla, gekk til dyra og lauk upp. Úti stóð ofur lítill drengur; hann var allsnakinn og vatnið rann niður af síða hárinu hans fagurgula. Hann nötraði af kulda, og hefði hann ekki komizt inn, þá mundi hann víst hafa orðið til í þessu vonzkuveðri.

»Veslingur litli!« sagði skáldið gamla og tók í hönd hans »Komdu nú til mín, eg skal verma þig. Þú skalt fá vín og epli, því þú ert gullfallegur drengur«.

Hann var það líka. Augun vóru eins og tvær skærar stjörnur og þó að vatnið rynni úr gulu lokkunum hans, þá liðuðust þeir samt eins fagurlega fyrir því. Hann var líkastur dálitlu engilbarni, en fölur af kulda og skjálfti í öllum limum hans. Hann bar í hendi boga, sem var prýðisfallegur en hafði skemzt í rigningunni. Allir litirnir á hinum fögru örvum drengsins höfðu runnið saman þegar þær vöknuðu.

Skáldið gamla settist við ofninn, setti litla drenginn á kné sér, kreisti vatnið úr lokkum hans, vermdi hendur hans í lúkum sínum og heitti handa honum sætt vín; þá náði drengurinn sér, varð rjóður í kinnum, stökk niður á gólfið og dansaði kringum skáldið gamla.

»Þú ert kátur drengur«, sagði skáldið gamla. »Hvað heitirðu?«

»Eg heiti Amor«, svaraði hann. »Þekkirðu mig ekki? Þarna liggur boginn minn; af honum kann eg að skjóta, —

skaltu vita. Sko, nú skánar aftur veðrið úti; það er komið tunglsskin«.

»En boginn þinn er skemdur«, sagði skáldið gamla. »Það væri skaði«, sagði litli drengurinn, tók upp bogann og hugði að honum. »O, hann er orðinn þur að heita má, hefir ekkert skemzt; góð þensla í strengnum; nú ætla eg að reyna hann«. Og óðara benti hann bogann, dró ör fyrir odd, miðaði og skaut beint í hjarta skáldsins gamla. »Þarna geturðu séð að boginn minn var ekki skemdur«, sagði hann og hljóp sína leið skellihlæjandi. Skárri var það nú brellnin í drengnum, að skjóta ör í skáldið gamla, sem hafði hleypt honum inn í hlýju stofuna sína, verið svo góður við hann og gefið honum inndælasta vín og besta epli.

Skáldið góðhjartaða lá á gólfinu og grét. Hann var skotinn beint í hjartað og sagði: »Fý! hvað hann er brellinn drengur, þessi Amor, það skal eg segja öllum góðu börnunum, svo þau vari sig og leiki sér aldrei við hann, því hann gerir þeim mein«.

Öll góðu börnin, stúlkurnar og drengirnir, sem hann sagði frá þessu, vöruðu sig á viðsjálsgripnum Amor, en hann lék samt á þau, því hann er svo útfarinn og sniðugur. Þegar stúdentarnir koma frá fyrirlestrum með bók undir hendinni, þá hleypur hann við hliðina á þeim og er þá á svörtum kjól. Þeir geta alls ekki þekt hann, taka hann við hönd sér og ímynda sér að hann sé stúdent eins og þeir, en þá sætir hann lagi og stingur örinni í brjóst þeim. Þegar fermingarstúlkurnar koma frá prestinum og þegar þær standa frammi á

kirkjugólfinu, þá er hann í hælunum á þeim. Já, hann er sí og æ á hælum manna. Hann er á hlaupum í kóngshallargarðinum og á borgarveggjunum; meira að segja, einu sinni hefir hann skotið hann föður þinn og hana móður þína beint í hjartað. Spurðu þau um það og heyrðu, hvað þau segja. Já, hann er slæmur drengur þessi Amor, það er best fyrir þig aldrei neitt við hann að eiga; hann eltir alt fólk á röndum, og hvað lízt þér? einu sinni lagði hann ör á streng og skaut hana ömmu gömlu, en það er langt síðan; það er búið að vera, en öðru eins og því gleymir hún aldrei. Fý! Amor er slæmur. En nú þekkirðu hann og veizt hvað hann er brellinn, drengurinn sá.

Murusóleyin.

Taktu nú eftir.

Úti á landsbygðinni, fast við veginn, var sumarbýli nokkurt; þú hefir víst einhvern tíma séð það sjálfur; fyrir framan er dálítill blómgarður með rimlagirðingu. Þar rétt hjá í vegarbrúninni, mitt í grængresinu, óx dálítil murusóley. Sólin skein alt eins hlýtt og fagurt á hana eins og stóru skrautblómin inni í garðinum og þess vegna óx hún dag frá degi. Einn morguu stóð hún útsprungin með blöðunum sínum smáu og skínandi hvítu, sem sitja eins og geislar kringum litlu gulu sólina innan í. Hún var ekki að setja það fyrir sig, að enginn lifandi maður leit við henni þarna í grasinu; nei, hún var

svo ánægð; hún sneri sér beint framan í heita sólina, mændi upp til hennar og hlýddi á lævirkjann, sem söng uppi í loftinu.

Murusóleyin var svo sæl og ánægð með sjálfri sér, sem helgidagur væri, og var þó mánudagur. Öll börn vóru í skóla, og meðan þau sátu á bekkjunum og vóru eitthvað að læra, þá sat hún á litla, græna leggnum sínum og var að læra það af sólinni og öllu í kringum sig, hversu guð er góður, og fanst henni lævirkinn syngja svo skýrt og fagurlega alt það, sem hún fann til í þegjanda hljóði. Og murusóleyin mændi með eins konar lotningu upp til fuglsins, sem átti svo gott, að hann gat sungið og flogið, en ekkert angraðist hún af því, að hún gat það ekki sjálf. »Eg sé þó og eg heyri«, hugsaði hún með sér, »sólin skín á mig og vindblærinn kyssir mig; ó, hvað mér hefir verið mikið gefið«.

Fyrir innan rimlagirðinguna stóðu mörg státin mikilsháttar blóm; því minna sem þau ilmuðu, þess meira reigðust þau. Peónarnir þeyttu sig út til þess að verða stærri en rósin, en það er ekki alt undir stærðinni komið. Túlípanarnir vóru ljómandi litfagrir, en þeir vissu líka af því, og stóðu svo keikir til þess að eftir sér yrði tekið. Þeir tóku alls ekki eftir murusóleyinni ungu fyrir utan, en hún horfði því meira á þá og hugsaði með sér: »En hvað þeir eru ríkir og fallegir! og það veit eg að ofan til þeirra muni fuglinn góði fljúga og heimsækja þá. Hamingjunni sé lof að eg stend svo nálægt hérna; þá fæ eg þó að horfa á alla dýrðina«, — og einmitt þegar hún var að hugsa um þetta, þá heyrðist »ví, ví!«

og lævirkinn kom fljúgandi, en ekki til peóna og túlípana, heldur ofan í grasið til murusóleyjarinnar fátæku, en henni varð svo mikið um af eintómum fögnuði, að hún vissi hvorki upp né niður.

Litli fuglinn hoppaði í kringum hana og söng: »Nei, hvað grasið er mjúkt, og sko! hvað það er yndislegt, litla blómið að tarna með gullið í hjartanu og silfrið á kjólnum!« Það var líka orð og að sönnu; guli depillinn í murusóleyinni var á að sjá eins og gull og litlu blöðin hringinn í kringum vóru skínandi hvít.

Því fær enginn getið nærri, hvað murusóleyin litla var unaðfangin. Fuglinn kysti hana með nefinu, söng fyrir hana og flaug svo aftur upp í bláan himininn Það leið góð stund áður en murusóleyin rankaði við sér aftur. Hún horfði hálffeimin og þó innilega fegin yfir til blómanna í garðinum; þau höfðu auðvitað verið sjónarvottar að heiðri hennar og hamingju, þau hlutu að fara nærri um hennar miklu sælu; en túlípanarnir stóðu fult eins hnakkakertir og áður, og þar á ofan vóru þeir svo ólundarlegir í framan og rauðir, því þeim hafði orðið gramt í geði. Peónarnir stóðu með þrútna kollana; það var bótin að þeir vóru ekki máli gæddir, að öðrum kosti mundi murusóleyin hafa fengið þokkalega ofanígjöf. Hún sá það, veslingurinn, að þeir vóru ekki í góðu skapi og það féll henni sárilla.

Í sama bili kom stúlka inn í garðinn með hníf í hendi flugbeittan og bjartan, og gekk beint inn á milli túlípananna og skar þá hvern af öðrum. »Æ!« sagði murusól-

eyin í huganum andvarpandi, »mikil skelfing! nú eru þeir búnir að vera«. Síðan fór stúlkan með túlípanana, en murusóleyin hrósaði happi, að hún stóð úti í grasinu og var lítið blóm og fátækt; hún var svo innilega þakklát fyrir það, og þegar sólin rann, þá lagði hún saman blöðin, sofnaði rótt og dreymdi alla nóttina um sólina og litla fuglinn.

Morguninn eftir þegar blómið fagnandi breiddi aftur út blöðin sín hvítu eins og smáa arma móti lofti og ljósi, þá heyrði það og þekti rödd fuglsins síns, en það, sem hann söng, var svo raunalegt. Honum var það líka vorkunn, því hann hafði verið veiddur og sat nú í búri við opinn glugga. Hann söng um það, hvað sæll hann hafði verið, þegar hann gat flogið frjáls og glaður út um alt, hann söng um unga kornið græna á akrinum og um þær inndælu ferðir, sem hann hafði farið í háa lofti á vængjum sínum. Það var síður en svo að það lægi vel á veslings fuglinum, því nú var hann fangi í búri og þar varð hann að kúra.

Murusóleyin litla vildi svo fegin verða honum að liði, en hvernig átti hún að fara að því? Það var annað en gaman að finna ráð til þess. Hún gleymdi með öllu, hvað alt var fallegt í kringum hana, gleymdi því, hvað sólin skein hlýtt og hvað hvítu blöðin hennar sjálfrar vóru yndisleg; æ, hún gat ekki hugsað um annað en fangna fuglinn, sem engin tiltök vóru að hjálpa.

Þá komu í sama bili tveir litlir drengir út úr garðinum og hafði annar þeirra hníf í hendi beittan og mikinn, viðlíka

[illegible] hafði haft til að skera með túlipanana. [illegible] murusóleyinni, og gat hún ekki ímyndað [illegible] vilja.

[illegible] skorið tilvalinn snepil handa lævirkj- [illegible] drengurinn og tók að rista í ferhyrning [illegible] svo að hún varð í miðjum sneplinum. [illegible] komið að tarna«, sagði hinn drengurinn, [illegible] af angist, því að vera slitin upp, það [illegible] lífið, og nú langaði hana svo mikið til [illegible] átti að fylgjast með sneplinum inn í búrið

[illegible] henni að vera þar sem hún er«, sagði hinn [illegible] er svo mikil prýði að henni«, og svo fékk [illegible] komst með inn í búrið til lævirkjans. [illegible] fuglinn kveinaði hástöfum yfir frelsismissin- [illegible] í járnvírinn; veslings murusóleyin [illegible] sagt eitt orð til huggunar, hvað fegin sem [illegible] dagurinn fram til hádegis.

[illegible] vatn«, sagði lævirkinn í búrinu, »allir [illegible] skilið eftir handa mér svo mikið sem [illegible] Ég er svo þurr í kverkunum og heitur; [illegible] eins og ís og eldur og loftið er svo þungt. [illegible] deyja frá sólarylnum, frá öllu hinu fag- [illegible] sem guð hefir skapað», og hann [illegible] í kælandi grastorfið til að hressa [illegible] litið á murusóleyina;

hann kinkaði kolli til hennar, kysti hana með nefinu og sagði: »Þú verður að visna hérna líka, veslings litla blóm! Þig og þennan litla grasblett hafa þeir gefið mér fyrir alla þá veröld, sem eg átti þarna út frá; hvert lítið grasstrá skal vera mér grænt tré, hvert og eitt af þínum hvítu blöðum skal vera mér ilmandi blóm. Æ, þið eruð ekki til annars en að minna mig á, hvað mikið eg hef mist«.

»Æ, hamingjan gæfi að hann huggaðist«, hugsaði murusóleyin. Hún gat ekki hreyft nokkurt blað, en ilmurinn, sem lagði af fíngerðu blöðunum hennar, var miklu meiri en annars gerist af því blómi; það fann líka fuglinn og þó hann vanmegnaðist af þorstanum og þó hann sliti upp grasstráin grænu í kvölum sínum, þá snerti hann samt alls ekki blómið.

Nú kvöldaði og samt kom enginn enn til að færa veslings fuglinum vatnsdropa; þá baðaði hann út litlu vængjunum og engdist sundur og saman; söngurinn hans var sorgarblítt »bí, bí!« Höfuðið litla beygðist niður að blóminu og hjarta fuglsins brast af þrá og söknuði. Þá gat blómið ekki, eins og kvöldið áður, lagt saman blöðin og sofnað; það drúpti til jarðar hnípið og sjúklegt.

Næsta morgun komu drengirnir loksins og þegar þeir sáu að fuglinn var dauður, þá grétu þeir mörgum beiskum tárum og grófu honum ofurfallega gröf og skreyttu hana með blómablöðum. Líkið fuglsins var látið í fallegar rauðar öskjur; konungleg átti útförin að vera. Veslings fugl! meðan hann var á lífi og söng, þá gleymdu þeir honum, létu hann stúra í

og þann sem stúlkan hafði haft til að skera með túlípanana. Þeir gengu beint að murusóleyinni, og gat hún ekki ímyndað sér hvað þeir mundu vilja.

»Hérna getum við skorið tilvalinn snepil handa lævirkjanum«, sagði annar drengurinn og tók að rista í ferhyrning kringum murusóleyina, svo að hún varð í miðjum sneplinum.

»Slíttu upp blómið að tarna«, sagði hinn drengurinn, og murusóleyin titraði af angist, því að vera slitin upp, það var sama sem að láta lífið, og nú langaði hana svo mikið til að lifa, af því hún átti að fylgjast með sneplinum inn í búrið til lævirkjans.

»Nei, lofaðu henni að vera þar sem hún er«, sagði hinn drengurinn, »það er svo mikil prýði að henni«, og svo fékk hún að sitja kyr og komst með inn í búrið til lævirkjans.

En veslings fuglinn kveinaði hástöfum yfir frelsismissinum og barði vængjunum í járnvírinn; veslings murusóleyin gat ekki talað, ekki sagt eitt orð til huggunar, hvað fegin sem hún vildi. Svona leið dagurinn fram til hádegis.

»Hér er ekkert vatn«, sagði lævirkinn í búrinu, »allir eru úti og hafa ekki skilið eftir handa mér svo mikið sem einn vatnsdropa. Eg er svo þurr í kverkunum og heitur; það er innan í mér eins og ís og eldur og loftið er svo þungt. Æ, eg verð að deyja, deyja frá sólarylnum, frá öllu hinu fagurgræna og öllu því inndæli, sem guð hefir skapað», og hann boraði nefinu sínu litla niður í kælandi grastorfið til að hressa af sér ofurlitla ögn; þá varð honum litið á murusóleyina;

hann kinkaði kolli til hennar, kysti hana með nefinu og sagði: »Þú verður að visna hérna líka, veslings litla blóm! Þig og þennan litla grasblett hafa þeir gefið mér fyrir alla þá veröld, sem eg átti þarna út frá; hvert lítið grasstrá skal vera mér grænt tré, hvert og eitt af þínum hvítu blöðum skal vera mér ilmandi blóm. Æ, þið eruð ekki til annars en að minna mig á, hvað mikið eg hef mist«.

»Æ, hamingjan gæfi að hann huggaðist«, hugsaði murusóleyin. Hún gat ekki hreyft nokkurt blað, en ilmurinn, sem lagði af fíngerðu blöðunum hennar, var miklu meiri en annars gerist af því blómi; það fann líka fuglinn og þó hann vanmegnaðist af þorstanum og þó hann sliti upp grasstráin grænu í kvölum sínum, þá snerti hann samt alls ekki blómið.

Nú kvöldaði og samt kom enginn enn til að færa veslings fuglinum vatnsdropa; þá baðaði hann út litlu vængjunum og engdist sundur og saman; söngurinn hans var sorgarblítt »bí, bí!« Höfuðið litla beygðist niður að blóminu og hjarta fuglsins brast af þrá og söknuði. Þá gat blómið ekki, eins og kvöldið áður, lagt saman blöðin og sofnað; það drúpti til jarðar hnípið og sjúklegt.

Næsta morgun komu drengirnir loksins og þegar þeir sáu að fuglinn var dauður, þá grétu þeir mörgum beiskum tárum og grófu honum ofurfallega gröf og skreyttu hana með blómablöðum. Líkið fuglsins var látið í fallegar rauðar öskjur; konungleg átti útförin að vera. Veslings fugl! meðan hann var á lífi og söng, þá gleymdu þeir honum, létu hann stúra í

búrinu og fara margs á mis; nú hlaut hann viðhafnarlega útför og nóg af tárum.

En grasrótarsneplinum með murusóleyinni var fleygt út á rykugan þjóðveginn; enginn hugsaði um hana, sem vænst hafði þótt um litla fuglinn, sem sárast hafði tekið til hans, og hefði svo fegin viljað hugga hann, ef hún að eins hefði hún getað.

Rósarálfurinn.

Í miðjum garði óx rósatré, fult af rósum, og í einni rósinni, einmitt þeirri, sem fegurst var allra, bjó álfur. Hann var svo örsmár að ekkert mannlegt auga gat séð hann. Bak við hvert rósarblað átti hann sér svefnherbergi. Hann var svo fríður og fagurskapaður sem nokkurt barn gat verið og hafði vængi, sem náðu frá öxlum ofan að fótum. En sá ilmur, sem var í herbergjunum hans og hvað veggirnir vóru hreinir og fallegir! Það vóru rósarblöðin bleikrauð og smáger, sem þar vóru veggir.

Hann skemti sér liðlangan daginn í heitu sólskininu, flaug frá einu blómstrinu til annars, dansaði á vængjum fiðrildanna, þegar þau flugu, og mældi hvað mörg fet hann varð að ganga til að komast um alla þá þjóðvegi og götustigi, sem eru á einu linditrésblaði. Það sem við köllum æðar í laufblaði, það vóru í hans augum þjóðvegir og götustigir; já, það vóru óravegir fyrir hann. Áður en hann væri kominn alla leið gekk sólin undir, enda hafði hann líka lagt of seint á stað.

Nú kólnaði með kvöldinu, döggin tók að falla og vindurinn að kula; það var best að halda heim. Álfurinn flýtti sér eins og hann gat, en rósin hafði lokað sér aftur, hann komst ekki inn, — og ekki nokkur ein rós var opin. Veslings álfurinn litli varð svo hræddur, hann hafði aldrei áður verið úti nokkra nótt og ætíð sofið svo rótt að baki mjúkhlýrra rósarblaðanna; þetta hugði hann að mundi verða sér að bana.

Í öðrum enda garðsins vissi hann af laufskála, þar sem uxu gullfallegir geitblöðungar; blómin á þeim vóru tilsýndar eins og stór, máluð horn, og hugsaði hann sér nú að fara niður í eitt þeirra og sofa þar til morguns.

Þangað flaug hann,— en þei, þei! eitthvað tvent var þar fyrir: ungur maður fríður og yndisfögur yngisstúlka; þau sátu hvort hjá öðru og óskuðu þess, að þau aldrei þyrftu að skilja alla eilífð; þeim þótti svo vænt hvoru um annað, vænna en besta barni getur þótt um föður og móður.

»Og samt verðum við að skilja«, sagði ungi maðurinn, »hann bróðir þinn hefir horn í síðu okkar, þess vegna sendir hann mig í erindagjörðir, langar leiðir yfir fjöll og höf. Vertu nú sæl, elsku brúðurin mín tilvonandi, því það ertu, hvað sem öðru líður«.

Og þar með kystust þau og stúlkan grét og gaf honum rós; en áður en hún rétti honum hana, þá þrýsti hún á hana kossi svo fast og innilega að blómið opnaðist; þá flaug álfurinn litli inn í blómið og hallaði höfði sínu upp að ilmandi blaðaveggjunum; en hann heyrði glögt að sagt var: »vertu sæl«, »vertu sæll«, og hann fann að rósin var fest á brjóst unga

mannsins — ó hvað hjartað sló og barðist inni fyrir! — álfurinn litli gat alls ekki sofnað, svo mikill var hjartslátturinn.

Ekki fékk rósin lengi að liggja kyr á brjóstinu, maðurinn tók hana, og meðan hann var á leiðinni aleinn gegnum dimman skóginn, þá kysti hann blómið svo oft og svo fast að við sjálft lá að álfurinn litli merðist til bana; hann fann í gegnum blöðin, hvað varir mannsins vóru brennheitar, og rósin sjálf hafði lokizt upp eins og við megnasta hádegis sólhita.

Í því kom annar maður svipdimmur og reiðuglegur; það var vondi maðurinn, bróðir stúlkunnar fögru; hann tók upp hníf, mikinn og beittan, og meðan hinn kysti rósina rak illmennið hann í gegn, skar af honum höfuðið og gróf það niður ásamt bolnum í mjúkri moldu undir linditré nokkru.

»Nú er hann úr sögunni og gleymdur«, hugsaði vondi bróðirinn með sér. »Hann átti að fara í langferð yfir fjöll og höf; getur þá svo um margan farið, að hann týni lífi og eins hefir orðið um hann. Það er útséð um hans afturkomu, og aldrei spyr systir mín mig um hann; hún þorir það ekki«.

Eftir það sópaði hann visnu laufi með fætinum yfir moldargröftinn og hélt heimleiðis í náttmyrkrinu; en hann fór ekki einsamall, eins og hann gerði sér í hugarlund; álfurinn litli fylgdist með honum. Hann sat á visnuðu, samanvöfðu linditrésblaði, sem fallið hafði ofan úr tré í hár morðingjans meðan hann var að taka gröfina. Nú hafði hann látið hattinn aftur á höfuð sér; það var svo dimt þar inni og álfurinn litli nötraði af hræðslu og gremju yfir níðingsverkinu.

Snemma morguns kom illmennið heim. Hann tók af

sér hattinn og gekk inn í svefnherbergi systur sinnar. Þar lá hún sofandi, fögur og blómleg, og var að dreyma um ástvininn sinn, sem hún hélt að væri á ferð um fjöll og skóga; og vondi bróðirinn laut ofan að henni og hló svo andstyggilega sem djöflar einir geta hlegið; þá datt visna laufið úr hári hans niður á rúmábreiðuna, en hann varð ekkert var við það og gekk burt til að fá sér sjálfur dálítinn morgunsvefn. En álfurinn skauzt út úr visna laufblaðinu, fór inn í eyrað á stúlkunni sofandi og skýrði henni eins og í draumi frá hinu hryllilega morði, lýsti fyrir henni staðnum, þar sem bróðir hennar hafði drepið unnusta hennar og hulið lík hans, sagði henni frá linditrénu, sem stæði þar í blóma rétt hjá, og lauk með þessum orðum máli sínu: »Svo þú ekki ætlir, að þetta, sem eg hefi sagt þér frá, sé einber draumur, þá hafðu það að marki, að þú munt finna visið laufblað á rúmi þínu«. Eftir það vaknaði hún og fann laufblaðið.

Ó, hversu grét hún beisklega, enda átti hún nú engan að, sem hún gæti haft að trúnaðarmanni í hörmum sínum. Allan daginn stóð glugginn opinn, svo hægt var fyrir álfinn litla að komast út til rósanna og allra hinna blómanna, en hann hafði ekki brjóst í sér til að yfirgefa stúlkuna svona sorgbitna. Í glugganum stóð tré, sem bar mánaðar-rósir, og settist hann á eina rósina og horfði á veslings stúlkuna. Bróðir hennar kom oft inn í herbergið og var glaður og kátur í allri vonzkunni, en hún þorði ekki orð að mæla um þá miklu sorg, sem henni bjó í hjarta.

Jafnskjótt sem nótt var komin læddist hún burt úr hús-

inu, gekk út í skóginn þangað sem linditréð var, rótaði laufinu ofan af jörðinni, gróf niður og fann óðara þann, sem myrtur hafði verið; ó hversu grét hún, og hversu bað hún til guðs, að hún fengi líka að deyja sem fljótast!

Fegnust mundi hún hafa viljað flytja líkið heim með sér, en það gat hún ekki; hún tók þá höfuð unnusta síns nábleikt með afturlokuð augun, kysti munninn kalda og hristi moldina úr hárinu hans fagra og mælti: »Þetta vil eg eiga«. Því næst jós hún mold og laufi yfir líkamann dauðan og hafði höfuðið heim með sér og dálitla grein af jasmínutré, sem blómgaðist í skóginum þar sem vígið hafði verið unnið.

Þegar hún var heim komin, sótti hún stærsta urtapottinn, sem til var, og lét í hann höfuð hins látna, fylti ofan yfir með mold og plantaði í hana jasmínu-greinina.

»Vertu sæl, vertu sæl!« hvíslaði álfurinn litli; hann gat ekki lengur af borið að horfa á alla þessa sorg og flaug því út í garð til rósarinnar sinnar, en hún var nú afblómguð og héngu að eins fáein bliknuð blöð við rósberin grænu.

»Æ, að hið fagra og góða skuli svo fljótt líða undir lok!« sagði álfurinn andvarpandi. Loksins fann hann sér nýja rós; hún varð húsið hans og innan ilmveggja hennar hafði hann byggistöðu sína.

Á hverjum morgni flaug hann að glugganum til veslings stúlkunnar, því altaf stóð hún þar hjá urtapottinum og grét. Tárin hrundu á jasmínu-greinina og eftir því sem stúlkan varð fölari dag frá degi, að sama skapi varð greinin grænni og blómlegri; hver anginn spratt út á fætur öðrum og hvítir

blómhnappar sprungu út á henni. Stúlkan kysti þá blómhnappana, en bróðirinn vondi atyrti hana og spurði hana, hvort hún væri orðin vitstola; hann sagði sér væri illa við þetta og sízt gæti hann skilið í því, hvers vegna hún væri sígrátandi yfir þessum urtapotti. Hann vissi ekki, hvers augu þar vóru undir, byrgð og lokuð, hann vissi ekki, hvers rjóðu varir þar vóru að moldu orðnar. Stúlkan laut með höfuðið niður að urtapottinum og þar hitti rósarálfurinn hana sofnaða út af, og fór hann þá inn í eyra hennar, sagði henni frá kvöldinu í laufskálanum, frá angan rósanna og elsku blómálfanna. Hana dreymdi svo inndælan draum, og meðan hana var að dreyma, leið lífið burt; hún var dáin hæg- um dauða; hún var á himnum hjá honum, sem hún elskaði.

Og jasmínublómin opnuðu stóru, hvítu klukkurnar sínar og ilmuðu svo undarlega sætt; þau gátu ekki grátið hina framliðnu öðruvísi.

En vondi bróðirinn horfði á fallega, blómlega tréð, tók það til sín eins og erfðafé og setti það í svefnherbergi sitt sem næst rúminu, því það var yndislegt á að líta og eftir því sættilmandi. Rósarálfurinn litli fylgdist með; hann flaug frá einu blóminu til annars, en í hverju blómi bjó lítil sál; sagði hann þeim öllum frá unga manninum, sem hefði verið drepinn, sagði frá höfði hans, sem nú væri moldu orpið og að moldu orðið, sagði frá bróðurnum vonda og veslings systurinni.

»Við vitum það«, sögðu blómin hvert um sig, »við vitum það; erum við ekki sprottin upp af augum og vörum

drepna mannsins? við vitum það, við vitum það«; og um leið kinkuðu þau kollunum svo annarlega.

Rósarálfurinn skildi ekki hvernig blómin gátu tekið þessu svo rólega og flaug út til býflugnanna, sem vóru að safna hunangi; hann sagði þeim söguna af vonda bróðurnum, en þær sögðu aftur drotningu sinni og hún bauð, að þær næsta morgun skyldu drepa morðingjann.

En um nóttina áður, sem var fyrsta nóttin eftir dauða systurinnar, þá bar svo til, er bróðirinn svaf í rúmi sínu hjá ilmandi jasmínutrénu, að þá opnaðist hver blómbikar, og komu út blómsálirnar, ósýnilegar að vísu, en vopnaðar eitruðum spjótum, og settust þær fyrst við eyru hans og sögðu honum vonda drauma, síðan flugu þær yfir varir hans og stungu hann í tunguna með eitruðu spjótunum. »Nú höfum við hefnt hins látna«, sögðu þær og hypjuðu sig aftur inn í hvítu blómklukkurnar jasmínunnar.

Samstundis og svefnherbergisglugganum var upplokið um morguninn, þá þusti þar inn rósarálfurinn með býflugnadrotningunni og öllum býflugnahópnum til að drepa hann.

En hann var þá þegar dáinn og alt í kringum rúmið stóðu menn og sögðu: »Jasmínu-ilmurinn hefir drepið hann«.

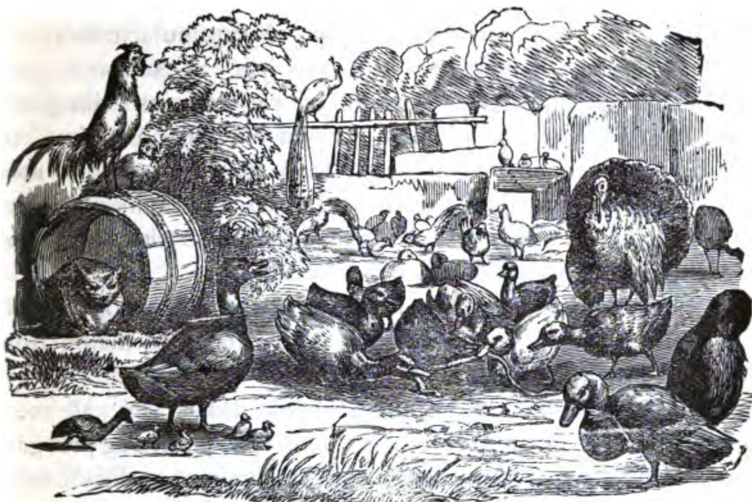
Þá skildi rósarálfurinn, hvers kyns var, að blómin höfðu komið fram hefndinni, og hann sagði býflugnadrotningunni frá því og hún suðaði með öllum sínum sæg í kringum urtapottinn. Býflugurnar urðu með engu móti burtreknar. Þá tók maður nokkur urtapottinn og ætlaði burt með hann, en

ein af býflugunum stakk hann í hendina, svo hann varð að sleppa, og féll þá urtapotturinn á gólfið og brotnaði.

Þá sáu menn hvítu höfuðkúpuna og vissu að dauði maðurinn í rúminu var morðingi.

Og býflugnadrotningin suðaði í loftinu og söng laði um hefnd blómanna og um rósarálfinn og um það, að bak við minsta laufblað býr sá nokkur, er sagt getur frá og hefnt þess, sem illa er gert.

Ljóti andarunginn.

Það var inndælt úti á landsbygðinni, en það var líka um hásumartímann; kornið var ljósgult á ökrunum, hafrarnir fagurgrænir og heystakkarnir stóðu niður frá á grænum engjunum og þar sprangaði storkurinn háfættur og rauðfættur og skrafl-aði egipzku, því þá tungu hafði hann lært af móður sinni. Umhverfis akrana og engin vóru skógar miklir og mitt í skóginum vóru djúpar tjarnir; já, það mátti með sanni segja að það var inndælt þar úti á landsbygðinni. Og í miðju sólskininu gnæfði gamall herragarður með djúpum síkjum alt í

... af býflugunum stakk ha...
sleppa og féll þá urtapottur...
Þá sáu menn hvítu h...
...inn í rúminu var morð...
Og býflugnadrotnin...
hefnd blómanna og um ...
minsta laufblað býr sá ...
sem illa er gert.

... vatninu uxu stórgerð-
... að smábörn gátu
... var þar eins villugjarnt
... ein í hreiðri sínu og
... að leiðast, því það stóð
...sóknir; hinum öndunum
...unum en að trítla upp á land
...

...gnu á fætur öðru og heyrð-
...ar voru orðnar að lifandi ung-
...

..., berið ykkur nú að vera
... vera eins piprir og þeir gátu
... blöðkunum og lofaði móð-
... er hollur fyrir augun.
... sögðu ungarnir, því munur
... þá núna heldur en þegar
...

... veröldin?« sagði móðirin
... hinu megin við garðinn og inn í
... þangað hef eg aldrei komið. Þið
... — og um leið reis hún á
... liggur stærsta eggið enn; hvað
... er eg senn uppgefin á því«, og
... ...tur.
... gengur það?« sagði gömul önd, sem
...

»Það stendur svo lengi á því með þetta eina egg«, sagði öndin, sem lá á; »það vill ekki koma gat á það; en nú skal eg sýna þér hina; það eru fallegustu andarungarnir, sem eg hef séð; þeir líkjast allir skömminni honum föður þeirra, sem aldrei kemur að vitja mín«.

»Lof mér að sjá eggið, sem ekki vill opnast«, sagði sú gamla. »Þér er óhætt að trúa því, að það er kalkúns egg; sama gabbinu hef eg einu sinni orðið fyrir; eg man, í hvaða stauti eg átti með ungana; þeir eru svo vatnshræddir, skal eg segja þér, en eg gaf þeim ekki griðin. Lof mér að sjá eggið; jú, jú! kalkúns egg er það. Láttu það bara eiga sig og kendu hinum krógunum að synda«.

»Eg ætla nú samt að liggja dálítið á því enn«, sagði öndin; »fyrst eg er nú búin að liggja svo lengi, þá get eg líka legið næstu sumarvikurnar með«.

»Þú um það«, sagði gamla öndin og fór sína leið.

Loksins rifnaði gat á stóra eggið. »Pí, pí!« sagði unginn og valt út; hann var svo stór og ljótur. Öndin virti hann fyrir sér. »Hvaða ógnar stærð er á unganum!« sagði hún; »enginn hinna hefir þetta útlit; það skyldi þó ekki vera kalkúns ungi? nú, það skal eg ekki vera lengi að komast fyrir; í vatnið skal hann fara, og það þó eg verði sjálf að sparka honum út í«.

Daginn eftir var veður ljómandi fagurt og skein sólin á allar grænu njólablöðkurnar. Móðuröndin kreikaði út að sík-inu með allan hópinn og óðara dembdi hún sér út í, .mp, skvamp! Hún sagði: »Rabb, rabb«, og hver ung-npaði út á fætur öðrum; þeir fóru í kaf, en þeim sk

kring, og ofan frá múrnum og niður að vatninu uxu stórgerðar njólablöðkur og vóru njólarnir svo háir að smábörn gátu staðið upprétt undir þeim stærstu, og var þar eins villugjarnt eins og í þykkasta skógi. Þar sat önd ein í hreiðri sínu og átti að unga út, en nú var henni farið að leiðast, því það stóð svo lengi á því og lítið var um heimsóknir; hinum öndunum þótti skemtilegra að svamla eftir síkjunum en að trítla upp á land og sitja undir njóla og rabba við hana.

Loksins brakaði í hverju egginu á fætur öðru og heyrðist: »pí, pí!« Allar eggja-rauðurnar vóru orðnar að lifandi ungum og litlu höfuðin gægðust út.

»Rabb, rabb!« sagði öndin, »berið ykkur uú að vera dálítið piprir«, og þeir reyndu að vera eins piprir og þeir gátu og skimuðu í allar áttir undir grænu blöðkunum og lofaði móðirin þeim það, því græni liturinn er hollur fyrir augun.

»En hvað veröldin er stór!« sögðu ungarnir, því munur var á, hvað miklu rýmra var um þá núna heldur en þegar þeir lágu inni í egginu.

»Haldið þið að þetta sé öll veröldin?« sagði móðirin »nei,— hún nær langa leið þarna hinu megin við garðinn og inn í landareignina prestsins, en þangað hef eg aldrei komið. Þið eruð þó, vænti eg, allir með tölu! — og um leið reis hún á fætur; »nei, ekki allir; þarna liggur stærsta eggið enn; hvað lengi á þetta að ganga? nú er eg senn uppgefin á því«, og að svo mæltu lagðist hún á aftur.

»Nú, nú, hvernig gengur það?« sagði gömul önd, sem kom að heimsækja hana.

»Það stendur svo lengi á því með þetta eina egg«, sagði öndin, sem lá á; »það vill ekki koma gat á það; en nú skal eg sýna þér hina; það eru fallegustu andarungarnir, sem eg hef séð; þeir líkjast allir skömminni honum föður þeirra, sem aldrei kemur að vitja mín«.

»Lof mér að sjá eggið, sem ekki vill opnast«, sagði sú gamla. »Þér er óhætt að trúa því, að það er kalkúns egg; sama gabbinu hef eg einu sinni orðið fyrir; eg man, í hvaða stauti eg átti með ungana; þeir eru svo vatnshræddir, skal eg segja þér, en eg gaf þeim ekki griðin. Lof mér að sjá eggið; jú, jú! kalkúns egg er það. Láttu það bara eiga sig og kendu hinum krógunum að synda«.

»Eg ætla nú samt að liggja dálítið á því enn«, sagði öndin; »fyrst eg er nú búin að liggja svo lengi, þá get eg líka legið næstu sumarvikurnar með«.

»Þú um það«, sagði gamla öndin og fór sína leið.

Loksins rifnaði gat á stóra eggið. »Pí, pí!« sagði unginn og valt út; hann var svo stór og ljótur. Öndin virti hann fyrir sér. »Hvaða ógnar stærð er á unganum!« sagði hún; »enginn hinna hefir þetta útlit; það skyldi þó ekki vera kalkúns unginn? nú, það skal eg ekki vera lengi að komast fyrir; í vatnið skal hann fara, og það þó eg verði sjálf að sparka honum út í«.

Daginn eftir var veður ljómandi fagurt og skein sólin á allar grænu njólablöðkurnar. Móðuröndin kreikaði út að síkinu með allan hópinn og óðara dembdi hún sér út í, — skvamp, skvamp! Hún sagði: »Rabb, rabb«, og hver unginn plompaði út á fætur öðrum; þeir fóru í kaf, en þeim skaut

upp aftur og fleyttust mæta vel, fæturnir gengu af sjálfu sér; Þeir vóru þarna allir buslandi og enda ljóti, grái unginn synti með. »Nei, þetta er ekki kalkún«, sagði hún, »sko, hvað fallega hann ber fæturna og hvað hann er keipréttur. Eg á hann sjálf, ungatetrið. Í rauninni er hann dáindis laglegur, þegar maður virðir hann almennilega fyrir sér; rabb, rabb! — komið þið nú með mér, þá skal eg leiða ykkur inn í heiminn og sýna ykkur í anda-garðinum, en haldið þið ykkur alt af nærri mér svo enginn stigi ofan á ykkur, og varið ykkur á kettinum».

Nú komu þau öll inn í andagarðinn. Þar var hræðilegur hávaði, því að tvær fjölskyldur vóru að berjast um eitt álshöfuð og lauk svo að kötturinn sat uppi með það.

»Sjáið þið! svona gengur það í veröldinni«, sagði hún og sleikti út um nefið, því hún hafði líka viljað ná í álshöfuðið. »Nú skuluð þið hafa hraða fætur og bera ykkur að vera dálítið röskir«, sagði hún, »og hneigið þið ykkur fyrir gömlu öndinni þarna, því hún er langgöfugust allra, sem hér eru; hún er af spönsku blóði, — þess vegna er hún feit og digur; og sjáið þið: hún hefir rauða dulu um fótinn; það er ákaflega fallegt og það er sá mesti fremdarauki, sem nokkur önd getur hlotið; það sýnir það að menn vilja ekki láta hann í burt og að hún eigi að vera auðþekt bæði dýrum og mönnum; rabb, rabb! ekki innskeifir! vel uppalinn andarungi á að hafa langt á milli fótanna eins og pabbi hans og mamma. Svona, hneigið þið nú hálsinn og segið: »Rabb!«

Og þeir gerðu svo, en hinar endurnar alt í kringum horfðu á þá, og sögðu upphátt: »Já, já! og nú eigum við líka

að hafa hyskið að tarna að burðast með, eins og við værum ekki nógu mörg fyrir, þó þetta bættist ekki við; og svei! hvaða ósköp eru að sjá einn andarungann þarna; sá er ljótur, hann skulum við ekki þola á meðal okkar«, og óðara flaug til ein öndin og beit aftan í hnakkann á honum.

»Láttu hann vera«, sagði móðirin, »hann gerir sannarlega engum til meins«.

»Já, en hann er of stór og eitthvað svo afbrigðilegur«, sagði öndin sú, sem beit, »og þess vegna verður að taka í lurginn á honum«.

»Dálagleg eru þau, börnin hennar blessaðrar«, sagði gamla öndin með duluna um fótinn, »öll saman lagleg nema þessi eini ungi, sem hefir mistekizt; eg vildi óska að hún gæti gert hann upp aftur«.

»Það er enginn vegur, náðin góð!« sagði móðirin; »hann er ekki laglegur, en hann er blíður í lund og besta barn og syndir eins fallega og nokkur hinna, — og vel svo það, má eg óhætt segja. Eg er að vona að hann fríkki með aldrinum eða verði grennri. Hann hefir legið of lengi í egginu og þess vegna hefir hann ekki fengið þá réttu lögun«, og um leið og hún talaði, jafnaði hún á honum hnakkann með nefinu og notraði hann til; »hann er líka steggi og gerir hitt þá minna til; eg er að hugsa að hann verði kraftagóður; honum er óhætt, hann mun hafa sig áfram«.

»Hinir ungarnir eru sérlega fallegir«, sagði sú gamla«. Verið þér nú eins og heima hjá yður og ef þér finnið álshöfuð, þá getið þér gjarnan fært mér það«.

Og nú vóru þau þarna eins og heima hjá sér.

En veslings ljóti andarunginn, sem síðast hafði komið úr egginu, var bitinn og barinn, hrakinn og hæddur og það bæði af endunum og hænsnunum. »Hann er of stór«, sögðu þau öll, og kalkún-haninn, sem fæddur var með sporum og hugðist því vera keisari, blés sig allan upp eins og skip með vindbólgnum seglum, óð svo beint að honum og þvoglaði í þaula, og varð eldrauður á honum kamburinn. Veslings andarunginn vissi nú hvorki hvar hann mætti ganga eða standa; hann varð sárhryggur af því að vera svona ófríður og hafður að háði og spotti í öllum andagarðinum.

Svona leið fyrsti dagurinn og altaf fór versnandi. Allir lögðust á veslings andarungann og enda systkin hans vóru vond við hann og var viðkvæðið hjá þeim: »Bara að kötturinn tæki þig, afskræmið þitt!« og móðirin sagði: »Ó að þú værir kominn langt í burtu«, og endurnar bitu hann og hænsnin hjuggu í hann, og stúlkan, sem átti að gefa alifuglunum, sparkaði í hann fætinum.

Þá hljóp hann og flaug út yfir limgerðið, en litlu fuglarnir urðu hræddir og þutu upp úr skógarrunnunum. »Það kemur af því að eg er svo ljótur«, hugsaði andarunginn og lét aftur augun, en hljóp samt áfram. Lenti hann svo í mýrarflóanum stóra þar sem villiendurnar héldu til. Þar lá hann af nóttina þreyttur og armæddur.

Um morguninn flugu upp villiendurnar og horfðu þær á þenna nýja félaga. »Hver ert þú, sem kominn ert?« sögðu

þær, og andarunginn sneri sér á ýmsa vega og heilsaði svo kurteislega sem hann gat.

»Þú ert herfilega ljótur«, sögðu villiendurnar, »en það má á sama standa, ef þú ekki giftist inn í okkar ætt«. Það var nú öðru nær en að hann væri að hugsa um giftingar, veslingurinn, hann þóttist góðu bættur ef hann fengi að liggja í sefinu og drekka dálítið af mýrarvatninu.

Þarna lá hann í fulla tvo daga. Þá bar þar að tvær villigæsir, eða réttara, villigassa, því það vóru steggir, það var ekki svo ýkja langt síðan þeir vóru skriðnir úr egginu; þess vegna vóru þeir svo gassalegir.

»Heyrðu, kunningi!« sögðu þeir, »þú ert svo ljótur að okkur geðjast vel að þér; viltu slást í för með okkur og vera farfugl? Hérna rétt hjá í annari mýri eru nokkrar ofurljúfar, elskulegar villigæsir, allar saman heiðurs-jómfrúr, sem geta sagt: »rabb, rabb!« Hver veit nema þú grípir þar gæfu þína, þó ljótur sért«.

Í sömu svipan heyrðist uppi yfir þeim hár hvellur, »pó, pó!« og duttu báðir villigassarnir dauðir niður í sefinu og vatnið varð blóðrautt. »Pó, pó!« heyrðist í annað sinn og heilir hópar af villigæsum flugu upp úr sefinu, og enn heyrðust skotsmellir. Hér hafði verið stofnað til mikillar veiði og höfðu veiðimennirnir skipað sér hringinn í kringum mýrina; sumir sátu enda á greinum trjánna þar sem þær slúttu fram yfir sefið. Skotreykurinn hnyklaðist í bláum skýjum milli dimmra trjánna og lagðist yfir vatnið í löngum slæðum. Veiðihundarnir komu öslandi í efjunni, — skvamp, skvamp! og sef-

ið og reyrinn lagðist út af til allra hliða; það var ógurlegt fyrir veslings andarunganu. Hann vatt við höfðinu til að fela það undir vængnum, en í sama vetfangi stóð hjá honum hræðilega stór hundur með blaðrandi tunguna og brann eldur úr augum hans. Hann rak uppglentan skoltinn rétt ofan að andarunganum og skein í hvassar tennurnar — — en skvamp, skvamp! hundurinn vaslaði burt og tók ekki ungann.

»Æ, guði sé lof!« sagði unginn og varp öndinni; eg er svo ljótur að hundurinn vill ekki einusinni bíta mig«. Og svo lá hann grafkyr meðan höglin dundu í sefinu og skotin smullu í sífellu.

Að áliðnum degi, en fyr ekki, komst kyrð á, en veslings unginn þorði ekki að fara á kreik og beið því nokkrar stundir enn, áður hann tók að litast um. En þá flýtti hann sér líka alt hvað af tók og hljóp yfir akra og engi, en hvassviðri var á, svo að honum veitti fullerfitt að hafa sig áfram.

Um kvöldið kom hann að býli nokkru fátæklegu. Húskofinn var svo hrörlegur að hann vissi ekki sjálfur út í hvora hliðina hann ætti að hrynja og hékk því uppi. Svo mikið var hvassviðrið að unginn varð að setjast á stélið til þess að fjúka ekki og alt af hvesti meira og meira. Þá sá hann að kofahurðin var gengin af annari hjörinni og hékk svo skökk, að hann mundi geta smogið inn milli stafs og hurðar; enda gerði hann það líka.

Í kofa þessum bjó gömul kona með ketti sínum og hænu sinni. Kettinum, sem hún kallaði »*Sonarkindina*«, var það til lista lagt, að hann kunni að setja upp kryppuna og

mala; gneistað gat hann líka, en þá varð að strjúka honum öfugt, móti hárfarinu. Hænan var ofur smáfætt og lágfætt og var því kölluð »*Kýkeli-ki-lágfóta*«; hún var góð varphæna og þótti konunni eins vænt um hana eins og hún væri barnið hennar.

Um morguninn varð vart við andarungann ókunna og tók þá kisa að mala og hænan að klaka.

»Hvað er þetta?« sagði konan og skimaði alt í kring, en hún sá ekki vel og hugði því að andarunginn væri feit önd, sem vilzt hefði þangað. »Þetta var happafengur«, sagði hún, »nú get eg fengið mér andaregg — nema ef þetta skyldi vera andarsteggi. Það verð eg nú að reyna og prófa«.

Og nú var andarunginn tekinn þarna á vist til reynslu í þrjár vikur, en engin komu eggin. Og kötturinn var húsbóndi á heimilinu og hænan húsfreyja, og alt af sögðu þau: »Við og veröldin«, því þau hugðust vera hálf veröldin og auðvitað stórum betri helmingurinn. Andarunganum fanst hann geta haft á því aðra skoðun, en það þoldi hænan ekki.

»Geturðu orpið eggjum?« spurði hún.

»Nei«.

»Gerðu þá svo vel og haltu þér saman«.

Og kötturinn sagði: »Kantu að setja upp kryppu, mala og gneista?«

»Nei«.

»Þú átt þá ekki heldur að leggja orð í belg þegar skynsama fólkið talar«.

Og andarunginn kúrði út í horni og lá illa á honum.

Honum rann í huga útiloftið hreina og sólskinið og kom í hann einhver undarleg löngun til að fleytast á vatni og loksins gat hann ekki á sér setið og sagði hænunni frá því.

»Hvað gengur að þér?« sagði hún. »Þú hefir ekkert að gera, þess vegna ertu með þessar kenjar. Verptu eggjum eða malaðu, þá fer það af þér«.

»En það er svo inndælt að fleytast á vatni«, sagði andarunginn, »það er svo inndælt að fá það yfir kollinn á sér og að stinga sér niður til botns«.

»Já, heldur er það skemtilegt«, sagði hænan, »þú ert víst genginn af göflunum. Spurðu köttinn, hann er vitrastur allra, sem eg þekki; spurðu hann, hvort honum þyki gaman að fleytast á vatni eða að stinga sér, — að eg nú ekki tali um sjálfa mig. Spurðu húsmóðurina sjálfa, gömlu konuna; enginn í heimi er henni vitrari. Heldurðu að hana langi til að fleytast á vatni og fá gusur yfir kollinn?«

»Þið skiljið mig ekki«, sagði andarunginn.

»Já, það er nú svo, ef við ekki skiljum þig, hver ætti þá að skilja þig? Þú þykist þó líklega ekki vitrari en kötturinn og konan, að eg nú ekki nefni sjálfa mig. Láttu ekki svona, barntetur! og þakkaðu skaparanum fyrir allar þær velgjörðir, sem þér hafa verið auðsýndar. Ertu ekki kominn í hlýja stofu og átt kost á að vera með þeim sem þú getur fræðzt af? En þú ert kenjaklápur og ekkert gaman við þig að fást; þér er óhætt að trúa mér; eg segi þér til syndanna, en sá er vinur, sem til vamms segir. Láttu nú sjá, verptu eggjum eða lærðu að mala eða gneista«.

»Það er efst í mér að fara út í víða veröld«, sagði andarunginn.

»Jæja, farðu þá«, sagði hænan.

Nú kom haustið og skógarlaufið gulnaði og sölnaði; vindurinn tók í það og þyrlaði því víðsvegar. Uppi yfir var loftið kólgulegt, skýin þrungin af snjó og hagli og hrafninn sat á gerðinu og gargaði »krá, krá!« af því honum var svo kalt. Maður gat fundið til nepju, þegar maður hugsaði um það, og sannast er það að segja, að langt var frá því núna að aumingja andarunganum liði vel.

Það var eitt kvöld er sólin var að renna í blessaðri unaðsfegurð, að þá kom heill hópur af fuglum ljómandi fallegum og stórum út úr skógarrunnunum. Svo fallega fugla hafði andarunginn aldrei séð; þeir voru skínandi hvítir með langa og liðamjúka hálsa. Þetta vóru svanir. Þeir létu til sín heyra undarleg hljóð, er þeir breiddu út sína löngu og skrautlegu vængi og flugu burt frá köldu löndunum til hinna heitari, þar sem vötnin eru auð og opin. Þeir hófu sig svo hátt að litla andarunganum ljóta brá undarlega við það; hann hringsneri sér í vatninu eins og hjól og teygði hálsinn hátt upp í loftið á eftir þeim og rak upp hljóð svo hvelt og undarlegt að það gerði hann sjálfan hræddan. Hann gat ekki gleymt þessum fríðu og farsælu fuglum og þegar hann eygði þá ekki framar, þá stakk hann sér niður til botns, og er hann kom upp aftur, var hann eins og utan við sig. Hann vissi ekki, hvað fuglarnir hétu né hvert þeir flugu, en samt þótti honum vænt um þá, svo aldrei hafði honum áður um nokkuð annað jafn-

vænt þótt. En ekki öfundaði hann þá; hvernig hefði honum átt að koma til hugar að óska sér slíkrar fegurðar? Hann mundi hafa orðið feginn hefði endurnar að eins viljað eira því að hann væri í þeirra hóp — aumingja andarunginn ljóti!

Og nú kom veturinn napur og nístingskaldur. Andarunginn varð að synda fram og aftur á vatninu til þess að það legði ekki alveg, en með hverri nótt varð vökin, sem hann synti í, þrengri og þrengri. Frostharkan varð svo mikil að brakaði í ísnum. Andarunginn varð altaf að strita með fótunum til þess að vökin ekki frysi saman, en að lokum varð hann uppgefinn, lá grafkyr og fraus fastur við ísinn.

Snemma morguninn eftir bar þar að bónda nokkurn, og sá hann ungann og braut gat á ísinn með tréskónum og bar fuglinn heim til konu sinnar og var hann lífgaður við þar á heimilinu.

Nú vildu börnin fara að leika sér við hann, en hann hélt þau ætluðu að gera sér ilt og varð svo hræddur að hann henti sér upp í mjólkurtrogið svo að mjólkin skvettist út um alla stofuna. Konan hljóðaði upp yfir sig og fórnaði upp höndunum, en þá flaug hann yfir í smjörtrogið og þaðan niður í méltunnuna og svo upp úr henni aftur. Þá var auma sjónin að sjá hann. Konan hrein og elti hann með reidda eldtöngina og börnin, hlæjandi og organdi, hlupu hvert annað um koll af ákafanum að handsama hann. En þá vildi til allrar hamingju að dyrnar stóðu opnar, og þaut andarunginn út um þær og inn á milli skógarrunnanna, en snjóað hafði þar nýlega og fal hann sig í fönninni og lá þar eins og í dvala.

En það yrði helzt til mikil raunasaga að skýra frá allri þeirri neyð og armæðu, sem hann varð að reyna vetrarlangt. En þegar hann vaknaði af dvalanum, þá lá hann innan um sefreyrinn í mýrinni — sólin var hátt á lofti og skein hlýjum geislum, og lævirkjarnir sungu, það var komið inndælasta vor.

Og óðara þandi hann vængina til flugs og dundu þeir nú með meiri þyt en áður, og varla vissi hann fyr en hann var kominn í stóran aldingarð, þar sem eplatrén blómstruðu og sýringurnar héngu ilmandi á hinum grænu greinum niður að bugðóttum garðsíkjunum. Ó, sá vorgróður, ó það inndæli! og andspænis beint út úr skógarþykninu komu þrír ljómandi undurfagrir, fannhvítir svanir. Þeir þeyttu fjaðrirnar og liðu svo léttsyndir á vatninu. Andarunginn kannaðist við þessa dýrðlegu fugla og varð gagntekinn af einhverri undarlegri angursemi.

»Eg vil fljúga til þeirra, þessara konunglegu fugla og þeir munu höggva mig til bana fyrir það að eg, svona ljótur, skuli voga að koma nálægt þeim, en mér er sama um það; betra er að þola dauða af þeim en bit af endunum, högg af hænsnunum, fótaspark af hænsnastúlkunni og bágindi liðlangan veturinn«. Og hann flaug út á vatnið og synti út til svananna fögru, en þeir sáu hann og rendu sér til hans með dynjandi fjöðrum. »Þið megið drepa mig«, sagði veslings fuglinn, beygði höfuðið niður að vatninu og bjóst við dauða sínum, — en hvað sá hann í tæru vatninu? hann sá undir sér sína eigin mynd, en nú var hann ekki framar klunnalegur, dökkgrár fugl, ljótur bæði og leiður — hann var sjálfur svanur.

Ekki sakar þann að vera fæddur í andagarði, sem í svans eggi hefir legið.

Hann var ekki nema glaður yfir allri þeirri neyð og andstreymi, sem hann hafði reynt; nú kunni hann rétt að meta hamingju sína og alla þá fegurð, sem við honum brosti. Og stóru svanirnir syntu hringinn í kringum hann og struku honum með nefjum sínum.

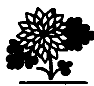
Smábörn nokkur komu út í garðinn; þau fleygðu brauð-

molum og korni út í vatnið og kallaði upp það barnið, sem minst var: »Þarna er þá kominn einn nýr«, og hin börnin tóku undir og sögðu: »Já, það er kominn einn nýr«, og þau klöppuðu saman lófunum og dönsuðu hringinn í kring, og óðara fóru þau hlaupandi og sóttu föður sinn og móður, og brauði og kökum var fleygt út í vatnið og öll sögðu þau: »Sá nýi

er fallegastur, hann er svo ungur og svo inndæll« og gömlu svanirnir lutu honum.

Þá fyrirvarð hann sig og stakk höfðinu aftur undir væng sér; hann vissi ekki sjálfur hvernig hann var; honum fanst hann vera alt of sæll, en ofmetnaðist alls ekki, því gott hjarta ofmetnast aldrei. Hann hugsaði til þess, hversu hann hafði verið ofsóttur og smánaður og heyrði nú alla segja að hann væri allra fugla fríðastur. Og sýringurnar beygðu greinar sínar ofan til hans alt niður í vatnið og sólin skein svo hlýtt og unaðslega; þá dundu fjaðrir hans og hann sveigði reisulega hálsinn fagurvaxna og mælti í hjartans fögnuði: »Um slíka hamingju dreymdi mig ekki þegar eg var andarunginn ljóti«.

Óli Lokbrá.

Í öllum heimi er enginn, sem kann eins margar sögur og Óli Lokbrá, eða segir eins vel frá.

Þegar liðið er á kvöldið og börnin sitja eins og brúður við borðið eða á fótskemlum sínum, þá kemur hann Óli Lokbrá, — kemur svo hægt upp tröppurnar, því hann gengur á sokkaleistunum; hann lýkur upp dyrunum með mestu hægð og sáldrar dufti í augu barnanna, svo fínu, svo undurfínu,— en það er alténd nóg til þess að þau fá ekki haldið opnum augunum, og geta fyrir þá sök ekki séð hann; hann læðist rétt á eftir þeim og púar hægt í hnakka þeirra og kenna þau þá þunga nokkurs í höfðinu; ójá, en ekki fylgir því neinn verkur, því Óla Lokbrá gengur ekki nema gott til, sérstaklega við börnin; hann vill að eins að þau séu sem spökust og það verða þau svo best að þeim verði komið í rúmið; þau eiga að hafa hægt um sig til þess að hann geti sagt þeim sögur.

Þegar nú börnin eru sofnuð, sezt Óli Lokbrá á rúmstokkinn. Hann er vel til fara; hann er á silkifrakka, en ómögulegt er að segja hvernig frakkinn er litur, því það bregð-

ur á hann grænum, rauðum eða bláum lit, eftir því sem hann snýr sér við; hann hefir tvær regnhlífar sína undir hvorri hendi; önnur er með myndum á, og hana þenur hann út yfir góðu börnunum, og bera þá hinar fegurstu sögur fyrir þau í draumi; á hinni regnhlífinni er alls ekki neitt og hana þenur hann út yfir óþekku börnunum; þau sofa þá eins og kjánar, og þegar þau vakna næsta morgun, þá hefir þau alls ekkert dreymt.

Nú er frá því að segja að Óli Lokbrá kom í heila viku til dálítils drengs, er Hjálmar hét, og skemti honum með sögum sínum. Sögurnar eru sjö að tölu eins og dagarnir eru í vikunni.

Mánudagur.

»Heyrðu nú«, sagði Óli Lokbrá um kvöldið þegar hann var búinn að hátta Hjálmar litla ofan í rúmið, »nú ætla eg að prýða hjá okkur«, — og urðu þá öll blómin í urtapottunum að stórum trjám, sem seildust með langar greinar upp undir loftið og fram með veggjunum, svo að öll stofan varð eins og inndælasti laufskáli; og allar greinarnar vóru fullar af blómum, og hvert blóm var fegurra en rós, og vildi maður eta það, þá var það hverju sætmeti ljúffengara. Ávextirnir glóðu sem gull og bollur vóru þar líka úttroðnar af rúsínum, — það var nú fagnaður heldur en ekki; en alt í einu byrjaði einhver hræðilegur jarmur í borðskúffunni þar sem skólabækur Hjálmars lágu.

»Hvað er nú þetta?« sagði Óli Lokbrá, gekk að borðinu og dró út skúffuna. Það var þá taflan; henni var orðið bumbult, af því það hafði slæðzt vitlaus tala í reikningsdæmið, svo

það ætlaði að detta í sundur; griffillinn hoppaði og ólmaðist í seglgarnstjóðri sínu, eins og hann væri dálítill hundur; hann vildi hjálpa til með reikningsdæmið, en það gat hann ekki. Og svo var það líka skrifbók Hjálmars litla, það var eymdarsón innan í henni; það var verulega ljótt að heyra. Langsetis niður eftir hverri blaðsíðu stóðu allir stóru stafirnir, hver með lítinn staf við hlið sér, heil röð ofan í gegn, það var sem sé forskrift; hjá þeim stóðu aftur nokkrir stafir, sem héldu þeir væru alveg eins útlítandi og hinir, því þá stafi hafði Hjálmar skrifað; þeir lágu þar nærri því eins og þeir hefðu oltið um blýantsstrikið, sem þeir áttu að standa á.

»Sjáið þið, svona eigið þið að bera ykkur; sjáið þið, sko! svona íhallir með myndarlegri sveiflu«.

»Ó, við vildum það svo fegnir«, sögðu stafir Hjálmars, »en við getum það ekki; við erum svo vesælir«.

»Það verður þá að gefa ykkur inn barnapúlver«, sagði Óli Lokbrá.

»Æ nei!« kölluðu þeir og stóðu þá svo keipréttir sem framast varð á kosið.

»Já nú verður ekkert tóm til að segja sögur«, mælti Óli Lokbrá; »nú verð eg að heræfa þá. Einn, tveir! einn, tveir!« Og þar með heræfði hann stafina og þeir stóðu eins réttir og myndarlegir eins og forskrift getur verið best. En þegar Óli Lokbrá var farinn og Hjálmar leit á þá um morguninn, þá vóru þeir jafn aumir og kauðalegir sem áður.

Þriðjudagur.

Undir eins og Hjálmar var háttaður, drap Óli Lokbrá litla stafnum sínum á öll stofugögnin, og tóku þau þá óðara að mæla, og öll töluðu þau um sig sjálf nema hrákadallurinn; hann stóð þegjandi og gramdist að þau skyldu vera svo fáfengileg að tala ekki um annað en sig sjálf, hugsa ekki um annað en sig sjálf, en hugsa ekki vitund um hann, sem stóð þarna svo yfirlætislaus úti í horni og lofaði öllum að hrækja í sig.

Uppi yfir kommóðunni hékk stórt málverk í gyltum ramma; það var landslagsmynd; sáust á henni hávaxin gömul tré, blóm í grasinu og stórt stöðuvatn með fljóti sem rann um skóginn fram hjá mörgum höllum, langar leiðir út í opið úthafið,

Óli Lokbrá tæpti töfrastafnum á málverkið og tóku þá allir fuglarnir á því að syngja, greinar trjánna hreyfðust og

rek kom á skýin; það mátti sjá skugga þeirra berast yfir landsplássið.

Nú lyfti Óli Lokbrá Hjálmari upp að rammanum og Hjálmar steig inn í málverkið, inn í kafgrasið, og þar stóð hann. Sólin skein niður á hann gegnum greinar trjánna. Hann hljóp ofan að vatninu og settist í lítinn bát, sem lá við bakkann. Báturinn var rauð- og hvítmálaður, seglin skínandi sem silfur, og sex svanir, allir með gullbauga um hálsana og blikandi bláar stjörnur á höfðum sér, drógu bátinn fram hjá grænu skógunum þar sem trén vóru að segja frá ræningjum og galdranornum, og blómin frá yndislegu litlu álfunum og frá því sem fiðrildin höfðu sagt þeim.

Á eftir bátnum syntu fegurstu fiskar og var hreistur þeirra sem á gull sæi eða silfur; stundum tóku þeir spretti svo að skvampaði í vatninu, og fuglarnir rauðir og bláir, smáir og stórir, flugu í tveimur löngum röðum á eftir; mýflugurnar dönsuðu og aldinborarnir sögðu: »búmm, búmm!« allir vildu fylgja Hjálmari og allir höfðu sína sögu að segja.

Þetta var ljómandi skemtisigling; ýmist vóru skógarnir feikna þéttir og dimmir, ýmist vóru þeir sem fegurstu lystigarðar fullir af sólskini og blómum og stóðu í þeim stórar hallir af gulli gerðar eða marmara. Á svölunum stóðu kóngsdætur. Það vóru litlu telpurnar, sem Hjálmar þekti áður og hafði leikið sér við. Þær réttu út hendurnar og hélt hver um sig á sykurhjarta, svo lystilegu sem nokkur kryddbrauðs sölukona getur haft á boðstólum, og Hjálmar tók í hjartað öðrumegin í því hann sigldi fram hjá, en kóngsdóttirin hélt fast

í síns vegar og fékk svo sinn hlutann hvort, hún þann minni og Hjálmar þann stærri. Hjá hverri höll héldu kóngssynir vörð, þeir heilsuðu með því að setja gullkorðann sér við öxl og létu rigna niður rúsínum og tindátum; það vóru kóngssynir eins og þeir eiga að vera.

Ýmist sigldi Hjálmar gegnum skóga eða þá eins og í gegnum stóra sali eða mitt í gegnum borgina, þar sem barnfóstran hans átti heima, sem hafði borið hann í fanginu þegar hann var ofurlítill angi og hafði þótt svo innilega vænt um hann; og hún kinkaði kolli til hans og benti honum og söng fallegu vísuna, sem hún hafði ort sjálf og sent Hjálmari:

Oft hugsa ég um þig, Hjálmar minn!
Eg hugsa um þig, elskan góða!
Svo oft kysti eg munninn inndæla þinn
Og ennið og vanga rjóða.
Í fangi mínu þú fyrst kvaðst orð,
Svo fór eg úr þínum ranni;
Þig verndi guð ávalt um ægi og storð,
Hans engill ertu með sanni.

Og allir fuglarnir tóku undir, blómin dönsuðu á leggjum sínum og trén gömlu kinkuðu kolli eins og Óli Lokbrá væri líka að segja þeim sögur.

Miðvikudagur.

En það úrhelli sem var úr loftinu fyrir utan! Hjálmar heyrði það gegnum svefninn og þegar Óli Lokbrá lauk upp glugganum, þá tók vatnið upp að sólborðinu; það var al-

veg sjór fyrir utan, en afar skrautlegt skip lá fast upp við húsið.

»Ef þú vilt sigla með mér, Hjálmar litli?« sagði Óli Lokbrá, »þá geturðu ferðast í nótt til annara landa og verið kominn hingað aftur að morgni«.

Og samstundis stóð Hjálmar á sparifötunum sínum úti á miðju skrautskipinu, og óðara var komið besta veður og sigldu þeir eftir strætunum og beygðu fyrir kirkjuna og vóru þá komnir út á rúmsjó. Þeir sigldu unz ekki eygðist lengur til landa, og þá sáu þeir storka fljúga marga í hóp og komu þeir líka úr átthögum sínum og vóru á leið til heitu landanna; flaug hver storkurinn aftan í öðrum og vóru þeir búnir að fljúga langa lengi. Einn þeirra var svo þreyttur, að vængirnir gátu með naumindum borið hann lengur. Hann var langsíðastur í röðinni og dróst brátt æði langt aftur úr; loksins seig hann með útþanda vængina lengra og lengra niður; hann sló þeim enn svo sem tveimur sinnum, en það dugði ekkert; nú kom hann með fæturna við skipreiðann og rann niður með seglinu og í sama vetfangi kom hann standandi niður á þilfarið.

Léttadrengurinn á skipinu tók hann þá og lét hann inn í hænsnahúsið til hænsnanna, andanna og kalkúnshananna; og nú stóð hann þarna höggdofa mitt á meðal þeirra.

»Nei lítið á þennan peya«, sögðu öll hænsnin.

Og kalkúnshaninn blés sig upp svo digran sem hann gat og spurði, hver hann væri; og endurnar gengu aftur á bak, hniptu hver í aðra og sögðu: »Rabb, rabb!«

Og storkurinn sagði þeim frá heitu álfunni, Afríku, frá pýramídunum og frá strútsfuglinum, sem færi á hlaupum yfir eyðimörkina eins og villihestur, en endurnar skildu ekki hvað hann sagði, hniptu hver í aðra og mæltu: »Ætli við munum ekki verða á einu máli um það, að hann sé heimskingi?«

»Jú, víst er hann heimskingi«, sagði kalkúnshaninn og þvoglaði áfram. Þá steinþagnaði storkurinn og hugsaði um Afríku sína.

»Það eru gullfallegir, mjóir fætur, sem þér hafið«, sagði kalkúnshaninn, »hvað kostar alinin?«

»Kí, kí, kí!« skríkti þá í endunum, en storkurinn lét sem hann alls ekki heyrði það.

»Þér getið gjarnan hlegið með«, sagði kalkúnshaninn við hann, »því þetta var bráðfyndnislega sagt; eða skyldi það hafa farið fyrir ofan garð og neðan? Æi jæja, hann stígur ekki í vitið sá arna. Við skulum þá hafa skemtunina út af fyrir okkur«; og hænsnin klökuðu og endurnar körruðu: »Gik gak! gik gak!« Fyr mátti nú vera, hvað þau höfðu gaman af þessu.

En Hjálmar gekk að hænsnahúsinu, lauk upp dyrunum og kallaði á storkinn, en hann hoppaði út á þilfarið til hans. Nú var hann búinn að hvíla sig og var sem hann kinkaði kolli til Hjálmars til að tjá honum þakklæti sitt. Síðan þandi hann út vængina og flaug til heitu landanna, en hænsnin klökuðu, endurnar körruðu, og kollurinn á kalkúnshananum varð eldrauður.

»Á morgun sjóðum við ykkur í súpu«, sagði Hjálmar

og vaknaði nú þar sem hann lá í litla rúminu sínu. Það var kynjaleg ferð, sem Óli Lokbrá hafði látið hann fara þá nótt.

Fimtudagur.

»Veiztu hvað!« sagði Óli Lokbrá, »vertu nú ekki hrædd-ur,— hérna geturðu séð dálitla mús«; og um leið rétti hann að honum hendina og sýndi honum ofurlaglegt músartetur í lófa sínum. »Hún er komin til þess að bjóða þér í brúðkaupið sitt. Hér eru tvær litlar mýs, sem ætla sér á þessari nótt að innganga í hjúskaparstétt. Þær búa undir búr-gólfinu hennar mömmu þinnar; það kváðu vera ljómandi húsakynni«.

»En hvernig á eg að geta komizt niður um litla músargatið á gólfinu?« mælti Hjálmar.

»Láttu mig um það«, sagði Óli Lokbrá, »eitthvað verður mér til þess að gera þig lítinn«; og að því mæltu drap hann töfrastafnum sínum á Hjálmar. Varð hann þá alt af minni og minni og seinast ekki stærri en manns fingur. »Nú geturðu fengið fötin tindátans til láns; eg geri ráð fyrir að þau séu þér mátuleg, en það er svo mannalegt að vera á einkennisbúningi þegar maður er í samkvæmi«.

»Já, satt er það«, sagði Hjálmar; og í sama bili stóð hann aldubbaður sem allrasnotrasti tindáti.

»Viljið þér gera svo vel að setjast í fingurbjörgina hennar mömmu yðar«, sagði litla músin, »þá skal mér vera sönn ánægja að mega draga yður«.

»Mikil ósköp!« sagði Hjálmar, »á nú ungfrúin að fara

að gera sér það ómak?« og svo óku þau af stað í músabrúðkaupið.

Fyrst komu þau inn undir gólfið í langan gang, þar sem ekki var hærra undir loftið en svo, að þau gátu að eins ekið fingurbjörginni; allur gangurinn var lýstur með fnjóski.

»Er hér ekki inndæl lykt?« sagði músin, sem dró hann, »allur gangurinn hefir verið makaður innan með flesksverði. Það getur ekki inndælla verið«.

Nú komu þau inn í brúðkaupssalinn. Þar stóðu hægra megin litlar kvenmýs og hvísluðust á og flissuðu eins og þær væru að draga dár hver að annari; vinstra megin stóðu allar karlmýsnar og struku um yfirskeggið á sér með framlöppinni, en á miðju gólfi gaf að líta á brúðhjónin; þau stóðu í útholaðri ostskorpu og kystust með miklum dáleikum svo allir sáu, því þau vóru, viti menn, trúlofuð og nú átti brúðkaupið að standa.

Altaf komu fleiri og fleiri gestir og lá við að hver músin træði aðra undir, því brúðhjónin höfðu skipað sér í dyrnar, svo hvorki varð komizt út né inn. Öll stofan var mökuð flesksverði, og ekki vóru þar neinar aðrar veitingar, en í eftirmatar skyni var höfð til sýnis baun nokkur, sem dálítil mús, frændmús brúðhjónanna, hafði markað á með tönnunum upphafsstafina í nöfnum þeirra; þótti það óvenju merkilegt og stórmikið í varið.

Allar mýsnar sögðu að þetta hefði verið dýrðlegt brúðkaup og skemtunin fyrirtak.

Hjálmar ók nú heim aftur; hann hafði reyndar verið í

mikils háttar samkvæmi, en hann hafði líka orðið að hnipra sig allan saman og gera sig svo lítinn að hann kæmist í einkunnar-búning af tindáta.

Föstudagur.

»Því trúir enginn«, sagði Óli Lokbrá, »hvað margt gamalt fólk vill ná í mig; en einkum eru það þeir, sem eitthvað ílt hafa gert. »Óli minn góður!« segja þeir við mig, »við fáum ekki lokað augunum til svefns og liggjum svo alla nóttina og sjáum okkar vondu verk; þau sitja á rúmstokknum eins og ófrýnilegir púkar og gusa yfir okkur heitu vatni; æ, að þú vildir koma og reka þá burt, svo að við gætum fengið góðan svefn«, og um leið segja þeir þungt stynjandi: »Við viljum fegnir borga fyrir það, það veit hamingjan,— góðar nætur Óli! peningarnir liggja út í glugga«. En eg geri það ekki fyrir peninga«, sagði Óli Lokbrá

»Hvað eigum við nú að gera í nótt?« sagði Hjálmar.

Já, eg veit ekki hvort þú mundir vilja fara í brúðkaup aftur núna í nótt; það er annars konar en það í gær. Stóra brúðan hennar systur þinnar, sem er með karlmanns útliti og heitir Hermann, á að gefast saman við brúðuna Bertu; það er þar að auki fæðingardagur brúðunnar og munu því berast að fjöldamargar gjafir«.

»Já, það kannast eg við«, sagði Hjálmar, »ætíð þegar brúðurnar þurfa að fá ný föt, þá lætur systir mín þær eiga fæðingardag eða halda brúðkaup; það er víst búið að vera brúðkaup hundrað sinnum«.

»Já, en í nótt verður það hundraðasta og fyrsta brúðkaupið og þegar hundraðasta og fyrsta er búið, þá er alt búið. Þess vegna verður þetta líka svo ljómandi gott. Líttu nú á«!

Og Hjálmar leit yfir á borðið; þar stóð pappahúsið litla með ljós í gluggunum og allir tindátarnir stóðu fyrir dyrum úti og heilsuðu með byssunum. Brúðhjónin sátu á gólfi og hölluðu sér upp að borðfætinum, hugsandi mjög, sem vonlegt var. En Óli Lokbrá, sem farið hafði í svarta kjólinn hennar ömmu, gaf þau saman; þegar hjónavígslan var búin, sungu öll húsgögnin, sem inni vóru, vísuna fallegu, er hér fer á eftir; hafði blýanturinn ort hana og ritað og er hún undir »kveldbumbusláttar« laginu.

Nú berist, sem gola blási stinn,
Til brúðhjónanna vort söngljóð inn;
Þau bæði' eru hæsta hróðurs verð,
Af hanzkaskinni' eru bæði gerð.
Svo hrópum vér húrra hjónum þeim
Og heill og heiður sé báðum tveim.

Og fengu þau nú brúðkaupsgjafir, en alt matarkyns höfðu þau afbeðið með því að þau í ást sinni höfðu nægta nóg.

»Eigum við nú að hafa sumarvist á landsbygðinni eða ferðast erlendis?« sagði brúðguminn og var ráða leitað hjá svölunni, sem víða hafði ferðazt, og hjá garðhænunni gömlu, sem hafði fimm sinnum ungað út kjúklingum; sagði svalan þá frá fögru og heitu löndunum, þar sem klasarnir héngju svo þungir og stórir á vínviðnum, þar sem loftið væri svo blítt og litbreytinga prýði á fjöllunum, sem hér væri óþekt.

»En þau lönd hafa samt ekki grænkálið okkar«, sagði hænan. »Eg var einusinni sumarlangt á landsbygðinni með alla kjúklingana mína; þar var mylsnugryfja, sem við máttum ganga í og krafsa í eftir vild, og svo höfðum við líka frjálsa aðgöngu í garð, sem grænkál óx í. Ó, hvað það var grænt! eg get ekki hugsað mér neitt fallegra«.

»En einn kál-leggurinn er öðrum líkur«, sagði svalan, »og svo er hér líka svo illviðrasamt«.

»Já, en því er maður orðinn vanur«, sagði hænan.

»Já, en hér er kalt, og þá eru frostin«.

»Það er gott fyrir kálið«, sagði hænan. »Annars getur hér líka verið heitt. Var ekki hérna fyrir fjórum árum sumar, sem stóð í fimm vikur? hér var þá svo heitt að maður gat varla dregið andann; svo höfum við ekki öll þessi eiturkvikindi, sem þeir hafa í útlöndum; og við erum alveg laus við ræningja. Sá er úrþvætti, sem ekki álítur, að okkar land sé fallegast af öllum löndum; hann ætti sannarlega ekki skilið að vera hér«, — sagði hún grátandi og bætti við: »Eg hef líka ferðazt; eg hef ekið í kirnu meira en tólf mílur; það er ekkert gaman að ferðast«.

»Já, hænan er skynsemdar kona«, sagði brúðan Berta, »eg er ekki heldur neitt gefin fyrir að ferðast um fjöll, því það er altaf þetta sama, ýmist upp á móti eða ofan í móti; nei, við skulum flytja okkur út að mylsnugryfjunni og spásséra í kálgarðinum«.

Og þar við sat.

Laugardagur.

»Fæ eg nú að heyra sögur?« sagði Hjálmar litli, þegar Óli Lokbrá var búinn að hátta hann.

»Í kvöld verður ekki tími til þess«, sagði Óli og þandi út yfir honum fallegustu regnhlífina sína. »Líttu nú á þessa Kínverja«, og öll regnhlífin var að sjá eins og stór kínversk skál með bláum trjám og hvassodduðum brúm, fullum af litlum Kínverjum, sem stóðu þar og kinkuðu kolli. »Við verðum að dubba upp alla veröldina fyrir morgundaginn«, sagði Óli, »það er semsé helgur dagur, það er sunnudagur. Eg þarf að fara upp í kirkjuturninn til að líta eftir, hvort litlu kirkjuálfarnir fægja klukkurnar, svo að þær geti hljómað fagurlega, eg þarf að fara út á víða vang til að gá að, hvort vindarnir blása rykið af grasi og laufblöðum, og þá er nú það, sem

mest er fyrirhöfnin; eg verð að taka ofan allar stjörnurnar til þess að fægja þær upp; eg tek þær í svuntu mína, en fyrst verður að setja á þær tölur, hverja um sig, og eins er um götin, sem þær sitja í þar efra, það verður líka að setja tölur á þau, svo að stjörnurnar komizt aftur á sinn rétta stað; annars mundu þær ekki sitja fastar og yrði þá of mikið af stjörnuhröpum, þegar hver stjarnan hrapaði á fætur annari«.

»Heyrið þér, vitið þér hvað, herra Lokbrá!« sagði gömul andlitsmynd, sem hékk á veggnum þar sem Hjálmar svaf, «eg er langafi Hjálmars; þér skuluð hafa þökk fyrir að þér segið drengnum sögur, en þér megið ekki rugla hugmyndir hans. Stjörnur verða ekki teknar ofan og fægðar. Stjörnurnar eru hnettir eins og jörðin okkar og það er einmitt þeirra aðalkostur«.

»Þakka þér fyrir, gamli langafi!« sagði Óli Lokbrá, »þakka þér fyrir; þú ert höfuð ættarinnar; þú ert langafi, en eg er eldri en þú; eg er gamall heiðingi; Grikkir og Rómverjar kölluðu mig Draumguð; eg hef komið á mestu hefðarheimili og kem þar enn; eg hef lag á að umgangast jafnt smælingja sem stórmenni; nú getur þú sjálfur sagt sögu«. Að því mæltu fór Óli Lokbrá og tók með sér regnhlífina.

»Það er þá orðið svo núna, að maður má ekki segja eins og manni býr í brjósti«, mælti andlitsmyndin gamla.

Í því bili vaknaði Hjálmar

Sunnudagur.

»Gott kvöld!« sagði Óli Lokbrá og Hjálmar kinkaði

kolli, en stökk óðara til og sneri við andlitsmynd langafans inn að veggnum, svo að hún sletti sér ekki fram í eins og kvöldinu áður.

»Nú áttu að segja mér sögur: söguna af »fimm grænu baununum, sem bjuggu í einum og sama baunabelg«, af »hanafæti sem mangaði til við hænufót« og af »stagnálinni«, sem var svo fínlætisfull að hún gerði sér þá ímyndun, að hún væri saumnál«.

»Maður getur líka fengið of mikið af góðu«, sagði Óli Lokbrá; »þú munt vita að eg vil helzt sýna þér eitthvað; nú ætla eg að sýna þér hann bróður minn; hann heitir líka Óli Lokbrá, en hann kemur aldrei til nokkurs manns oftar en einu sinni og þegar hann kemur, þá tekur hann menn með sér og segir þeim sögur; hann kann ekki nema tvær; önnur er svo undurfalleg að enginn maður í heimi mundi fá getið því nærri, en hin er svo afskaplega ljót — já, því verður ekki með orðum lýst«, og þar með lyfti Óli Lokbrá Hjálmari litla upp í gluggann og sagði: »Þarna sérðu hann bróður minn; það er Óli Lokbrá annar, þeir kalla hann líka Dauða; sjáðu, hann er alls ekki eins ófrýnilegur og í myndabókunum, þar sem hann er ekki annað en visin beinagrind; nei, það er silfurútsaumur á klæðnaði hans; hann er í húsara[1] einkennisbúningi, og svört flauels skikkja flaksast eftir honum aftur af hestinum«.

Og Hjálmar sá, hversu Óli Lokbrá þeysti leiðar sinnar og kipti bæði ungum og gömlum upp á hest sinn; suma setti

[1]) Húsari, léttvopnaður riddari.

hann fyrir framan sig en suma fyrir aftan, en ætíð spurði hann þá fyrst: »Hvernig er vitnisburðarbókin?«

»Góð«, var svarið hjá öllum; »jæja, lof mér að sjá«, sagði hann og allir, sem höfðu fengið »dável« og »ágætlega« vóru settir fyrir framan á hestinum og fengu að heyra fallegu söguna, en hinir, sem höfðu »laklega« og »illa«, vóru settir fyrir aftan og fengu að heyra ljótu söguna; þeir skulfu og grétu og vildu stökkva af hestinum, en gátu ekki, því þeir vóru óðara grónir fast við hann.

»En dauðinn er þá allrafallegasti Óli Lokbrá«, sagði Hjálmar; »við hann er eg ekki hræddur.

»Það átt þú heldur ekki að vera« sagði Óli Lokbrá, »sjá þú að eins fyrir því að hafa vitnisburðarbókina þína góða«.

»Já, þetta er lærdómsríkt«, tautaði andlitsmynd langafans, »það hrífur þó, þegar maður segir afdráttarlaust það sem manni býr í brjósti», og svo var myndin ánægð.

Og lýkur svo hér að segja frá Óla Lokbrá, en sjálfur mun hann geta sagt þér meira í kvöld.

Flibbinn.

Einusinni var fínn herra, sem enga innanstokks-muni átti, nema einn stígvélaþræl og eina hárgreiðu; — en hann átti þann fegursta flibba í heimi og frá þeim flibba er saga sú, er við nú fáum að heyra.

Það er nú af flibba þessum að segja, að hann var kominn á þann aldur að hann var farinn að hugsa um að gifta sig og vildi þá svo til að hann lenti í þvotti með sokkabandi nokkuru.

»Nei«, sagði flibbinn, »aldrei hef eg nú séð neina svo mjóslegna, fína og mjúka og svo dægilega. Hvað heitið þér, má eg spyrja?«

»Það segi eg ekki«, sagði sokkabandið.

»Hvar eigið þér heima?« spurði flibbinn. En sokkabandið var svo feimið og þótti eitthvað svo undarlegt að svara svona lagaðri spurningu.

»Þér eruð víst mittisband«, sagði flibbinn, — »svona innanhafnar mittisband! eg þykist sjá að þér eruð bæði til gagns og prýði, jómfrú góð!«

»Þér megið ekki tala til mín«, sagði sokkabandið, »eg veit ekki til þess, að eg hafi gefið yður neitt undir fótinn«.

»Jú, þegar einhver er eins ljómandi falleg og þér eruð, þá er nóg gefið undir fótinn með því«.

»Þér megið ekki koma svona nærri mér« sagði sokkabandið, »það er svoddan karlmannabragur á yður«.

»Eg er líka fínn herra«, sagði flibbinn, »eg á stígvélaþræl og hárgreiðu«; og það var nú ekki satt, því það var herra hans, sem átti það, en hann grobbaði af sér.

»Komið ekki nærri mér«, sagði sokkabandið, »eg er óvön þess konar«.

»Teprudrós!« sagði flibbinn, og svo var hann tekinn upp úr þvottinum; hann var makaður í línsterkju, hékk á stólnum í sólskini og var síðan lagður á strokfjöl; og nú kom boltinn heitur.

»Frúin góð!« sagði flibbinn, »heyrið þér, góða ekkjufrú! mér verður svo fjarska heitt, eg verð allur annar en eg var, eg geng hreint af göflunum, þér brennið gat á mig! ú! — Eg verð að biðja yðar«.

»Lass!« sagði boltinn og brunaði drembilega yfir flibbann, því hann hafði þá ímyndun um sig, að hann væri gufuketill, og ætti að fara út á járnbrautina og draga vagna.

»Lass!« sagði hann.

Flibbinn trefjaðist dálítið í brúnunum og komu þá pappírsskærin og áttu að klippa af trefjurnar.

»Ó!« sagði flibbinn, »þér eruð víst fremsta leikhúss danskona; þér kunnið að rétta út fótinn. Það er það yndislegasta, sem eg hef séð; enginn lifandi maður gæti leikið yður það eftir«.

»Eg veit það«. sögðu skærin.

»Þér ættuð skilið að vera greifafrú«, sagði flibbinn. »Alt sem eg á í eigu minni, er einn fínn herra, einn stígvélaþræll og ein hárgreiða. Bara að eg ætti greifadæmi!«

»Eru þetta biðilsbænir?« sögðu skærin, því þau reiddust, og kliptu í flibbann stóra rifu og var hann þá lagður fyrir óðal.

»Nú verð eg víst að biðja hárgreiðunnar«, sagði flibbinn. »Það er mikið, fröken góð! hvað þér haldið svona öllum tönnunum yðar óskertum Hafið þér aldrei hugsað um trúlofun?«

»Já, það ættuð þér nú að fara sem næst um«, sagði hárgreiðan, »eg er lofuð stígvélaþrælnum«.

»Lofuð!« sagði flibbinn; nú vóru ekki fleiri, sem hann gat beðið og fékk hann svo skömm á kvonbænum.

Nú leið langur tími og lenti flibbinn seinast í kassa hjá pappírsmylnu-manninum; þar var mikið tusku-samkvæmi, fínu tuskurnar sér og þær grófu sér, alveg eins og á að vera. Alt þetta hyski kunni frá mörgu að segja, en þó bar flibbinn þar af öðrum, því hann var stórgrobbinn.

»Eg hef átt svo fjarska margar kærustur«, sagði flibbinn, »eg gat ekki verið í friði; eg var líka fínn herra, fyrirtaks vel

stífaður, átti stígvélaþræl og hárgreiðu, sem eg aldrei notaði. Þið hefðuð átt að sjá mig eins og eg var þá, helzt þegar eg lá á hliðinni. Aldrei gleymi eg fyrstu kærustunni minni; hún var mittisband, hún var svo fín og mjúk og gullfalleg; hún steypti sér í þvottabalann fyrir mína skuld. Þá var líka ein ekkjufrú, sem varð glóandi, en hún fékk að bíða og blakkna fyrir mér. Og enn var danskona ein í fyrstu röð; hún veitti mér skrámuna, sem eg geng með enn; hún var svoddan vargur. Það kvað svo ramt að kvennaláni mínu, að hárgreiðan mín varð skotin í mér; hún misti allar tennurnar af ástasorgum Já, eg hef lifað mikið og margt af þess konar, en sárast tekur mig til sokkabandsins — mittisbandsins ætlaði eg að segja, sem fór í þvottabalann. Eg hef mikið á minni samvizku, mér er ekki vanþörf á að verða að hvítum pappír«.

Og það varð hann líka; allar tuskurnar urðu að hvítum pappír, en flibbinn varð einmitt að pappírsblöðunum, sem við höfum fyrir framan okkur og sagan er prentuð á, og varð það fyrir þá sök, að hann var svo upp með sér og montinn af því, sem hann hafði aldrei verið. Við ættum því að láta okkur hugfast, að fara ekki eins að ráði okkar og hann; því ekki er að vita nema að við lendum líka einhvern tíma í tuskukassanum og verðum gerðir að hvítum pappír og fáum prentaða á okkur alla okkar sögu, jafnvel það, sem leyndast átti að vera, og verðum svo sjálfir að fara með hana víðsvegar eins og flibbinn og segja hana hverjum sem vera skal.

Engillinn.

»Í hvert skifti, sem gott barn deyr, kemur engill frá guði niður á jörðina, tekur dauða barnið sér í faðm, breiðir út hina stóru, hvítu vængi sína og flýgur á alla þá staði, sem barninu þótti vænt um í lifanda lífi; hann tínir nokkur blóm og ber þau, ásamt barninu, upp til guðs, til þess að þau blómgist enn þá fegur en hér á jörðinni. Guð hinn algóði þrýstir öllum blómunum upp að hjarta sínu, en það blómið, sem honum þykir vænst um, kyssir hann, og þá fær það rödd og syngur með í hinni miklu sælu«.

Alt þetta var einn af englum guðs að segja dauðu barni, sem hann var að fljúga með upp til himins, og barnið hlust-

aði á eins og í draumi. Hann flaug með það yfir þá staði á heimili barnsins, þar sem það hafði leikið sér, og hann flaug með það gegnum yndislega, blómvaxna aldingarða.

»Hvaða blóm eigum við nú að taka með okkur til að gróðursetja á himnum?« sagði engillinn.

Og þar stóð hátt og fagurt rósatré, en einhver vond hönd hafði brotið stofn þess, svo að allar greinarnar, sem vóru fullar af hálfútsprotnum hnöppum, héngu niður visnar og dauðar.

»Veslings tré!« sagði barnið, »taktu það, svo að það geti blómgast í himninum hjá guði«.

Engillinn tók rósatréð og kysti barnið, en það opnaði augun ofurlítið við kossinn. Engillinn og barnið tóku nú nokkur af litprúðustu skrautblómunum, en líka sum af þeim, sem eru óásjáleg fyrir manna augum og að engu metin.

»Nú höfum við þá fengið okkur blóm«, sagði barnið, og engillinn brosti við, en samt fór hann ekki enn með barnið upp til guðs. Þetta var um nótt og var kyrð yfir öllu. Engillinn flaug með barnið inn í þröngva götu í stórri borg; þar vóru hrúgur af hálmi, ösku og alls konar rusli, sem ekki var móti von, því þetta var eftir sjálfan fardaginn, og því lágu víðsvegar brotnir diskar, kalkmolar, fataræflar og gamlir hattkúfar; þar var samansafn af allskonar hlutum, sem ekki var sjónin að sjá.

Og engillinn benti barninu á brotinn urtapott og moldarkökk, sem hafði dottið út úr urtapottinum. Í moldarkekkinum vóru ræturnar af stóru, visnuðu skógarblómi og þær

héldu honum saman. Blóminu hafði verið fleygt, því það var ónýtt.

»Þetta blóm skulum við taka með okkur«, sagði engillinn; »eg skal segja þér nokkuð um það á leiðinni«.

Síðan flugu þeir, og engillinn sagði:

»Þarna niðri í þrönga strætinu, í lágum kjallara, átti heima veikur og fátækur drengur. Frá því að hann var kornungur hafði hann því nær alt af legið rúmfastur; þegar hann var sem hressastur, gat hann staulast á hækjum til og frá um gólfið í litlu kjallarastofunni, þar sem hann átti heima. Fáeina daga um hásumarið gat sólin skinið svo sem hálfa stund niður í kjallarann og þegar þá veslings drengurinn sat í kjallaradyrunum til þess að njóta sólskinsins, þá var sagt: í dag hefir hann fengið að koma út. Um skóginn og vorfegurð náttúrunnar hafði hann enga hugmynd aðra en þá, sem hann gerði sér af því, að drengur nokkur, sem stundum heimsótti hann, færði honum græna beykiviðargrein; henni hélt hann yfir höfði sér og ímyndaði sér svo, að hann sæti í sólskininu undir beykitrjánum og að hann heyrði unaðslegan fuglasöng. Þessi drengur, sem var kunningi hans, kom einn dag með nokkur skógarblóm handa honum og þar á meðal var eitt með rótum. Það var því tekið og gróðursett í urtapotti, sem var settur í gluggann rétt hjá rúmi hans. Og blómið óx og dafnaði vel og blómstraði á hverju ári. Sjúki drengurinn hafði það fyrir aldingarðinn sinn og ekkert á jörðunni var honum eins kært og blómið; hann vökvaði það og ól önn fyrir því og hvern sól-

argeisla sem náði að skína niður í gegnum kjallaragluggann, lét hann skína á blómið; blómið dafnaði saman við drauma hans, því það blómgaðist að eins fyrir hann; fyrir hann ilmaði það og að eins hans augum skemti það; á dauðastund sinni hafði hann augun á blóminu. Nú er hann búinn að vera eitt ár hjá guði, og í eitt ár er blómið búið að standa hirðingarlaust í glugganum; þess vegna hefir því verið fleygt í sorpið. Og einmitt það er nú blómið, þetta auðvirðilega og visna blóm, sem eg hef tekið með mér, því þetta blóm hefir glatt meira en dýrðlegasta skrautblóm í garði nokkurrar drotnningar«.

»En hvernig veiztu þetta altsaman?« spurði barnið, sem engillinn var að fljúga með upp til himins.

»Eg veit það«, sagði engillinn, »eg var sjálfur sjúki drengurinn, sem gekk við hækjur. Blómið mitt þekki eg aftur«.

Og barnið opnaði alveg augu sín og leit brosandi framan í engilinn, og í því vóru þeir komnir inn í himin guðs, og þar var ekkert að sjá annað en gleði og sælu. Og guð þrýsti dauða barninu upp að hjarta sínu og þá fékk það vængi eins og engillinn, sem hafði flogið með það til himins; þeir tóku höndum saman og flugu saman; guð þrýsti öllum blómunum að hjarta sínu, en skógarblómið kysti hann svo að það fékk rödd og söng með öllum englunum, sem sveimuðu í kringum guð, sumir nær, en sumir lengra burtu, í stórum hring-

um en allir vóru þeir jafnsælir. Og allir sungu þeir, smáir og stórir, barnið og hið auðvirðilega skógarblóm, sem hafði legið visið og dautt innan um sorpið í þrönga og dimma strætinu.

Litla stúlkan með eldspíturnar.

Það var nístings kuldi með fjúki og fannkomu og það var orðið dimt um kvöldið; það var líka síðasta kvöldið á árinu; það var gamlaárskvöld. Í þessum kulda og í þessu myrkri gekk á strætinu lítil stúlka, bláfátæk, berhöfðuð og berfætt; að sönnu hafði hún gengið á tréskóm þegar hún fór að heiman, en hvað hjálpaði það? Það vóru stórir tréskór af móður hennar; en af því aumingja litla stúlkan mætti tveimur vögnum, sem óku svo ákaflega hart, varð hún að hlaupa úr vegi fyrir þeim til þess að verða ekki undir þeim; hún týndi báðum tréskónum, því þeir vóru svo stórir að þeir toldu ekki á fótunum á henni; annar tréskórinn fanst aldrei aftur, en drengur, sem gekk fram hjá, fann hinn; hann hljóp burt með hann og sagðist ætla að hafa hann fyrir vöggu, þegar hann sjálfur eignaðist börn.

Þannig gekk nú veslings stúlkan á berum fótunum; þeir vóru rauðir og bláir af kulda; svuntan hennar var gömul og

rifin og í henni bar hún mörg eldspítnabréf, og á einu þeirra hélt hún í hendinni; enginn hafði þann dag keypt neitt af henni; enginn hafði gefið henni einn einasta eyri; þarna gekk hún sársvöng og nötrandi og var svo niðurdregin, veslings barnið; fjúkið dreif þétt niður á hárið hennar síða og glóbjarta, sem liðaðist svo fallega niður á hálsinn, en hún var lítið að hugsa um prýði eða fegurð. Út úr hverjum glugga skein ljósbirtan og um alt strætið ilmaði steikarlyktin; það var líka gamlaárskvöld, og það var hún að hugsa um.

Hún settist niður og hnipraði sig saman í skoti milli tveggja húsa; annað þeirra stóð framar í götunni en hitt; hún krepti undir sér fæturna, en henni varð æ kaldara og kaldara, og heim til sín þorði hún ekki að fara; hún hafði ekkert selt af eldspítunum og engan eyri fengið; hún vissi að faðir sinn mundi þá berja sig; þar var líka litlu heitara, því ekki höfðu þau nema bláþakið yfir höfðinu og vindurinn blés þar í gegn, eins og það væri hjallur, þó troðið væri hálmi og tuskum í stærstu rifurnar. Hendurnar hennar litlu vóru krókloppnar af kulda. Æ, gott væri að kveikja á einni eldspítu. Hún óskaði að hún mætti taka eina út úr bréfinu og kveikja á henni til að verma á sér fingurna. Hún tók þá eina eldspítu og kveikti á henni — riss! riss! sagði spítan; en hvað hún logaði fallega! hversu var loginn heitur og skær! alveg eins og dálítið ljós, þegar hún hélt á eldspítunni í lófa sínum; það var undarlegt ljós. Henni virtist sem hún sæti fyrir framan heitan ofn, skínandi fagran og fágaðan; það logaði svo vel í honum og hann hitaði svo vel; nei, hvað var það? Veslings stúlkan

rétti fram fæturna og ætlaði að fara að hita sér við ofninn — þá dó á eldspítunni. Ofninn hvarf; — hún sat með útbrunna eldspítu í hendinni.

Hún kveikti á annari; hún logaði og lýsti, og þar sem birtan féll á múrinn, varð hann gagnsær eins og blæja ; hún sá beint inn í stofuna; þar stóð borð inni og var breiddur á það dúkur með fegursta borðbúnaði og á því miðju var steikt gæs á fati, fylt með sveskjum og eplum; og — það sem var enn betra — gæsin bylti sér niður af fatinu og vagaði eftir gólfinu með hníf og gaffal í bakinu; hún kom til fátæku stúlkunnar, — en í sama bili sloknaði á eldspítunni og var þá ekkert annað að sjá en myrkan og kaldan múrvegginn.

Hún kveikti á þriðju eldspítunni; þá sat hún undir prýðisfallegu jólatré; það var enn stærra en það, sem hún síðastliðið aðfangadagskvöld hafði séð gegnum glerhurðina hjá ríka kaupmanninum; þúsundum saman loguðu á því ljósin og allskonar dýrindis gripir héngu á greinum þess; stúlkan rétti upp báðar hendurnar; — þá sloknaði á spítunni; ljósin óteljandi, sem hún hafði séð, þau liðu æ hærra og hærra í loft upp; hún sá að það vóru stjörnurnar á himninum; ein af þeim hrapaði og dró eftir sér langa eldrák á himninum.

»Nú deyr einhver«, sagði litla stúlkan; því amma hennar sæla, sem var sú eina manneskja, sem nokkurn tíma hafði verið góð við hana, hafði sagt: »Þegar stjarna hrapar á himninum, þá fer einhver sál til guðs«.

Hún kveikti á fjórðu eldspítunni ; hún lýsti vel og í bjarmanum stóð amma litlu stúlkunnar skínandi björt með

milda ásjónu. »Amma mín góð!« kallaði litla stúlkan, »æ, taktu mig með þér; eg veit að þú hverfur þegar deyr á eldspítunni, þú hverfur eins og heiti ofninn, góða gæsasteikin og blessað jólatréð«; og óðara kveikti hún á nærri því öllum spítunum, sem eftir vóru í bréfinu, en hún vildi með engu lifandi móti sleppa ömmu sinni; og eldspíturnar báru svo skínandi birtu að það varð bjartara en um hádegi. Amma hennar hafði aldrei verið svona fríð og svona stór; hún tók litlu stúlkuna upp á handlegg sér og þær lyftust í ljóma og fögnuði

upp í hæstu hæðir, og þar var enginn kuldi, ekkert hungur, og ekkert volæði — þær vóru hjá guði

En í skotinu milli húsanna sat litla stúlkan morguninn eftir með roða í kinnum og bros á vörum; hún var dáin; hún hafði orðið úti á síðasta kvöldi ársins. Nýársmorguninn rann upp yfir litla líkið, sem sat með eldspíturnar í kjöltunni; einu eld-

spítnabréfinu hafði hún því nær eytt. »Hún hefir ætlað að hita sér«, sögðu þeir, er fram hjá gengu. Enginn vissi neitt um alla þá fegurð, sem fyrir hana hafði borið; enginn vissi í hvílíkri dýrð og ljóma hún gekk með ömmu sinni inn í hina eilífu nýársgleði.

Klukkan.

Það var altítt í einni stórborginni, að þegar kvölda tók og sólin rann og skýin glóðu sem gull á milli efstu reykháfanna, þá heyrðu hinir og þessir í smástrætunum eitthvert undarlegt hljóð, eins og eim af kirkjuklukku, en það heyrðist ekki nema rétt í svip, því vagnaskröltið og hrópið á strætunum tók yfir og truflaði. »Nú er verið að hringja kvöldklukkunni«, sögðu menn, »nú gengur sólin undir«.

Þeir sem vóru á gangi fyrir utan borgina, þar sem húsin stóðu strjálar innan um trjágarða og smáekrur, sáu kvöldhimininn í enn meiri fegurðarljóma og heyrðu betur klukku-

hljóðið; það var eins og hljóðið bærist frá einhverri kirkju úr instu fylgsnum hinna ilmríku skóga, og fólkið horfði þangað eins og gagntekið af einhverjum hátíðlegum anda.

Nú leið og beið, og stundum sögðu menn sín á milli: »Ætli það sé kirkja í skóginum þarna út frá? Þessi klukka er svo hljómfögur, að það gegnir undrum; eigum við að gera okkur ferð þangað og skoða hana betur?« Og nú fór ríka fólkið akandi og fátæka fólkið gangandi, en það teygðist svo undarlega úr veginum; og þegar komið var þangað sem pílviðir nokkrir stóðu samþyrptir við útjaðar skógarins, þá var sezt niður og horft upp í trjágreinarnar langar og laufmiklar og kunni fólkið sér ekki læti af feginleik yfir því að vera komið út í græna sumardýrðina. Sætabrauðsbakari nokkur kom þangað úr borginni og reisti upp sölutjaldið sitt og svo kom annar sætabrauðsbakari og hengdi upp klukku rétt andspænis móti tjaldinu sínu og meira að segja, það var klukka, sem var bikuð til þess að hún skyldi þola regn og vætu, en kólfinn vantaði. Þegar nú fólkið fór heim aftur, þá sagði það, að þetta hefði verið svo dásamlega fagurt. Það vóru einhverjir þrír, sem staðhæfðu að þeir hefðu komizt allan skóginn á enda og altaf hefðu þeir heyrt undarlega hljóðið til klukkunnar, en þeim hefði látið svo fyrir eyrum sem það kæmi úr borginni; einn þeirra orti um það heilt kvæði og sagði að klukkan hljómaði eins og móðurrödd við skýrleiks óskabarn og ekkert sönglag væri fegra til en ómur klukkunnar.

Þessi tíðindi komu nú einnig fyrir keisarann í þessu landi og hét hann því, að hver sá, sem með sönnu fengi upp-

götvað, hvaðan hljóðið kæmi, hann skyldi fá þá nafnbót, að vera kallaður »heimshringjari« og það enda þó svo reyndist að klukkan væri ekki til.

Eftir það fóru margir þessa erindis til skógarins, en það var ekki nema einn, sem kom heim aftur með einhvers konar skýringu leyndardómsins; það hafði sem sé enginn þrengt nógu langt inn og hann þá ekki heldur, en svo mikið kvaðst hann þó vita, að klukkuhljóðið kæmi frá uglu nokkurri stórri, sem byggi í holu tré, og það væri einskonar vísdóms ugla, sem alt af lemdi hausnum í tréð, en hvort hljóðið kæmi úr kolli hennar eða hola tréstofninum, það þóttist hann ekki geta sagt með áreiðanlegri vissu; fyrir þetta var hann skipaður »heimshringjari« og samdi hann síðan á ári hverju eina vísindalega ritgjörð um ugluna, en jafnfróðir vóru menn eftir sem áður.

Það var nú einhvern dag að börn vóru fermd; presturinn hafði haldið fagra og hjartnæma ræðu og börnin höfðu viknað svo innilega, en þetta var líka þýðingarmikill dagur á þeirra æfi, því að nú áttu þau úr börnum að verða fullorðin svona alt í einu; og það var eins og barnssálin myndaði sig til að taka þessari breytingu. Það var glaða sólskin; fermingarbörnin gengu út úr borginni og klukkan mikla og ókunna ómaði nú með undrasterkum hljómi úr skóginum. Þau urðu þegar í stað svo óðfús að komast þangað, öll nema þrjú; eitt, sem var stúlka, varð að fara heim til að máta á sér danskjólinn sinn, því það var ekki nokkurs annars vegna en kjólsins og dansins, að hún var fermd í

þetta skifti; hún hefði annars verið látin bíða; annað barnið var fátækur drengur, sem hafði orðið að fá fermingartreyjuna sína og stígvélin til láns hjá syni húsleigjandans, þar sem hann átti heima, og átti hann að skila því aftur á tilteknum tíma; þriðja barnið, sem líka var drengur, sagðist aldrei fara á nokkurn ókunnan stað, nema því að eins að foreldrar sínir færu með; hann hefði altént verið hlýðið barn og það ætlaði hann sér einnig að vera eftir ferminguna, og eiga menn ekki að gera gys að slíku, en það gerðu menn nú samt.

Þessi þrjú fóru því ekki með, en hin örkuðu af stað. Sólin skein í heiði og fuglarnir sungu og fermingarbörnin sungu með og héldust í hendur, því enn sem komið var höfðu þau ekki fengið embætti og vóru öll saman fermingarbörn fyrir guði.

En skamt var þess að bíða að tvö minstu börnin urðu þreytt, og snéru þau þá bæði aftur til borgarinnar. Tvær smámeyjar settust niður og fóru að knýta blómkerfi; ekki komust þær heldur með; en þegar hin börnin vóru komin að piltrjánum, þar sem sætabrauðsbakarinn hafði búð sína, þá sögðu þau: »Skoðum til, nú erum við komin hingað; klukkan er í rauninni ekki til, hún er ekki annað en einhvers konar hugarburður«.

Í sama bili hljómaði klukkan langt inn í skóginum svo skært og blítt og hátíðlega að fjögur eða fimm börn réðust í að halda nokkuð lengra inn í skóginn. En svo var hann þéttgróinn og laufmikill að harðsótt var að komast áfram; það lá við að bláklukkurnar og krossgrösin væru of hávaxin, klukkna-

blóm og brómberjaklasar héngu í löngum fléttum frá einu tré til annars, og þar söng næturgalinn dillandi og sólargeislarnir iðuðu; ó, sá unaður sem þar var! en ekki var smámeyjum hent að fara þann veg, því hætt er við að kjólarnir hefðu rifnað. Þar vóru stórgrýtisbjörg og klappir, algrónar allavega litum mosa, og píptu þar út tærar vatnsæðar með suðandi nið og var eins og þær segðu: »glúk, glúk!«

»Skyldi nú ekki þetta vera klukkan?« sagði eitt af fermingarbörnunum og lagðist niður til að hlusta betur eftir; »það verður að rannsakast til hlítar«; og svo beið það kyrt og hirti ekki um þó hin börnin héldu áfram.

Það er nú af þeim að segja, að þau komu að húsi einu, sem gert var af berki og trjágreinum; stórvaxið tré, sem bar villiepli, slútti ofan yfir það eins og það ætlaði að hella allri ávaxtablessun sinni yfir þakið, sem var rósum vaxið; hinar löngu greinar trésins seildust með fram gaflinum og á honum hékk lítil klukka. Það skyldi þó ekki vera klukkan, sem til hafði heyrzt og eftir var leitað! Jú, jú! allir vóru samdóma um að svo væri, nema einn, hann sagði að þessi klukka væri smáfeldari og lítilfjörlegri en svo, að það gæti heyrzt til hennar þvílíkan óraveg eins glögt eins og þeir hefðu heyrt hljóðið, og það væru líka alt aðrir hljómar, sem gætu gripið mannlegt hjarta svo innilega; sá, sem þetta mælti, var kóngssonur, og þá var það viðkvæðið hjá hinum: að hann væri einn af þeim, sem þættust vitrari en allir aðrir.

Honum var þá lofað að fara einum, því hinum leizt ekki að halda lengra, og gekk hann leiðar sinnar áfram, en að því

skapi sem honum miðaði áleiðis, eftir því varð hjarta hans æ gagnteknara af töfrum skógarkyrðarinnar; samt heyrði hann enn til litlu klukkunnar, sem honum líkaði svo vel, og stæði vindurinn þaðan sem sætabrauðsbakarinn hafðist við, þá heyrði hann óminn öðru hverju þegar fólkið var að syngja yfir tevatnsdrykkjunni, en hin djúprómuðu klukkulög vóru hljómmeiri og kröftugri; það fór að heyrast eins og leikið væri undir á orgel og hljóðið kom frá vinstri hlið, þeirri hliðinni þar sem hjartað slær.

Nú skrjáfaði í runnunum og alt í einu stóð frammi fyrir kóngssyninum lítill piltur á tréskóm og treyjugarmi, æði ermastuttum, svo ekki náði fram á úlnliðina. Báðir þektust, því þessi drengur var einmitt sá hinn sami, sem fyr er um getið, að ekki komst með í ferðina, af því hann varð að fara heim og skila treyjunni og stígvélunum, sem hann hafði fengið til láns af syni húsleigjandans; þessu hafði hann aflokið og síðan labbað af stað í fátæklegu flíkunum sínum, á tréskónum, því klukkan dunaði fyrir eyrum hans með svo aflmiklum og undarlega djúpum hljómi. Hvað sem kostaði, varð hann að reyna að komast þangað út.

»Við getum þá orðið samferða«, sagði kóngssonurinn. En fátæki fermingarpilturinn á tréskónum varð feiminn við, strauk um stuttu treyjuermarnar og sagðist ekki treysta sér til að ganga nógu hart, svo hann gæti fylgzt með; auk þess hélt hann að það yrði að leita klukkunnar þeim megin sem til hægri handar vissi, því að þeirri hliðinni hneigðist alt sem veglegt er og mikilfenglegt.

»Þá er ekki að hugsa til að við finnumst«, segir kóngssonurinn og kinkar kolli til fátæka drengsins. Fór þá sá fátæki inn í skóginn þar sem hann var þykkastur og skuggalegastur og allur þyrnum gróinn, enda rifnuðu líka föt hans og fætur hans og hendur urðu blóðrisa. Kóngssonurinn fékk líka margan skinnsprett, en sólin skein þó á hans leið, og skulum við nú fylgja honum eftir, sem vert er, því hann var dugandi drengur.

»Klukkuna vil eg og skal eg finna« ; sagði hann, »og það þó eg ætti að ganga á heims enda«.

Ófrýnir apar sátu uppi í trjánum og glottu svo að skein í tanngarðinn. »Eigum við að lemja hann? eigum við að lumbra á honum? hann er kóngssonur«.

En hann brá sér ekki við það og gekk inn í skóginn lengra og lengra þar sem hann var gróinn kynlegustu blómum; þar stóðu bjartar stjörnuliljur með dreyrrauðum duftþráðum, himinbláar hjálmrósir, sem blikuðu í vindblænum og eplatré með eplum, sem skinu álengdar eins og gljágeislandi sápubólur; það má nærri geta, hvað falleg tré þessi vóru í sólskininu. Alt umhverfis ljósgræn engin, þar sem hjörturinn og hindin léku sér í grasinu, gnæfðu laufskrýddar eikur og beykitré, og væri börkurinn sprunginn á einhverju af trjánum, þá uxu bæði grös og langflæktar, öngóttar jurtir út úr sprungunum. Þar vóru skóglendi mikil með lygnum stöðuvötnum og syntu á þeim fannhvítir svanir og böðuðu vængjunum. Kóngssonurinn stóð oft við og hlustaði og þótti honum stundum eins og klukkan sendi óminn upp til hans úr þessum

djúpu vötnum, en hann fann í hvert sinn að klukkuhljómurinn kom ekki þaðau, heldur lengra innan að úr skóginum.

Nú settist sólin og loftið varð rauðglóandi sem eldur; það varð svo hljótt og svo rótt í skóginum; þá féll hann á kné og söng kvöldsálminn sinn og sagði; »Aldrei finn eg það, sem eg leita eftir; nú rennur sólin og nú kemur nóttin, hin dimma nótt; þó veit eg ekki nema eg geti enn þá einu sinni séð kvöldsólina kringlótta og eldrauða áður en hún hverfur alveg undir jörðina; eg ætla að komast upp á klettana þarna, þar sem þeir gnæfa jafnhátt hæstu trjánum«.

Og hann þreif í rætur og tágar og klifraðist upp eftir votum steinunum þar sem vatnssníglarnir hringuðu sig og froskpaddan glenti upp skoltinn eins og til að gelta að honum, en upp komst hann samt áður en sólin var alveg gengin undir, og var sjón að sjá hana úr þeirri hæð; ó hvílík dásemdarprýði! Hafið, hið mikla og dýrðlega haf, sem velti löngum bylgjum inn að ströndinni, lá opið fram undan honum, og sólin glóði eins og gullaltari út við yztu brúnina þar sem haf og himinn mættust; alt rann saman í leiftrandi litadýrð; skógarnir sungu og hafið söng og hann söng með; öll náttúran var ein stór og heilög kirkja, þar sem tré og sveimandi ský vóru súlurnar, þar sem blóm og grös vóru glitofin gólfábreiða og himininn sjálfur hvelfing hins mikla musteris; hið efra sloknuðu rauðu litirnir þegar sólin hvarf, en þá tendruðust þúshundruð stjörnur og þá lýstu þúshundruð demantslampar, og kóngssonurinn breiddi faðminn móti himninum, móti hafinu og skóginum, og rétt í sama bili kemur fátæki drengurinn

með stuttu ermarnar, á tréskónum, út úr hægra hliðargangi; hann var þá kominn jafnsnemma hinum og kominn það á sínum vegi, og nú runnu þeir í fangið hvor á öðrum og héldust í hendur í hinni miklu kirkju náttúrunnar og skáldskaparins. Yfir þeim hljómaði hin ósýnilega, heilaga klukka og kringum hana svifu sælir andar í danshring með fagnandi lofgjörðarröddum.

Grenitréð.

Úti í skógi stóð undurfallegt grenitré og var það á góðum stað, því það naut vel sólar, hafði gnægð af hreinu og heilnæmu lofti, og kringum það uxu margir stærri lagsbræður þess, bæði grenitré og furutré; en grenitréð litla var svo bráðlátt með að vaxa; það hugsaði ekki um sólina, sem var svo hlý, eða um loftið, sem var svo hressandi, og ekki sinti það bændabörnunum, sem hjöluðu svo margt saman, þegar þau vóru að tína jarðarber eða hindber; komu þau oft með fulla krukku eða þau vóru með jarðarber dregin upp á strá; þá settust þau hjá litla trénu og sögðu: »Nei, hvað þetta litla tré er ljómandi fallegt!« En það vildi tréð alls ekki heyra.

Árið eftir var það góðri legglengd hærra og árið þar á eftir hafði það tognað mun meira, því á grenitrjám má af hinum mörgu liðum þeirra marka, hversu gömul þau eru.

»Ó að eg væri nú orðið stórvaxið tré, svona ámóta og hin önnur«, sagði litla tréð og stundi við, »þá gæti eg breitt

út greinar mínar á alla vega og horft út í víða veröld með toppi mínum; þá mundu fuglarnir byggja sér hreiður í limi mínu, og þegar vindur blési, þá gæti eg kinkað kolli alt eins burgeislega og hin þarna«.

Það hafði alls enga ánægju af sólskininu, fuglunum eða rauðu skýjunum, sem liðu áfram í loftinu fyrir ofan það bæði kvöld og morgna.

Á veturna þegar hvítglitrandi hjarnfönnin lá alt í kring, þá bar það oft við, að héri kom hlaupandi og henti sér yfir litla tréð; ó hvað því gat sárnað það! En svo liðu tveir vetrar, og á þeim þriðja var tréð orðið svo stórt, að hérinn varð að fara utan við það. »Ó að vaxa, vaxa, verða stór og gamall, það er þó eina inndælið í þessum heimi«, hugsaði tréð.

Á haustin komu skógarhöggsmennirnir ætíð og feldu nokkur af stærstu trjánum; var svo á hverju ári og fór hræðslutitringur um grenitréð unga, sem nú var svo vel á legg komið, þegar stóru, skrautlegu skógtrén féllu til jarðar með braki og brestum. Því næst vóru limarnar högnar af þeim svo að þau vóru bersnauð til að líta á eftir, löng og rengluleg; þau urðu nær því óþekkjanleg, en svo var þeim hlaðið á vagna og hestar drógu þau burt úr skóginum.

Hvert áttu þau að fara? hvað áttu þau fyrir höndum?

Um vorið þegar svalan kom og storkurinn, þá spurði tréð þau: »Vitið þið ekki, hvert farið var með þau? hafið þið ekki mætt þeim?«

Svölurnar vissu ekki neitt, en storkurinn varð áhyggjulegur á svipinn og mælti: »Jú, það held eg; mörg ný skip

urðu á vegi mínum þegar eg flaug frá Egiptalandi; á skipunum vóru prýðisfalleg siglutré; eg þori að segja, að það hafa verið þau tré; það angaði af þeim greni-ilmurinn; eg get borið frá þeim kæra kveðju, þau gnæfa, þau gnæfa!«

»Ó að eg væri orðið nógu stórt svo að eg gæti líka flogið yfir hafið! Hvernig er það eiginlega, þetta haf, og hverju er það líkt?

»Það er nú svo umfangsmikið að skýra frá því«, sagði storkurinn og flaug sína leið.

»Gleddu þig yfir æsku þinni«, sögðu sólargeislarnir, »gleddu þig yfir bráðgjörvi þinni og lífsfjörinu unga, sem spriklar í þér«.

Og vindurinn kysti tréð og döggin tárfeldi yfir því, en það skildi grenitréð ekki.

Þegar leið að jólum, vóru feld mörg ung tré, og það oft og einatt tré, sem ekki vóru einusinni eins stór eða stálpuð og þetta bráðláta grenitré, sem aldrei var í rónni, en alt af vildi komast í burt; þessi tré, og það vóru nú einmitt hin langfegurstu — fengu að halda öllum greinum sínum; þau vóru látin upp á vagn og hestar drógu þau burt úr skóginum.

»Hvert eiga þau að fara?» spurði grenitréð. »Þau eru ekki stærri en eg. Eitt þeirra er enda miklu minna; hvers vegna fá þau að halda öllum greinum sínum? Hvert er ekið með þau?

»Það vitum við, það vitum við«, tístu gráspörvarnir. »Við höfum gægzt inn um gluggana á húsunum í borginni

þarna niður frá og við vitum hvert ekið er með trén. Þau komast í þann mesta dýrðar- og viðhafnarljóma, sem hugsast getur. Við höfum gægzt inn um gluggann og séð að þeim er plantað á miðju gólfi í heitri stofu; við höfum séð þau prýdd með fegurstu hlutum, gyltum eplum, hunangskökum, barnagullum og mörgum hundruðum ljósa«.

»Og svo?« mælti grenitréð með titringi í öllum sínum greinum; »og svo? Hvað verður svo?«

»Já, meira höfum við nú ekki séð. Það var alveg makalaust«.

En skyldi nú þessi ljómandi lífsbraut liggja fyrir mér?« sagði grenitréð hlakkandi. »Þetta er enn betra en að fara yfir hafið. Ó, hvað eg kvelst af löngun! Eg vildi að jólin væru komin. Nú er eg hávaxið tré með breiddum baðmi eins og hin, sem flutt vóru burt í fyrra vetur. Ó að eg væri komið á vagninn, komið í heitu stofuna innan um alla viðhöfnina og dýrðina! Og þá þar næst? Já, þá kemur nú eitthvað enn betra, enn þá fallegra, því skyldu þeir annars láta á mig svo mikla prýði? Það hlýtur að koma eitthvað enn þá mikilfenglegra og dásamlegra; en hvað þá? Ó, eg þjáist og eg þrái; eg veit ekki hvernig mér er varið«.

»Gleddu þig yfir mér« sagði loftið og sólarljósið; »gleddu þig yfir fjörmagni æsku þinnar í frjálsri náttúru«.

En tréð gladdist alls ekki; það óx og óx, það var grænt vetur og sumar; dökkgrænt var það, og þeir, sem sáu það, sögðu: »Tarna er ljómandi fallegt tré«, og undir jólin var það höggið fyrst af öllum trjám. Öxin hjó djúpt gegnum

merginn; tréð féll til jarðar og stundi við, það kendi sárinda og ómegins, það gat ekki hugsað um neina hamingju, það var sorgbitið yfir því að skilja við átthaga sína, við blettinn þar sem það hafði úr jörðu vaxið; það vissi að það mundi aldrei framar sjá sína kæru, gömlu félaga, litlu runnana og blómin alt í kring, já, ef til vill, ekki einusinni fuglana. Það var öðru nær en að burtförin væri því þægileg.

Tréð rankaði ekki við sér fyr en í húsgarðinum þegar það var tekið af vagninum ásamt öðrum trjám og heyrði að einhver sagði: »Tarna er fallegt tré; við þurfum ekki nema þetta eina«.

Nú komu tveir þjónar búnir í stássgervi og báru tréð inn í stóran og fagran sal. Hringinn í kring á veggjunum héngu myndir og hjá stórum ofni stóðu kínversk skrautker með ljónsmyndir á lokunum; þar vóru ruggstólar, silkilegubekkir, stór borð hlaðin myndabókum og barnagullum, er kostað höfðu mörg hundruð ríkisdala; svo sögðu að minsta kosti börnin. Grenitréð var sett í stóran stamp fullan af sandi, en enginn gat séð að það væri stampur, því utan um hann var hengdur grænn dúkur og svo var látin undir stór, marglit ábreiða, sem hann átti að standa á. Nú var heldur en ekki skjálfti á trénu. Hvað mundi standa til? Bæði þjónarnir og frökenirnar prýddu tréð. Þær hengdu á greinarnar netpoka, sem klipptir vóru úr litpappír; hver netpoki var fyltur sykur-góðgæti; gylt epli og valhnetur héngu sem fastgróin væru og fjöldamörg smákerti, rauð, blá og hvít vóru fest á greinarnar. Þá héngu og brúður svífandi í grænu liminu, líkar lifandi mann-

eskjum — aldrei hafði nú tréð séð annað eins, og allra efst í toppinn var sett stór stjarna úr blaðagulli. Það var skrautlegt, það var óviðjafnanlega skrautlegt.

»Í kvöld, í kvöld skal það verða skínandi fallegt« var viðkvæðið hjá öllum.

»Ó að kvöldið væri komið«, hugsaði tréð, »ó að farið væri að kveikja á kertunum! Og hvað mun svo verða? Ætli það komi tré úr skóginum til að horfa á mig? Skyldu gráspörvarnir fljúga að glugganum? Skyldi eg festa hér rætur og standa með alla þessa prýði bæði vetur og sumar?«

Jú, jú, það fór nú heldur en ekki nærri um að tarna, en það hafði megnan barkarverk af tómri eftirlöngun og barkarverkur er ekki betri fyrir tré en höfuðverkur fyrir okkur mennina.

Nú var kveikt á kertunum. Hvílíkur ljómi, hvílík prýði! Það var titringur í öllu trénu svo að eldur las sig í grænt limið frá einu kertinu og sviðnaði í kringum.

»Hamingjan hjálpi okkur«, sögðu frökenirnar hljóðandi og slöktu í snatri.

Nú þorði tréð ekki einusinni að skjálfa Þvílík vandræði! Það var svo hrætt um að það misti eitthvað af skrauti sínu; það var alveg ruglað af öllum þessum ljóma. Þá lukust upp báðar vængjahurðirnar og þusti inn fjöldi barna; það var eins og þau ætluðu að ryðja trénu um koll; eldra fólkið kom stillilega á eftir. Litlu börnin stóðu orðlaus, en það var ekki nema allra snöggvast; í næstu andrá æptu þau af fögnuði, svo

að undir tók í öllu; þau dönsuðu kringum tréð og var tekin af trénu hver jólagjöfin á fætur annari.

»Hvað er verið að gera?« hugsaði tréð. »Hvað stendur nú til?« Ljósin loguðu þangað til komið var niður í greinarnar, og var slökt á þeim jafnóðum og þau brunnu út og eftir það var börnunum leyft að rupla tréð. Ruddust þau á það svo áfergjulega að brakaði í öllum greinunum og hefði það ekki verið fest við loftið með toppinn og gullstjörnuna, þá mundi það hafa oltið um koll.

Börnin dönsuðu nú hringinn í kringum það með fallegu gullin sín í höndum. Enginn horfði á tréð nema barnfóstran gamla; hún kom og gægðist inn á milli greinanna; en það var ekki til annars en að gá að, hvort ekki kynni að hafa leynzt eftir fíkja eða epli.

»Segið okkur sögu, segið okkur sögu«, sögðu börnin og drógu með sér bústinn mann og lágvaxinn að trénu og settist hann niður undir því. »Svo erum við þá komin út í græna forsæluna«, sagði hann, »og tréð getur haft sérlega gott af því að hlusta á með ykkur. En ekki segi eg nema eina sögu. Viljið þið heyra söguna af honum Íviða-Áviða eða honum Klumpa-Dumpa, sem valt ofan tröppurnar en komst samt í hásætið og fékk kóngsdótturina?«

»Íviða-Áviða« kölluðu sum, »Klumpa-Dumpa«, kölluðu önnur. Urðu þá köll og háreysti, nema grenitréð eitt stóð þegjandi og hugsaði með sér: »Á eg þá ekki að vera með? á eg ekkert að gera?« Nú, það var búið að vera með og gera það sem það átti að gera.

Maðurinn sagði nú söguna af Klumpa-Dumpa, sem valt ofan tröppurnar, en komst samt í hásætið og fékk kóngsdótturina. Og börnin klöppuðu saman lófunum og kölluðu: »Segðu meira, segðu meira«. Þau vildu líka fá söguna af Íviða-Áviða, en þau fengu ekki nema söguna af Klumpa-Dumpa. Grenitréð stóð og hlustaði á þögult og hugsandi; aldrei höfðu fuglarnir í skóginum sagt frá neinu slíku. »Klumpa-Dumpi valt ofan tröppurnar og fékk samt kóngsdótturina. Já, svona gengur það í heiminum«, hugsaði grenitréð og trúði þessu öllu, af því að það var svo nettur maður, sem söguna sagði, »Já, já, ef til vill velt eg líka ofan tröppurnar og fæ kóngsdóttur«. Og það hlakkaði til næsta dags, í þeim vændum, að það yrði aftur skreytt og prýtt með ljósum, barnaglingri, gulli og ávöxtum.

»Á morgun mun eg ekki skjálfa«, hugsaði það; »og þá ætla eg nú almennilega að skemta mér í allri minni dýrð. Á morgun fæ eg aftur að heyra söguna af Klumpa-Dumpa og ef til vill líka söguna af Íviða-Áviða«. Og tréð stóð grafkyrt og hugsandi alla nóttina.

Um morguninn kom inn vinnumaðurinn og vinnukonan.

»Nú byrjar dýrðin aftur«, hugsaði tréð, en þau drógu það út úr stofunni, upp tröppustigann og inn á háaloft og settu það út í skúmaskot, þar sem aldrei sást nokkur dagskíma. »Hvað á þetta að þýða?« hugsaði tréð. »Hvað ætli eg eigi hér að gera? hvað skyldi eg fá hér að heyra? Og það hallaði sér upp við vegginn og hugsaði og hugsaði. Og það hafði líka góðan tíma til þess, því svo liðu dagar og svo

svo liðu nætur, að enginn kom þangað upp, og þegar þá loksins einhver kom, þá var það til þess að demba nokkrum stórum kössum út í skotið. Tréð var nú algerlega falið og svo að sjá sem búið væri að gleyma því með öllu,

»Nú er vetur úti«, hugsaði tréð, »jörðin gaddfrosin og snjór yfir öllu; mennirnir geta ekki sett mig niður; þess vegna á eg að standa hér í skjóli til vorsins. En hvað það var vel hugsað og nærgætnislegt! ó hvað mennirnir eru góðir! — Það er verst að hér er svo dimt og svo hræðilega einmanalegt; ekki svo mikið sem einn ofurlítill héri. Það var þó svo skemtilegt þarna út frá í skóginum, þegar alt var undir snjó og hérinn þaut fram hjá; já enda þegar hann hentist yfir mig, en það átti nú reyndar ekki við mig í þá daga. En uppi hérna er svo hræðilega einmanalegt«.

»Pí, pí«, sagði dálítil mús rétt í þessu og skauzt út; svo kom önnur dálítil. Þær þefuðu af grenitrénu og skutust út og inn á milli greina þess.

»Tarna er ljóti kuldinn«, sögðu litlu mýsnar, »annars væri hér svo gott og blessað. Eða finst þér það ekki líka, gamla grenitré?«

»Eg er hreint ekki gamalt«, sagði grenitréð, »það eru mörg tré eldri en eg«.

»Hvaðan ert þú, og hvað getur þú sagt í fréttum?« sögðu mýsnar. Þær vóru nú svo hræðilega forvitnar.

Segðu okkur eitthvað af þeim staðnum, sem fegurstur er á jarðríki. Hefir þú komið þar? hefir þú komið í matarbúrið, þar sem ostar liggja á hyllunum og svínslæri hanga

undir loftinu, þar sem maður dansar á tólgarkertum, kemur magur inn og fer feitur út?«

»Ekki þekki eg það«, sagði tréð, »en skóginn þekki eg þar sem sólin skín og fuglarnir syngja«; og nú sagði það alla sína æskusögu, og höfðu litlu mýsnar aldrei heyrt neitt þvílíkt, enda hlýddu þær á með stakri eftirtekt. »Nei, en hvað þú hefir séð margt! ó hvað lánið hefir leikið við þig!«

»Við mér?« sagði grenitréð um leið og hugurinn hvarflaði að því, sem það var að segja frá, »já, það vóru í rauninni dáindis skemtilegir tímar« — en þessu næst sagði það frá aðfangadagsskvöldinu þegar það var alsett sætabrauði og kertaljósum.

»Ó, hvað lánið hefir leikið við þig, gamla grenitré!« sögðu litlu mýsnar.

»Eg er hreint ekki gamalt«, sagði tréð, »það var núna í vetur sem eg kom úr skógnum; eg er á allra besta aldri, þó eg hafi ekki vaxið núna í bili«.

»En hvað þú segir fallega frá!« sögðu litlu mýsnar og næstu nótt komu þær með fjórar aðrar mýslur til þess að þær fengju líka að heyra tréð segja sögur sínar, en því fleiru sem tréð sagði frá, því greinilegar mundi það sjálft eftir öllu, og fanst »að það hefði þó í rauninni verið dáindis skemtilegir tímar«; en þeir gætu komið aftur, hugsaði tréð, »Klumpa-Dumpi valt ofan tröppurnar og fékk samt kóngsdótturina; hver veit nema eg fái líka kóngsdóttur«? Og fór þá tréð að hugsa um eina ofurnetta birkihríslu, sem óx úti í skóginum; hún var í trésins augum ljómandi fögur kóngsdóttir.

»Hver er Klumpa-Dumpi?« sögðu litlu mýsnar. Sagði grenitréð þá alt æfintýrið og mundi hvert einasta orð, og lá músunum við að stökkva upp í toppinn á trénu af einberri ánægju. Nóttina eftir komu miklu fleiri mýs og á sunnudaginn komu enda tvær rottur, en þær sögðu að sagan væri ekkert skemtileg og það hrygði litlu mýsnar, því nú þótti þeim líka sjálfum minna til hennar koma.

»Kantu ekki nema þessa einu sögu?« spurðu rotturnar.

»Nei, ekki nema þessa einu«, svaraði tréð, »eg heyrði hana á því sælasta kveldi, sem eg hef lifað á æfi minni, en þá kom mér ekki til hugar, hvað sæla mín í rauninni var mikil«.

»Það er ofur léleg saga, kantu enga sögu um flesk og tólgarkerti? Kantu enga búrsögu?«

»Nei«, sagði tréð.

»Jæja, við þökkum þá fyrir okkur«, sögðu rotturnar og smugu inn í holur sínar.

Svo lauk að litlu mýsnar hættu líka að koma og sagði tréð þá andvarpandi: »Það var þó allskemtilegt þegar þær sátu í kringum mig, þessar pipru smámýs, og hlýddu á sögur mínar. Nú er það líka búið að vera, en það skal eg muna að skemta mér, þegar menn taka mig héðan og láta mig út aftur«.

En hve nær varð það? Jú, það var eina morgunstund, að fólkið kom og fór að taka til á loftinu. Kassarnir vóru færðir, tréð var dregið fram úr skotinu; þeir köstuðu því reyndar fremur óþyrmilega eftir gólfinu, en óðara rogaði einn vinnu-

maðurinn því út að stiganum og komst það þá út í dagsbirtuna.

»Nú byrjar lífið aftur«, hugsaði tréð; það fann hreina loftið leika um sig og fyrsta sólargeislann skína á sig; og nú var það komið ofan í húsgarðinn. Þetta gerðist svo fljótt, að tréð gleymdi með öllu að líta á sjálft sig; það var svo mikið og margt, sem það sá í kringum sig. Húsgarðurinn lá fast að trjágarði, þar sem alt stóð í mesta blóma; rósirnar héngu svo blómlegar og ilmandi út yfir grindverkið, linditrén blómstruðu og svölurnar vóru síflöktandi til og frá og sögðu: »Kví, ví! maðurinn minn er kominn«, en það var ekki grenitréð, sem þær áttu við.

»Nú skal eg njóta lífsins«, sagði það með fögnuði og breiddi út greinar sínar, en þær voru nú allar visnar og gular; það lá út í garðshorni innan um illgresi og netlur. Gullpappírs-stjarnan sat enn í toppinum og glitraði í glaða sólskininu.

Í garðinum vóru tvö börn að leika sér; þau höfðu verið með í barnahópnum káta, sem dansaði kringum tréð á jólunum seinast, og höfðu þá verið svo frá sér numin yfir því. Yngra barnið, dálítill drengur, rauk til og reif af því gullstjörnuna.

»Sko, hvað enn er eftir á gamla ljóta, jólatrénu«, sagði hann og sparkaði ofan á greinarnar svo að brakaði í þeim undir stígvélum hans.

Og tréð horfði á alla blómprýðina og gróðursældina í garðinum; það leit á sjálft sig og óskaði sér nú að það hefði verið kyrt í skúmaskotinu uppi á loftinu; það hugsaði um sitt fjöruga æskulíf í skóginum, um aðfangadagskvöldið skemtilega og litlu mýsnar, sem hlýtt höfðu á söguna af Klumpa-Dumpa með svo mikilli ánægju.

»Nú er úti með alt!« sagði veslings tréð. »Ó, að eg hefði notið gleðinnar meðan eg gat«. Það er úti með alt! úti með alt«.

Og vinnumaðurinn kom og hjó tréð í smælki; þarna lá það og var nú orðið að heilu smáspítnahnippi. Það logaði svo prýðilega undir ölheitukatlinum stóra, og það tók svo djúp andvörp; hvert andvarp var eins og ofurlítill skotsmellur; þess vegna hlupu börnin, sem vóru að leika sér, settust fyrir framan eldinn, horfðu í hann og kölluðu: »piff, paff«. En þegar smellirnir urðu, — sem í rauninni vóru djúp andvörp,— þá var tréð að hugsa um einhvern sumardaginn í skóginum, einhverja vetrarnóttina þarna út frá, þegar stjörnurnar tindruðu; það var að hugsa um aðfangadagskvöldið góða, og um Klumpa-Dumpa, eina æfintýrið, sem það hafði heyrt og kunni frá að segja — og svo var tréð brunnið til ösku.

Drengirnir léku sér í garðinum og hafði minsti drengurinn á brjósti sér stjörnuna, sem tréð hafði borið á því sælasta kvöldi æfi sinnar; nú var úti með það, og úti með tréð og söguna, og fer svo með allar sögur.

Vatnsdropinn.

Þú munt víst þekkja stækkunargler, svona kringlótt sjóngler, sem gerir alla hluti hundrað sinnum stærri en þeir eru? Þegar maður tekur það og heldur því fyrir auganu og horfir á vatnsdropa úr tjörninni þarna úti, þá sér maður þúsundmörg undarleg dýr, sem maður annars aldrei sér í vatninu, en þau eru þar og það er alls engin missýning. Það er líkast til að líta eins og diskur, fullur af marþvörum, sem stökkva hverjir innan um aðra; þeir eru svo glepsandi og slíta kræklur og lappir, totur og skækla hverjir af öðrum, en eru þó glaðir og ánægðir eftir sínum hætti.

Nú var einu sinni gamall karl; almenningur kallaði hann *Iða-Skriða*, enda var það nafn hans. Hann vildi ætíð hafa það sem best var úr hverjum hlut og þegar það vildi ekki hepnast, þá hafði hann það út með göldrum.

Nú situr hann einn dag og heldur stækkunarglerinu fyrir auganu og rýnir í vatnsdropa; hann var tekinn úr polli, sem stóð úti í gryfjunni. En hvað það iðaði og skreið í honum! því trúir enginn; öll þessi þúsund smádýr hentu sér og hoppuðu, rifu og toguðu hvert í annað og átu hvert annað.

»Já, — en þetta er, sannast að segja, viðbjóðslegt», mælti Iði-Skriði gamli, »getur maður þá ekki fengið dýrin til að lifa í friði og gegna sínu?« og hann var að hugsa og hugsa um þetta, en komst enga leið og var þá ekki annað fyrir en að galdra. »Eg verð að setja á þau lit, svo þau geti komið greinilega í ljós«, sagði hann og lét eins og dálítinn dropa af rauðleitu víni í vatnsdropann, — en það var galdrablóð af langfínasta tagi á tvo skildinga; og varð þá kroppslitur allra þessara kynjadýra rósrauður,— það varð tilsýndar eins og heil borg, sem naktir villimenn bjuggu í..

»Hvað hefirðu þarna?« spurði annar gamall galdrakarl, sem hafði það til síns ágætis, að hann var nafnlaus.

»Takist þér að geta í kollinn, hvað það er«, sagði Iði-Skriði, »þá skal eg láta þig fá það að gjöf, en það er ekki auðgetið, þegar maður ekki veit það«.

Og galdrakarlinn nafnlausi horfði á í gegnum stækkunarglerið. Það var sannarlega eins og heil borg, þar sem allir vóru á hlaupum allsberir. Það var hryllilegt, en það var enn

þá hryllilegra að sjá, hvernig þeir rysktust og rifust, bitust og toguðu hver í annan. Það, sem neðst var, átti að verða efst, og það, sem efst var, átti að verða neðst. Sko, sko! þarna er einn, sem er fótlengri en eg; svei! fótinn af honum! þarna er einn með ofurlítinn nabba bak við eyrað, en nabbinn kvelur hann, og svo skal hann kveljast af honum enn meir; og þeir hjuggu í hann og þeir toguðu hann og átu hann vegna nabbans. Einn sat þarna, hægur og stiltur eins og jómfrú, og óskaði einskis annars en að mega vera í friði og ró, en það fékk jómfrúin ekki, það varð að draga hana fram og þeir toguðu í hana og rifu hana í sig.

»Þetta er ódáði skemtilegt«, sagði galdrakarlinn.

»Já, en hvað heldurðu það sé?« mælti Iði-Skriði. »Geturðu ráðið þá gátu?«

»Hún er auðráðin«, svaraði hinn«, það er Kaupmannahöfn eða einhver önnur stórborg; þær eru allar hver annari líkar. En stórborg er það«.

»Það er gryfjuvatn«, sagði Iði-Skriði.

Paradísar-garðurinn.

Einu sinni var kóngssonur, sem átti svo mikið af fallegum bókum að enginn átti jafnmikið. Í þeim gat hann lesið um alt, sem við hefir borið í heimi þessum, eða skemt sér við að skoða af því ágætafagrar myndir. Um hverja þjóð og hvert land gat hann fengið þar fullan fróðleik, en um það hvar paradísargarðurinn væri, stóð ekki nokkurt orð, en það var nú einmitt það, sem hann langaði mest til að fræðast um.

Amma hans hafði sagt honum þegar hann var dálítill drengur og átti að fara að ganga í skóla, að hvert blóm í paradísargarðinum væri sætasta kryddkaka og ljúfasta vínbragð að duftþráðunum; á einu væri saga og á öðru landafræði eða töflurnar; ekki þyrfti annað en að éta köku, þá kynni maður lexíuna sína; því meira sem maður æti, því meira kynni maður í sagnafræði, landafræði og reikningi.

Þessu trúði hann þá, en þegar hann varð stærri, lærði

meira og vitkaðist betur, þá skildist honum, að meira mundi um dýrðir í paradísargarðinum en þetta.

»Hvað var það þá, sem Evu gekk til þess að eta af skilningstrénu? hefði ég verið þar, þá hefði það aldrei orðið; þá skyldi syndin ekki hafa komizt inn í heiminn«.

Þetta sagði hann þá, og þetta sagði hann enn, er hann var orðinn seytján ára gamall. Hann hugsaði ekki um nokkurn hlut annan en paradísargarðinn.

Það var einhvern dag að hann var aleinn á gangi í skóginum, því það var hans mesta unun, og bar þá svo til, að með kvöldinu tók að þykna í lofti og gerði hellirigningu eins og himininn allur væri orðinn að einni flóðgátt, sem vatnið steyptist niður úr, og varð eins koldimt eins og maður stæði um nóttu niðri í dýpsta brunni. Ýmist skriðnuðu kóngssyninum fætur í votu grasinu, eða hann datt um bera steinana, sem stóðu upp úr jarðveginum. Alt flaut í vatni og ekki var þur þráður á veslings kóngssyninum. Hann varð að klifrast yfir stór grjótbjörg, þar sem vatnið seytlaði niður úr mosanum. Hann var í þann veginn að hníga niður af þreytu, en þá heyrði hann undarlegan þyt og sá fram undan sér víðan helli al-lýstan. Brann í honum miðjum eldur mikill, svo að steikja mátti við heilan hjört, og það stóð líka heima; þar var verið að steikja á teini prýðisvænan hjört með hákvísluðum hornum, og var honum hringsnúið seinlega á milli tveggja nýfeldra grenitrjáa. Kona sat við eldinn, fremur roskinleg, mikil vexti og burðaleg, sem væri hún karlmaður í kvennmannsfötum, og fleygði hún í eldinn hverju skíðinu á fætur öðru.

»Komdu nær«, sagði hún, »seztu við eldinn og láttu þorna á þér vosklæðin«.

»Hér er slæmur súgur«, sagði kóngssonurinn, og settist niður á gólfinu.

»Verra verður þó þegar synir mínir koma heim«, ansaði konan; »þú ert kominn hér í helli vindanna; synir mínir eru hinir fjórir vindar heimsins. Skilurðu það?«

»Hvar eru synir þínir?« spurði kóngsson.

»Já, það er nú ekki svo auðvelt að svara, þegar heimskulega er spurt«, sagði konan. »Synir mínir flakka lausu við, þeir eru í knattleik og hafa skýin fyrir leiksoppa þarna uppi í hásalnum«, og um leið benti hún upp í loftið.

»Nú, er það svo!« sagði kóngssonur. »Þér eruð annars nokkuð hastar í máli og ekki eins þýðar eins og það kvenfólk, sem eg er vanur að sjá í kringum mig«.

»Já, það hefir nú ekki öðru að gegna. Eg verð að vera hörð, ef eg á að geta haldið drengjum mínum í skefjum; en það get eg, þó þeir séu baldnir. Sérðu pokana fjóra, sem hanga þarna á veggnum? drengirnir hafa eins mikinn beig af þeim eins og þú hafðir af sóflinum bak við spegilinn. Eg tek þá í bóndabeygju, skal eg segja þér, og svo sting eg þeim í pokann. Eg hefi ekki neinar sveiflur á því; þarna verða þeir að dúsa, og komast ekki út til að stroka fyr en mér sjálfri þóknast. En þarna kemur nú einn þeirra«.

Það var Norðri, norðanvindurinn, sem inn kom og fylgdi honum nístings kuldi; stórgerð haglkorn skoppuðu eftir gólfinu og stóð kafaldsstroka um hann allan. Hann var í bjarn-

skinnsbrókum og bjarnskinnsúlpu og hafði togað selskinnshettu niður fyrir eyru; langir frostdinglar héngu niður úr skeggi hans, og hvert haglkornið af öðru hrundi niður af úlpukraga hans.

»Farðu ekki strax að eldinum«, sagði kóngssonurinn. »Þú gætir hæglega fengið frostbólgu í andlitið og hendurnar.

»Frostbólgu!« át Norðri eftir honum. »Frostið er mitt mesta yndi. En hvaða skrapagrind ert þú? hvernig ert þú kominn í helli vindanna?«

»Hann er gestur minn«, sagði gamla konan, »þyki þér vansvarað, þá er þér til reiðu að fara í pokann. Skilurðu mig?«

Þetta gerði það sem dugði og sagði þá Norðri hvaðan hann kæmi og hvar hann hefði hafzt við í nærfelt heilan mánuð.

»Eg kem frá heimskautshafinu«, sagði hann, »eg var við Bjarney með rússnesku rostungsveiða-mönnunum. Eg sat og svaf á stýrinu, þegar þeir lögðu út frá Knöskanesi; þegar eg smávaknaði á milli, flögraði stormfuglinn um fætur mér; það er kátlegur fugl, hann slær út vængjunum rösklega, heldur þeim svo stríðþöndum og flýgur með ærnum hraða«.

»Vertu nú ekki svona langorður«, sagði móðir vindanna. »Svo þú komst þá í Bjarney?«

»Þar er ljómandi; þar er frægasta dansgólf, slétt eins og skerborð. Þar lá snjórinn hálfþiðnaður með mosatægjum saman við beinagrindur úr rostungum og hvítabjörnum, líkast jötnahandleggjum eða fótleggjum, og komin grænleit mygla á

beinin. Það hefði mátt ætla, að sólin hefði aldrei skinið á þau. Eg blés dálítið á þokuna til þess að hrófið gæti sézt; því hafði verið klöngrað upp úr skipflökum og tjaldað um rostungshúðum; holdrosinn snéri út með grænum og rauðum gárum. Eg fór ofan til sjáfar og horfði á fuglahreiðrin, horfði á ungana ófiðraða, tístandi og gapandi; þá blés eg niður í öll þau óteljandi kok og lærðist þeim þá að halda sér saman. Allra neðst byltu sér rostungarnir eins og lifandi vambir eða heljarstórir maðkar með svínshöfðum og álnarlöngum tönnum«.

»Þú segir vel frá, drengur minn!« sagði móðirin. »Vatnið kemur fram í munninn á mér þegar eg heyri sögu þína«.

»Nú byrjaði veiðiskapurinn. Skutlinum var hent í brjóst rostungsins, svo að rjúkandi blóðboginn stóð í loft upp yfir ísnum eins og vatnsstafur upp úr gosbrunni. Þá hugsaði eg, að nú skyldi eg líka leika mínar listir; eg tók að blása og lét kneri mína, kletthága ísjakana, kreppa utan um bátana; hæ! hæ! mikið hrinu mennirnir, en eg hrein hærra; þeim var nauðugur einn kostur að ryðja dauðum hvalskrokkunum, kistum og kaðlaverki út á ísinn; eg jós yfir þá kafaldsrokunum og lét þá reka með allan aflann á innikreftum fleytunum suður eftir og súpa þar saltan mar. Aldrei eiga þeir framar afturkvæmt í Bjarney«.

»Þá hefir þú unnið ílt verk«, sagði vindamóðirin.

»Frá góðverkum mínum geta aðrir skýrt«, sagði hann, »en þarna kemur hann bróðir minn úr vestrinu; hann er mér geðfeldastur þeirra allra, það er sjóseltubragð að honum og hann færir með sér blessaðan kulda«.

»Er þetta hann Vestri litli?« mælti kóngssonurinn.

»Já, víst er það hann Vestri«, mælti sú gamla, »en ekki er hann svo lítill. Þeir vóru tímarnir að hann var fallegur dtengur, en það er nú af sem áður var«.

Hann var eins og villimaður ásýndum, en hafði fallhatt á höfði, til þess að hann meiddi sig ekki. Í hendi sér hafði hann mahóníkylfu, sem hann hafði höggið sér í mahóní-skógunum fyrir vestan haf. Minna mátti ekki gagn gera.

»Hvaðan ber þig að?« sagði móðir hans.

»Úr skógar-auðnunum«, svaraði hann, »þaðan sem þyrnóttu flækijurtirnar gera gerði á milli trjánna, þar sem vatnsormurinn liggur í votu grasinu og mönnunum virðist vera ofaukið«.

»Hvað gerðir þú þar?«

»Eg horfði á fordjúpt fljótið, sá hvernig það steyptist niður af hamrinum, varð að vatnsúða og þeyttist upp að skýjunum og hélt þar upp regnboganum. Eg sá villinautið synda í fljótinu, en straumurinn hreif það með sér; það rak forstreymis með flokki villiandanna, sem flugu upp þar sem vatnið steyptist niður; villinautið hrapaði ofan fyrir, og þá var mér dillað; því næst hljóp eg á með voðastormi, svo að æfagömul skógtrén rifust upp með rótum, fuku út í fljótið og flísuðust sundur í beljandi straumiðunni«.

»Og annað hefir þér ekki orðið að verki?« sagði sú gamla.

»Eg hef steypt stömpum á »savönnunum«, eg hef klappað villihestunum og skekið niður kókoshnetur; það veit ham-

ingjan, eg kann frá mörgu að segja; en maður á ekki að segja alt sem maður veit; þú kannast við það, móðir mín!« og þar með kysti hann móður sína, svo að hún var nærri oltin aftur á bak; hann var gassalegur drengurinn; því verður ekki neitað.

Nú kom Suðri, sunnanvindurinn, með túrban á höfði, í flakandi Bedúínakápu.

»Sér er hver kuldinn hérna inni!« sagði hann og kastaði viðarbút í eldinn; »það er auðfundið að norðanvindurinn er kominn hér á undan«.

»Hér er svo heitt, að steikja mætti hvítabjörn«, sagði Norðri.

»Þú ert sjálfur hvítabjörn«, mælti Suðri,

»Langar ykkur að komast í pokann?« sagði sú gamla. »Seztu nú niður á steininn hérna og segðu okkur, hvar þú hefir verið«.

»Eg var í Afríku, móðir mín!« sagði hann; eg var á ljónaveiðum með Hottentottunum í Kaffa-landi; þar er nú heldur en ekki loðið á sléttlendinu, grasið olífugrænt; þar dansaði gnúinn og strútsfuglinn þreytti við mig kapphlaup, en eg fór fram úr honum. Eg kom á eyðimörkina á gulu sandana; þar er líkast sem á mararbotni. Eg rakst á ferðamannalest; þeir vóru að slátra síðasta úlfaldanum sínum til þess að fá sér vatn að drekka, en fengu nauðalítið. Sólin brendi að ofan og sandurinn steikti að neðan. Eyðimörkin var endalaus á alla vegu. Eg velti mér í fínum og lausum sandinum og þyrlaði honum upp í stórstróka; þá gekk ertthvað á. Þú hefðir átt að sjá hvað úlfaldinn var lúpulegur þar sem hann stóð; kaupmaður-

inn sveipaði skikkjunni um höfuð sér. Hann fleygði sér niður frammi fyrir mér eins og eg væri *Allah*, guðinn hans. Nú eru þeir dysjaðir og gnæfir sand-pýramíði yfir þeim öllum; þegar þar að kemur, feyki eg honum burt og þá skal sólin bleikja þeirra hvítu bein, svo að ferðamennirnir sjái að þar hafa menn komið; annars trúa menn því ekki að svo hafi verið, slík eyðimörk sem þar er«.

»Þú hefir þá ekki gert nema ilt eitt«, sagði móðirin. »Niður með þig í pokann!« og óðara en Suðri af vissi, hafði hún þrifið um hann miðjan og dembt honum niður í pokann; botnveltist pokinn þar á gólfinu, en hún settist ofan á hann og þá varð hann að liggja grafkyr.

»Það eru heldur röskir drengir, sem þér eigið», sagði kóngssonurinn.

»Svo er víst«, svaraði hún, »og agað get eg þá piltana«; þarna kemur sá fjórði.

Það var Austri; hann var búinn eins og Kínverji.

»Nú, þú kemur þá úr þeirri átt?« sagði móðirin; »eg hélt þú hefðir verið í Paradísar-garði«.

»Þangað flýg eg ekki fyr en á morgun«, sagði Austri. »Á morgun verða liðin hundrað ár síðan eg kom þar; núna kem eg frá Kína og dansaði eg þar í kringum postulínsturninn svo að allar klukkurnar hringdu. Niðri á strætinu vóru embættismennirnir lúbarðir; bambusprikin vóru látin ganga sér til húðar á öxlum þeirra, og þetta vóru mannvirðingamenn frá fyrstu röð til níundu; þeir hljóðuðu og sögðu: »Ástarþakkir minn

föðurlegi velgerðamaður!« en þar fylgdi ekki hugur máli og hringdi eg klukkunum og söng: *tsing*, *tsang, tsú*«.

»Mikill er í þér gáskinn«, sagði sú gamla; »það er gott að þú kemur á morgun í paradísar-garðinn; það er þó altènd til þess að þú siðast dálítið betur; drektu þá duglega úr vizkulindinni og mundu að koma heim með fulla flösku úr henni handa mèr«.

»Það skal eg gera«, sagði Austri; »en því hefirðu látið hann bróður minn að sunnan niður í pokann? upp með hann! hann á að segja mèr frá fuglinum Fenix. Kóngsdóttirin í aldingarðinum vill ætíð fá frèttir af honum, þegar eg kem þangað hundraðasta hvert ár. Opnaðu pokann, þá ertu væn, elsku móðir mín! og þá skal eg gefa þèr tvær vasafyllir af tegrasi eins grænu og glænýju eins og það var, þegar eg tíndi það þar sem það óx«.

»Jæja, fyrst þú færir mèr tegras og líka af því að þú ert eftirlætið mitt, þá skal eg opna pokann«. Hún gerði svo og skreiddist Suðri upp úr pokanum, en afarsneypulegur var hann í framan og kom það af því, að kóngssonurinn ókunni hafði sèð, hvernig farið var með hann.

»Hana! þarna er pálmaviðarlaufblað handa kóngsdótturinni«, sagði Suðri; »laufblaðið gaf mèr gamli fuglinn Fenix, sá eini, sem til var í heimi; hann hefir rist á það með nefinu alla æfisögu sína, um öll þau hundrað ár, sem hann hefir lifað; nú getur hún lesið það sjálf. Eg horfði á þegar fuglinn Fenix kveikti í hreiðri sínu og brann þar upp eins og Hindúa kona. En hvað snarkaði í skraufþurru liminu! þvílíkur reyk-

ur og ilmur! Að lokum stóð alt í björtu báli, gamli fuglinn Fenix varð að ösku, en egg hans lá rauðglóandi í eldinum; það sprakk með gríðarhvell og flaug unginn út úr því; nú er hann konungur allra fuglanna og sá eini fugl Fenix, sem nú er til í veröldinni. Hann hefir höggið gat á pálmalaufblaðið, sem eg fékk þér; það er kveðjusending hans til kóngsdótturinnar«.

»Fáum okkur nú dálítið að borða«, sagði vindamóðirin og settust þau þá öll og tóku að snæða af steikta hirtinum; sat kóngssonurinn hjá Austra og féll skjótt vel á með þeim.

»Heyrðu, segðu mér nokkuð,« mælti kóngssonurinn, »hvaða kóngsdóttir er það, sem hér er svo tíðrætt um og hvar er paradísargarðurinn?«

»Hó, hó!« sagði Austri, »viljirðu komast þangað, þá fljúgðu með mér á morgun; en það verð eg annars að segja þér, að alt frá Adams og Evu dögum hefir enginn lifandi maður þangað komið; við Adam og Evu muntu víst kannast af biflíusögunum?«

»Já, víst geri eg það«, sagði kóngssonurinn.

»Þegar þau vóru út rekin, sökk paradísar-garðurinn í jörð niður, en hann hélt samt sínu hlýja sólskini, sínu gæða loftslagi og allri sinni dýrð. Álfkvennadrotningin á þar heima; þar er Sæluey, sem dauðinn aldrei stígur fæti á, og inndælt er þar að vera. Seztu á bak mér í fyrra málið og skal eg hafa þig með mér; eg er að hugsa um að það takist, en nú máttu ekki meira tala, því eg ætla að sofna«.

Og nú sváfu þau öll saman.

Snemma morguns vaknaði kóngssonur og brá þá heldur en ekki í brún, því hann var kominn hátt upp yfir skýin. Hann sat á baki Austra, sem hélt honum traustatökum. Svo vóru þeir komnir hátt upp, að merkur og skógar og fljót og stöðuvötn, það var alt tilsýndar eins og stór litsettur landsuppdráttur.

»Góðan daginn!« sagði Austri; »þér væri annars óhætt að sofa dálítið enn, því ekki er mikið að sjá á flatneskjunni fyrir neðan okkur, nema ef svo væri, að þig langaði til að telja kirkjurnar, því þær standa eins og krítardeplar á græna borðinu«. Það vóru merkur og engi, sem hann kallaði græna borðið.

»Það var ókurteisi, að mér láðist eftir að kveðja móður þína og bræður«, sagði kóngssonurinn.

»Þegar maður sefur, er maður löglega afsakaður«, sagði Austri, og flugu þeir nú æ harðara og harðara áleiðis; það mátti heyra það frá trjátoppum skóganna, því þegar þeir flugu yfir, varð þytur mikill í greinum og laufi; eins mátti heyra það frá hafinu og stöðuvötnunum, því hvervetna, þar sem þá bar yfir, risu bylgjurnar hærra og stórskipin hneigðu sig djúpt niður í sjóinn eins og svanir á sundi.

Þegar kvölda tók og dimdi yfir, var skrítilegt að sjá stóru borgirnar; þá sáust ljósin ýmist hér og ýmist þar; það var líkast eins og þegar maður hefir brent pappírsblaði og allir litlu eldneistarnir hverfa hver af öðrum. Og kóngssonurinn klappaði saman lófunum, en Austri beiddi hann að vera ekki að því, en halda sér heldur sem fastast, því ella

kynni hann auðveldlega að hrapa og hanga svo fastur á einhverri kirkjuturns-spírunni.

Örnin í koldimmu skógunum er léttfleyg að vísu, en léttfleygari var Austri. Kósakkinn á litla hestinum sínum ríður í loftinu yfir völluna, en hvað var það hjá þeysireið köngssonarins?

»Þarna geturðu séð Himalaya«, sagði Austri, »það er hæsta fjallið í Asíu; nú erum við bráðum komnir að paradísar-garðinum«. Sveigðu þeir þá betur suður á við og kendi brátt ilms af kryddjurtum og blómum; vóru þar villivaxandi fíkjur og granatepli og villivínviðurinn var hlaðinn bláum og rauðum vínberjum. Þar fóru þeir báðir ofan og réttu úr sér í mjúku grasinu og blómin kinkuðu kolli móti vindinum, eins og þau segðu: »Ver heill aftur kominn!«

»Erum við nú komnir í paradísargarðinn?« mælti köngssonurinn.

»Nei, nei! ekki enn«, sagði Austri, »en nú erum við þar bráðum. Sérðu hamrabergið þarna og stóra hellinn, þar sem vínteinungarnir hanga eins og stór, græn gluggatjöld. Þar eigum við að fara inn. Sveipaðu að þér skikkjunni; hérna er steikjandi sólarhiti, en einu feti framar er nístingskuldi; fuglinn, sem flöktir fram hjá hellinum, er með annan vænginn hérna úti í brennandi sumarhita, en með hinn þarna inni í nístings vetrarkulda«.

»Svo þetta er þá vegurinn til paradísargarðsins?« sagði kóngssonurinn.

Nú fóru þeir inn í hellinn; þvílík nepja, sem þar var!

en það stóð ekki lengi. Austri breiddi út vængi sína, og lýsti af þeim sem skærasta eldi; en hvernig var hellirinn? þar seytlaði vatnið niður af stórbjörgum, sem héngu yfir höfði þeim í fáránlegustu myndum; ýmist var svo þröngt að þeir urðu að skríða á fjórum fótum, ýmist svo hátt og vítt um sig eins og undir beru lofti. Það var líkast heljar-grafkapellu með steingerðum orgelum og steinþöglum pípum.

»Við göngum víst á helvegi til paradísar-garðsins«, sagði kóngssonurinn, en Austri svaraði engu orði, og benti fram fyrir sig; skein þá í móti þeim bláleitur bjarmi ljómandi fagur. Grjótbjörgin uppi yfir þeim hverfðust hvað af hverju í þoku, og varð hún björt að lokum eins og hvítt ský í tunglsskini. Og nú lék um þá ljúfasti loftblær, hreinn og hressandi sem á fjöllum uppi og angandi eins og þar sem rósir gróa í dölum niðri.

Á ein rann þar og var hún fagurtær sem himinloftið sjálft, og fiskarnir vóru skínandi sem gull og silfur; léku þar niðri í vatninu purpurarauðir álar og sindruðu af þeim eldneistar í hvert sinn er þeir hreyfðu sig; vatnsrósablöðin ljómuðu af litaskrauti regnbogans og blómið sjálft var rauðgulur, brennandi logi, sem nærðist af vatninu eins og lampaljós af olíu; marmarabrú var á ánni, stæðileg og stöðug, en svo haglega gerð og fínt úthöggin, sem væri hún úr kniplingum og glertölum; lá brú þessi yfir á Sæluey, þar sem paradísar-garðurinn var í öllum sínum blóma.

Austri tók kóngssoninn í fang sér og bar hann yfir um, Þar sungu blóm og blöð hina fegurstu söngva frá barnæsku

hans og sungu þá svo ununarlega snjalt og fagurt, að engin rödd hér á jörðu getur jafnfagurt sungið.

Vóru það pálmaviðir eða risavaxnar vatnsplöntur, sem gréru hér? svo safarík og stórvaxin tré hafði kóngssonurinn aldrei séð á æfi sinni. Þar héngu og hinar undarlegustu vafningsplöntur í löngum sveigum, líkast þeim sem myndaðar sjást með litum og gulli á spássíunum í gömlum helgimannasögum eða eru flúraðar í þeim kringum upphafsstafina. Í grasinu rétt hjá stóð hópur páfugla og breiddu þeir út ljómandi stélin; jú, jú! það var nú rétt svo sem, því þegar kóngssonurinn tók á þeim, þá fann hann að það vóru ekki fuglar, heldur plöntur; það vóru njólablöðkurnar stórvöxnu, sem ljómuðu hér með sömu litprýðinni og hið fagra stél páfuglsins. Ljón og tígrisdýr stukku eins og liðamjúkir kettir á milli limgerðanna, sem ilmuðu eins og olíutrjáa-blómstur, og ljónin og tígrisdýrin vóru gæf og spök; villi-skógdúfan klappaði ljóninu á makkann með vængjum sínum og antílópan, sem annars er svo stygg, stóð spakleg og kinkaði kolli eins og hún vildi líka vera með í leiknum.

Nú kom paradísar-álfkonan. Klæði hennar vóru skínandi eins og sólin og hún var blíðleg í yfirbragði eins og ánægð móðir, þegar hún gleðst mest yfir barni sínu. Hún var svo ung og svo fríð, og fylgdu henni fríðar þjónustumeyjar, sem allar báru skínandi stjörnu til skrauts í hári sínu.

Austri fékk henni skrifaða blaðið frá fuglinum Fenix og tindruðu þá augu hennar af fögnuði; tók hún kóngssoninn við hönd sér og leiddi hann inn í höll sína. Var liturinn á hall-

arveggnum líkur túlípana-blaði, þegar því er haldið upp við sólina. Hallarloftið sjálft var stóreflis geislandi blóm, og því lengur sem horft var upp í það, því dýpri sýndist blómbikarinn. Kóngssonurinn gekk út að glugganum og horfði í gegnum eina rúðuna; sá hann þá skilningstréð með höggorminum, og stóðu þau Adam og Eva þar hjá. »Eru þau ekki rekin burt héðan?« sagði hann; þá brosti álfkonan og útskýrði fyrir honum, að í hverja rúðu hefði tíminn brent mynd sína, en ekki eins og myndir gerðust alment, heldur þannig að lifandi væri; laufin á trjánum hreyfðust og manneskjurnar komu og fóru alveg eins og í spegilmynd. Og hann horfði í gegnum aðra rúðu og var á henni draumur Jakobs; stiginn náði þar beint upp í himininn og englar með stórum vængjum gengu upp og ofan eftir honum. Já, alt, sem við hefir borið í heimi þessum, lifði og hrærðist í glerrúðunum; það var tíminn einn, sem gat innbrent svo listilegar myndir.

Álfkonan leiddi hann brosandi inn í sal nokkurn mikinn og háan; sýndust veggir hans vera gagnsæ málverk og var hvert öðru fegra; það vóru þúsundir þúsunda af sælum verum, sem brostu og sungu, svo að alt rann saman í eitt sönglag; hinar efstu vóru svo litlar að þær sýndust minni en minsti rósknappur, þegar hann er dreginn upp á blaði depilsmár. Og í miðjum salnum stóð tré eitt mikið með gróðursælum, slútandi greinum; héngu gullfögur epli, stór og smá, eins og apelsínur, innan um grænt laufið. Það var skilningstréð með ávöxtunum, sem Adam og Eva höfðu etið af. Af hverju blaði

draup niður skínandi rauður daggardropi; það var eins og tréð gréti blóðugum tárum.

»Förum nú út í bátinn«, sagði álfkonan, »og fáum okkur hressingu úti á ylgjandi vatninu. Báturinn ruggar, og hreyfist þó ekki úr stað, en öll heimsins lönd líða fram hjá fyrir augum okkar«. Og það var undarleg sjón að sjá hvernig kvik·kom á alla ströndina. Þar birtust hin háu snæþöktu Alpafjöll, með skýjabólstrum og dökkum greniskógi; Alpahornið ómaði svo djúpróma og angurblítt og hjarðmaðurinn »jóðlaði« svo fagurlega niðri í dalnum. Þar næst beygðu banantrén hinar löngu og slútandi greinar sínar yfir bátinn; svartar álftir syntu á vatninu og undarlegustu dýr og blómstur sáust á ströndinni; það var Nýja Holland, fimta heimsálfan, sem nú leið hjá með viðblasandi bláum fjöllum. Gat þar að heyra söng blótprestanna og að horfa á villimennina, er þeir dönsuðu eftir trumbnahljómi og beinpípnablæstri. Hinir skýháu pýramíðar Egiptalands, kollhrundar súlur og Svinxmyndir, sem hálfar vóru sandi orpnar, sáust líða fram hjá. Norðurljósin bröguðu yfir jöklum norðurheimsins; það var flugeldagerð, sem enginn gat leikið eftir. Kóngssonurinn var frá sér numinn af unun og var ekki furða, því nú sá hann hundrað sinnum meira en hér verður frá sagt.

»Og fæ eg nú að vera hér alla æfi?« sagði hann..

»Það er undir sjálfum þér komið«, ansaði álfkonan. »Ef þú ekki, eins og Adam fyrrum, lætur freistast til að gera það, sem bannað er, þá máttu vera hér um aldur og æfi«.

»Ekki skal eg snerta eplin á skilningstrénu«, sagði hann, »hér eru ótal ávextir, alt eins fagrir og þau eru.

»Reyndu og prófaðu sjálfan þig og kennirðu þig ekki nógu fastan fyrir, þá farðu með austanvindinum, sem kom með þig. Hann flýgur nú til baka og kemur hér ekki í hundrað ár; sá tími mun þér ekki finnast lengri á þessum stað en hundrað stundir, en það er langur tími fyrir freistnina og syndina. Á hverju kvöldi, er eg geng frá þér, verð eg að kalla til þín: »Komdu með mér«. Eg verð að benda þér með hendinni, en vertu kyr og fylgdu mér hvergi. Farðu ekki með mér, því þá mun ílöngun þín fara vaxandi með hverju spori, sem þú stígur áfram; þú kemur í salinn þar sem skilningstréð er; eg sef undir hinum ilmandi, niðurslútandi greinum þess. Þú munt beygja þig ofan að mér og eg verð að brosa, en þrýstir þú kossi á varir mínar, þá mun paradís sökkva í jörð niður og mun hún þá vera þér með öllu töpuð. Kuldagjóstur eyðimerkurinnar mun þjóta um þig og kraparegnið renna niður af hári þínu. Hrygð og armæða mun verða þitt hlutskifti«.

»Eg verð hér kyr«, mælti kóngssonurinn og Austri kysti hann á ennið og sagði: »Vertu nú sterkur fyrir, þá munum við sjást hér að hundrað árum liðnum. Vertu sæll!« — og Austri þandi út sína stóru vængi, og skinu þeir eins og leiftur á haustdegi eða norðurljós um hávetur. »Vertu sæll, vertu sæll!«, ómaði frá blómum og trjám. Storkar og pelíkanar flugu með í langri röð eins og flögrandi band og fylgdu honum alla leið út að takmörkum aldingarðsins.

»Nú byrja dansleikirnir okkar«, sagði álfkonan; »en þegar að því er komið, að hætt verður, og eg dansa við þig, þá muntu sjá, í sama bili og sólin rennur, að eg bendi þér; þú munt heyra að eg kalla til þín: »Komdu með mér!« en gerðu það ekki. Í hundrað ár verð eg að ítreka þetta á hverju kvöldi, Í hvert sinn sem sá tími er liðinn, mun þér aukast þrek, og að síðustu muntu aldrei láta þér það í hug koma. Í kvöld er þetta í fyrsta sinn, og hef eg nú varað þig við«.

Og álfkonan leiddi hann inn í stóran sal, sem allur var úr hvítum gagnsæjum liljum; var ofurlítil gullharpa í hverri lilju og ómaði með strengjahljómi og flaututónum. Fríðustu stúlkur stigu þar dansinn, sviflèttar og fagurvaxnar, klæddar bylgjandi netvefjarhjúpum, svo að sjá mátti þar í gegnum hið yndisfagra limalag þeirra, og sungu þær um það, hve dýrðlegt væri þar að lifa, að þær mundu aldrei deyja og paradísar-garðurinn um eilífð standa í blóma.

Og sólin rann og allur himininn glóði sem gull, og brá bjarma yfir liljurnar, svo að þær urðu sem fegurstu rósir, og kóngssonurinn drakk af hinu freyðandi víni, sem stúlkurnar báru honum, og svo mikinn sælu-unað fann hann streyma um sig allan, að aldrei hafði hann áður fundið slíkan; hann sá salargaflinn opnast og skilningstréð standa þar í svo miklum ljóma að glýju gerði fyrir augum hans. Söngurinn, sem þaðan ómaði, var þýður og inndæll eins og rödd móður hans, og var sem hún syngi: »Komdu barnið mitt! komdu elsku barnið mitt!«

Þá benti álfkonan honum og kallaði svo ástúðlega: »Komdu með mér! komdu með mér!« og hann skundaði til hennar

og gleymdi heiti sínu, gleymdi því nú þegar fyrsta kvöldið. Ilmurinn kryddsæti alt umhverfis varð æ megnari og megnari, hörpurnar hljómuðu miklu fegur en áður og það var eins og þessi ótal höfuð í salnum, þar sem tréð var inni, það var eins og þau kinkuðu kolli brosandi og syngju: »Alt ber manni að þekkja; maðurinn er jarðarinnar herra«. Og það vóru ekki framar blóðug tár, sem hrundu af blöðunum á skilningstrénu; honum sýndist það vera rauðleitar, blikandi stjörnur. »Komdu með mér! komdu með mér!« ómaði í eyrum hans með titrandi tónum og við hvert fótmál hitnuðu kinnar hans og æstist blóðið í æðum hans; »eg má það«, sagði hann, það er engin synd, getur ekki verið nein synd; því skyldi eg ekki mega fylgja fegurðinni og gleðinni? eg vil sjá hana sofandi; það er ekkert í hættunni, ef eg að eins ekki kyssi hana, og það geri eg ekki, eg er óbilugur, eg hef sterkan vilja«.

Og álfkonan varpaði af sér hinum skínandi klæðum sínum og ýtti greinunum til hliðar og óðara var hún horfin þangað inn og faldist þar.

»Ekki hef eg syndgað enn þá«, sagði kóngssonur, »og ekki mun eg heldur gera það síðar«, og þar með mjakaði hann greinunum til hliðar. Þarna lá hún og var svo fríð og yndisleg, sem engin er önnur nema álfkonan í paradís; hún brosti í draumi og hann laut ofan að henni og sá tárin titrandi milli augnahára hennar.

»Græturðu yfir mér?« hvíslaði hann, »gráttu ekki, yndisfagra kona! Nú skil eg fyrst sælu paradísar; hún streymir um æðar mínar, streymir gegnum huga minn; eg finn þrótt kerúbs-

ins og hið eilífa lífið í mínum jarðneska líkama; nú má koma yfir mig eilíf nótt; ein mínúta slík sem þessi er mér nógur auður«; — og í því kysti hann tárið af auga hennar, og hans varir snertu hennar varir.

Þá dunaði skrugga svo dimt og ógurlega að slíkt hafði aldrei heyrzt fyr og alt hrundi saman; paradísin sökk með öllum sínum blóma, hún sökk svo djúpt, svo djúpt; kóngssonurinn sá hana sökkva niður í svartnætti; hún geislaði langt í burtu eins og dálítil skínandi stjarna. Helkuldi fór um limi hans, hann lét aftur augun og lá lengi sem dauður væri.

Kalsarigning dundi niður í andlit hans og nöpur vindgola næddi um höfuð hans; þá rankaði hann við sér. »Hvað hef eg gert?« sagði hann andvarpandi, »eg hef syndgað eins og Adam; já, syndgað svo að paradís er sokkin þarna niður«; og hann lauk upp augum sínum; stjarnan þarna langt í burtu, stjarnan, sem blikaði eins og paradísin horfna — það var morgunstjarnan á himninum.

Hann reis upp og sá nú að hann var í skóginum mikla nálægt vindahellinum og sat vinda-móðirin hjá honum; hún var reiðugleg og lyfti upp hendinni.

»Undireins fyrsta kvöldið!« sagði hún; »þetta grunaði mig alténd. Já, ætti ég þig, drengur minn! þá skyldirðu fara í pokann«.

»Já, í pokann skal hann fara«, sagði Dauðinn; það var sterklegur maður, aldraður, með ljá í hendi og stóra svarta vængi á öxlum. »Hann skal lagður í líkkistu, en ekki núna; eg læt að svo svo stöddu nægja að merkja hann; lofum hon-

um svo að flakka í heiminum um stund, sjá að sér og verða betri maður; — eg kem einhverntíma. Þegar hann þá minst varir, sting eg honum í líkkistuna svörtu, set hana upp á höfuð mér og flýg upp til stjörnunnar; þar er líka paradís í blóma, og sé hann góður og guðhræddur, þá skal hann fá að fara þar inn, en séu hugrenningar hans illar og hjartað enn þá fult af synd, þá sökkur hann með kistunni enn dýpra niður en paradís sökk, og að eins þúsundasta hvert ár sæki eg hann þá aftur til þess að hann sökkvi enn dýpra eða öðlist samastað í stjörnunni — í blikskæru stjörnunni þar efra«.

Næturgalinn.

Það muntu víst vita, að í Kína er keisarinn Kínverji og þeir allir Kínverjar, sem hann hefir í kringum sig. Mörg ár eru nú liðin síðan þetta var, en einmitt þess vegna er gott að heyra söguna áður en hún gleymist. Höllin keisarans var glæsilegust höll í heimi; hún var öll af fínu postulíni, sem var svo dýrt og brothætt, að það varð að gæta mestu varkárni, hvað lítið sem við það var komið. Í aldingarði keisarans mátti sjá undarlegustu blóm, og við hin allra skrautlegustu vóru bundnar silfurbjöllur, til þess að þeir, sem fram hjá gengju,

mættu til að taka eftir blómunum. Já, alt í garði keisarans var merkilegt og með listum gert, og svo langt náði hann, að enda sjálfur garðyrkjumaðurinn vissi ekki, hvar hann tæki enda, en héldi maður þar áfram göngu sinni, þá kom maður í fegursta skóg með hávöxnum trjám og djúpum tjörnum Skógurinn náði alla leið ofan að bláu hafinu, og var þar aðdjúpt, svo að stór skip gátu siglt inn undir greinarnar, en í þeim átti heima næturgali einn, sem söng svo uunarlega fagurt, að enda fiskimennirnir fátæku, sem höfðu þó svo miklu öðru að gegna, létu staðar numið til að hlusta, þegar þeir vóru úti á sjónum um nætur til að draga upp net sín. Og þegar þeir hlýddu á næturgalann þá sögðu þeir: »Ó hvað þetta er fallegt!« en urðu þá að sinna verki sínu og gleymdu fuglinum; en þegar fuglinn söng aftur næstu nótt og þeir komu þangað, þá sögðu þeir aftur: »Ó, hvað þetta er fallegt!«

Frá öllum heimsins löndum komu ferðamenn til keisaraborgarinnar og dáðust að borginni, höllinni og lystigarðinum, en þegar þeir heyrðu til næturgalans, þá luku allir upp einum munni og sögðu: »Hann er þó bestur af því öllu«.

Og ferðamennirnir sögðu frá því, þegar þeir komu heim, og lærðu mennirnir sömdu margar bækur um borgina, höllina og lystigarðinn, en ekki gleymdu þeir næturgalanum; hann settu þeir efstan, og þeir, sem skáldmæltir vóru, ortu fegurstu kvæði, sem öll vóru um næturgalann í skóginum við hinn djúpa sæ.

Bækur þessar bárust um heim allan og sumar þeirra komu líka að endingu til keisarans. Hann sat á gullstólnum

sínum og las og las; kinkaði hann kolli alt af öðru hverju, því honum var ánægja að hinum dýrðlegu lýsingum á borginni, höllinni og garðinum. »En næturgalinn er þó það langbesta«, stóð þar skrifað.

»Hvað er þetta?« sagði keisarinn. »Næturgalinn! — hann þekki eg alls ekki; er slíkur fugl hér í keisararíki mínu, og það meira að segja í garði mínum? Það hef eg aldrei heyrt; þess konar verður maður fyrst að fræðast um af bókum«.

Hann kallaði þá á einn af hirðgæðingum sínum. Hann var svo mikill stórbokki, að dirfðist einhver að ávarpa hann, sem var minni háttar en hann sjálfur, þá sagði hann ekki annað en Pé! og það þýðir ekki neitt.

»Hér kvað vera einstaklega merkilegur fugl, sem næturgali nefnist«, mælti keisarinn; »menn segja að hann sé það langbesta í mínu stóra ríki. Því hafa menn aldrei sagt mér neitt um hann?«

»Eg hef aldrei áður heyrt hann nefndan á nafn«, svaraði gæðingurinn; »hann hefir aldrei verið sýndur hér innan-hirðar«.

»Eg vil að hann komi hér í kvöld og syngi fyrir mig«, sagði keisarinn. »Þarna veit allur heimur, hvað eg á, og eg veit það ekki sjálfur«.

»Eg hef aldrei áður heyrt hann nefndan á nafn«, sagði gæðingurinn, »eg skal leita að honum, eg skal finna hann«.

En hvar mundi hann vera að finna? Hirðgæðingurinn hljóp allar tröppur upp og ofan, um hallarsali og hallargöng, en enginn, sem hann hitti, hafði heyrt næturgalans getið, og

hljóp þá gæðingurinn aftur til keisarans og sagði að þetta hlyti að vera skröksaga, sem bókahöfundar hefðu búið til. »Yðar keisaralega hátign ætti ekki að leggja trúnað á það, sem skráð er í bókum, það eru uppáfyndingar og fitonsanda-list, sem svo er kölluð«.

»En bókin, sem eg hef lesið það í«, sagði keisarinn, »hefir verið mér send af hinum stórvolduga Japans-keisara, og þá getur það ekki verið ósatt. Eg vil hlýða á næturgalann; hann verður hér að vera í kvöld; hann nýtur minnar æðstu náðar og komi hann ekki, þá skal öll mín hirðdrótt lemjast á magann, að loknum kvöldverði«.

»*Tsingpe!*« sagði hirðgæðingurinn og hljóp aftur upp og ofan allar tröppurnar, um hallarsali og hallargöng, og hálf hirðin hljóp með, því hirðarherrunum var ekki mikið um það gefið að þeir yrðu barðir á magann. Og nú gekk ekki á öðru en eftirspurnum um næturgalann, sem allir þektu aðrir, en enginn við hirðina.

Loksins hittu þeir dálitla fátæka telpu í matreiðsluhúsinu. »Mikil ósköp!« sagði hún, »næturgalann, jú, hann þekki eg vel; sá getur nú sungið; mér hefir verið leyft að fara á hverju kvöldi með dálítið af matleifum frá borðinu til veslingsins hennar móður sinnar, sem er veik; hún býr niðri við sjóinn; þegar eg svo er á heimleið og verð þreytt og hvíli mig í skóginum, þá heyri eg næturgalann syngja; mér vöknar um augun af því, það er eins og hún móðir mín væri að kyssa mig«.

»Heyrðu eldastúlka litla!« sagði gæðingurinn, »eg skal

útvega þér fasta stöðu í matreiðsluhúsinu og leyfi til að sjá keisarann borða, ef þú getur fylgt okkur til næturgalans, því hann er kvaddur til hirðarinnar núna í kvöld«.

Og nú lagði allur hópurinn á stað út í skóginn, þar sem næturgalinn var vanur að syngja; hálf hirðin var með í þeirri för. Þegar kippkorn var komið áleiðis, fór kýr nokkur að baula.

»O!« sögðu hirðarherrarnir, »þarna höfum við hann; það er merkilega mikil orka í svona litlu dýri; mér bregzt það ekki að eg hef heyrt til hans einhverntíma áður«.

»Nei!« það eru kýrnar, sem eru að baula«, sagði litla eldastúlkan, »við erum ekki nærri komin á staðinn enn«.

Nú tóku froskar nokkrir að hvakka í tjarnarpolli.

»Inndælt!» sagði hallarpresturinn kínverski, »nú heyri eg til hans, það klingir eins og litlar kirkjuklukkur«.

»Nei! það eru froskarnir«, sagði eldastúlkan litla. »En nú geri eg ráð fyrir að við heyrum til hans bráðum«.

Nú tók næturgalinn að syngja.

»Þetta er hann«, sagði litla stúlkan, »heyrið þið! heyrið þið! og þarna situr hann«, og um leið benti hún á ofurlítinn gráan fugl uppi í liminu.

»Getur það verið?« sagði hirðgæðingurinni, »ekki hafði eg hugsað mér hann svona! en hvað hann er lítilfjörlegur í sjón! Hann hefir víst skift litum við það að sjá svo marga tigna menn í kringum sig«.

»Næturgali litli!« kallaði eldastúlkan litla upphátt, »okkar náðugi keisari vildi gjarnan að þú syngir fyrir hann«.

»Með mestu ánægju«, sagði næturgalinn og söng svo unun var á að hlýða.

»Það er eins og glerklukkur«, sagði hirðgæðingurinn, »og sko barkann litla, hvað hann rembist; það er merkilegt að við skulum aldrei hafa heyrt til hans áður. Hann mun verða á höndum borinn við hirðina«.

»Á eg að syngja einu sinni enn fyrir keisarann?« sagði næturgalinn; hann hélt að keisarinn væri þarna sjálfur með í hópnum.

»Minn ágæti litli næturgali!« sagði hirðgæðingurinn, »mér hefir veitzt sú mikla gleði, að bjóða yður í hirðveizlu í kvöld; munuð þér þar heilla hans keisaralegu náð með yðar töfrandi sönglist«.

»Hún er áheyrilegust í grænum skóginum«, sagði næturgalinn, en fylgdist samt fúslega með, er hann heyrði að keisarinn óskaði þess.

Í höllinni hafði verið prýðilega fyrir búið. Veggirnir og gólfið, sem alt var af postulíni, ljómaði við logbirtu af þúsundum gulllampa; fegurstu blómum, þeim, er snjallast kunnu að klingja, var raðað í gangana; var þar umferð mikil og dragsúgur, en einmitt við það klingdu líka allar bjöllurnar, svo ekki heyrðist mannsmál.

Í miðjum stóra salnum þar sem keisarinn sat, var reistur upp gullteinn, og á honum átti næturgalinn að sitja; öll hirðin var þar saman komin og eldastúlkunni litlu hafði verið leyft að standa á hurðarbaki, því nú hafði hún fengið nafnbót og var orðin »virkileg« eldastúlka. Alt hirðfólkið var þar í

sínum skrautlegasta búningi og öllum varð starsýnt á litla fuglinn gráa, enda var keisarinn alt af að kinka kolli til hans.

Og næturgalinn söng svo fagurt að keisaranum vöknaði um augu; tárin hrundu niður eftir kinnum hans og þá söng næturgalinn enn fegur; það var söngur, sem gekk til hjartans; og keisarinn varð svo glaður, að hann sagði að næturgalinn skyldi fá gulltöpluna sína til að bera um háls sér. En næturgalinn þakkaði fyrir, honum var þegar að fullu launað.

»Eg hef séð tár í augum keisarans; það er mér dýrmætara en gull og gersemar; keisaratár hafa undarlega mikið vald. Það veit guð að mér er nógsamlega launað«. — Söng hann þá enn aftur með sinni sætu, unaðslegu rödd.

»Þetta er það elskulegasta hljóða-dill, sem eg þekki«, sögðu hefðarkvendin alt í kring, og létu svo vatn í munn sér, til þess að verða klak-róma, þegar einhver yrti á þær; þær héldu þá líka að þær væru næturgalar; enda þjónarnir og herbergismeyjarnar létu skila frá sér, að þau væru vel ánægð, og má það mikið kalla, því þeim er langerfiðast að gera til hæfis. Já, það má með sanni segja að næturgalinn komst í gengið.

Nú átti hann að vera innanhirðar, fá sitt eigið búr og svo mikið frelsi að hann mátti ganga út tvisvar á daginn og einu sinni á nóttunni. Honum vóru fengnir tólf þjónar og höfðu allir silkiþráð um fót honum og héldu þeir í þræðina vel og fastlega. Svo löguð ganga var engin skemtiganga.

Í allri borginni varð mönnum tíðrætt um þennan merkilega fugl, og þegar tveir mættust sagði annar ekki annað en: »*Nætur-*« en hinn sagði »*gali*«, og stundu þeir þá við og skildi

hvor annan. Ellefu fleskmangara-börn vóru látin heita í höfuðið á næturgalanum, en ekki var þó rómur skapaður í barka neins þeirra.

Einn dag var komið með stóran pakka til keisarans og stóð skrifað utan á honum: »Næturgali«.

»Þarna er þá komin ný bók um fuglinn okkar fræga«, sagði keisarinn; en það var ekki bók, heldur var það völundarlegur smíðisgripur, falinn í öskjum; það var smíðaður næturgali, sem líkjast átti hinum lifanda, en hann var alsettur demöntum, rúbínum og safírum; óðara en gjörfifugl þessi var dreginn upp, gat hann sungið eitthvert af lögum þeim, er hinn náttúrlegi söng og gekk þá stélið upp og niður og glitraði af gulli og silfri. Um hálsinn á fuglinum hékk band og vóru letruð á það þessi orð: »*Næturgali Japans-keisara er fátæklegur í samanburði við næturgala keisarans í Kína*«.

»Það er ágætt«, sögðu allir og sá, sem hafði komið með gjörfifuglinn, varð jafnharðan »yfir-næturgala-beri« að nafnbót.

»Nú verða þeir að syngja saman; það verður tvísöngur í lagi«, sögðu menn.

Og þeir vóru látnir syngja saman, en það gekk ekki sem best, því náttúrlegi næturgalinn söng á sína vísu, en hinn lék á völtum. »Það er ekki honum að kenna«, sagði spilmeistarinn, »hann er einstaklega taktviss og útlærður úr mínum skóla«. Var svo gjörfifuglinn látinn syngja einn. Rómuðu menn hans söng engu síður en náttúrlega fuglsins og bættist þar við, að hann var svo miklu prýðilegri álits; hann glitraði allur eins og armbönd og brjóstnálar.

Þrjátíu og þrisvar sinnum söng hann eitt og sama lagið og varð samt ekki þreyttur; mundu menn og gjarnan hafa heyrt hann syngja upp aftur frá byrjun, en keisarinn vildi að nú syngi lifandi næturgalinn líka dálítið, — — en hvar var hann? Enginn hafði veitt því eftirtekt, að hann hafði flogið út um opinn gluggann og haft sig þaðan burt til grænu skóganna sinna.

»En hvernig stendur á þessu?« sagði keisarinn, og hirðfólkið var uppi með illyrði og lauk því orði á, að næturgalinn væri fram úr lagi óþakklátur fugl. »Jæja, betri fuglinn höfum við samt« sögðu menn og varð svo gjörfifuglinn að syngja aftur og var það í þrítugasta og fjórða sinn sem þeir fengu að heyra sama lagið, en lagið kunnu þeir ekki enn til fulls, því það var svo erfitt, og lofaði spilmeistarinn fuglinn á hvert reipi og fullvissaði um, að hann væri betri en náttúrlegi næturgalinn, ekki einungis að klæðnaðinum til og demantaskrautinu, heldur einnig að innri gerð.

»Því, sjáið nú, þér hágöfugu tignarmenni, og æðstur allra keisarinn: hjá náttúrlega næturgalanum verður aldrei reiknað út, hvað koma muni, en hjá gjörfifuglinum er alt niðurskorðað: svona verður það og ekki öðruvísi; maður getur gert grein fyrir því, maður getur tekið hann í sundur og sýnt hina mannlegu hugvitssemi, hvernig valtarnir liggja, hvernig þeir leika og hvernig eitt leiðir af öðru —«.

»Það er einmitt það, sem eg hugsaði mér«, sögðu þeir sem við vóru, hver um sig, og var spilmeistaranum leyft að sýna almenningi fuglinn næsta sunnudag; keisarinn sagði að

alþýðufólk yrði líka að heyra hann syngja; og það hlýddi á hann og urðu menn svo unaðfangnir eins og þeir hefðu drukkið sig góðglaða, — í tevatni, auðvitað, því það er nú svo alveg upp á kínversku, og allir sögðu: »Ó!« — réttu upp sleikifingurinn og kinkuðu kolli; en einum af fátæku fiskimönnunum, sem heyrt höfðu rétta næturgalann syngja, varð þetta að orði: »Það er dáfallegt að heyra og það líkist; en eitthvað vantar samt, sem eg ekki veit hvað er«.

Náttúrlegi næturgalinn var nú gerður útlægur úr ríki keisarans.

Gjörfifuglinn var látinn sitja á silkikodda fast við hvílu keisarans; allar gjafirnar, sem hann hafði fengið, gull og gimsteinar lágu þar í kringum hann, og hafði hann verið hækkaður að nafnbót, svo að nú var hann orðinn »hákeisaralegur náttborðs-söngvari«, og var í virðinga-röðinni númer eitt til vinstri hliðar, því keisarinn taldi þá síðuna göfugri, þar sem hjartað er, en hjartað er vinstra megin, einnig í keisurum. Og spilmeistarinn skráði tuttugu og fimm bindi um gjörfifuglinn; það var nú svo hálærð og langorð ritsmíð, með allratorskildustu orðum í kínversku máli, og sögðust allir hafa lesið og skilið, því annars mundu þeir vitanlega hafa verið dæmdir heimskir og lamdir fyrir það á magann.

Svona leið nú heilt ár; keisarinn, hirðfólkið og allir aðrir Kínverjar kunnu upp á tíu fingur hvern klak-tón í sönglagi gjörfifuglsins, en einmitt þess vegna geðjaðist þeim nú langtum betur að honum; þeir gátu sjálfir sungið með og það gerðu þeir. Götustrákarnir sungu: »sí, sí, sí! klúk, klúk, klúk!« og

keisarinn sjálfur söng það líka. Mátti því nærri geta, hvort það var ekki fallegt.

En eitt kvöld þegar gjörfifuglinn söng sem snjallast og keisarinn lá í hvílu sinni og hlýddi á, þá heyrðist bresthljóð innan í fuglinum; það var eitthvað sem sprakk og sagði »birrr!« öll hjólin snarsnérust og sönglistin hætti.

Keisarinn stökk óðara ofan úr rúminu og lét kalla á líflækni sinn, en hvað mundi hann geta hjálpað? Var þá sóttur úrsmiðurinn og eftir mikið tal og mikla eftirgrenslun tókst honum nokkurn veginn að gera við fuglinn, en hann sagði, að það yrði að nota hann með mestu varúð, því tapparnir í honum væru orðnir svo slitnir og enginn vegur að setja svo í hann nýja tappa, að örugt væri um að sönglistin gengi rétt. Fékk það öllum mikillar hrygðar. Að eins einu sinni á ári mátti láta gjörfifuglinn syngja og var þó öllu til skila haldið, að svo mætti verða. Hélt þá spilmeistarinn ræðukorn með afar-torskildu orðalagi og sagði að alt væri jafngott og áður, enda tóku þá allir undir og sögðu að svo væri.

Nú vóru liðin fimm ár og bar þá nokkuð það að höndum, sem þjóðinni allri var verulegt sorgarefni; henni þótti í rauninni innilega vænt um keisara sinn og nú var hann fársjúkur og lífs von engin, að því er sagt var. Það var þegar búið að velja nýjan keisara og fólkið stóð úti á strætinu og spurði hirðgæðinginn, hvernig keisaranum liði.

»Pé!« sagði hann og hristi höfuðið.

Keisarinn lá kaldur og fölur í stóru skrauthvílunni sinni; öll hirðin hélt að hann væri dáinn og hirðmennirnir þustu

hver sem einn á stað til að heilsa upp á nýja keisarann; herbergissveinarnir hlupu út til að tala um það og þjónustumeyjarnar héldu stórt kaffi-samsæti. Klæði hafði verið breitt á gólfin í öllum sölum og göngum, svo ekki heyrðist, þegar um væri gengið og var því alt svo hljótt og þegjandalegt. En keisarinn var ekki dáinn enn; hann lá stirður og fölur í skrauthvílunni með löngu flauels-sparlökunum og þungu gullskúfunum; hið efra stóð opinn gluggi og skein tunglið inn um hann á keisarann og gjörfifuglinn.

Veslings keisarinn gat varla dregið andann, það var eins og eitthvað sæti á brjósti hans; hann brá sundur augum og sá þá að það var dauðinn, sem sat á brjósti hans og hafði sett upp gullkórónuna hans og hélt á gullsverði hans í annari hendi, en skrautfána hans í hinni, og alt umhverfis í fellingum flauelssparlakanna gægðust fram undarleg höfuð, sum afskræmilega ljót, en aftur önnur svo blíð og ástúðleg; það vóru öll hin illu og góðu verk keisarans, sem horfðu á hann nú, er dauðinn sat á hjarta hans.

»Manstu eftir því?« hvíslaði eitt eftir annað. »Manstu eftir því?« og svo sögðu þau honum frá svo mörgu, svo að svitinn bogaði af enni honum. »Það hef eg aldrei vitað«, sagði keisarinn: »Sönglist! sönglist!« kallaði hann, »berjið stóru kínversku bumbuna, svo eg þurfi ekki að heyra alt, sem þau segja!«

En höfuðin héldu áfram og dauðinn kinkaði kolli eins og Kínverji við alt, sem sagt var.

»Sönglist! sönglist!« æpti keisarinn. »Blessaður litli gullfuglinn! syngdu, í öllum bænum, syngdu; eg hef gefið þér

gull og gersemar, eg hef sjálfur hengt gulltöpluna mína um háls þér, syngdu, í öllum bænum syngdu!«

En fuglinn steinþagði; það var enginn, sem gat dregið hann upp og að öðrum kosti söng hann ekki; en dauðinn hélt áfram að stara á keisarann með augnatóftunum stóru og tómu. Það var svo hræðilega þegjandalegt þar í herberginu.

Þá hljómaði alt í einu fegursta sönglist við gluggann; það var litli, lifandi næturgalinn sem sat á trjágrein fyrir utan; hann hafði heyrt hvað keisarinn ætti bágt og var því kominn til að færa honum huggun og von með söng sínum; og eftir því sem hann söng lengur, bliknuðu myndirnar meir og meir, blóðrásin örfaðist í hinum sjúka líkama keisarans og dauðinn sjálfur hlustaði á og sagði: »Haltu áfram næturgali litli! haltu áfram!«

»Viltu þá láta mig fá gullsverðið glæsilega? viltu láta mig, fá skrautfánann? viltu láta mig fá kórónuna keisarans?«

Og dauðinn lét hverja gersemi af hendi fyrir einn söng, og næturgalinn hélt enn áfram að syngja, og hann söng um kirkjugarðinn, þar sem kyrðin ríkir, þar sem hvítu rósirnar vaxa, þar sem ylliviðurinn angar og grængresið vöknar af tárum þeirra, sem eftir lifa; þá fór dauðann að langa heim aftur í garðinn sinn og sveif hann svo út um gluggann í líki kaldrar og hvítrar þoku.

»Hafðu þökk fyrir, himneski fuglinn minn!« sagði keisarinn; »víst þekki eg þig. Eg hef flæmt þig burt úr ríki mínu og löndum, og samt hefirðu sungið syndirnar illu burt frá

hvílu minni og komið dauðanum burt frá hjarta mínu. Hvernig á eg að launa þér fyrir?«

»Þú ert búinn að launa mér«, sagði næturgalinn; »eg kom út á þér tárunum í fyrsta sinni þegar eg söng; því gleymi eg aldrei; það eru dýrgripirnir, sem gleðja hjarta söngvarans. En sofðu nú, svo þú frískist og styrkist; eg skal syngja fyrir þig aftur«.

Og hann söng og keisarinn sofnaði; ó, hve sá svefn var sætur og endurnærandi!

Og sólskinið lagði inn um gluggann til hans, er hann vaknaði aftur, endurhrestur og heill heilsu; engir af þjónum hans vóru enn komnir aftur, því þeir hugðu hann dauðan, en næturgalinn sat hjá honum enn og söng.

»Þú verður að vera hjá mér altaf«, sagði keisarinn. »Þú skalt ekki þurfa að syngja oftar en þú sjálfur vilt og smíðaða fuglinn mölva eg í ótal stykki«.

»Gerðu það ekki«, sagði næturgalinn, »hann hefir gert það gott, sem hann gat; hafðu hann hjá þér eins og að undanförnu. Eg get ekki haldið til hér í höllinni, en láttu mig koma þegar mig lystir sjálfan, þá skal eg sitja að kvöldi dags á trjágreininni þarna við gluggann og syngja fyrir þig, svo að þú verðir glaður og þó hugsandi um leið; eg skal syngja um þá, sem hamingjusamir eru, og um þá, sem raunamæddir eru; eg skal syngja um hið illa og góða, sem í kringum þig er, og leyndu er haldið. Söngfuglinn litli flýgur víðsvegar,—heim að kofanum fiskimannsins fátæka, heim að bænum bóndamannsins, og til hvers og eins, sem fjarri er þér og hirð þinni. Eg elska

hjarta þitt meira en kórónu þína, og er þó eitthvað heilagt yfir henni líka. Eg skal koma, eg skal syngja fyrir þig, en einu verður þú að lofa mér«.

»Öllu, hvað sem er«, sagði keisarinn og stóð nú þarna í keisaraskrúðanum, sem hann hafði farið í á meðan, og hélt gullsverðinu upp að hjarta sér.

»Eins bið eg þig«, sagði næturgalinn; »láttu engan vita, að þú eigir lítinn fugl, sem segir þér alt; þá mun enn betur fara«.

Og að svo mæltu flaug næturgalinn burt.

Nú komu þjónarnir inn til að líta eftir dauða keisaranum sínum. Og sjá! þarna stóð hann og bauð þeim góðan daginn.

Nýju fötin keisarans.

Fyrir mörgum árum var keisari nokkur, sem hafði svo ákaflega miklar mætur á fallegum nýjum fötum, að hann lét alla sína peninga ganga til þess að geta verið sem allra-skrautklæddastur. Hann kærði sig ekki um dáta sína og ekki hirti hann um leikhúss-skemtanir né skemti-akstur út í skóga, nema að eins til að sýna nýju fallegu fötin sín. Hann átti sér kjól fyrir hverja dagsstund og eins og sagt er um konung: »Hann er í ráðinu«, eins var um keisarann alt af sama viðkvæðið: »Hann er í fataskápnum«.

Í stóru borginni, þar sem hann hafði aðsetur sitt, var sérlega skemtilegt og komu þar margir útlendingar á degi hverjum. Og einhvern dag bar svo til, að þar komu tveir svikahrappar; þeir þóttust vera vefarar og kváðust kunna að vefa þann fegursta vefnað, sem hugsast gæti; það væri ekki að eins litirnir og munstrin á vefnaðinum, sem væri svo óvenju fagurt, hvort um sig, heldur fylgdi líka sú náttúra fötunum, sem úr honum væru saumuð, að þau yrðu ósýnileg hverjum þeim manni, sem óhæfur væri í embætti sínu eða ófyrirgefanlega heimskur.

»Já, það væru reyndar afbragðs föt«, hugsaði keisarinn; »með því að vera í þeim gæti eg komizt fyrir, hverjir í ríki mínu eru nýtir menn og dugandi í embætti sínu; eg gæti þá þekt vitsmuna-mennina frá heimskingjunum; já, þess konar fataefni verður undireins að vefa handa mér«. Og hann greiddi báðum svikahröppunum mikið fé fyrirfram til þess að þeir byrjuðu á verki sínu.

Þeir settu þá líka upp tvo vefstóla og létu eins og þeir ynnu, en höfðu alls ekki neitt á vefstólunum. Þeir heimtuðu óðum fínasta silki og fegursta gull; en það létu þeir alt niður í sína eigin poka og ófu á tómum vefstólunum og það langt fram á nætur.

»Nú þætti mér gaman að vita hvað þeim líður með fataefnið«, hugsaði keisarinn, en einhvern veginn lagðist það ekki vel í hann, þegar hann hugsaði til þess að sá, sem heimskur væri eða illa hæfur í embætti sínu, gæti ekki séð það. Nú hélt hann reyndar að hann þyrfti ekki neinu að kvíða um

sjálfan sig, en hann vildi samt senda einhvern fyrst til að sjá, hvernig alt væri. Hvert mannsbarn í borginni vissi, hvaða náttúra fylgdi vefnaðinum og allir brunnu í skinninu af löngun eftir að sjá, hversu ónýtur eða heimskur nágranni sinn væri.

»Eg held það sé best eg sendi minn gamla valinkunna ráðgjafa til vefaranna«, hugsaði keisarinn, »hann getur borið um, hvernig fataefnið er áferðar, því hann hefir vit á því; hann er greindur maður og enginn gegnir embætti sínu betur en hann gerir«.

Nú fór þessi gamli skikkanlegi ráðgjafi inn í salinn þar sem báðir svikahrapparnir sátu og ófu á tóma vefstólana. »Hvað er þetta?« hugsaði ráðgjafinn gamli og glenti upp augun, »eg sé ekki nokkurn hlut«. En ekki sagði hann það.

Báðir svikahrapparnir beiddu hann að gera svo vel að koma nær og spurðu, hvort þetta væri ekki fallegt munstur og fallegir litir. Bentu þeir svo á tóman vefstólinn, og veslings ráðgjafinn gamli hélt áfram að glenna upp augun, en gat ekki séð neitt, sem ekki var von, því þar var ekki neitt. »Drottinn minn!« hugsaði hann, »skyldi eg vera heimskur? Það hef eg aldrei haldið og það má enginn vita; skyldi eg vera óhæfur til að vera í embætti mínu? Nei, það tekur engu tali að eg segi frá því, að eg sjái ekki vefnaðinn«.

»Nú, nú, þér segið ekkert um það!« sagði annar vefarinn.

»O, það er gullfallegt, það er hreinasta afbragð«, sagði ráðgjafinn gamli og horfði í gegnum gleraugun, »þvílíkt munst-

ur og þvílíkir litir! Já eg skal segja keisaranum að mér geðjist það sérlega vel«.

»Nú, það þykir okkur vænt að heyra«, sögðu báðir vefararnir og tjáðu honum nú, hvað litirnir hétu og nafnið jafnframt á þessu frábrigðilega munstri. Ráðgjafinn gamli tók vel eftir, til þess að geta munað það orðrétt þegar hann kæmi heim aftur til keisarans — enda varð honum ekki skotaskuld úr því.

Nú heimtuðu svikahrapparnir meiri peninga og meira silki og gull til vefnaðarins og stungu þeir því öllu í sína eigin vasa. Á vefstólinn kom ekki hætis hót af því, en þeir héldu áfram að vefa á tómum vefstólunum.

Keisarinn sendi nú bráðum aftur annan skikkanlegan embættismann til að líta eftir, hvað vefnaðinum liði og hvort fataefnið væri ekki bráðum búið. En það fór fyrir honum á sömu leið og fyrir ráðgjafanum, hann horfði og horfði, en af því að ekki var neitt nema tómir vefstólarnir, þá gat hann ekki heldur séð nokkra vitund.

»Er það ekki fallegur vefnaður að tarna?« sögðu báðir svikahrapparnir og sýndu honum og útskýrðu fyrir honum munstrið, sem ekkert var.

»Heimskur er eg ekki«, hugsaði maðurinn, »það er þá heldur hitt, að eg er óhæfur til að vera í þessu mínu góða embætti. Það þykir mér nú nokkuð skrítið, en á því má maður ekki láta bera«. Hældi hanu svo vefnaðinum, sem hann ekki sá, og vottaði vefurunum gleði sína yfir því hvað litirnir

væru fallegir og munstrið prýðilegt. »Já, það er ljómandi gull«, sagði hann við keisarann.

Öllu borgarfólkinu varð tíðrætt mjög um þennan forláta vefnað og vildi nú keisarinn sjálfur sjá hann, meðan hann væri enn í vefstólnum. Tók hann með sér heilan skara valdra manna og þar á meðal báða hina gömlu, skikkanlegu embættismenn, er áður höfðu verið sendir á fund bragðarefanna, sem nú vóru að vefa í gríð og ergju, þó ekki væri nokkur tæta á vefstólnum.

»Já, er það ekki yfirtak?« sögðu báðir skikkanlegu embættismennirnir, »þóknast yðar hátign að líta á? Hvílíkt munstur, hvílíkir litir!« og bentu þeir um leið á tóman vefstólinn, því þeir héldu fyrir víst að hinir mundu sjá vefnaðinn.

»Hvað er þetta?« hugsaði keisarinn með sér, »eg sé ekki neitt; mikil skelfing! er eg heimskur? Er eg óhæfur til að vera keisari? Það var það hræðilegasta, sem fyrir mig gat komið«. »Ó, það er ofur fallegt«, sagði hann, »eg hef á því mína allra hæstu velþóknun«; hann kinkaði kolli ánægjulega og virti fyrir sér tóman vefstólinn; hann vildi ekki láta uppi hið sanna, að hann sá ekki neitt. Allir, sem í föruneytisflokknum vóru, horfðu og horfðu, en urðu engu nær en allir hinir, en þeir sögðu eins og keisarinn: »Ó, það er ofurfallegt«, og réðu honum til að fá sér fyrstur allra í föt úr þessum nýja dýrindis vefnaði til að vera í á skrúðgöngu-hátíð þeirri hinni miklu, er þá fór í hönd. »Það er prýðilegt, það er ljómandi, það er fyrirtak«, sagði hver sem einn og allir vóru svo hjartanlega ánægðir með það. Keisarinn sæmdi svikahrappana hvorn

um sig með riddarakrossi til að festa í hnappagatið og fylgdi þar með sú nafnbót, að þeir skyldu kallast hirðvefarar.

Alla aðfaranótt skrúðgöngu-hátíðarinnar vöktu svikahrapparnir; unnu þeir við ljós og höfðu kveikt á sextíu kertum. Þar gaf á að líta hvað þeir keptust við að geta orðið búnir með nýju fötin keisarans Þeir létu sem þeir tækju fataefnið ofan af vefstólnum, þeir kliptu út í loftið með stórum skærum, þeir saumuðu með tvinnalausum nálum og sögðu að lokum: »Hana þá! nú eru fötin búin«.

Keisarinn kom nú sjálfur með helztu hirðgæðingum sínum og báðir svikahrapparnir lyftu upp öðrum handleggnum, eins og þeir héldu á einhverju, og sögðu: »Sko! hérna eru buxurnar, hérna er kjóllinn, og svo framvegis«. »Það er létt eins og kóngulóarvefur, maður skyldi halda að maður væri ekki í neinu, en það er nú einmitt aðalkosturinn við það«.

»Já!« sögðu allir hirðgæðingarnir, en þeir gátu ekki neitt séð, því þar var ekki neitt.

»Vildi nú yðar keisaralega hátign allranáðugast láta sér þóknast að fara úr fötunum«, sögðu svikahrapparnir, »þá skulum við færa yður í nýju fötin hérna beint fyrir stóra speglinum!«

Keisarinn fór úr öllum fötunum og svikahrapparnir báru sig til eins og þeir færðu hann í hvert einstakt fat af alklæðnaði þeim hinum nýja, sem hafði átt að sauma handa honum, og þeir tóku yfrum hann og var sem þeir reyrðu eitthvað fastlega, það var kjóldragið, og keisarinn vék sék sér til og snéri sér á ýmsa vegu fyrir speglinum.

»Nei, hvað fötin falla prýðilega að, og hvað þau fara dásamlega!« sögðu allir. »Hvílíkt munstur! Hvílíkir litir! Þetta er forkostulegur klæðnaður«.

»Nú eru þeir hérna fyrir utan með hásætishimininn, sem á að bera yfir yðar hátign í skrúðgöngunni« sagði dróttsetinn.

»Ekki stendur á mér, eg er til«, sagði keisarinn. »Fara fötin ekki vel?« Og þar með snéri hann sér við ennþá einu sinni fyrir framan spegilinn, svona hinseiginn, eins og hann væri að virða fyrir sér skrautklæðin.

Kammerherrarnir, sem áttu að bera kjóldragið, þreifuðu höndum eftir gólfinu, eins og þeir væru að taka dragið upp; þeir gengu og þeir héldu á lofti; þeir þorðu ekki að láta á því bera, að þeir sáu ekki minstu vitund.

Og nú gekk keisarinn í skrúðgöngunni undir fagurglæstum hásætishimninum og alt fólkið bæði á strætunum og í gluggunum sagði einum rómi: »Ó, hvað þau eru dæmalaust falleg, nýju fötin keisarans! mikið ljómandi gull er hældragið eftir kjólnum hans, og hvað það fer prýðilega á því!« Enginn vildi láta á því bera, að hann ekkert sæi, því þá hefði hann verið óhæfur til að vera í embætti sínu eða fram úr lagi heimskur. Aldrei hafði keisarinn eignazt föt, sem jafnmikið þótti til koma.

»Nú hann er þá ekki í neinu!« sagði eitt lítið barn.

»O, sér er nú hvað! heyrið hvað sakleysinginn segir!« mælti faðir barnsins, og hvíslaði svo einn í annars eyra því sama, sem barnið sagði.

»Já!« sögðu allir hirðgæðingarnir, en þeir g
séð, því þar var ekki neitt.

»Vildi nú yðar keisaralega hátign allranáðugas
þóknast að fara úr fötunum«, sögðu svikahrapparnir,
um við færa yður í nýju fötin hérna beint fyrir stó
inum!«

Keisarinn fór úr öllum fötunum og svikahrappar
sig til eins og þeir færðu hann í hvert einstakt fat af all
þeim hinum nýja, sem hafði átt að sauma handa
um, og þeir tóku utan um hann og var sem þeir reyrðu e
það var slóðdragið, og keisarinn vék sér t
sér á ýmsa vegu fyrir speglinum.

»Nei, hvað fötin falla prýðileg...
dásamlega!« sögðu allir. ...
Þetta er forkostulegur klæðnaður ... »Hvílík ...

»Nú eru þeir hérna fyrir ...
á að bera yfir yðar hátign í ...

»Ekki stendur á mér, ...
fötin ekki vel?« Og þar ...
sinni fyrir framan spegilinn ...
væri að virða fyrir sér ...

Kammerherrarnir ...
höndum eftir gólfinu, ...
þeir gengu og þeir ...
bera, að þeir sáu ekki ...

Og nú gekk ...
um hásætishimninum ...
gluggunum sagði ...
falleg, nýju fötin ...
eftir kjólnum ...
inn vildi láta ...
hann verið ...
heimskur. ...
þótti til kom...

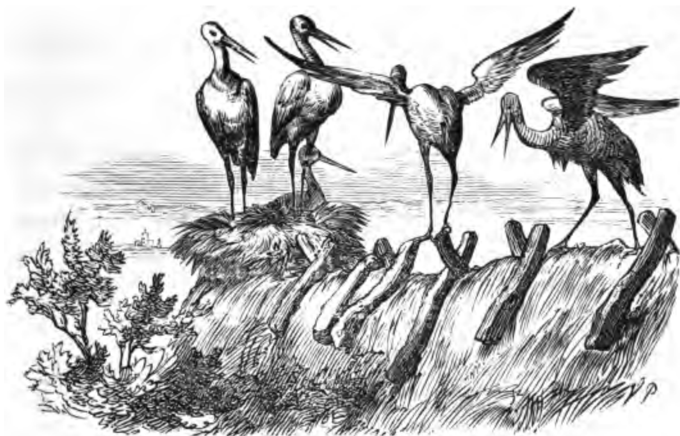
»Nú ...

»O, ...
mælti ...
sama, ...

»Hann er ekki í neinu«, segir barn-unginn, »hann er ekki í neinu«.

»Hann er ekki í neinu«, kallaði að lokum alt fólkið. Og keisaranum rann kalt vatn milli skinns og hörunds, því honum fanst, að menn hefðu rétt að mæla, en hann hugsaði með sér: »Nú verð eg að þrauka það af þangað til hátíðagangan er á enda«. Og keisarinn færðist í aukana og gekk enn spertari en áður og kammerherrarnir löbbuðu á eftir og báru kjóldragið, sem ekkert var.

Storkarnir.

Uppi á yzta húsinu í þorpi nokkuru höfðu storkar gert sér hreiður og sat storkamóðirin í því með fjóra unga sína, og teygðu þeir fram kollana með svört nefin, því enn voru þau ekki orðin rauð eins og á foreldrunum. Skamt þaðan stóð storka-pabbi á húsmæninum bíspertur. Og til þess að það sæist að hann væri ekki iðjulaus, þá hafði hann krept upp undir sig annan fótinn og stóð á hinum eins og í varðstöðu. Hann stóð þarna svo hreyfingarlaus eins og hann væri útskorinn úr tré. »Það er heldur en ekki höfðingjamót á þessu«, hugsaði hann, »að kona mín hefir höfuðvörð hjá hreiðri sínu. »Ekki vita þeir, að eg er maðurinn hennar og munu þeir víst halda

14

að eg sé skipaður hér til að standa vörð; það er eitthvað svo hressilegt til að líta«, og hélt hann svo áfram að standa þarna á öðrum fæti.

Á götunni fyrir neðan var heill hópur af börnum, sem vóru að leika sér, og jafnskjótt sem þau sáu storkana, þá tók einhver áræðnasti drengurinn í hópnum að syngja gömlu vísuna um storkana, og sungu börnin hana eins og þau mundu hana best hvert um sig:

Storkur, storkur mæti!
Statt' ekki á einum fæti;
Heima hreiðrið bíður,
Hygg að, hvað því líður;
  Fljúg þú víf að finna,
  Fljúg til unga þinna;
  Einn skal hengja,
  Annan stengja,
  Þriðja þenja og spenna
  Og þann hinn fjórða í eldi brenna.

»Heyrið hvað drengirnir syngja!« sögðu storka-ungarnir, »þeir segja að það eigi að hengja og brenna okkur«.

»Kærið ykkur ekkert um það«, sagði móðirin, »hlustið bara ekki á það, þá sakar það ekkert«.

En drengirnir héldu áfram og bentu fingrum að storkunum, allir saman nema einn; hann hét Pétur og sagði hann að það væri illa gert, að hafa dýrin að spotti, og vildi þar hvergi nærri koma. Storkamóðirin huggaði líka unga sína og

sagði: »Gefið ekkert um þetta, sjáið þið ekki, hvað hann faðir ykkar stendur rólegur, og það að eins á einum fæti?«

»En við erum svo dauðans hræddir«, sögðu ungarnir og lúpuðu sig niður í hreiðrið.

Daginn eftir komu börnin aftur til að leika sér og jafnskjótt sem þau sáu storkana, tóku þau að syngja:

»Einn skal hengja,
Annan skal brenna«.

»Á að hengja og brenna okkur?« spurðu ungarnir.

»Víst ekki« svaraði móðirin, »þið eigið að læra að fljúga; eg ætla að kenna ykkur það og æfa ykkur. Svo förum við út á engið og heimsækjum froskana; þeir munu hneigja sig fyrir okkur niður í vatnið, þeir syngja: »hvakk! hvakk!« og svo étum við þá; það verður einstaklega gaman«.

»Og hvað kemur svo?« spurðu ungarnir.

»Þá safnast saman allir storkar, sem í landinu eru«, svaraði móðirin«, og halda haustæfingar sínar. Þá ríður lífið á að geta flogið vel, því ef einhver er sá, sem ekki flýgur almennilega, þá rekur foringinn hann í gegn með nefi sínu. Þess vegna verðið þið að taka ykkur til og vera búnir að læra eitthvað, þegar haustæfingarnar byrja«.

»Þá verðum við þó stengdir og hengdir eftir alt saman, eins og drengirnir sögðu, og heyrið! — núna syngja þeir það aftur«.

»Hlustið á mig, en ekki á þá«, sagði móðirin. »Eftir stóru flugæfinguna fljúgum við til heitu landanna, en þangað er óra vegur héðan yfir fjöll og skóga. Við fljúgum til Egipta-

að eg sé skipaður hér til að standa vörð; það ... oddhvöss,
hressilegt til að líta«, og hélt hann svo áfram ... og eru eldri
á öðrum fæti. ... í því landi,
... veður þar

Á götunni fyrir neðan var heill hóp...
vóru að leika sér, og jafnskjótt sem þau
einhver áræðnasti drengurinn í hópnum ... gert nema að éta
una um storkana, og sungu börnin ha... ...ður svona vel, þá
hana best hvert um sig: ... þessu landi, og þá

Storkur, storkur mæti! ... jarðar í örsmáum
Statt' ekki á einum fæti; ... hún átti við, en hún
Heima hreiðrið bíður, ... en svona.
Hygg að, hvað því líður; ... og detta í stykki?«
Fljúg þú víf að finn...
Fljúg til unga þinn... ...o þeir detti í stykki, en
Einn skal hengja, ... og þeir verða að dúsa
Annan stengja, ... flogið út um alt í öðru
Þriðja þenja og ... af blómum«.
Og þann hinn ... orðnir svo stórir að

»Heyri... hvað dreng... ... og horft víðs vegar, og
»þeir segja ... að eigi ... með vænta froska, smáa snáka
»Kæri... ekk... ... komizt yfir. Og þá
bara ekki ... ...brögðin, sem hann lék
En ... fyrir sig ofan á stélið,
unum, all... ... að heyra eins og smábrest-
að það ... ...framt sögur, sem allar
h...

»Heyrið þið!« sagði móðirin einhvern dag, »nú verðið ... læra að fljúga«, — og urðu þá ungarnir allir fjórir að ... út á mænirinn. En hvað þeir riðuðu á fótunum fyrst í ... og hvað þeim veitti erfitt að halda sér í jafnvægi með ... að baða út vængjunum, svo að þeir steyptust ekki niður á ...tina!

»Horfið á mig«, sagði móðirin, »svona eigið þið að bera ...öfuðið, svona eigið þið að setja niður fæturna; einn, tveir ...rír! það er þettað, sem á að hjálpa ykkur áfram í heiminum«. Síðan flaug hún spölkorn frá þeim og ungarnir fóru að böglast við að hoppa á eftir henni, en duttu um sjálfa sig, því þeir voru enn svo þungir á sér.

»Ekki vil eg fljúga«, sagði einn af ungu storkunum og skreið aftur niður í hreiðrið. »Eg kæri mig ekkert um að komast til heitu landanna«.

»Viltu þá frjósa hérna í hel þegar vetrar að? eiga drengirnir að koma og hengja og brenna og steikja þig? Jæja, nú kalla eg á þá«.

»Æ, nei!« sagði unginn og hoppaði aftur út á þakið eins og hinir. Á þriðja degi gátu þeir flogið dálítið og héldu þá að þeir gætu setið í loftinu og hvílt sig og það ætluðu þeir að gera, en dump! dump! þeir duttu kylliflatir og urðu svo aftur að taka til vængjanna; og nú komu drengirnir á götunni fyrir neðan og sungu vísuna:

»Storkur, storkur mæti!«

»Eigum við að fljúga ofan og kroppa út á þeim augu...
...gðu ungarnir.

lands. Þar má sjá þrístrend steinhús uppmjó og oddhvöss, sem mæna upp yfir skýin; þau nefnast pýramíðar og eru eldri en nokkur storkur getur ímyndað sér. Fljót er í því landi, sem flæðir yfir, svo alt verður ein aurleðja. Maður veður þar í aurnum og étur froska«.

»Ó, ó!« sögðu allir ungarnir.

»Já, þar er fjarska fallegt; þar er ekkert gert nema að éta allan daginn og meðan við erum þar og líður svona vel, þá er ekki nokkurt grænt laufblað á trjánum í þessu landi, og þá er hér svo kalt, að skýin frjósa og falla til jarðar í örsmáum hvítum hnoðrum«; það var snjórinn sem hún átti við, en hún gat ekki komið greinilegar orðum að því en svona.

»Frjósa þá slæmu drengirnir líká og detta í stykki?« spurðu ungu storkarnir.

»Ekki frjósa þeir nú reyndar svo þeir detti í stykki, en því sem næst; þeim verður dauðkalt og þeir verða að dúsa inni í dimmu herbergi, þegar þið getið flogið út um alt í öðru landi þar sem sól er og sumar og fult af blómum«.

Nú leið og beið og vóru ungarnir orðnir svo stórir að þeir gátu staðið upprèttir í hreiðrinu og horft víðs vegar, og á degi hverjum kom storkapabbi með væna froska, smáasnáka og alt það storka góðgæti, sem hann gat komizt yfir. Og þá vóru þau ekki mjög óskemtileg, listabrögðin, sem hann lék fyrir þeim; hann vatt höfðinu aftur fyrir sig ofan á stélið, skrapaði með nefinu, svo það var að heyra eins og smábrestir í hrossaskellu, og sagði þeim jafnframt sögur, sem allar vóru um fen og mýrar.

»Heyrið þið!« sagði móðirin einhvern dag, »nú verðið þið að læra að fljúga«, — og urðu þá ungarnir allir fjórir að fara út á mæninn. En hvað þeir riðuðu á fótunum fyrst í stað og hvað þeim veitti erfitt að halda sér í jafnvægi með því að baða út vængjunum, svo að þeir steyptust ekki niður á stéttina!

»Horfið á mig«, sagði móðirin, »svona eigið þið að bera höfuðið, svona eigið þið að setja niður fæturna; einn, tveir þrír! það er þettað, sem á að hjálpa ykkur áfram í heiminum«. Síðan flaug hún spölkorn frá þeim og ungarnir fóru að bögl-ast við að hoppa á eftir henni, en duttu um sjálfa sig, því þeir voru enn svo þungir á sér.

»Ekki vil eg fljúga«, sagði einn af ungu storkunum og skreið aftur niður í hreiðrið. »Eg kæri mig ekkert um að komast til heitu landanna«.

»Viltu þá frjósa hérna í hel þegar vetrar að? eiga dreng-irnir að koma og hengja og brenna og steikja þig? Jæja, nú kalla eg á þá«.

»Æ, nei!« sagði unginn og hoppaði aftur út á þakið eins og hinir. Á þriðja degi gátu þeir flogið dálítið og héldu þá að þeir gætu setið í loftinu og hvílt sig og það ætluðu þeir að gera, en dump! dump! þeir duttu kylliflatir og urðu svo aftur að taka til vængjanna; og nú komu drengirnir á götuna fyrir neðan og sungu vísuna:

»Storkur, storkur mæti!«

»Eigum við að fljúga ofan og kroppa út á þeim augun?« sögðu ungarnir.

»Nei, látið það ógert«, sagði móðirin, »heyrið heldur, hvað ég segi, á því ríður ykkur miklu meira; einn, tveir, þrír! nú fljúgum við til hægri handar; og nú til vinstri kringum reykháfinn; svona! þetta var mjög gott. Seinasti vængjasláttúrinn var svo einstaklega fallegur og réttur, og því skal eg nú lofa ykkur að fara með mér út í mýrina á morgun. Þar kemur fleira af heldra storkafólki með börn sín; látið nú á sannast, að eg eigi nettust börnin og munið að kerra hnakkann; það skartar vel og aflar álits«

»En eigum við þá ekki að klekkja á strákunum?« spurðu ungarnir.

»Lofið þeim að garga eins og þeir vilja. Þið fljúgið, hvort sem er, upp til skýjanna, og þið komið til pýramíðalandsins, þegar þeir hýma í kuldanum og hafa ekki svo mikið sem eitt grænt laufblað eða eitt sætt epli«.

»Já, hefnast viljum við«, sögðu þeir í hljóði hver við annan og var svo aftur tekið til æfinga.

Enginn allra drengjanna á götunni sem sungu háðvísuna um storkana, var verri en sá, sem fyrstur hafði byrjað á því, og var hann þó ekki nema dálítill hnokki, ekki eldri en sex ára eða þar um bil. Ungu storkarnir héldu reyndar að hann væri hundrað ára, því hann var svo miklu stærri en móðir þeirra og faðir. En hvað mundu líka storkar geta ætlazt á um aldur barna eða fullorðinna? Öll hefnd þeirra átti að koma niður á þessum eina dreng, því hann hafði byrjað fyrstur og hélt altaf áfram. Ungarnir vóru ákaflega æstir og ýfðust æ meira að því skapi sem þeir urðu stærri og eldri. Móðirin

varð loksins að lofa þeim, að þeir skyldu fá hefnd harma sinna, en gat þess, að ekki mundi hún koma hefndinni í verk fyr en síðasta daginn, sem þau væru í landinu.

»Við verðum fyrst að sjá hvernig ykkur reiðir af við stóra flugprófið. Skyldi ykkur illa takast svo að foringinn rekur ykkur í gegn með nefinu, þá hafa drengirnir rétt að mæla, að minsta kosti að nokkru leyti. Sjáum hvernig fer!«

»Já, sjá skaltu það«, sögðu ungarnir, og nú höfðu þeir sig alla við og æfðu sig á degi hverjum, svo að loksins var yndi á að horfa hvað fallega og létt þeir flugu.

Nú kom haustið og tóku þá storkarnir allir að safnast saman til að fljúga burt til heitari landanna, til þess að dvelja þar vetrarlangt. Og nú hófst flugprófið. Þeir flugu yfir skóga og borgir til að reyna, hversu vel þeir gætu flogið, því það var löng ferð, sem þeir áttu fyrir höndum. Ungarnir stóðust prófið svo prýðilega, að þeir fengu ágætlega með frosk og slöngu. Það var langbesta einkunnin, því froskinn og slönguna gátu þeir étið og það gerðu þeir líka.

»Nú skulum við hefna okkar«, sögðu þeir.

»Já, að vísu«, svaraði móðirin. »Eg hef hugsað mér, hvernig best og réttast sé að við hefnum okkar; eg veit hvar tjörnin er, þar sem öll litlu börnin mannanna felast, þangað til storkurinn kemur og sækir þau handa foreldrunum[1]. Blessuð smábörnin sofa og dreymir svo inndæla drauma að þau

[1]) **Það er algengt í öðrum löndum þegar barn fæðist á heimili og börn spyrja, hvernig á því standi, að barnið sé komið, að svara því þá, að „storkurinn hafi komið með það".**

aldrei dreymir jafn inndælislega síðar meir. Allir foreldrar vilja hjartans fegnir eignast dálítið barn, og öll börn vilja eignast systur eða bróður. Nú skulum við fljúga til tjarnarinnar og sækja ofurlítinn barnunga handa sérhverju þeirra barnanna, sem ekki sungu ótætis háðvísuna um storkana, því hinum skal engra barna auðið verða«.

»En hann þá, sem byrjaði sönginn, ljóti og slæmi drengurinn« — görguðu ungu storkarnir, »hvað eigum við að gera við hann?«

»Það liggur dálítið andvana barn í tjörninni«, sagði storkamóðirin, »það hefir dreymt sig í hel og það skulum við taka handa honum; hann verður þá að tárast yfir því, að við höfum fært honum dálítinn dáinn bróður. En ekki munuð þið hafa gleymt góða drengnum, sem sagði, það væri synd að hafa dýrin að spotti; honum munum við færa bæði bróður og systur. Hann heitir Pétur og því nafni skuluð þið líka heita allir saman eftirleiðis«.

Og svo varð sem móðirin hafði fyrir mælt og hefir Péturs-nafnið loðað við storkana alt fram á þennan dag.

Litli Kláus og stóri Kláus,

Einusinni bjuggu í þorpi nokkuru tveir menn samnefndir; báðir hétu Kláus, en annar þeirra átti fjóra hesta og hinn ekki nema einn. Til þess nú að greina þá í sundur, kölluðu menn þann, sem fjóra hestana átti, stóra Kláus, en hinn litla Kláus, sem átti ekki nema einn hestinn. Nú skulum við heyra, hvernig þeim farnaðist báðum, því þetta er sönn saga

Liðlanga vikuna varð litli Kláus að plægja fyrir stóra Kláus og lána honum eina hestinn, sem hann átti; þar kom í móti, að stóri Kláus hjálpaði honum með öllum sínum fjórum, en það var ekki nema einu sinni í viku, — á sunnudögunum. Það kynni nú að vera, að hann litli Kláus léti keyrið smella duglega yfir öllum fimm hestunum; það gat svo heitið, að þetta væru hans hestar á þeim eina degi. Sólin skein svo yndisfagurt, og allar klukkur í kirkjuturninum hringdu til messu. Fólkið var svo prúðbúið og hver maður gekk með sálmabók

undir hendinni í guðshús til að heyra prestinn prédika; og allir horfðu á litla Kláus, sem var að plægja með fimm hestum; og hann varð þá svo hróðugur og ánægður, að hann smelti aftur með keyrinu og kallaði: »Hott, hott, allir mínir hestar!«

»Svona máttu ekki tala«, sagði stóri Kláus, »það er ekki nema einn hesturinn, sem þú átt«.

En jafnharðan er einhver gekk aftur fram hjá á leið til kirkjunnar, þá mundi litli Kláus ekki eftir, að hann mátti ekki segja þetta, og kallaði: »Hott, hott, allir mínir hestar!«

»Já nú ætla eg að biðja þig að hætta þessu«, sagði stóri Kláus, »því ef þú segir þetta einu sinni enn, þá slæ eg hestinn þinn í ennið, svo að hann skal liggja dauður eftir«.

»Svei mér þá ef eg skal segja það oftar«, sagði litli Kláus, en þegar svo einhverjir gengu fram hjá og heilsuðu honum með því að kinka til hans kolli, þá varð hann svo ofurfeginn og fanst það eitthvað svo mannalegt, að hann hafði fimm hesta til að plægja með, og gerði þá smell með keyrinu og kallaði: »Hott, hott, allir mínir hestar!«

»Eg skal hotta á hestana þína«, sagði stóri Kláus, tók tjóðurhnallinn og laust þennan eina hest, sem litli Kláus átti, svo mikið högg í ennið, að hann byltist til jarðar og var steindauður.

»Æ, nú á eg engan hest framar!« sagði litli Kláus og fór að gráta. Síðan birkti hann hestinn, tók hána og lét hana hanga úti þangað til hún var vel vindþurkuð; síðan tróð hann henni í poka, kipti honum á bak sér, og snéri á leið til borgarinnar til að selja þar hána.

Það var löng gönguleið, sem hann átti fyrir höndum, og lá um skóg nokkurn mikinn og dimman, og nú gerði hræðilegt illviðri; hann viltist alveg af leið, og áður hann komst á rétta götu aftur, var orðið kvöldsett og lengra en svo til borgarinnar eða heim til hans aftur, að hann gæti komizt það áður en náttaði.

Rétt við þjóðgötuna stóð bóndagarður mikill; þar var stofuhús og útihlerar fyrir gluggum og lagði út birtu innan frá að ofan til. »Hér get eg líklega fengið að vera« hugsaði litli Kláus og drap högg á dyr.

Bóndakonan lauk upp, en þegar hún heyrði, hvað hann vildi, þá sagði hún honum, að hann gæti farið sína leið, maðurinn sinn væri ekki heima og hún tæki ekki á móti gestkomendum.

»Nú, þá verð eg að liggja úti«, sagði litli Kláus og bóndakonan skelti dyrunum aftur, beint framan í hann.

Rétt hjá stóð stóreflis heystakkur, en í sundinu milli hans og hússins hafði verið bygður dálítill skúr með flötu hálmþaki.

»Þarna uppi get eg legið«, sagði litli Kláus, þegar hann sá þakið; »það er ágætt rúm. Líklega flýgur storkurinn ekki ofan til að bíta mig í fæturna«. Uppi á þakinu stóð sem sé storkur, því hann átti þar hreiður.

Nú skreiddist litli Kláus upp á skúrinn, lagðist þar fyrir og hagræddi sér, svo að sem best færi um sig. Gluggahlerarnir luktu ekki fyrir að ofanverðu og gat hann því séð beint inn í stofuna.

Þar var lagt á borð og var á því vín og steik og fyrir-

taks fiskréttur; bóndakonan og djákninn sátu við borðið, en ekki nokkur maður annar, og hún helti á glasið fyrir hann og hann tók til sín af fiskinum, því fiskur þótti honum mata bestur.

»Æ, nú væri gaman að komast með í þetta góðgæti«, sagði Kláus og teygði höfuðið alt inn að glugganum. En sú sælgætis kaka, sem hann sá þar framreidda á borðinu! Þvílíkt gildi! það mátti nú segja.

Nú heyrir hann hófdyn og kemur einhver ríðandi eftir þjóðveginum að húsinu; það var maðurinn húsfreyjunnar, bóndinn sjálfur, sem var að koma heim.

Bóndi þessi var mesti gæðamaður, en honum fylgdi sá undarlegi kvilli, að hann gat aldrei þolað að sjá djákna; sæi hann djákna, ætlaði hann hreint að ganga af göflunum. Það var líka þess vegna, sem djákninn hafði farið inn, til þess að bjóða konunni góðan daginn, að hann vissi að bóndinn var ekki heima, og bar hin góða kona á borð fyrir hann allan þann ágætasta mat, sem hún átti í eigu sinni; þegar þau nú heyrðu að maðurinn kom, þá urðu þau svo logandi hrædd og beiddi konan djáknann að skríða niður í stóra, tóma kistu, sem stóð úti í horni; og það gerði hann, því hann vissi að manntetrið þoldi ekki að sjá djákna. Konan faldi í snatri allar þær ljómandi krásir, og vínið einnig, í bakstursofninum sínum, því hefði bóndinn séð það, þá mundi hann víst hafa spurt, hvað þess konar ætti að þýða.

»Æi!« sagði Kláus mæðilega uppi á skúrnum, þegar hann sá allan matinn hverfa.

»Er nokkur þarna uppi?« sagði bóndinn og gægðist upp fyrir sig til litla Kláusar; »því liggurðu þarna? komdu heldur með mér inn í stofu«.

Litli Kláus sagði honum, eins og var, að hann hefði vilzt af leið og beiddi hann að lofa sér að vera þar um nóttina.

»Já, það er nú sjálfsagt«, sagði bóndinn, »en fyrst verðum við að fá okkur eitthvað að borða«.

Konan tók þeim báðum mjög vingjarnlega, breiddi dúk á langt borð og setti fyrir þá stórt fat fult af graut. Bóndinn var svangur og át með góðri lyst, en Kláus gat ekki annað en verið að hugsa um steikina góðu, fiskinn og kökuna, sem hann vissi að stóð inni í ofninum.

Pokann með hrosshánni í hafði hann látið undir borðið; hána hafði hann, svo sem fyr er á vikið, ætlað sér að selja í borginni. Grauturinn gat alls ekki smakkazt honum; steig hann þá á pokann sinn og skrjálaði við það allhátt í þurri hrossháнni.

»Þei! þei!« sagði litli Kláus við pokann sinn, en steig óðara á hann aftur svo að skrjálaði enn hærra en áður.

»Hvað er það, sem þú hefir í pokanum þínum?« spurði bóndi.

»O, það er galdrakarl«, sagði litli Kláus, »hann segir að við eigum ekki að éta graut, því hann hefir galdrað allan ofninn fullan af steik og fiski og köku«.

»Hvað ertu að segja?« mælti bóndi, opnaði í skyndi ofnhurðina og sá nú allan þann ágætis mat, sem kona hans hafði falið, en sem hann nú trúði til fulls, að galdramaðurinn í pokanum

hefði galdrað til þeirra. Konan þorði ekkert að segja, heldur setti matinn orðalaust á borðið, og neyttu þeir nú báðir af fiskinum, steikinni og kökunni. Steig nú litli Kláus enn á poka sinn svo skrjálaði í hrosshánni.

»Hvað segir hann núna?« spurði bóndi.

»Hann segir«, svaraði litli Kláus, »að hann hafi sömuleiðis galdrað til okkar þrjár flöskur af víni; þær standa líka inni í ofninum«. Og nú varð konan líka að taka fram vínið, sem hún hafði falið, og drakk bóndinn og varð hinn hreifasti; svona galdrakarl eins og þann, sem litli Kláus hafði í pokanum, sagði hann að sig stórlangaði til að eiga.

»Getur hann líka galdrað fram djöfulinn?« spurði bóndi; »djöfsa þætti mér gaman að sjá, því nú liggur vel á mér«.

»Já!« sagði litli Kláus, »galdrakarlinn minn getur alt það, sem eg bið hann um. Er það ekki satt, kunningi!« bætti hann við og steig á pokann svo að skrjálaði. »Heyrirðu? hann segir já. En fjandinn er svo afskræmislega ljótur, það er betra að sjá hann ekki«.

»O, ég er hvergi hræddur; hvernig er hann þá útlits?

»Alveg eins og djákni; þar skal enginn mun á milli sjá«.

»Ú!« sagði bóndi; »þá var ekki á verra von, því það skuluð þér vita, að djákna þoli eg ekki að sjá, en nú má það standa á sama; úr því eg veit að það er djöfullinn, þá get eg betur sætt mig við það. Nú er eg óbilugur, en hann má ekki koma of nærri mér«.

»Nú skal eg spyrja galdrakarlinn minn«, sagði litli Kláus, steig á pokann og lagði við eyrað.

»Hvað segir hann?«

»Hann segir, að þú getir farið til og lokið upp kistunni, sem stendur þarna úti í horni; þá munir þú sjá fjandann, hvernig hann húkir í kistunni, en þú verður að halda í lokið, svo hann sleppi ekki út«.

»Viltu þá hjálpa mér að halda í það?« mælti bóndi og gekk að kistunni, sem konan hafði falið í djáknann. Kúrði djákninn þar lafhræddur undir lokinu.

Bóndinn lyfti því dálítið upp og gægðist undir það. Æpti hann þá upp yfir sig og hrökk til baka. »Jú, nú sá eg hann; hann er alveg eins í sjón og djákninn okkar. Það er hræðilegt!«

Ofan á þetta þurfti nú að drekka og drukku þeir svo langt fram á nótt.

»Þú verður að selja mér þenna galdrakarl«, sagði bóndinn, þú getur sett upp á hann, hvað sem þú vilt; já, meira að segja, eg skal þegar í stað gefa þér eina skeppu af peningum fyrir hann«.

»Nei, það get eg ekki«; sagði litli Kláus, »gáðu að því, hvað mikið gagn eg get haft af þessum galdrakarli«.

»Æ, mér er svo skrambi hugleikið að fá hann«, sagði bóndinn og linti ekki á bæninni.

»Jæja þá«, sagði litli Kláus loksins, »fyrst þú hefir verið svo vænn að hýsa mig í nótt, þá ætla eg að gera það fyrir

þig. Þú skalt fá galdrakarlinn fyrir eina skeppu af peningum, en eg vil hafa hana kúfmælda«.

»Það skaltu fá«, sagði bóndinn, »en kistuna þarna verðurðu að taka með þér, eg vil ekki hafa hana stundu lengur í mínum húsum; það er ekki að vita nema hann sitji í kistunni enn«.

Litli Kláus lét bóndann fá pokann sinn með hrosshánni í og fékk eina skeppu af peningum í staðinn og hana kúfmælda. Bóndinn gaf honum í tilbót stórar hjólbörur til að aka burt peningunum og kistunni«.

»Vertu sæll!« sagði litli Kláus, og að svo mæltu ók hann burt peningunum og stóru kistunni með djáknanum í.

Hinumegin við skóginn var mikið og djúpt vatnsfall. Það beljaði fram með svo stríðu falli að varla vóru tiltök að synda móti straumnum; hafði nýlega verið gerð yfir það stór og stæðileg brú. Litli Kláus nam staðar á henni miðri og sagði upphátt til þess að djákninn í kistunni skyldi heyra það:

»Nei, hvað á eg annars að vera að burðast með þessa bannsetta kistu? Hún er eins þung eins og hún væri full af grjóti. Eg verð dauðuppgefinn að aka henni; eg ætla því að steypa henni út í ána; reki hana svo heim til mín, þá er það gott, og verði það ekki, þá stendur mér alveg á sama«.

Nú tók hann í kistuna með annari hendi og lyfti henni dálítið, eins og hann ætlaði að varpa henni niður í straumiðuna.

»Æ, nei, gerðu það ekki«, kallaði djákninn í kistunni, »lofaðu mér að komast út fyrst«.

»Hú!« sagði litli Kláus og lét eins og sér yrði bilt við; »hann situr þá í henni enn; það er þá eins gott að eg fleygi henni nú þegar út í ána, svo hann drukni«.

»Æ, nei, æ, nei!« sagði djákninn, »eg skal gefa þér eina skeppu af peningum, ef þú sleppir mér«.

»Nú, þá er alt öðru máli að gegna«, sagði litli Kláus og lauk upp kistunni. Djákninn skreið óðara upp úr henni, hratt henni tómri út á ána og gekk heim til sín; fékk litli Kláus þar eina skeppu af peningum, og eina var hann búinn að fá áður hjá bóndanum; hann hafði nú eignazt af peningum eins og komst á hjólbörurnar.

»Sjáum við það, þann hest fékk eg dável borgaðan«, sagði hann við sjálfan sig, þegar hann kom heim í stofuna sína og hvolfdi niður öllum peningunum í stóra hrúgu á gólfinu. »Mikil raun verður stóra Kláusi að því, þegar hann fréttir, hversu mikinn auð eg hef haft upp úr þessum mínum eina hesti, en ekki ætla eg samt að segja honum það með berum orðum«.

Nú sendi hann dreng heim til stóra Kláusar til þess að fá mæliker að láni.

»Hvað skyldi hann ætla að gera við það?« hugsaði stóri Kláus með sér og rauð tjöru á botninn, til þess að eitthvað toldi við það af því, sem mælt yrði, og það varð líka, því þegar hann fékk mælikerið aftur, þá loddu eftir í því þrír nýir silfur-áttskildingar.

»Hvað er þetta?« segir stóri Kláus, hleypur til litla Kláusar og segir: »Hvaðan hefirðu fengið alla þessa peninga?«

»O, það var fyrir hrosshúðina mína, eg seldi hana í gær«.

»Það var, svei mér, vel borgað«, segir stóri Kláus, hleypur heim, tekur öxi, dauðrotar alla hestana sína fjóra, birkir þá síðan og ekur svo með húðirnar inn í borgina.

»Húðir, húðir!« hver vill kaupa húðir?« kallaði hann í sífellu er hann ók um strætin.

Allir skóarar og sútarar komu hlaupandi og spurðu hvað hann vildi hafa fyrir húðirnar.

»Eina skeppu af peningum fyrir hverja« sagði stóri Kláus,

»Ertu vitlaus?« sögðu þeir allir, »helduröu að við höfum penínga svo skeppum skiftir?«

»Húðir, húðir! hver vill kaupa húðir?« kallaði hann aftur, og öllum, sem spurðu, hvað húðirnar kostuðu, svaraði hann: »Eina skeppu af peningum hver húð«.

»Hann er að gera háð og narr að okkur«, sögðu þeir allir, og skóararnir tóku lærólar sínar og sútararnir skinnsvuntur sínar og fóru að lemja á stóra Kláusi.

»Húðir, húðir!« æptu þeir að honum og skældu sig framan í hann, »já, við skulum fá þér húð, sem snýtir rauðu. Burt með hann úr borginni! og stóri Kláus varð að flýja eins og fætur toguðu og hafði aldrei fengið slíka barsmíð fyr á æfi sinni.

»Nú, nú!« sagði hann, þegar heim kom, »þetta skal litli Kláus fá borgað; eg skal drepa hann«.

Nú stóð svo á heima hjá litla Kláusi að amma hans

gamla var dáin; hún hafði reyndar verið geðstirð og vond við hann, en samt tregaði hann hana mjög, tók hana andaða og lagði hana í sængina sína glóðvolga, ef svo mætti verða, að kerling lifnaði við aftur; þar ætlaði hann að láta hana liggja alla nóttina, en sitja sjálfur úti í horni og sofa á stól, eins og hann hafði stundum gert áður.

Og sem hann situr þar um nóttina, þá er upp lokið dyrum og inn kemur stóri Kláus með öxi sína ; honum var vel kunnugt, hvar rúm litla Kláusar stóð og gekk hann beint að því og hjó í enni ömmu gömlu, því hann hélt að þar væri litli Kláus. »Búið er það«, sagði hann, »ekki gabbar þú mig oftar«, og þar með fór hann heim aftur.

»Þetta er ljóti maðurinn, þetta er illmenni«, sagði litli Kláus, »þarna ætlaði hann að drepa mig; það var lán fyrir ömmu gömlu að hún var dauð áður, annars hefði hann banað henni«.

Nú færði hann ömmu gömlu í sparifötin hennar, fékk hest að láni hjá nábúa sínum og beitti hann fyrir vagninn ; síðan setti hann ömmu gömlu í baksætið og bjó svo um, að hún gæti ekki oltið út, þegar hann æki; skokkuðu þau síðan á stað sem leið lá gegnum skóginn, og um morguninn, í sólarupprás, vóru þau komin að stóru gestgjafahúsi; þar lét litli Kláus staðar numið og fór inn til að fá sér hressingu.

Gestgjafinn var stórríkur maður, og þar til valmenni, en hann var nasbráður, eins og eldur og funi, þegar í hann fauk.

»Góðan daginn«, sagði hann við litla Kláus, »snemma hefir þú farið í sparifötin þín í dag«.

»Já«, sagði litli Kláus, »eg er á leið til borgarinnar með henni ömmu minni gömlu, hún situr þarna úti á vagninum, eg fæ hana ekki til að koma með mér inn í stofu. Viltu ekki færa henni eitt staup mjaðar, en þú verður að tala hátt, því hún heyrir ekki vel«.

»Eg skal minnast þess«, sagði gestgjafinn og fór út með fult staup mjaðar til ömmunnar dauðu, sem sat upprétt í vagninum.

»Hérna er fult staup mjaðar frá syninum«, sagði gestgjafinn, en konan dauða sagði ekki orð, heldur sat steinþegjandi.

Heyrirðu ekki?« kallaði gestgjafinn eins hátt og hann gat, »hérna er fult staup mjaðar frá syninum«.

Og einu sinni enn kallaði hann, og enn einu sinni, en þegar kerling alls ekki hreyfði sig úr stað, þá varð hann reiður og grýtti staupinu beint framan í hana, svo að mjöðurinn rann niður um nefið, en hún valt aftur á bak, því hún hafði að eins verið reist upp, en ekki bundin.

»Heyrðu, maður!« kallaði litli Kláus, stökk fram úr dyrunum og greip fyrir kverkar gestgjafanum, »þarna hefirðu drepið hana ömmu mína. Líttu á, það er stórt gat á enninu«.

»Æ, mikil ógæfa!« æpti gestgjafinn og skelti saman höndunum, »alt þetta kemur af fljótlyndi mínu. Elsku litli Kláus minn! eg skal gefa þér eina skeppu af peningum og láta jarða hana ömmu þína eins og hún væri mín eigin amma, en þegiðu fyrir alla guðs muni, því annars höggva þeir af mér höfuðið,— og það er svo viðbjóðslegt«.

Með þessum hætti fékk litli Kláus eina skeppu af peningum og gestgjafinn jarðaði ömmu gömlu, eins og hún hefði verið amma hans sjálfs.

Þegar nú litli Kláus var kominn heim með þessa miklu peninga, þá sendi hann drenginn sinn yfrum til stóra Kláusar til þess að biðja hann að ljá sér mæliker.

»Hvernig segir fyrir þessu?« mælti stóri Kláus, »hef eg þá ekki drepið hann? Að því verð eg að gá sjálfur«, og fór hann svo með mælikerið til litla Kláusar.

»Nei — hvar hefirðu fengið alla þessa peninga«, sagði hann og glenti upp augun, þegar hann sá allan þennan auð, sem við hafði bætzt.

»Það var hún amma mín, en ekki eg, sem þú drapst«, sagði litli Kláus, »eg hef nú selt hana og fengið fyrir hana eina skeppu af peningum«.

»Það var sannarlega vel borgað«, sagði stóri Kláus og flýtti sér heim, tók öxi og drap ömmu sína gömlu þegar í stað; lét hana svo upp í vagn og ók til borgarinnar, þar sem lyfsalinn bjó, og spurði, hvort hann vildi kaupa dauða mannskepnu.

»Nú, hvaða mannskepnu? og hvar hefirðu fengið hana?« spurði lyfsalinn.

»Það er hún amma mín«, sagði stóri Kláus, »eg drap hana til þess að fá eina skeppu af peningum«.

»Guð varðveiti okkur«, sagði lyfsalinn, »þú mistalar þig, segðu ekki annað eins og þetta, svo þú ekki vinnir þér til ólífis«. Og nú sagði hann honum eins og satt var, hvílíkt ill-

virki hann hefði framið og hvílíkt illmenni hann væri og hlyti hann því að sæta refsingu. Þá varð stóri Kláus svo skelkaður að hann stökk beint úr lyfjabúðinni upp í vagn sinn, sló upp á hestana og ók heim í skyndi, en lyfsalinn og allir aðrir hugðu hann vera brjálaðan og lofuðu honum að aka hvert sem hann vildi.

»Þetta skaltu fá borgað«, sagði stóri Kláus þegar hann var kominn á þjóðbrautina, »já þetta skaltu fá borgað, litli Kláus!« — og jafnskjótt sem hann var kominn heim til sín, tók hann stærsta pokann, sem hann gat fundið, fór yfrum til Kláusar og mælti: »Nú hefirðu gabbað mig í annað sinn; fyrst drap eg hestana mína og þar næst ömmu mína. Það á eg alt upp á þig, en nú skaltu ekki gabba mig oftar« ; að svo mæltu þreif hann yfrum Kláus, tróð honum í pokann sinn, kipti honum á bak sér og sagði: »Nú fer eg með þig og drekki þér«.

Það var langt nokkuð, sem hann þurfti að ganga áður til árinnar kæmi og síður en svo, að litli Kláus væri létt byrði. Leiðin lá fram hjá kirkjunni; var þar inni leikið á orgel og fagur safnaðarsöngur; setti þá stóri Kláus niður pokann sinn, með litla Kláusi í, rétt við kirkjudyrnar, og hugsaði með sér, að ekki væri úr vegi að fara inn og hlýða fyrst á einn sálm, áður en hann héldi lengra áfram; ekki væri hætt við að litli Kláus slyppi út og allir væru í kirkju; fór hann því inn.

»Æ, jæja! æ jæja!« sagði litli Kláus stynjandi í pokanum, en hvernig sem hann snéri sér og bylti sér til í honum, þá gat hann ekki leyst bandið; en í sama bili kom gamall kúa-

smali með snjóhvítt hár og stórt gönguprik í hendi; hann rak á undan sér heilan rekstur kúa og nauta og varð pokinn fyrir þeim og valt um.

»Æ, æ!« sagði litli Kláus, »eg er enn svo ungur og á nú svo fljótt að fara í himnaríki«.

»Og ég veslingur«, sagði kúasmalinn, »ég er orðinn svona gamall og fæ ekki að komast þangað«.

»Leystu frá pokanum«, kallaði litli Kláus, »skríddu í hann í minn stað, þá kemstu óðara í himnaríki«.

»Já, það vil eg allshugarfeginn«, sagði kúasmalinn og leysti frá fyrir litla Kláusi, og stökk hann þá óðara upp úr pokanum.

»Vilt þú nú gæta nautgripanna!« sagði gamli maðurinn og skreið í pokann, en litli Kláus batt fyrir og fór svo leiðar sinnar með allar kýrnar og nautin.

Litlu síðar kemur stóri Kláus út úr kirkjunni og tekur aftur pokann á bak sér; finst honum reyndar að hann hafi léttzt mikið, því kúasmalinn var alt að því helmingi léttari en litli Kláus. »En hvað hann er orðinn léttur að bera! já, það mun nú koma af því að eg hlýddi á sálminn«; fór hann svo til árinnar, en hún var bæði mikil og djúp, og fleygði hann út í hana pokanum með gamla kúasmalanum í og kallaði á eftir honum, því hann vissi ekki betur en að það væri litli Kláus: »Hana! búið er það, ekki skalt þú gabba mig oftar«.

Eftir það gekk hann heimleiðis, en þegar þangað kom, sem vegirnir skiftust, þá mætti hann litla Kláusi með allan nautgripareksturinn.

»Hvað er þetta?« sagði stóri Kláus, »drekti eg þér ekki?«

»Jú!« sagði litli Kláus, »þú fleygðir mér út í ána fyrir hálfri stundu«.

»En hvar hefirðu fengið alt þetta ljómandi fallega nautfé?« spurði stóri Kláus.

»Það eru sjávar-nautgripir«, sagði litli Kláus, »og skal eg nú segja þér upp alla söguna, og hafðu kæra þökk fyrir að að þú drektir mér. Nú er mér óhætt úr þessu, — já, nú er eg verulega kominn í álnir, því máttu trúa. Eg var svo hræddur, þegar eg lá þarna, innibyrgður í pokanum; vindurinn hvein um eyru mér þegar þú kastaðir mér niður í kaldan strauminn. Eg sökk undir eins til botns, en meiddi mig ekkert, því eg kom niður á dúnmjúkt gras, sem vex þar neðra, og í sama bili var pokinn opnaður og kom til mín yndislegasta yngismey í snjóhvítum klæðum, og með grænan kranz um rennvott hárið; tók hún í hendina á mér og sagði: »Ert þú þarna litli Kláus! Þarna er nú, til að byrja með, nokkuð af nautgripum, sem þú mátt eiga; en einni mílu ofar á veginum stendur í viðbót heill rekstur, sem eg ætla að gefa þér. Eg sá nú að áin var breiður þjóðvegur sæbúanna. Niðri á botninum komu þeir gangandi og akandi beint utan að úr sjónum og héldu inn í landið alla leið ána á enda. Þar var mesta auðlegð af inndælustu blómstrum og safamikill grasvöxtur, og fiskarnir, sem þar syntu, þutu fram hjá eyrum mínum alveg eins og fuglarnir hérna í loftinu. En hvað fólkið þar var laglegt! og

þá var ekki minna vert um búpeninginn, sem gekk þar um grund og haga!«

»En því varstu þá að koma hingað upp til okkar aftur?« sagði stóri Kláus. »Það hefði eg ekki gert, fyrst svo ljómandi fallegt er þar neðra«.

»Jú«, sagði litli Kláus, »það gerði eg nú einmitt af klókindum, og taktu nú eftir því, sem eg segi þér. Sækonan sagði að mílu vegar þaðan uppi á veginum — en með veginum meinar hún ána, því aðra leið getur hún ekki komizt, — þar sé enn heill rekstur, sem mér er ætlaður. En eg veit að áin rennur í alt einum bugðum, ýmist þar og ýmist hér, það er ekki smáræðis krókur; nei, þá er betra að stytta sér leið þegar maður getur, og koma hér upp á land og reka þvers yfir til árinnar aftur; með því spara eg næstum hálfa mílu og kemst fljótara til sjávar-nautgripanna minna«.

»Ó, mikill lánsmaður ertu«, sagði stóri Kláus, »heldur þú að eg fái líka sjávar-nautgripi, þegar eg kem niður á árbotn?«.

»Já, það mundi eg ætla«, sagði litli Kláus, »en eg get ekki borið þig í pokanum til árinnar; mér þykir þú heldur þungur, en ef þú vilt ganga þangað sjálfur og skríða svo í pokann, þá skal eg með mestu ánægju fleygja þér út«.

»Þakka þér fyrir«, sagði stóri Kláus, »en fái eg ekki sjávar-nautgripi, þegar niður er komið, þá skal eg lúberja þig«.

»Æ, vertu ekki svona vondur«, sagði litli Kláus, og gengu þeir nú til árinnar. Nautféð var þyrst, og þegar það sá vatnið, hljóp það eins hratt og það komst, til þess að geta fengið að drekka.

»Sko, hvað það flýtir sér«, sagði litli Kláus; »það langar aftur niður á botninn«.

»Já, hjálpaðu mér nú fyrst«, sagði stóri Kláus, »ef þú ekki vilt að eg berji þig«; skreið hann svo í pokann stóra, en áður hafði pokinn legið um þvert bak á einu af nautunum.

»Láttu stein í pokann, því annars er eg hræddur um að eg ekki sökkvi«, sagði stóri Kláus.

»Það mun óhætt um það«, sagði litli Kláus, en lét samt stóran stein í pokann, reyrði fast fyrir opið og hratt honum svo út; plomp! stóri Kláus var kominn í ána og sökk í sama vetfangi til botns.

»Eg er hræddur um að hann finni ekki nautkindurnar«, sagði litli Kláus og hélt svo með sinn rekstur heim á leið.

Þumalína.

Einusinni var kona, sem sárlangaði til að eiga dálítið barn, en vissi ekki hvaðan hún ætti að fá það. Hún fór því á fund gamallar galdrakerlingar og sagði við hana: »Mig langar svo ákaflega til að eignast ofurlítið barn; viltu ekki segja mér, hvaðan eg á að geta fengið það?«

»Já, einhver ráð munum við hafa með það«, sagði kerling, »hérna er byggkorn, sem eg skal gefa þér; það er ekki samskonar og þau, sem á akri spretta, eða þau, sem hænsnin fá að éta; láttu það í urtapott, þá mun þér síðar gefa á að líta«.

»Þakka þér fyrir«, sagði konan, gaf kerlingunni tólf skildinga, fór síðan heim og gróðursetti byggkornið; óx það þegar í stað og varð að stóru og afarfögru blómi. Það var á að sjá alveg eins og túlípani, en blöðin luktust fast saman, sem enn væri það í hnappi.

»Þetta er inndælt blómstur«, sagði konan og kysti á

fallegu rauðu og gulu blöðin, en er hún kysti á þau, þá heyrðist hvellur í blómstrinu og í sama bili opnaðist það. Þá sást best að þetta var sannarlegur túlípani, en í miðju blómstrinu á græna stólnum sat agnar lítil stúlka, fín og yndisleg; hún var ekki lengri en svo sem svaraði þumlungi og var hún því kölluð *Þumalína.*

Hún fékk fyrir vöggu prýðisfagra, gljádregna valhnotarskurn, fjólublöð fyrir undirdýnur og rósarblað fyrir yfirsæng. Þar svaf hún um nætur, en um daga lék hún sér á borðinu, en á það hafði konan látið fullan disk af vatni, kringsettan með blómstrum, sem láu með stöngla sína niður í vatnið; þar var á floti stórt túlípanablað og á því gat Þumalína setið og siglt frá einni diskhlið til annarar; fyrir árar hafði hún tvö hvít hrosshár. Það var yndi á að horfa. Sungið gat hún líka og það var svo fagurt og fínt að slíkt hafði þar aldrei heyrzt.

Það var einhverja nótt, er hún lá í fallega rúminu sínu, að þá kom padda hoppandi inn um gluggann; það var, sem sé, brotin í honum ein rúðan. Paddan var fjarska ljót, stór og rennblaut; hún hoppaði beina leið niður á borðið þar sem Þumalína lá sofandi undir rósarblaðinu.

»Þarna væri fallegt konuefni handa syni mínum«, sagði paddan, þreif í valhnotarskurnina, sem Þumalína svaf í, og hoppaði með hana út um brotnu rúðuna og ofan í garðinn.

Þar rann stór og breið á, en fast við bakkann vóru fen og foræði; þar bjó paddan með syni sínum. Hann var líka ljótur og ótótlegur, enda var hann lifandi eftirmynd móður sinnar; »kvax, kvax! breke-ke-kex« það var alt og sumt, sem

hann gat sagt, þegar hann sá fallegu litlu stúlkuna í valhnotarskurninni.

»Talaðu ekki svona hátt, hún kynni að vakna«, sagði paddan gamla; hún gæti hlaupið frá okkur, því hún er létt á sér eins og svanadúns-hnoðri; við skulum setja hana út á eitt af breiðu vatnsrósa-blöðunum; það er eins og eyja fyrir hana, sem er svo lítil og létt; þaðan getur hún ekki strokið, meðan við erum að laga til í stássstofunni undir forarleðjunni, þar sem þið eigið að búa framvegis«.

Úti í ánni uxu svo margar vatnsrósir með þessum afarbreiðu, grænu blöðum, sem sýnast fljóta ofan á vatninu ; það blaðið, sem lengst var frá bakkanum, var líka langstærst, og þangað út synti paddan gamla og lét valhnotarskurnina þar upp á með Þumalínu í.

Hún vaknaði, veslings litla ögnin, snemma morguns, og er hún sá hvar hún var, þá tók hún að gráta beisklega, því öllumegin við græna blaðið var vatn og lífs ómögulegt fyrir hana að komast á land.

Gamla paddan sat niðri í feninu og var að prýða stofu sína með sefi og gulum ár-knöppum, til þess að sem nettast yrði fyrirbúið fyrir tengdadóttur hennar tilvonandi; synti hún svo með óþektinni honum syni sínum út að blaðinu, sem Þumalína stóð á; þau ætluðu að sækja rúmið hennar fallega og átti að setja það í brúðarherbergið áður hún sjálf stigi þar fæti. Paddan gamla hneigði sig djúpt fyrir henni í vatninu og mælti: »Hér máttu nú sjá son minn; hann á að vera maðurinn þinn og ykkur er ætlaður prýðilegur bústaður niðri í feninu«.

»Kvax, kvax, breke-ke-kex«, var alt og sumt sem sonurinn gat sagt.

Nú tóku þau fallega litla rúmið og syntu burt með það, en Þumalína sat alein eftir og grét á græna blaðinu, því hún vildi ekki vera hjá ljótu pöddunni eða eiga ófétið hann son hennar fyrir mann. En litlu fiskarnir, sem syntu niðri í vatninu, höfðu séð pödduna og heyrt hvað hún sagði; þess vegna teygðu þeir upp höfuðin; þeim var forvitni á að sjá litlu stúlkuna. Og jafnskjótt sem þeir litu hana, þótti þeim hún svo yndisleg og tók sárt til hennar, að hún skyldi eiga að fara niður til ljótu pöddunnar. Nei, aldrei skyldi það verða. Þeir hópuðu sig niðri í vatninu utan um græna legginn, sem hélt uppi blaðinu, er hún stóð á, nöguðu hann svo í sundur með tönnum sínum og flaut þá blaðið ofan eftir ánni með Þumalínu, langa leið, svo að paddan gat ekki komizt til hennar.

Þumalína sigldi fram hjá mörgum stöðum og litlu fuglarnir sátu í runnunum og sungu: »Ó, hvað hún er fögur, ungfrúin litla!« Blaðið synti alt af með hana lengra og lengra burt; með slíkum hætti ferðaðist Þumalína erlendis.

Ofurlítið hvítt fiðrildi undrafagurt fylgdi henni og flögraði stöðugt í kringum hana og settist loksins á blaðið, því það hafði svo góðan þokka á Þumalínu, og var hún nú svo glöð og ánægð yfir því, að paddan náði ekki lengur til hennar og þar að auki var svo fallegt þar sem hún fór um; sólin skein á vatnið svo að glitti í það eins og skínandi gull. Hún tók þá mittisband sitt og brá öðrum enda þess um fiðrildið,

en hinum festi hún í blaðið; barst það þá miklu hraðara áfram og hún með, því hún stóð á blaðinu.

Í sama vetfangi kom stór aldinbori flögrandi; hann kom auga á hana og jafnharðan læsti hann klónni yfrum mjóa mittið hennar og flaug upp í tré með hana; en græna blaðið flaut ofan ána og fiðrildið með, því það var bundið við blaðið og gat ekki losað sig.

Veslings Þumalína varð hræddari en frá megi segja, þegar aldinborinn flaug með hana upp í tréð; en það tók út yfir hvað hún angraðist vegna fallega, hvíta fiðrildisins, sem hún hafði bundið við blaðið, því hún gekk að því vísu, að ef það gæti ekki losað sig, þá hlyti það að deyja af hungri. En um það hirti aldinborinn ekki grand. Hann settist með hana á stærsta græna laufblaðið á trénu, gaf henni sætan blómsafa að eta og sagði, að hún væri svo prýðisnett, þó hún alls ekki líktist aldinbora. Síðan komu allir hinir aldinborarnir, sem bjuggu í trénu og heimsóttu hana. Þeir virtu hana fyrir sér og aldinboraungfrúrnar yftu fálmstöngum sínum önuglega og sögðu: »Hún hefir þó ekki nema tvo fætur; það er neyðarlegt að sjá«. »Hún hefir engar fálmstengur«. »Hún er svo mittismjó, svei, hún er alveg útlits eins og manneskjan!— Hvað hún er ljót«, sögðu öll aldinbora-kvendin og þó var þumalína svo ofurfríð. Svo virtist líka aldinboranum, sem hafði tekið hana, en þegar allir hinir sögðu, að hún væri ljót, þá trúði hann því að lokum sjálfur og vildi hana alls ekki; sagði hann að hún mætti fara fyrir sér hvert sem hún vildi. Flugu þeir svo með hana ofan úr trénu og settu hana niður á murusóley eina; þar grét hún

yfir því að hún var svo ljót, að aldinborarnir vildu ekki hafa hana; og þó var ekki hægt að hugsa sér neitt fegra en hún var, því hún var skær og fíngerð eins og fegursta rósarblað.

Alt sumarið til enda hafðist veslings Þumalína alein við í skóginum. Hún fléttaði sér rúm úr stráum og hengdi það undir stóra njólablöðku, til þess að ekki skyldi rigna á sig; hún flysjaði úr blómunum það, sem sætast var, og át það, og morgundöggina á laufblöðunum hafði hún fyrir svaladrykk. Svona leið sumarið og haustið, en nú kom veturinn að höndum, bæði kaldur og langur. Allir fuglarnir, sem höfðu sungið svo fagurt fyrir hana, þeir flugu nú sína leið. Trén og blómin fölnuðu og njólablaðkan stóra, sem hún hafði búið undir, smáskorpnaði og varð seinast ekki eftir nema gulur og visinn stöngull. Þumalínu varð dauðkalt, því fötin hennar vóru komin í sundur og hún var svo fíngerð og lítil, veslingurinn; hún hlaut að krókna út af. Það fór að snjóa og hver snjóhnoðri, sem féll á hana, var eins og þegar kúfaðri reku af snjó er kastað á okkur, því við erum stór, en hún var ekki nema þumlungur á hæð. Hún sveipaði sig þá í visið laufblað, en það hlúði henni ekkert, svo að hún skalf og nötraði af kulda.

Rétt fyrir utan skóginn þar sem hún lét fyrirberast, var stór kornakur, en kornið var á burtu þaðan fyrir löngu og stóðu að eins þurrir og berir kólfarnir upp úr frosnum jarðveginum. Það var eins og skógur fyrir hana, þegar hún gekk á milli þeirra. Hún hríðskalf af kulda. Þá bar hana að dyrum akurmúsar einnar, sem átti sér dálitla holu undir

kornhánni. Þar átti akurmúsin sér góðan og hlýjan bústað, stofuna fulla af korni, ágætt eldhús og matarbúr. Þumalína færði sig inn fyrir dyrnar og stóð þar eins og önnur förustúlka og bað að gefa sér dálítinn bita af byggkorni, því hún hefði í tvo daga ekki mat bragðað.

»Veslingur litli«, sagði akurmúsin, því þetta var í rauninni gömul og góðsöm akurmús, »komdu inn í hlýjuna til mín og borðaðu með mér«.

Henni leizt einkar vel á Þumalínu og sagði því: »Þér er velkomið að vera hjá mér í vetur, en þá verður þú að halda stofunni minni vel hreinni og segja mér sögur, því á sögum hef eg miklar mætur«. Þumalína gerði eins og þessi góða gamla akurmús sagði fyrir og leið henni nú mjög vel.

»Nú eigum við bráðum von á gesti«, sagði akurmúsin; »nábúi minn er vanur að heimsækja mig einu sinni í viku. Hann er nú enn betur við efni en eg; hann á stóra sali og gengur í ljómandi fallegum flauels-skinnfeldi; eg vildi þú gætir orðið konan hans, þá væri vel séð fyrir þér; en hann er sjónlaus. Þú verður að segja honum allra fallegustu sögurnar, sem þú kant«.

En um það kærði Þumalína sig ekkert, hún vildi ekki sjá nábúann, því hann var moldvarpa. Hann kom nú eins og til stóð og heimsótti akurmúsina; var hann þá í sínum svarta flauelsskinnfeldi; sagði akurmúsin að hann væri flugríkur og hálærður; bústaður hans væri meira en tuttugu sinnum stærri en hennar og mikill væri lærdómurinn, en sólin og blómin

fögru væru honum hvimleið og lægi honum illa orð til þeirra, því hvorugt hefði hann nokkurn tíma séð.

Þumalína varð að syngja fyrir hann og söng hún vísurnar: »*Aldinbori! fljúg, fljúg!* og »*Munkur eygrar um engi*«. Fékk þá moldvarpan ástarhug á henni sakir þess að hún hafði svo fagra söngrödd, en mintist samt ekki á það einu orði, því hún var forsjál mjög og gætin.

Fyrir skemstu hafði moldvarpan grafið sér langan gang gegnum jarðveginn frá sínu húsi til þeirra, og leyfði hún nú akurmúsinni og Þumalínu að ganga sér til skemtunar í gangi þessum, svo oft sem þær lysti. En hún bað þær að verða ekki hræddar við litla dauða fuglinn, sem lægi í ganginum. Það var fugl með fiðri og nefi, heill og óskertur, sem hafði víst drepizt nýlega um veturnætur og var nú niður grafinn, einmitt þar sem moldvarpan hafði holað sér út ganginn.

Moldvarpan tók fnjóska-ögn í munn sér, því fnjóski lýsir sem eldur í myrkri, og gekk á undan og lýsti þeim í ganginum, sem bæði var langur og dimmur; þegar þau komu þangað sem dauði fuglinn lá, þá rak moldvarpan trýnið upp undir loftið og ýtti upp moldinni, svo að þar varð stórt op, sem birtan gat skinið niður í gegnum. Á miðju gólfinu lá dauð svala með vængina fögru fastkrepta að síðunum, en fætur og höfuð dregið inn í fiðrið; það var svo sem auðvitað að veslings fuglinn hafði króknað þarna út af. Þumalínu var sárasta raun að því; henni þótti svo vænt um alla litlu fuglana; þeir höfðu sungið og kvakað svo fagurt fyrir hana alt sumarið, en moldvarpan ýtti við fuglinum með stuttu löppunum sínum og

sagði: »Ekki tístir þessi lengur; aumt má það vera að fæðast sem smáfugl í heiminn; guði sé lof að ekkert af mínum börnum verður fugl. Svona fuglgrey hefir ekki nokkurn hlut nema sitt »tí, tí«, og hlýtur að deyja úr hungri þegar veturinn kemur«.

»Já, það er von þér segið það, svo skynsamur maður sem þér eruð«, mælti akurmúsin. »Hvað hefir fuglinn fyrir sitt »tí, tí«, þegar veturinn kemur? Hann verður að svelta og kveljast í kulda; en það á nú að vera eitthvað svo mikilsháttar«.

Þumalína sagði ekki neitt, en þegar hin bæði snéru baki að fuglinum, þá laut hún niður, ýtti frá fiðrinu sem byrgði yfir kollinn og kysti á augun afturluktu. »Hver veit nema það hafi verið þessi, sem söng svo fagurt fyrir mig í sumar«? hugsaði hún með sér, »mikla gleði gerði hann mér þá, þessi elskulegi, fallegi fugl«.

Moldvarpan tróð nú upp í gatið, sem dagsbirtuna lagði inn um, og fylgdi síðan hefðarkvendunum heim. En um nóttina gat Þumalína ekkert sofið; reis hún því upp úr rúmi sínu og fléttaði saman stóra og fallega ábreiðu úr heyi, fór síðan ofan með hana og breiddi utan um dauða fuglinn og lagði mjúka baðmull, sem hún hafði fundið í stofu akurmúsarinnar með síðum fuglsins, til þess að honum yrði hlýrra í kaldri jörðinni.

»Vertu sæll, fallegi litli fuglinn minn!« sagði hún, »vertu sæll, og hafðu þökk fyrir inndæla sönginn þinn í sumar, þegar öll trén vóru græn og sólin skein svo hlýlega niður á okkur«. Síðan hallaði hún höfði sínu upp að brjósti fuglsins, en þá varð henni bilt við, því það var eins og eitthvað bærðist fyrir

innan. Það var hjarta fuglsins. Fuglinn var ekki dauður; hann lá í dvala, og var nú orðinn vermdur upp og lifnaði við aftur.

Á haustin fljúga allar svölur til heitu landanna, en verði ein of sein, þá slær að henni svo miklum kulda, að hún dettur niður sem dauð væri og liggur þar kyr sem hún er fallin og byrgist undir köldum snjónum.

Það setti skjálfta að Þumalínu af hræðslunni, því í samanburði við hana, sem var ekki nema þumlungur á hæð, þá var þetta stærðar fugl, en hún herti upp hugann, þjappaði baðmullinni enn betur að veslings svölunni og sótti krúsmintublað, sem hún hafði notað sjálf fyrir yfirsæng, og breiddi það yfir höfuð fuglsins.

Næstu nótt læddist hún aftur ofan til svölunnar og var hún þá allifandi, en svo máttdregin að hún gat ekki nema rétt sem allra snöggvast opnað augun og séð Þumalínu, þar sem hún stóð hjá henni með ofurlítinn fnjóska í hendinni, því annars ljósbera var ekki kostur.

»Þakka þér fyrir, fallega barnið litla«! sagði svalan sjúka, »mér er orðið svo notalega heitt; bráðum næ eg mér aftur og get þá flogið úti í sólskininu og hlýindunum eins og áður«.

»Æ«, sagði Þumalína, »það er svo kalt úti, það bæði snjóar og frýs; vertu kyr í sænginni þinni hlýju; eg skal stunda þig, vertu óhrædd um það«.

Hún færði þá svölunni vatn í blómblaði, og svalan drakk og sagði henni frá því, að annar vængurinn á sér hefði rifnað á þyrninunni og því hefði hún ekki getað flogið eins hratt og hinar svölurnar, sem þá flugu langar leiðir burt til heitu land-

anna; hún hefði loksins fallið niður til jarðar, en meira gæti hún ekki munað og vissi alls ekki, hvernig hún væri í þennan stað komin.

Þarna niðri var hún nú allan veturinn og Þumalína stundaði hana og þótti svo vænt um hana; hvorki moldvarpan né akurmúsin fengu neitt um það að vita, því þeim var ekki vel við veslings fátæku svöluna.

Þegar vorið kom og sólin yljaði jarðveginn, þá kvaddi svalan Þumalínu. Hafði Þumalína tekið frá opinu, sem moldvarpan hafði gert uppi yfir. Sólin skein svo fagurt ofan til þeirra, og spurði svalan Þumalínu, hvort hún vildi ekki fara með sér; hún gæti setið á baki sínu; skyldu þær þá fljúga langt út í grænan skóginn. En Þumalína vissi að það mundi hryggja akurmúsina gömlu, ef hún yfirgæfi hana.

»Nei, eg get það ekki«, sagði Þumalína. »Vertu sæl, góða, gullfallega stúlka!« sagði svalan og flaug út í sólskinið. Þumalína horfði á eftir henni og vöknaði um augu, því henni þótti svo vænt um veslings svöluna.

»Ví, ví!« söng fuglinn og flaug inn í grænan skóginn.

Það lá svo illa á Þumalínu. Hún fékk ekki að koma út í sólskins hlyviðrið; kornið, sem sáð hafði verið í akurinn alla leið yfir híbýli akurmúsarinnar, óx nú og varð hátt; það var eins og þykkur skógur fyrir veslings litlu stúlkuna, sem var ekki nema þumlungur á hæð.

»Nú átt þú að sauma til heimanfylgjunnar þinnar í sumar«, sagði akurmúsin við hana, því nú hafði nábúinn, moldvarpan hvimleiða í flauelsskinnfeldinum, beðið hennar. »Þú

verður að hafa bæði ullar- og léreftsfatnað; þú verður að eiga það, sem þú getur setið á og legið á, þegar þú verður kona moldvörpunnar«.

Þumalína varð að spinna á snældu og akurmúsin leigði sér fjórar kongulær til að spinna og vefa dag og nótt. Moldvarpan kom á hverju kveldi og varð skrafdrjúgt um það, að þegar sumarið liði á enda, þá skini sólin ekki nándar nærri eins heitt, núna brendi hún jörðina, svo við lægi að hún yrði hörð sem grjót; já, þegar nú sumarið væri á enda, þá mundu þau Þumalína halda brúðkaup sitt; en hún var alls ekki ánægð, því hún hafði megna óbeit á þessari hvimleiðu moldvörpu. Á hverjum morgni, þegar sólin rann upp, og á hverju kveldi, þegar hún gekk undir, þá læddist Þumalína út í dyrnar, og þegar þá vindurinn greiddi sundur toppa kornstanganna, svo að hún sá upp í bláan himininn, þá hugsaði hún um, hve bjart og fagurt væri þar úti fyrir og óskaði þess svo mikillega, að hún fengi aftur að sjá svöluna sína kæru; en hún kom aldrei framar; það var auðvitað að hún mundi vera að fljúga einhversstaðar langt í burtu í græna skóginum.

Þegar haustið var komið, hafði Þumalína alla fatnaðar heimanfylgjuna tilbúna.

»Að fjórum vikum liðnum verður brúðkaup þitt«, sagði akurmúsin við hana. En Þumalína grét og sagðist ekki vilja moldvörpuna hvimleiðu.

»Hvaða vitleysa!« sagði akurmúsin, »blessuð farðu nú ekki að rísa upp á afturfótunum, því þá bít eg þig með minni hvítu tönn. Þetta er inndæll maður, sem þú fær. Ekki á

sjálf drotningin einusinni annan eins svartan flauelsskinnfeld og hann. Hann hefir nóg að bíta og brenna. Þakkaðu þínum sæla að þú fær hann«.

Nú átti brúðkaupið að vera. Moldvarpan var þegar komin til þess að sækja Þumalínu. Átti þumalína að búa með henni djúpt niðri í jörðinni og mátti aldrei koma út í sólskinið, því það var moldvörpunni illa við. Hún var sárhrygg, veslingur; hún átti nú að kveðja blessaða sólina, sem hún hafði þó mátt sjá út um dyrnar, þegar hún dvaldi hjá akurmúsinni.

»Vertu sæl, þú bjarta sól«, sagði hún með upprèttum höndum og gekk spölkorn út fyrir híbýli akurmúsarinnar, því nú var búið að skera upp kornið og stóðu ekki eftir nema þurrir kólfarnir. »Verta sæl, vertu sæl!« sagði hún við dálitla rauða blómjurt, sem stóð þar; »berðu svölunni kæra kveðju mína, ef þú skyldir sjá hana«.

Þá gall við alt í einu »ví, ví!« yfir höfði hennar; hún leit upp fyrir sig og var það svalan litla, sem nú einmitt fór þar um og lét til sín heyra. Hún varð sárfegin er hún sá Þumalínu. Sagði Þumalína henni, hversu sèr væri nauðugt að giftast moldvörpunni ljótu, og lægi nú fyrir sèr að dvelja djúpt í jörðu niðri, þar sem aldrei skini sól. Hún fékk ekki tára bundizt, er hún mintist á það.

»Nú kemur kaldur vetur«, sagði svalan, »eg flýg langt burt til heitu landanna; viltu verða samferða? Þú getur setið á baki mínu. Bittu þig fast við mig með mittisbandi þínu; svo fljúgum við burt frá moldvörpunni ljótu og myrkvastofunni hennar, fljúgum langar leiðir yfir fjöllin til heitu land-

anna, þar sem sólin skín lengur en hérna, þar sem er eilíft sumar og blómin svo dásamlega fögur. Komdu og fljúgðu með mér, elsku Þumalína! þú sem bjargaðir lífi mínu, þegar eg lá frosin í koldimmu jarðhúsinu«.

»Já, eg fer með þér«, sagði Þumalína og settist á bak fuglinum með fæturna á útþöndum vængjunum; síðan festi hún linda sinn við einhverja sterkustu fjöðrina og flaug þá svalan upp í háa loft yfir skóga og vötn, hátt yfir reginfjöllin, þar sem altaf liggur snjór. Var loftið þar efra nístingskalt, en Þumalína bældi sig í volgu fiðri fuglsins og gægðist að eins út með kollinn litla til að sjá alt hið fagra fyrir neðan sig.

Nú komu þær til heitu landanna. Þar skein sólin miklu bjartar en hér og himininn sýndist miklu hærri, og við gryfjur og gerði uxu fegurstu vínber í klösum, græn og blá. Í skógunum héngu sítrónur og apelsínur; sumstaðar angaði af murtusviði og krúsmintum; á þjóðvegunum hlupu til og frá yndisfríð börn og léku sér að stórum, allavega litum fiðrildum. En svalan flaug enn þá lengra og altaf varð fegra og fegra. Hjá fagurbláu stöðuvatni gnæfðu ljómandi fögur græn tré, og undir þeim stóð skínandi hvít marmarahöll frá fornum tíðum. Vínviðirnir undu sig upp með hinum háu súlum, en þar efst uppi vóru mörg svöluhreiður og í einu þeirra bjó svalan, sem bar Þumalínu.

»Hérna er húsið mitt«, sagði svalan, »en viljirðu nú sjá þér út eitthvert af skrautlegustu blómunum, sem vaxa þarna niðri, þá skal eg setja þig þar niður og mun þér þá líða svo blessunarlega, sem þú getur framast óskað«.

»Það er ágætt«, sagði Þumalína og klappaði saman litlu lófunum.

Þar niðri lá stór, hvít marmarasúla, sem fallið hafði til jarðar og dottið í þrjú stykki, en á milli þeirra uxu prýðisfögur blómstur, stór og hvít. Svalan flaug ofan með Þumalínu og setti hana niður á eitt af hinum breiðvöxnu blómblöðum. En þá féll Þumalína heldur en ekki í undrun, því í miðju blóminu sat ofurlítill maður, eins hvítur og gagnsær eins og hann væri úr gleri; hann hafði skínandi gullkórónu á höfði, en á öxlum hans vóru ljómandi bjartir vængir og sjálfur var hann ekki stærri vexti en Þumalína. Hann var engill blómsins. Í hverju blómi bjuggu þar maður og kona svona smávaxin, en þessi var konungur yfir þeim öllum.

»Ó hvað hann er fríður!« hvíslaði Þumalína að svölunni. Litla konungmennið skelfdist að líta svöluna, því í samanburði við hann, svo fíngerðan og pínulítinn, var hún risavaxinn fugl, en þegar hann sá Þumalínu, varð hann stórglaður; hún var sú langfallegasta stúlka, sem hann nokkurntíma hafði séð. Tók hann því af sér gullkórónuna og setti á höfuð henni, spurði hana, hvað hún héti og hvort hún vildi verða konan sín; hún skyldi þá verða drotning yfir öllum blómunum. Já, það mátti nú segja, að þetta var öðruvísi mannsefni en sonur pöddunnar og moldvarpan í svarta flauelsskinnfeldinum. Hún gaf honum því óðara jáyrði sitt, svona fríðum höfðingja, og kom nú úr hverju blómi hefðarkona eða hefðarmaður, og var það svo nettfrítt fólk, að yndi var að líta. Hver sem einn færði Þumalínu einhverja gjöf, en langbesta gjöfin vóru tveir fallegir væng-

ir af stórri hvítri flugu. Þeir vóru festir á bak Þumalínu og gat hún nú einnig flogið frá einu blómi til annars. Var nú hinn mesti fögnuður og sat svalan uppi í hreiðri sínu og söng fyrir þau eins vel og hún gat, en var þó hrygg í hjarta, því henni þótti svo vænt um Þumalínu og vildi helzt aldrei hafa þurft við hana að skilja.

»Þú átt ekki að heita Þumalína«, sagði blóm-engillinn við hana. »Það er ljótt nafn, og þú ert svo fögur. Við munum kalla þig *Maju*«.

»Vertu sæl, vertu sæl«, sagði svalan litla og flaug nú burt úr heitu löndunum langar leiðir og aftur heim til Danmerkur; þar átti hún sér lítið hreiður yfir glugga á húsi því, þar sem sá á heima, er æfintýri kann að segja; fyrir honum söng hún, »Ví, ví!« — Þaðan er saga þessi öll til okkar komin.

Hans klaufi.

Úti á landsbygðinni var gamalt höfuðból og á því bjó gamall herramaður, sem átti tvo sonu; þeir vóru svo gáfaðir að það var nú sitt hvað; þeir ætluðu sér að biðja dóttur kóngsins og það máttu þeir, því hún hafði látið kunngjöra, að þann mundi hún kjósa sér að eiginmanni, sem henni þætti best koma fyrir sig orði.

Þessir tveir vóru nú að búa sig undir í átta daga; það var lengsti fresturinn, sem þeir gátu haft til þess, en það nægði líka, því þeir voru vel að sér undir og slíkt kemur altént í góðar þarfir. Annar þeirra kunni alla latínsku orðabók-

ina spjalda milli og þrjá árganga af fréttablaði bæjarins, og það bæði framan frá og aftan frá. Hann hafði kynt sér öll iðnaðarfélagalög og alt, sem hver iðnaðarfélagsstjóri þurfti að vita ; hann þóttist því geta talað með um landsins gagn og nauðsynjar og í annan stað kunni hann axlabanda útsaum, því hann var laghentur og fingrafimur.

»Eg fæ kóngsdótturina«, sögðu þeir báðir hvor um sig og faðir þeirra gaf þeim sinn hestinn hvorum og vóru það prýðis fallegir hestar; sá, sem kunni orðabókina og fréttablaðið, fékk brúnan hest, en hinn, sem var iðnaðarfélaga-fróður og útsauminn kunni, fékk hvítan; báru þeir síðan lifrarlýsi í munnvikin til þess að gera þau liðugri. Alt vinnufólkið var niðri í garðinum til að sjá þá stíga á bak, en í þeim svifum kom þriðji bróðirinn, því þeir vóru þrír, en engum kom til hugar að telja hann með sem bróður, því hann hafði ekki lærdóminn hinna tveggja og kölluðu þeir hann aldrei annað en »Hans klaufa«.

»Hvert ætlið þið, fyrst þið eruð komir á stássfötin?« sagði hann.

»Til hirðarinnar, til þess að kjafta út kóngsdótturina; hefirðu ekki heyrt það, sem trumbað er um í öllu landinu?« og nú sögðu þeir honum alt hvers kyns var.

»Hæ, hæ, þá má eg líka vera með«, sagði Hans klaufi, en bræðurnir hlóu að honum og riðu leiðar sinnar.

»Pabbi minn, láttu mig fá hest«, kallaði Hans klaufi. »Það er kominn í mig giftinga hugur. Taki hún mér, þá

tekur hún mér, og taki hún mér ekki, þá tek eg hana engu að síður«.

»Bull og vitleysa!« sagði faðirinn; »þér gef eg engan hest. Þú hefir sem sé engan talanda. Nei, bræðurnir, það eru karlar í krapinu.

»Fái eg engan hestinn«, sagði Hans klaufi, »þá tek eg geithafurinn; hann á eg sjálfur og hann getur vel borið mig«, og þar með settist hann klofvega upp á hafurinn, rak hælana í síður honum og þeysti svo hvað af tók eftir þjóðveginum. Það var sem kólfi væri skotið. »Hér er eg«, sagði Hans klaufi og söng við svo að glumdi í honum.

En bræðurnir riðu í hægðum sínum á undan og mæltu ekki orð; þeir vóru að útgrunda með sjálfum sér alla þá fyndni, sem þeir ætluðu að koma með; það átti nú alt að vera svo undur kænlega úthugsað.

»Hæ, hæ!« kallaði Hans klaufi, »hér kem eg; sko, hvað eg fann á veginum!« og um leið sýndi hann þeim dauða kráku, sem hann hafði fundið.

»Klaufi!« sögðu þeir, »hvað ætlarðu að gera við krákuna«?

»Eg ætla að færa kóngsdótturinni hana að gjöf«.

»Já, ger þú það«, sögðu þeir hlæjandi og riðu áfram.

»Hæ, hæ! hér kem eg; sko, hvað eg fann; annað eins finnur maður ekki hvern dag á götu sinni«.

Og bræðurnir sneru sér við til að sjá hvað það var.

»Klaufi!« sögðu þeir, »þetta er gamall tréskór, sem yfirhlutinn er dottinn af; á kóngsdóttirin líka að fá hann?«

»Já, hún á að fá hann«, sagði Hans klaufi, og bræðurnir riðu hlæjandi frá honum og urðu langt á undan.

»Hæ, hæ, hér er eg«, kallaði Hans klaufi; »nei, nú versnar og versnar; hæ, hæ, það er alveg makalaust!«

»Hvað hefirðu nú fundið?« sögðu bræðurnir.

«O!« sagði Hans klaufi, »minnumst ekki á það! hvað hún mun verða fegin, kóngsdóttirin!«

»O, svei!« sögðu bræðurnir, »það er forarleðja, sem mokað hefir verið upp úr gryfjunni«.

»Já, það er það reyndar«, sagði Hans klaufi, »og það af fínasta tagi; maður getur ekki haldið á henni«; það var orð og að sönnu og því lét hann hana í vasann.

Bræðurnir riðu svo hart sem hestarnir gátu farið og urðu því heilli klukkustund á undan; stigu þeir af baki við borgarhliðið og var biðlunum þar raðað eftir númerum, sem þeim vóru fengin jafnóðum og þeir komu; stóðu sex í hverri röð og var þeim skipað svo þétt, að þeir gátu ekki hreyft handleggina, en það var vel farið, því annars hefðu þeir skaðskemt bökin hver á öðrum, einungis af því, að einn stóð öðrum framar.

Allir hinir aðrir landsbúar stóðu umhverfis höllina alla leið að gluggunum, til þess að sjá kóngsdótturina taka á móti biðlunum. Í hvert skifti sem einhver biðlanna kom inn í stofuna, þá brást öll orðkringin og stóð í honum.

»Ekki dugir hann«, sagði þá kóngsdóttirin; »burt með hann!«

Þá kom sá bróðirinn, sem kunni orðabókina, en úr henni mundi hann ekkert og kom það af því að hann hafi orðið að

hýma svo lengi í röðinni. Það marraði í gólfinu og loftið var úr spegilgleri, svo að hann sá sjálfan sig á höfði; við hvern glugga stóðu þrír skrifarar og einn iðnaðarfélags-stjóri, og skyldu þeir skrifa upp alt sem sagt var, svo að það gæti óðara komið í fréttablaðið og orðið selt fyrir tvíeyring á strætamótum. Það var ljóta gamanið, og þar við bættist, að ofninn hafði verið kyntur svo gríðarlega, að pípan var orðin eldrauð.

»Það er ljóti hitinn hérna inni«, sagði biðillinn.

»Það er af því að hann faðir minn steikir kjúklingana núna í dag«, sagði kóngsdóttirin.

Be! Þarna stóð hann klumsa; þeim orðum hafði hann ekki búizt við; hann gat ekkert sagt, því eitthvað skemtilegt hafði hann ætlað sér að segja. Be!

»Dugir ekki!« sagði kóngsdóttirin; »burt með hann!« og svo varð hann að fara. Nú kom hinn bróðirinn.

»Hér er voðalegur hiti«, sagði hann.

»Já, við erum að steikja kjúklinga í dag«, sagði kóngsdóttirin.

»Hvað þá? ha!« sagði hann og allir skrifararnir skrifuðu: »Hvað þá? ha!«

»Dugir ekki!« sagði kóngsdóttirin; »burt með hann!«

Nú kom Hans klaufi og reið á hafrinum beint inn í stofuna. »Mikill steikjandi hiti er þetta!« sagði hann.

»Það kemur af því, að eg er að steikja kjúklinga« mælti kóngsdóttirin.

»Það var ágætt«, sagði Hans klaufi, »þá get eg líklega fengið kráku steikta«.

»Það er guðvelkomið«, sagði kóngsdóttirin, »en hefirðu nokkuð til að steikja hana í, því eg á hvorki pott né pönnu«?

»Það hef eg«, sagði Hans klaufi; »hérna er suðugagn með tin-keng«, og í því vindur hann fram tréskónum gamla og lætur krákuna í hann.

»Það er nóg til heillar máltíðar«, sagði kóngsdóttirin, »en hvar fáum við ídýfu?»

»Hana hef eg í vasanum«, sagði Hans klaufi; »eg hef svo mikið að einu gildir þó dálítið fari niður«, og um leið helti hann niður dálitlu af forarleðju úr vasa sínum.

»Tarna líkar mér«, sagði kóngsdóttirin, »þú lætur ekki standa á svörum, þú kant að koma fyrir þig orði og þig kýs eg fyrir eiginmann; en veiztu það, að hvert orð, sem við segjum og sagt höfum, er skrifað upp og kemur út í fréttablaðinu á morgun? við hvern glugga standa þrír skrifarar, eins og þú sér, og einn iðnaðarfélags-stjóri, og iðnaðarfélags-stjórinn er verstur, því hann er skilningslaus«,— en þetta sagði hún til þess að gera Hans hræddan. Og allir skrifararnir hvíuðu við og slettu blekklessu á gólfið.

»Sá mun húsbóndinn vera«, sagði Hans klaufi, »og verð eg þá að gefa iðnaðarfélags-stjóranum það, sem best er«, og í því snéri hann um vösunum og sletti leðjunni beint framan í hann.

»Það var laglega af sér vikið«, sagði kóngsdóttirin,« þetta

hefði ég ekki getað gert, en sjálfsagt mun eg komast upp á það«.

Og nú varð Hans klaufi konungur, fékk konu og kórónu og settist á veldisstól, — og höfum vér tekið þetta beint úr blaði iðnaðarfélags-stjórans, en það er nú ekki sem allra áreiðanlegast.

Skugginn.

Mikill er sólarbruninn í heitu löndunum, það má nú segja. Hörund manna verður þar dumbrautt og alveg eins og mahóní, og þar sem er allra heitast, brennast menn svo mjög af sólinni að þeir verða svertingjar. En það var nú samt til þessara heitu landa sem maður nokkur lærður var kominn frá köldu löndunum; hann hélt semsé að hann gæti verið þar á gangi út um alt eins og heima í hans eigin landi, en hann vandist fljótt af því. Hann varð, eins og hver annar heilvita maður, að kúra inni; gluggahlerum og dyrum var lokað liðlangan daginn; það var eins og húsið alt væri í fasta svefni eða enginn væri heima. Það hagaði nú líka svo til í mjóstrætinu með háu húsunum, þar sem hann bjó til leigu, að sólin hlaut að

skína þar á frá morgni til kvölds; það veit hamingjan að það var óþolandi. Lærða manninum frá köldu löndunum sem var ungur að aldri og vel gefinn að vitsmunum, þótti sem hann sæti í glóandi ofni; það tók mikið á hann; hann lagði stórum af og enda skugginn hans gekk saman, og varð miklu minni en heima; sólin tók líka á hann. Þeir félagar lifnuðu fyrst við aftur á kvöldin, þegar sólin var gengin undir.

Það var sannarlega gaman á að horfa; undir eins og ljós var sett inn í herbergið, þá teygði skugginn úr sér alla leið upp með þilinu, seildist meira að segja undir loftið; svo langan gerði hann sig; hann varð að rétta úr sér til að jafna sig eftir hitann. Lærði maðurinn gekk fram á svalirnar til þess að rétta þar úr sér, og þótti honum þá sem hann lifnaði allur við smámsaman, jafnóðum og stjörnurnar birtust í himinheiðríkjunni. Fólkið kom fram á svalirnar þar við götuna — því í heitu löndunum eru svalir fyrir utan hvern glugga, enda veitir mönnum ekki af að viðra sig, hversu vanir sem þeir annars eru hitanum. Þá varð þar svo fjörugt bæði uppi og niðri. Skraddarar og skóarar, alt, sem vetlingi gat valdið, færði sig út á strætið. Vóru sett út borð og stólar, og ljósin loguðu þúsundmörg; einn talaði og annar söng og fólk var á sífeldum erli fram og aftur; vagnarnir runnu og asnarnir þrömmuðu; kling, kling, kló! því það vóru á þeim bjöllur; lík vóru jörðuð með sálmasöng og götustrákarnir skutu púðurkerlingum. Það var heldur en ekki fjörugt niðri á strætinu. Það var einungis eitt hús, þar sem alt var kyrt og hljótt; það stóð beint á móti húsinu, sem útlendi lærði maðurinn bjó í; einhver hlaut þó

að búa þar, því á svölunum stóðu blóm og gréru svo ljómandi vel í sólarhitanum, en það hefðu þau ekki getað nema þau væru vökvuð, og einhver hlaut þá að vera. sem vökvaði. Dyrnar þar yfir frá opnuðust líka þegar á leið kvöldið, en dimt var þar inni, að minsta kosti í fremsta herberginu; lengra innan að ómaði sönglist. Fanst lærða manninum hún vera alveg dæmalaus, en það gat nú vel verið að það væri eintóm ímyndun hans, því honum þótti alt vera svo dæmalaust ágætt þarna í heitu löndunum, hefði sólin ekki verið. Húseigandinn, sem lærði maðurinn bjó hjá, kvaðst ekki vita, hver sá væri, sem til leigu byggi í húsi gagnbúa hans; þar sæist aldrei nokkur maður og hvað sönglistina snerti, þá þætti sér hún vera fjarska leiðinleg. »Það er eins og einhver sé að æfa sig á einhverju lagi, sem hann getur ekki komizt upp á, — alt af á sama laginu«. »Eg skal samt komast upp á það á endanum«, veit eg hann muni segja, »en það verður samt aldrei, hvað lengi sem hann leikur«.

Eina nóttina vaknaði lærði maðurinn; hann svaf fyrir opnum svaladyrum; vindblærinn lyfti frá dyra-gluggatjaldinu og sýndist honum koma undarlega mikil birta frá svölum gagnbúans; öll blómin vóru sem logar og lýstu í fegurstu litum og mitt á meðal blómanna stóð fríð og fagurvaxin yngismey; það var líka eins og lýsti af henni; það nærri skar í augu hans, enda glenti hann þau upp í meira lagi, er hann var að vakna; hann þaut í hendings kasti upp úr rúminu og var óðara kominn að baka til við gluggatjaldið, en yngismeyjan var þá öll á burtu. Ljóminn var horfinn; blómin lýstu ekki, en stóðu í

prýði sinni eftir vanda; dyrnar vóru opnar í hálfa gátt og langt inni ómaði sönglistin svo blítt og fagurt; það var ómögulegt annað en að ljúfar hugsanir vektust við þann hljóm. Þetta var töfrum líkt, en hver bjó þarna? Hvar var rétti inngangurinn í húsið? Í neðsta gólfi var sölubúð við sölubúð og ekki gat það verið, að alt af væri gengið þar í gegnum.

Eitt kvöld sat lærði maðurinn úti á svölum sínum. Ljós logaði í herberginu að baki hans og var því eðlilegt að skugga hans bæri á vegg gagnbúans; já, þar sat skuggi beint andspænis á meðal blómanna á svölunum og þegar lærði maðurinn hreyfði sig, þá hreyfði skugginn sig líka, því það gerir hann ávalt.

»Eg held skugginn minn sé það eina lifandi, sem sést þarna yfirfrá«, sagði lærði maðuriun »Sko, hvað nett hann situr þarna innan um blómin; dyrnar eru opnar í hálfa gátt; nú ætti skugginn að vera svo naskur að fara inn og litast um, og segja mér svo á eftir hvað hann hefir séð; já, þú ættir að vinna eitthvað þarft«, sagði hann í gamni, »gerðu nú svo vel og skreptu inn fyrir; nú, nú, farðu þá«! og þar með kinkaði hann kolli til skuggans og skugginn eins til hans. »Jæja! farðu þá, en svíkstu ekki um að koma aftur«. Og lærði maðurinn stóð upp og skugginn hans á svölum gagnbúans stóð líka upp; og lærði maðurinn snéri sér við og skugginn eins; já, hefði einhver verið til að veita þessu almennilega eftirtekt, þá hefði hann greinilega getað séð að skugginn gekk inn um hálfopnar dyrnar gagnbúans alveg í sömu andránni,

sem lærði maðurinn gekk inn í herbergi sitt og hleypti niður gluggatjaldinu á eftir sér.

Morguninn eftir fór lærði maðurinn út til að fá sér kaffi og lesa fréttablöðin. »Hvað er þetta«?« sagði hann, þegar hann kom út í sólskinið,« er sem mér sýnist? eg hef þá engan skugga; svo hann hefir þá farið sína leið í gærkveldi og ekki komið aftur. Það er leiðinlegur skolli«.

Og honum sárnaði í skapi, ekki svo mjög af því, að skugginn var horfinn, heldur af hinu, að hann vissi, að til var saga um skuggalausan mann og að þá sögu þekti og kunni hver maður í köldu löndunum, og þegar nú hann, lærði maðurinn, kæmi heim og segði sína sögu, þá mundu þeir segja, að hann væri að líkja eftir öðrum, en þess þóttist hann ekki þurfa. Hann vildi því alls ekkert á þetta minnast, og var það rétt og skynsamlega hugsað af honum.

Um kvöldið gekk hann aftur út á svalirnar hjá sér; ljósið hafði hann, eins og lög gera ráð fyrir, sett að baki sér, því skugginn vill ætíð hafa herra sinn að hlíf, en ekki tókst honum að lokka hann að sér; hann gerði sig lítinn, hann gerði sig stóran, en enginn varð skugginn, og enginn kom skugginn; hann sagði: »humm, humm!« en ekkert stoðaði það.

Það var leiðinlegt mjög, en þarna í heitu löndunum vex alt svo fljótt, og að átta dögum liðnum sér hann, þegar hann kemur út í sólskinið, að farinn er að vaxa nýr skuggi út úr fótum hans. Það þótti honum undurvænt um; hann réð af því, að rótin mundi hafa setið eftir. Og að þrem vikum liðnum hafði hann allsæmilegan skugga; sneri hann þá heimleiðis

[illegible] úr skugganum dag-
[illegible] að ekki
[illegible]
[illegible] um
[illegible] það, sem gott væri og
[illegible] það öll mörg ár.
[illegible] ég er þá drepið
[illegible]

[illegible] lykur
[illegible] maður nokkur fram úr
[illegible] Að öðru leyti
[illegible] það hann að vera ein-
[illegible]
[illegible] virðing við að tala
[illegible]

[illegible] sagði hinn maðurinn. [illegible]
[illegible] orðinn svo líkam-
[illegible] og spjarir utan á mig.
[illegible] mig að þér munduð sjá mig
[illegible] þér ekki skuggann yðar gamla
[illegible] að ég mundi koma aftur nokk-
[illegible] gengið mæta vel síðan ég var hjá
[illegible] velmegandi maður; skyldi ég
[illegible] úr vistinni, þá get ég það«; og
[illegible] heilli kippu af dýrindis signetum,
[illegible] hans, og smeygði hendinni undir
[illegible] hafði um hálsinn; demants-steinhring

bar hann á hverjum fingri og stóð af demöntunum tindrandi ljómi! Og alt var þetta í raun og veru.

»Eg get ekki áttað mig á þessu«, sagði lærði maðurinn, »hvað er alt þetta?«

»Já, það er nú ekki neitt algengt«, sagði skugginn, »og þér eigið nú ekki heldur sjálfur neitt skylt við þetta algenga, og hvað mig snertir, þá vitið þér, að eg frá blautu barnsbeini hef fetað í yðar fótspor. Þegar yður sýndist að eg hefði þroska til að fara einn út í heiminn, þá fór eg mína eigin götu; og nú er svo komið að ástæður mínar eru ljómandi góðar, en það greip mig einhverskonar löngun eftir að sjá yður einu sinni áður en þér deyið; þér eigið sem sé að deyja; og svo vildi eg líka feginn sjá aftur þessi lönd, því altént þykir manni vænt um ættjörð sína. Eg veit þér hafið nú aftur fengið annan skugga; ber mér nokkuð að borga honum eða yður? Þér gerið svo vel að segja til?«

»Nei, ert þú það?«, sagði lærði maðurinn, »þetta er þó stórmerkilegt; aldrei hefði eg trúað því, að gamli skugginn nokkurs manns gæti komið svona aftur og sjálfur verið orðinn að manni«.

»Segið mér«, mælti skugginn, »hvað mér ber að borga, mér er ekki um að vera í neins konar skuld«.

»Því talarðu svona!« sagði lærði maðurinn, »hvaða skuld getur hér verið um að ræða? vertu svo frjáls sem nokkur getur verið. Eg gleðst óumræðilega yfir hamingju þinni; tyltu þér á skákina, gamli góðkunningi, og segðu mér nú blessaði

til hinna norðlægari landanna og á leiðinni fór skugginn dagvaxandi og var seinast orðinn svo langur og stór, að ekki þótti á bætandi.

Lærði maðurinn kom nú heim aftur og samdi bækur um það, sem satt væri í heiminum og um það, sem gott væri og fagurt, og svo liðu dagar og svo liðu ár; það liðu mörg ár.

Eitt kvöldið situr hann í herbergi sínu og er þá drepið hægt á dyr.

»Kom inn!« sagði hann, eu enginn kom; hann lýkur upp og stendur frammi fyrir honum maður nokkur fram úr lagi magur, svo að honum varð undarlega við. Að öðru leyti var maðurinn á sérlega fínum fötum; það hlaut að vera einhver maður af heldra tagi.

»Hver er sá, sem mér veitist sú virðing við að tala?« mælti hinn lærði.

»Já, þetta grunaði mig alténd«, sagði fíni maðurinn, »að þér munduð ekki þekkja mig. Eg er nú orðinn svo líkamlegur; eg hef fengið almennilegt hold og spjarir utan á mig. Yður hefir víst aldrei dottið í hug að þér munduð sjá mig svona uppdubbaðan. Þekkið þér ekki skuggann yðar gamla? Já, þér hafið víst ekki haldið, að eg mundi koma aftur nokkurntíma framar. Mér hefir gengið mæta vel síðan eg var hjá yður seinast; eg er í alla staði velmegandi maður; skyldi eg þurfa að kaupa mig lausan úr vistinni, þá get eg það«; og um leið hringlaði hann í heilli kippu af dýrindis signetum, sem héngu við vasaúrið hans, og smeygði hendinni undir digra gullfesti, sem hann hafði um hálsinn; demants-steinhring

bar hann á hverjum fingri og stóð af demöntunum tindrandi ljómi! Og alt var þetta í raun og veru.

»Eg get ekki áttað mig á þessu«, sagði lærði maðurinn, »hvað er alt þetta?«

»Já, það er nú ekki neitt algengt«, sagði skugginn, »og þér eigið nú ekki heldur sjálfur neitt skylt við þetta algenga, og hvað mig snertir, þá vitið þér, að eg frá blautu barnsbeini hef fetað í yðar fótspor. Þegar yður sýndist að eg hefði þroska til að fara einn út í heiminn, þá fór eg mína eigin götu; og nú er svo komið að ástæður mínar eru ljómandi góðar, en það greip mig einhverskonar löngun eftir að sjá yður einu sinni áður en þér deyið; þér eigið sem sé að deyja; og svo vildi eg líka feginn sjá aftur þessi lönd, því alténd þykir manni vænt um ættjörð sína. Eg veit þér hafið nú aftur fengið annan skugga; ber mér nokkuð að borga honum eða yður? Þér gerið svo vel að segja til?«

»Nei, ert þú það?«, sagði lærði maðurinn, »þetta er þó stórmerkilegt; aldrei hefði eg trúað því, að gamli skugginn nokkurs manns gæti komið svona aftur og sjálfur verið orðinn að manni«.

»Segið mér«, mælti skugginn, »hvað mér ber að borga, mér er ekki um að vera í neins konar skuld«.

»Því talarðu svona!« sagði lærði maðurinn, »hvaða skuld getur hér verið um að ræða? vertu svo frjáls sem nokkur getur verið. Eg gleðst óumræðilega yfir hamingju þinni; tyltu þér á skákina, gamli góðkunningi, og segðu mér nú blessaður,

alt sem farið hefir, og hvað það var, sem þú sást yfir frá hjá gagnbúa okkar þarna í heitu löndunum«.

»Já, það skal eg segja yður«, mælti skugginn og settist niður, »en þá verðið þér líka að lofa mér því, að hvar sem þér hittið mig, þá segið þér aldrei nokkrum manni hérna í borginni frá því, að eg hafi verið skugginn yðar. Eg hef í hyggju að trúlofast; eg get staðið straum af einni fjölskyldu og þó fleiri væru«.

»Vertu öruggur um það«, sagði lærði maðurinn, »eg skal ekki segja nokkrum manni, hver þú í rauninni ert; hérna er höndin mín; eg lofa þér því með æruorði; »maður er maður, og orð er orð«.

»Orð er orð og skuggi er skuggi«, mælti hinn og var það honum líkt að mæla á þá leið.

Það var mesta furða, hvað skugginn var orðinn vel að manni; hann var á svörtum fötum úr fínasta klæði, með gljástígvél á fótum og með þess konar hatt á höfði, er smella mátti saman, svo að barð og kollur fór í eitt; að við nú ekki tölum um hitt, sem áður var nefnt, signetin, hálskeðjuna og demantshringana; já, það var óhætt að segja, að skugginn var fyrirtaks vel búinn, og það var einmitt það, sem alveg gerði hann að manni.

»Nú skal eg taka til frásagna«, mælti skugginn og lagði gljástígvéluðu fæturna eins óþyrmilega og hann gat á ermi nýja skuggans lærða mannsins, þar sem hann lá eins og púðelhundur við fætur hans; gerði gamli skugginn það annaðhvort af drembilæti eða til þess að hinn skyldi tolla betur við; en

hann lá líka grafkyr og bærði ekki á sér, til þess að taka því betur eftir; honum þótti víst nógu gaman að fræðast um, hvernig maður ætti að fara að, til að losa sig svona og hafa sig svo upp, að maður gæti átt með sig sjálfur.

»Vitið þér hver það var, sem bjó í húsi gagnbúans?« mælti skugginn, »það var hún, sem fegurst er allra, það var *Skálddísin*. Eg var þar í þrjár vikur og verkar það eins mikið eins og ef maður lifði í þrjú þúsund ár og læsi alt sem hefir verið skáldað og skrifað; það segi ég og það er sannleikur. Eg hef séð alt og eg veit alt«.

»Skálddísin!« kallaði lærði maðurinn upp, »já, já, hún er oft einsetukona í stórborgunum. Skálddísin! já, eg hef að eins einu sinni séð hana í svip, en þá vóru stýrur í augunum á mér. Hún stóð á svölunum og skein eins og bragandi norðurljós; æ, segðu, segðu mér frá öllu. Þú varst á svölunum, þú fórst inn um dyrnar, og þá« — —

»Þá var eg kominn í forsalinn«, sagði skugginn.

»Þér hafið öllum stundum setið og horft yfir í forsalinn. Þar var alls ekkert ljós, þar var einskonar rökkur, en innar af vóru stofur og salir í langri röð með opnum dyrum, sem stóðust á hverjar við aðrar og var þar alt ljósum lýst; ljósin hefðu alveg gert út af við mig, ef eg hefði komizt alla leið til yngismeyjarinnar; en eg hafði vit fyrir mér; eg fór í hægðum mínum og það á maður að gera«.

»Og hvað sástu þá?« spurði lærði maðurinn.

»Eg sá alt og eg skal segja yður frá því — en, meðal annara orða, það er alls ekki af neinum gikkshætti, heldur af

því að eg er nú frjáls orðinn og svo líka vegna þeirrar þekkingar, sem eg hef til að bera, — að eg nú ekki nefni mína góðu stöðu og ágætu lífskjör — þá væri mér ofur kært ef þér vilduð þéra mig«.

»Æ, fyrirgefið þér«, sagði lærði maðurinn, »það var af gamla vananum, sem loðir við. Þér hafið alveg rétt fyrir yður, og eg skal muna eftir því, en segið mér nú hvað þér sáuð«.

»Alt«, sagði skugginn; »eg sá alt og eg veit alt«.

»Hvernig var umhorfs í instu sölunum?« spurði lærði maðurinn, »var þar eins og í grænum skógi? Var þar eins og í heilagri kirkju? Vóru salirnir eins og stjörnuskír himinn, þegar maður stendur uppi á háfjöllum?«

»Þar var alt«, sagði skugginn; »eg fór ekki alveg inn, eg staðnæmdist í fremsta herberginu, í rökkurskímunni, en eg hafði þar bestu sjónarstöðu; eg sá alt og eg veit alt. Eg hef verið við hirð skálddísarinnar, — í forsalnum«.

»En hvað sáuð þer? Gengu allir guðir fornaldarinnar um stóru salina? Börðust fornhetjurnar? Léku blessuð börnin sér og sögðu frá draumum sínum?«

»Eg segi yður svo mikið, að eg var þar, og skiljið þér, eg sá alt, sem þar var að sjá; hefðuð þér komizt þangað yfrum þá hefðuð þér ekki orðið að manni, en það varð ég; og jafnframt fór eg að þekkja mitt insta eðli, það, sem mér er meðskapað og þá frændsemi, sem eg er í við skáldskapinn. Já, þegar eg var hjá yður, þá hugsaði eg ekki út í það, en ætíð, eins og þér munið, þegar sól rann upp og sól settist, þá varð

eg svo undarlega stór; í tunglsskini lá við að eg sæist greinilegar en þér sjálfur; eg var þá ekki búinn að fá skilning á eðli mínu; í forsalnum opnuðust hugskotsaugu mín og þá varð eg maður.

Fullþroskaður kom eg þaðan út, en þér fóruð þá alfarinn úr heitu löndunum. Eg skammaðist mín fyrir sjálfan mig eins eg var og stóð, þar sem eg nú var orðinn maður; mér lá á stígvélum, mér lá á fötum — í stuttu máli, mér lá á þessari góðu litgljá, sem einkennir manneskjuna. Eg segi yður það svona í trúnaði, þér farið ekki að setja það í neina bók, — eg smaug að pilsi kryddbrauðs-sölukonunnar og undir því faldi eg mig; konukindinni datt ekki í hjartans hug, að hún hefði svo mikið að geyma. Fór eg nú ekki út fyr en kvöldsett var orðið, og var eg svo á reiki um strætin í tunglsskininu; eg teygði mig langt upp eftir múrnum; það kitlaði mig svo þægilega í bakinu; eg hljóp upp og ofan, gægðist inn um hæstu glugga, inn í salinn og upp á þakið; eg gægðist þar inn sem enginn getur gægzt, og eg sá það, sem engir aðrir sáu, það, sem enginn átti að sjá. Ljót er hún annars þessi veröld; ekki vildi eg vera manneskja, ef það nú ekki einusinni væri álitið, að það væri einhver fremd í að vera það. Eg sá það, sem enginn lifandi maður mundi ímynda sér, — hjá konunum, hjá mönnunum þeirra, hjá foreldrunum og hjá blessuðum börnunum; — eg sá«, sagði skugginn, »það, sem enginn mátti vita, en sem þeir allir vilja svo fegnir vita, en það er: ilt um nágranna sinn. Hefði eg haldið úti fréttablaði, þá hefði það víst orðið lesið; en eg skrifaði ekki fréttablað, heldur skrifaði eg þeim til,

hverjum í sínu lagi og stóð af því mikill ótti í öllum þeim borgum þar sem eg kom. Þeir urðu svo hræddir við mig og þeim þótti svo vænt um mig; prófessorarnir gerðu mig að prófessor; skraddararnir gáfu mér ný föt; enda er eg nú heldur en ekki vel fataður; myntmeistarinn myntaði handa mér peninga og konurnar sögðu að eg væri svo fallegur, — og varð eg svo sá maður, sem eg er; og nú ætla eg að kveðja; hérna er nafnmiðinn minn; eg bý sólarmegin og er ætíð heima þegar rignir«.

Að svo mæltu fór skugginn.

»Þetta er þó merkilegt«, sagði lærði maðurinn.

Svo leið ár og dagur og kom þá skugginn aftur.

»Hvernig gengur?« segir skugginn.

»Æ!« sagði lærði maðurinn, »ég er að rita um hið sanna og hið góða og hið fagra, en enginn hirðir um að heyra slíkt; eg er hreint að örvílnast, því eg tek mér þetta svo nærri«.

»En það geri ég ekki«, sagði skugginn, »eg er alt af að fitna og það á maður að gera sér far um. Já, þér hafið ekki vit á veraldlegum efnum. Yður gerir ekki nema að hraka. Þér þurfið að ferðast; eg ætla að ferðast í sumar; viljið þér vera með? eg vildi hafa einhvern með mér til samlætis; viljið þér slást með í ferðina sem skuggi? Það skal vera mér sönn ánægja að hafa yður með mér; ég borga ferðina«.

»Það er nokkuð langt farið, að ætlast til þess af mér«, sagði lærði maðurinn.

»Það er nú eins og það er virt», mælti skugginn, »þér

munuð hafa mjög gott af því að ferðast. Ef þér viljið vera skugginn minn, þá skuluð þér fá alt ókeypis á ferðinni«.

»Það væri þó ótækur skolli«, sagði lærði maðurinn.

»En svona er nú veröldin«, mælti skugginn, »og svona mun hún verða«, og þar með fór hann.

Lærða manninum leið alls ekki vel, hrygð og leiðindi fylgdu honum hvervetna, og hvað sem hann sagði um hið sanna og hið góða og hið fagra, þá var það fyrir flesta eins og »rósir fyrir belju«; — að síðustu varð hann alveg sjúkur.

»Þér eruð orðinn hreint eins og skuggi«, sögðu menn, og það fór eins og hrollur um lærða manninn, því hann hugsaði margt.

»Þér verðið að ferðast til baðstaðar«, sagði skugginn, er hann kom að vitja hans, »annað tjáir ekki; eg skal taka yður með mér upp á gamlan kunningsskap; ég borga ferðina og þér semjið ferðasöguna og eruð mér svona ögn til skemtunar á leiðinni; eg ætla til baðstaðar; skeggið vill ekki vaxa á mér almennilega, það er líka sjúkdómur fyrir sig, og skegg verður maður þó að hafa. Látið yður nú segjast og þiggið boðið, við ferðumst svo sem aðrir lagsbræður«.

Og svo varð það úr, að þeir ferðuðust. Var þá skugginn herra og herrann skuggi; þeir óku, riðu og gengu saman, hvor við annars hlið, og fór það eftir því sem sól var á lofti, hvor á undan var eða eftir; skugginn var ætíð viss með að vera þar sem herranum byrjaði að vera; en ekki var lærði maðurinn neitt að fást um það. Hann var hjartabesti maður og ljúfmenskan sjálf, og því var það að hann einhvern dag sagði

við skuggann: »Fyrst við nú erum orðnir lagsbræður á þessu ferðalagi og höfum vaxið upp saman frá blautu barnsbeini, væri þá ekki réttast að við drykkjum dús, það er eitthvað meiri vináttubragur á því?«

»Þarna segið þér nokkuð«, mælti skugginn, sem nú var í raun réttri orðinn herra hins; »það er sérlega hispurslaust og góðgjarnlega talað af yður og eg ætla þá aftur á móti að vera eins góðgjarn og hispurslaus í svörum. Þér eruð svo lærður maður að þér vitið víst, hvað náttúran er stundum undarleg. Sumar manneskjur þola ekki að snerta á grápappír, þeim verður óglatt af því; sumum ýskrar gegnum alla limi ef nagla er núið við glerrúðu; eitthvað líka tilfinning hef eg þegar eg heyri yður þúa mig, mér finst eins og mér sé þrýst niður í fyrri stöðu mína, þegar eg var hjá yður. Þér sjáið sjálfur að þetta er eðlileg tilfinning mín, en alls ekki drembilæti; eg get ekki lofað yður að þúa mig, en það er velkomið að eg þúi yður og er þá beiðnin veitt að hálfu leyti«.

Og þúaði nú skugginn fyrverandi herra sinn.

»Nú kastar þó tólfunum«, hugsaði lærði maðurinn með sér, »að eg verð að þéra hann, en hann þúar mig». Honum tjáði nú samt ekki annað en að sætta sig við það.

Eftir þetta komu þeir til baðstaðar, þar sem fjöldi aðkomenda var fyrir, þar á meðal kóngsdóttir ein yndisfögur, sem haldin var af þeim kvilla, að hún sá of vel, en það getur ollað hjartveiki.

Hún varð undir eins vör við að þessi herra, sem nú var kominn, var af alt öðru tagi en allir hinir aðrir; »hann ætlar

að dvelja hér til þess að fá skeggið til að vaxa, segja þeir, en eg sé sönnu orsökina til þess: hann getur ekki látið bera af sér skugga«.

Forvitnin var vöknuð hjá henni og því gaf hún sig óðara á tal við þennan ókunna herra á skemtigöngusviðinu. Hún var kóngsdóttir og þurfti ekki að hafa á því margar sveiflur og því sagði hún: »Eg veit hvað að yður gengur, þér getið ekki látið bera af yður skugga«.

»Yðar konunglega hátign hlýtur að vera á batavegi«, mælti skugginn, »eg veit að yðar meinsemd er í því fólgin, að þér sjáið alt of vel, en hún er í rénun; þér eruð orðnar góðar; eg hef, skal eg segja yður, alveg óvenjulegan skugga; sjáið þér ekki þessa persónu, sem alt af gengur með mér? Aðrir hafa algengan skugga, en mér er nú ekki mikið gefið um þetta algenga. Maður lætur þjóninn sinn fá finna klæði í gerfið sitt en maður hefir sjálfur í sín eigin föt, og eins er það, að eg hef enda dubbað upp skuggann minn í manns mynd; já, meira að segja, eg hef gefið honum skugga, eins og þér sjáið. Það er mjög kostnaðarsamt, en eg er nú reyndar svo gerður, að eg vil hafa eitthvað út af fyrir mig sérstaklega«.

»Hvað er þetta?« hugsaði kóngsdóttirin, »skyldi mér þá vera batnað? Böðin hérna eru ágæt. Vatnið hefir á okkar tímum stórfurðulegan kraft. En eg fer ekki héðan, því nú fer hér að verða skemtilegt. Þennan ókunna mann lízt mér sérlega vel á. Bara að skeggið hans ekki spretti, því þá fer hann héðan«.

Um kvöldið dönsuðu þau í danssalnum stóra, kóngs-

dóttirin og skugginn. Hún var létt, en hann var enn léttari; slíkan dansara hafði hún aldrei þekt. Hún sagði honum, frá hvaða landi hún væri, og hann kannaðist við landið, því hann hafði verið þar, en þá var hún ekki heima; hann hafði gægzt inn um gluggana, hátt og lágt, hann hafði séð hvað eina og var honum því svo létt um svörin, að kóngsdóttirin varð steinhissa; hann hlaut að vera allra manna vitrastur í heimi; hún fékk svo mikla virðingu fyrir þekkingu hans, og þegar þau dönsuðu í annað sinn, þá varð hún ástfangin og það fann skugginn vel, því það lá við að hún blíndi alveg í gegnum hann. Dönsuðu þau svo enn þá einu sinni og var þá rétt komið að henni að segja það, en hún var stilt og gætin; hún hugsaði um lönd sín og ríki og allan þann lýð, sem hún átti yfir að ríkja. »Vitur maður er hann«, sagði hún við sjálfa sig, »gott er það; og ljómandi vel dansar hann; það er líka gott; en skyldi hann nú hafa grundaða þekkingu? Það er eins gott að eg prófi hann«. Og tók hún þá smásaman að leggja fyrir hann spurningar og þær svo þungar að hún mundi ekki sjálf hafa getað leyst úr þeim; varð þá skugginn undarlegur í framan.

»Þessu getið þér ekki svarað«, mælti kóngsdóttirin.

»Þetta er í barnafræðum mínum«, sagði skugginn, »eg held jafnvel að skugginn minn þarna við dyrnar gæti leyst úr því«.

»Skugginn yðar!« sagði kóngsdóttirin, »það væri þó heldur en ekki merkilegt«.

»Eg segi ekki fyrir víst, að hann geti það«, sagði skugginn, »en vel gæti eg ímyndað mér það; hann hefir nú fylgt

mér í svo mörg ár og tekið eftir, — eg gæti ímyndað mér það, en með leyfi yðar hátignar vildi eg benda yður á, að honum þykir svo mikil fremd að því, að vera talin manneskja, að það verður að fara með hann eins og hverja aðrá manneskju, ef vel á að liggja á honum, en þess þarf, ef hann á að geta svarað vel«.

»Þetta líkar mér«, sagði kóngsdóttirin. Því næst fór hún til lærða mannsins við dyrnar og talaði við hann um sólina og tunglið og um mennina, hvernig þeir eru bæði hið ytra og innra, og svaraði hann öllu vel og viturlega.

»Hvílíkur má sá maður vera, sem hefir svo vitran skugga!« hugsaði hún með sér, »mikil blessuð hamingja mundi það vera fyrir þjóð mína og ríki, ef eg kysi hann fyrir eiginmann; — það geri ég!«

Og um það vóru þau ekki lengi að koma sér saman, kóngsdóttirin og skugginn, en enginn átti um það að vita fyr en hún kæmi heim í ríki sitt.

»Enginn, ekki einusinni skugginn minn«, sagði skugginn og hugsaði margt.

Komu þau nú í landið þar sem kóngsdóttirin annaðist stjórnina þegar hún var heima.

»Heyrðu, góði vinur!« sagði skugginn við lærða manninn, »nú er eg orðinn svo hamingjusamur og voldugur sem nokkur getur orðið, og nú ætla eg líka að gera meira en lítið fyrir þig. Þú skalt hafa æfivist hjá mér í höllinni, aka með mér í mínum konunglega vagni og hafa að launum hundrað þúsund ríkisdali á ári; en þú verður að láta menn kalla þig

skugga, hvern sem einn. Þú mátt ekki láta á því bera, að þú hafir nokkurn tíma verið maður, og þegar svo ber undir, sem ekki er nema einu sinni á ári, að eg sit á svölunum í sólskininu og lofa mönnum að sjá mig, þá verður þú að liggja við fætur mér eins og skugga hæfir. Þér að segja, ætla eg að eiga kóngsdótturina og í kvöld á brúðkaupið að vera«.

»Nei, þetta tekur þó engu tali«, sagði lærði maðurinn, »það vil eg ekki og það geri eg ekki; það væru svik við landið og við kóngsdótturina líka. Eg segi alt eins og er, að eg er maðurinn, en þú ert skugginn. Þú ert ekki nema gerfið tómt«.

»Enginn leggur trúnað á slíkt«, mælti skugginn, »vertu nú góður, að öðrum kosti kalla eg á hallarverðina«.

»Eg fer beint til kóngsdótturinnar«, sagði lærði maðurinn.

»En eg fer til hennar fyrst«, sagði skugginn, »og þú fer í myrkvastofu«,— og það varð hann að fara, því verðirnir hlýddu honum, sem þeir vissu að kóngsdóttirin ætlaði að giftast.

»Þú skelfur«, sagði kóngsdóttirin, þegar skugginn kom inn til hennar, »hefir nokkuð komið fyrir? Þú mátt ekki sýkjast undir kvöldið; nú á brúðkaupið að vera«.

»Mér hefir mætt það hræðilegasta, sem að höndum getur borið, og nú skaltu heyra! já, heilinn í svona skuggagreyi þolir ekki mikið — geturðu ímyndað þér það? — skugginn minn er orðinn vitlaus og heldur að hann sé maðurinn og að ég — hvað lízt þér? — að ég sé skugginn hans«.

»Það er hræðilegt«, sagði kóngsdóttirin, »það mun þó vera búið að loka hann inni?«

»Svo er víst; eg er hræddur um að honum batni aldrei».

»Veslings skuggi«, sagði kóngsdóttirin, »hann er sárilla farinn; það væri sönn velgerð að losa hann við þá litlu líftóru, sem í honum er, og þegar eg fer að hugsa um það, þá held eg brýna nauðsyn beri til, að ráð verði séð fyrir honum í kyrþey«.

»Hart er það reyndar, því hann var dyggur þjónn«, — sagði skugginn — og var sem hann andvarpaði.

»Mikið er þitt göfuglyndi«, sagði kóngsdóttirin.

Um kvöldið var öll borgin skrautlýst og fallbyssuskotin riðu af, — bumm! — og dátarnir heilsuðu með byssunum. Það var verið að halda brúðkaup. Þau kóngsdóttirin og skugg inn gengu út á svalirnar til að sýna sig og láta enn einu sinni fagna sér með húrra-ópi.

Lærði maðurinn heyrði ekkert af þeim látum; það var búið að taka hann af lífi.

Farlami drengurinn.

Frá því er að segja, að á herragarði nokkrum bjuggu ágætis hjón á besta aldri. Þau höfðu auð og allsnægtir; þau vildu skemta sér og þau gerðu gott af sér. Þau vildu gera alla ánægða eins og þau vóru sjálf ánægð.

Um jólakvöldið stóð ljómandi vel skreytt jólatré í riddarasalnum gamla; eldur logaði í arinofninum og grenikvistir höfðu verið hengdir á litmyndaspjöldin gömlu. Þar vóru samankomin höfðingshjónin og gestir þeirra og var bæði sungið og dansað.

Nokkru fyr um kvöldið var haldin jólagleði í vinnufólksstofunni. Þar inni stóð líka stórt grenitré með logandi kertaljósum rauðum og hvítum, litlum dannebrogsflöggum, útkliptum álftamyndum og allavega litum pappírs-netjum fullum af »gottigotti«. Fátæku börnunum í sókninni hafði verið boðið

og mæðrum þeirra líka. Þær horfðu ekki svo mjög á tréð; þeim varð oftar litið til jólaborðanna, en á þeim lágu ullar- og léreftsdúkar, kjólaefni og buxnaefni. Já, þangað litu mæðurnar og stálpuðu börnin, það vóru ekki nema minstu krakkarnir, sem terðu fingurna eftir ljósunum, næfurgulls-glysinu og fánunum.

Þetta boðsfólk kom snemma um kvöldið og fékk til snæðings jólagraut og gæsasteik með rauðkáli. Þegar búið var að skoða jólatréð í krók og kring og gjöfunum var útbýtt, þá var púns til glaðnings á eftir, eitt glas á mann, og eplaskífur með.

Þegar heim var komið í fátæklegu stofurnar, var talað um matar-sæluna, og góðgjörðirnar, og vóru þá gjafirnar enn þá einu sinni vandlega skoðaðar.

Það var nú hún garða-Stína og hann garða-Óli. Þau vóru hjón og fengu húsnæði og daglegt brauð fyrir að pæla í garði herragarðshjónanna og reyta upp úr honum illgresið. Á hverri jólahátíð fengu þau sinn drjúga hlut í gjöfunum; þau áttu líka fimm börn, og öll vóru þau fimm börn fötuð af herragarðshjónunum.

»Þau eru góðgjörðasöm herragarðshjónin, húsbændur okkar«, sögðu þau, »en þau hafa líka efni á því og þau hafa sjálf ánægju af því«.

»Hér eru komin góð slitföt handa fjórum krökkunum«, sagði garða-Óli. »En því er hér ekkert handa kryplinum? Honum eru þau þó vön að hugnast eitthvað líka, þó ekki sé hann með í gildinu«. Það var elzta barnið, sem þau kölluðu »kryppil«; það var drengur og hét *Hans*.

Hann hafði fyrst framan af verið fjörugt og efnilegt barn, en svo varð hann alt í einu afllaus í fótunum hann gat ekki staðið né gengið og nú var hann búinn að vera rekkjulægur á fimta árið.

»Já, eitthvað fékk eg nú líka handa honum«, sagði móðirin, »en það er ekki mikið í það varið, það er ekki nema bók, sem hann getur lesið í«.

»Ekki verður hann feitur af því«, sagði faðirinn.

En hvað sem um það var, Hans varð bókinni feginn.

Hann var mesti skýrleiks drengur og gefinn fyrir bóklestur, en varði líka tíma sínum til vinnu og leitaðist við að verða að gagni á heimilinu eins og framast mátti vænta af honum, sem alt af var í rúminu. Hann hafði góða krafta í höndunum og þeim beitti hann óspart; hann prjónaði ullarsokka og enda heilar rúmábreiður; herragarðsfrúin hafði lokið lofsorði á þær og keypt þær.

Það var æfintýrabók, sem Hans hafði fengið; í henni var margt að lesa og mikið til íhugunar.

»Hún er ekki til nokkurs gagns hér á heimilinu,« sögðu foreldrarnir. »En lofum honum að lesa í henni, svo þreyir hann af þær stundirnar; hann getur ekki alt af verið að prjóna sokka«.

Vorið kom; grös og grænar jurtir tóku að spretta, og illgresið með, og því nafni mun mega nefna netlurnar og er þó svo fallega að orði komizt um þær í sálminum:

»Þó kóngar fylgdust allir að
Með auð og valds-tign hárri,
Þeir megnuðu' ei hið minsta blað
Að mynda á netlu smárri«.

Það var mikið að gera í garðinum, ekki að eins fyrir garðyrkjustjórann og lærisveina hans, heldur einnig fyrir garða-Stínu og garða-Óla.

»Þetta er ljóta slitið og stritið«, sögðu þau, »og þegar við svo erum búin að rífa upp úr göngunum og þrífa þá til, svo þeir verða fallegir, þá eru þeir óðara traðkaðir út og skemdir. Hér er eilífur gestagangur og vaðall á herragarðinum. Það kostar víst ekkert smáræði, en þau eru líka forrík, herragarðs-hjónin.«

»Því er undarlega skift niður«, sagði Óli. »Við erum öll börn Drottins vors«, segir presturinn. »Því er þá þessi feikna munur?«

»Það stafar af syndafallinu«, sagði Stína.

Þetta barst aftur í tal á milli þeirra um kvöldið, þar sem Hans kryppill lá og var að lesa í æfintýrabókinni.

Fátæktin með slitinu og stritinu hafði ekki að eins gert hjónin sigghörð í lófum, heldur einnig hörð í dómum og skoðunum; þetta efni var þeim ofvaxið, þau gátu ekki greitt úr því og urðu æ því ömrulegri og sárari í skapi sem þau töluðu lengur um það.

»Sumar manneskjur fá auðlegð og hamingju, en aðrir ekki annað en fátæktina. Hversvegna eigum við að gjalda for-

vitninnar í okkar fyrstu foreldrum? Við mundum ekki hafa farið eins að og þau tvö.«

»Jú, það hefðum við víst«, gall Hans við alt í einu, »það stendur alt hérna í bókinni«.

»Hvað stendur í bókinni?« sögðu foreldrarnir.

Og þá las Hans fyrir þau æfintýrið gamla um: *Viðhöggvarann og konu hans;* þau hallmæltu líka Adam og Evu fyrir forvitnina, sem orsök væri í ógæfu þeirra. Þá bar þar að konunginn í landinu. »Komið þið heim með mér«, sagði hann, »þá skuluð þið eiga eins gott og eg; þið fáið sjö rétti matar og einn skoðunarrétt. Hann er í lokaðri tarínu; á henni megið þið ekki snerta, því ef þið gerið það, þá er herra-sælan á enda«. »Hvað skyldi vera í tarínunni?« sagði konan. »Það varðar okkur ekki um«, svaraði maðurinn. »Já, eg er nú ekki forvitin« sagði konan, »mig langaði bara til að vita, hversvegna við megum ekki lyfta lokinu frá. Það er víst undir því eitthvert fyrirtaks hnossgæti«. »Bara það sé þá ekki einhver vélatilbúningur«, sagði maðurinn, »skammbyssuskot eða þvíumlíkt, sem gerir hvell og vekur hvern mann í húsinu«. »Það væri nú verra«, sagði konan og snerti ekki á tarínunni. En um nóttina dreymdi hana, að lokið lyfti sér sjálft, og kom þá ilmur af inndælasta púnsi eins og maður fær það best í brúðkaupsveizlum og erfisdrykkjum. Stór silfurpeningur lá þar og vóru letruð á hann þessi orð: »Ef þið drekkið af þessu púnsi, þá verðið þið hjónin ríkust í heimi og allir aðrir verða húsgangar«. Í sama bili vaknaði konan og sagði manninum draum sinn. »Þú hugsar of mikið um þetta, kona!« sagði

hann. »Nú, við getum létt undir lokið með hægð«, sagði konan. »Já, með hægð«, sagði maðurinn. Og konan lyfti upp lokinu ofur hægt. Þá stukku út tvær bráðkvikar mýslur og vóru óðara þotnar burt og horfnar inn í holu sína. »Góðar nætur?« sagði kóngurinn. »Nú getið þið farið og háttað heima hjá ykkur. Hallmælið nú ekki framar Adam og Evu; þið hafið sjálf verið eins forvitin og óþakklát«.

»Hvaðan er þessi saga komin í bókina?« mælti garða-Óli; »það er eins og hún væri stýluð upp á okkur; það er í henni töluvert umhugsunarefni.«

Daginn eftir fóru þau aftur til vinnu sinnar; þau steiktust af sólbakstrinum og urðu vot inn að skinni af rigningunni; innanbrjósts vóru þau full af ama og ógeðs-grillum, sem þau jórtruðu á með sjálfum sér.

Það var enn þá bjart fram eftir um kvöldið heima hjá þeim; þau vóru búin að borða mjólkurgrautinn sinn.

»Lestu aftur fyrir okkur söguna um viðhöggvarann«, sagði garða-Óli.

»Það eru svo margar ljómandi góðar sögur í þessari bók«, sagði Hans, »svo margar, sem þið ekki þekkið«.

»Já, þær kæri eg mig ekkert um«, sagði garða-Óli, »eg vil heyra þá söguna, sem eg þekki«.

Og nú hlýddu þau hjónin á hana aftur.

Og þau vóru fleiri kvöldin, sem hugur þeirra hvarf að þeirri sögu.

»Ekki get eg botnað í því almennilega,« sagði garða-Óli. »Það er með manneskjurnar eins og nýmjólkina. Sumir verða að nýmjólkurosti, sumir verða að þunnri mysu; sumir eru lánsmenn í öllu, sitja við háborðið alla daga og ekkert amar að þeim.«

Þetta heyrði Hans kryppill. Hann hafði vesöld í fótum, en vit í kolli. Hann las hátt fyrir þau úr æfintýrabókinni, las um *»manninn, sem ekkert amaði að«*. Já, hvar var þann mann að finna? Það var lífs áríðandi að finna hann.

Kóngurinn lá veikur og varð ekki læknaður, nema hann yrði færður í slitna skyrtu, er sá maður hefði í verið og slitið, sem sagt gæti um sig með sanni, að aldrei hefði neitt amað að sér.

Nú vóru gerðir menn til allra heimsins landa, til allra halla og herragarða, til allra, sem lifðu í gleði og velgengni, en væru þeir þaulspurðir, þá kom jafnan upp úr kafinu, að eitthvað hafði amað að þeim.

»Ekki hót að mér!« sagði svínahirðirinn; hann sat ofan til í grófinni við þjóðveginn, hló og söng; »ég er allra manna sælastur«.

»Láttu okkur þá fá skyrtuna þína«, sögðu þeir, sem sendir vóru, »þú skalt fá hálft kóngsríkið fyrir hana«.

En hann átti enga skyrtu og kallaði sig þó allra manna sælastan.

»Já, hann var kyndugur, karlinn sá«, sagði garða-Óli, og hlóu þau hjónin bæði svo dátt, að það var ár og dagur síðan þau höfðu jafndátt hlegið.

Þá kom skólahaldarinn þar aðvífandi.

»Mér þykir liggja heldur vel á ykkur núna«, sagði hann, »það ber eitthvað til fagnaðar hérna á heimilinu og heldur meira en minna. Hafið þið unnið í lotteríinu?»

»Nei, ekki er nú því að heilsa«, sagði garða-Óli, »það var hann Hans; hann var að lesa fyrir okkur í æfintýrabókinni; hann las um manninn, sem ekkert amaði að, og hann átti enga skyrtu, karlfuglinn. Hver hefir sína byrði að bera; maður er ekki einn um það. Það er þó alténd huggun«.

»Hvar hafið þið fengið þá bók?« sagði skólahaldarinn.

»Hann Hans fékk hana fyrir rúmu ári. Herragarðshjónin gáfu honum hana. Þau vita að hann èr svo mikið fyrir bókina og hann er líka farlama. Okkur hefði í það skifti komið betur að hann hefði fengið tvær strigalérefts-skyrtur. En bókin er merkileg. Það er eins og hún leysi úr því, sem maður er að brjóta heilann um«.

Skólahaldarinn tók bókina og opnaði hana.

»Látið þér okkur nú heyra sömu söguna aftur«, sagði garða-Óli, »Eg er ekki búinn að grípa hana almennilega enn.

Og svo verðið þér líka að lesa hina söguna um viðhöggvarann«.

Óli kærði sig ekki um meira en þessar tvær sögur og þær nægðu honum áfram. Þær vóru eins og tveir sólargeislar, sem skinu inn í hina fátæklegu stofu hjónanna og lýstu inn í þeirra döpru hugskot; milduðu mæðu-hugsanirnar og mýktu stirðlyndið.

Hans hafði lesið alla bókina spjalda milli, já, lesið hana mörgum sinnum. Æfintýrin báru hann út í heiminn, þangað sem hann komst ekki sjálfur af því að fæturnir gátu ekki borið hann.

Skólahaldarinn sat hjá rúmi hans; þeir töluðu saman og var það ánægja fyrir þá báða.

Upp frá þeim degi kom skólahaldarinn alloft til Hans þegar foreldrarnir vóru úti við verk sín. Hlýddi Hans með mesta athygli á gamla manninn, þegar hann var að segja honum frá hinu og þessu, frá stærð jarðarinnar og mörgum löndum, og frá því, að sólin væri næstum hálfri miljón sinnum stærri en jörðin og svo langt í burtu, að fallbyssukúla með fullum hraða þyrfti tuttugu og fimm ár til þess að komast frá sólinni til jarðarinnar, þar sem ljósgeislarnir frá sólinni væru ekki nema átta mínútur að berast til jarðarinnar.

Þetta veit nú hver skóladrengur, sem nokkurnveginn er að sér, en það var nýtt fyrir Hans og enn þá furðulegra en alt það, sem stóð í æfintýrabókinni.

Skólahaldarinn var vanalega boðinn svo sem tvisvar á ári til borðs hjá herragarðshjónunum, og einu sinni, er svo bar

undir, sagði hann þeim, hve mikilsverð æfintýrabókin hefði reynzt á fátæktarheimilinu, þar sem að eins tvær sögur í henni hefðu orðið til vakningar og blessunar; litli skýrleiksdrengurinn farlama hefði lesið þær og með því hefði hann vakið þar á heimilinu umhugsunarsemi og gleði, sem ekki var þar áður.

Þegar skólahaldarinn fór heim frá herragarðinum, lét frúin tvo silfurdali í lófa honum og bað hann færa Hans litla.

»Hann faðir minn og hún móðir mín verða að fá þetta«, sagði drengurinn, þegar skólahaldarinn færði honum peningana.

Og garða-Óli og garða-Stína sögðu: »Hann Hans tetrið er þó líka til gagns og blessunar«.

Fám dögum síðar bar svo til, er foreldrarnir vóru úti í garði við verk sitt, að herragarðsvagninum var ekið að húsdyrum þeirra hjóna, og var það frúin hjartagóða, sem komin var, til að votta gleði sína yfir því, að jólagjöfin hennar hafði orðið drengnum og foreldrunum til svo mikillar huggunar og ánægju.

Hún hafði meðferðis fínt brauð og ávexti og flösku með aldinsafa, og svo færði hún drengnum nokkuð, sem honum þótti enn vænna um; það var gylt búr með dálitlum svörtum fugli í, sem söng inndælislega. Búrið með fuglinum var sett upp á dragkistuna gömlu skamt frá rúmi drengsins; hann gat séð til fuglsins og heyrt til hans, og enda þeir, sem fóru um þjóðveginn, gátu heyrt til hans, er hann söng.

Garða-Óli og garða-Stína komu ekki heim fyr en frúin var farin; þau sáu og fundu hvað Hans var glaður, en þeim

sýndist nú að þessi gjöf, sem honum hafði verið gefin, væri ekki nema til ómaks og fyrirhafnar.

»Þetta ríka fólk er ekki svo nærgætið sem skyldi«, sögðu þau. »Eigum við nú líka að hafa fuglsins að gæta? Það fer svo að lokum að kötturinn tekur hann«.

Nú leið ein vika og önnur til; kötturinn hafði á þeim tíma oft verið í stofunni og ekki einusinni gert fuglinn hræddan hvað þá heldur gert honm neitt mein.

Þá kom nokkuð fyrir, sem tíðindum sætti. Það var einhverju sinni síðdegis, að Hans var aleinn heima; foreldrarnir og hin börnin vóru úti við vinnu. Hann hafði æfintýrabókina milli handa og las um konu fiskimannsins, sem fékk allar óskir sínar uppfyltar; hún vildi verða kóngur og hún varð það, hún vildi verða keisari og hún varð það; en svo vildi hún verða algóður guð, — og þá sat hún aftur í forargryfjunni, þar sem hún var í fyrstunni.

Sú saga átti nú ekkert skylt við fuglinn eða köttinn, en það hittist einmitt svo á, að það var sagan, sem hann var að lesa, þegar þessi viðburður varð; það leið honum aldrei úr minni síðar.

Búrið stóð á dragkistunni; kötturinn stóð á gólfinu og hvesti grængul augun upp á fuglinn. Það var eitthvað í svip kattarins eins og hann vildi segja við fuglinn: »Ó, hvað þú ert inndæll! feginn vildi eg éta þig«.

Þetta skildi Hans; hann las það beint út úr svip kattarins.

»Burt með þig, kisa!« kallaði hann, »ætlarðu ekki að snáfa út úr stofunni?«

Það var eins og kötturinn hnepti sig saman til að taka stökkið.

Hans gat ekki náð til hans, hann hafði ekkert, sem hann gæti hent í hann, nema kærasta dýrgripinn sinn, æfintýrabókina. Henni kastaði hann, en hún var orðin laus í bandinu, svo að bindið hraut til einnar hliðar, en bókin sjálf til hinnar. Kötturinn hopaði seinstígur til baka á stofugólfinu og gaut augunum upp á Hans, eins og hann vildi segja:

»Vertu ekki að sletta þér fram í þetta, Hans litli! eg get bæði gengið og stokkið, en þú getur hvorugt«.

Hans hafði ekki augun af kettinum og var órór mjög; fuglinn var það líka. Þar var enginn, sem á yrði kallað, og var eins og kötturinn vissi það; hann myndaði sig aftur til að stökkva. Hans veifaði rúmábreiðunni, en kötturinn var ekki vitund hræddur við hana, og þegar Hans hafði líka kastað henni á hann árangurslaust, þá stökk hann upp á stólinn og þaðan í gluggakistuna, og var þá kominn nær fuglinum.

Hans fann blóðið glóðhitna í æðum sér, en hann var ekki að hugsa um það; hann hugsaði ekki nema um köttinn og fuglinn; hann var ekki sjálfbjarga ofan úr rúminu, hann gat ekki staðið á fótunum og enn síður gengið. Og nú var sem hjartað berðist upp við kverkar honum, er hann sá hvernig kötturinn einhenti sér úr glugganum beint yfir á dragkistuna og hratt á búrið svo að það valt um.

Fuglinn flögraði innan í búrinu ærður af hræðslu.

Hans hljóðaði upp yfir sig; hann kiptist allur við og í hugsunarleysi stökk hann ofan úr rúminu, og þaðan að dragkistunni, kipti niður kettinum og hélt um búrið fastatökum, með fuglinum í dauðskelkuðum. Hljóp hann síðan með búrið í hendinni út um húsdyrnar og út á veginn.

Tárin flóðu af augum honum fyrir fagnaðar sakir; hann kallaði hátt með feginslátum: »Eg get gengið, eg get gengið«.

Hann hafði fengið heilsuna aftur; slíks eru dæmi og nú kom það fram á honum.

Skólahaldarinn bjó skamt þaðan, og nú hljóp Hans þangað berfættur á skyrtunni og treyjunni og með fuglinn í búrinu.

»Eg get gengið«, kallaði hann, »guð minn góður!« og hann var grátkjökrandi af eintómum fögnuði.

Nú varð mikil gleði heima hjá garða-Óla og garða-Stínu. »Meiri gleðidag en þennan getum við ekki lifað«, sögðu þau bæði.

Hans var boðaður heim á herragarðinn, en þá leið hafði hann ekki gengið í mörg ár; það var eins og trén og hnotrunnarnir, sem hann þekti svo vel, kinkuðu kolli til hans og segðu: »Góðan daginn, Hans! velkominn hingað!« Sólin skein í andlit houum og hún skein beint inn í hjarta hans.

Ungu ágætis-hjónin á herragarðinum létu hann sitja hjá sér og mátti sjá á þeim að þau vóru eins fegin eins og drengurinn væri þeirra eigið barn.

En glöðust allra var herragarðsfrúin, sem hafði gefið honum æfintýrabókina, — gefið honum litla söngfuglinn. Fuglinn var nú reyndar dauður, — dauður af hræðslunni, en það var

eins og hann hefði verið meðalið til þess að Hans fékk heilsuna aftur, og bókin hafði verið til andlegrar vakningar fyrir hann og foreldrana; hann hafði hana enn, og hana vildi hann geyma og lesa, hvað gamall sem hann yrði. Nú gat hann líka sjálfur orðið foreldrum sínum að liði. Hann vildi læra einhverja handiðn, helzt af öllu bókband, »því þá«, sagði hann, »get eg fengið allar nýjar bækur að lesa«.

Að áliðnum degi boðaði herragarðsfrúin foreldrana á fund sinn. Þau herragarðshjónin höfðu átt tal saman um Hans. Hann var frómhjartaður og efnilegur drengur, sem bæði var gefinn fyrir bækur og hafði námsgáfur góðar. Guð styrkir það, sem gott er, og sannaðist það hér.

Það kvöldið lá einstaklega vel á hjónunum, er þau komu heim frá herragarðinum, einkum þó á Kristínu, en viku síðar grét hún, því þá lagði Hans litli á stað; hann var þá kominn í góð föt. Hann var góður drengur, en nú átti hann að fara langt í burt yfir saltan sjó; hann átti að ganga í skóla, — latínuskóla —, og mundi því líða svo árum skifti þangað til foreldrarnir sæju hann aftur.

Æfintýrabókina fékk hann ekki að hafa með sér, foreldrarnir vildu halda henni í minningar skyni. Og faðirinn las oft í henni, en aldrei nema tvær sögurnar, því þær þekti hann.

Og þau fengu bréf frá Hans, hvert öðru ánægjulegra. Hann var hjá góðu fólki og átti við góð kjör að búa; skemtilegast af öllu sagði hann sér þætti að ganga í skóla, því þar

mætti svo margt læra og fræðast um; hann óskaði sér að eins að hann mætti verða hundrað ára og svo með tíð og tíma skólahaldari«.

»Ef við nú lifðum það,« sögðu foreldrarnir og tókust fast í hendur eins og við altarisgöngu.

»Já, merkilegt er þetta, sem komið hefir fyrir hann Hans«, sagði Oli. »Drottinn hugsar líka um fátæks manns barn; það átti að sýna sig á kryplinum okkar; er það ekki því líkast, sem hann Hans læsi það upp fyrir okkur úr æfintýrabókinni?«

Svínahirðirinn.

Einusinni var fátækur kóngssonur; hann átti kóngsríki, sem var ofurlítið, en það var þó altént nógu stórt til þess að það mátti gifta sig upp á það, og það vildi hann nú.

Nú var það reyndar nokkuð mikil dirfska af honum, að hann þorði að segja við keisaradótturina: »Viltu mig?« en það þorði hann nú samt, því hann var frægur víða um lönd; það vóru kóngsdætur svo tugum skifti, sem mundu hafa þakkað honum fyrir í tilbót, en hún var nú ekki rétt á því.

Nú skulum við heyra.

Á leiði kóngsins, föður hans, óx rósatré, einstaklega fallegt rósatré. Það bar ekki blóm nema fimta hvert ár og það að eins eitt blóm, en það var rós, sem angaði svo sætt að ef maður þefaði af henni, þá gleymdi maður öllum sorgum og áhyggjum. Kóngssonurinn átti líka næturgala, sem var svo mikill söngfugl, að það var eins og öll fögur sönglög væru saman komin í barka hans. Þessa rós og þennan næturgala

átti nú keisardóttirin að fá, og var hvort um sig látið í silfurhylki og henni sent.

Keisarinn lét bera sendingarnar á undan sér inn í stóra salinn; var dóttir hans þá í »gestakomuleik« með hirðmeyjum sínum; þær gerðu ekki annað. Þegar hún sá stóru hylkin með gjöfunum í, þá klappaði hún saman lófunum af fögnuði.

»Eg vildi það væri dálítil kisa«, sagði hún, en þá var það rósin fallega, sem upp kom.

»Nei, hvað hún er snoturlega gerð!« sögðu allar hirðmeyjarnar.

»Hún er meira en snotur, hún er fögur«, sagði keisarinn.

En keisaradóttirin tók á henni og lá henni þá við að gráta.

»Fý, pabbi!« sagði hún, »hún er ekki tilbúin, hún er náttúrleg«.

»Látum okkur nú fyrst sjá, hvað í hinu hylkinu er, áður en við reiðumst«, mælti keisarinn, og kom þá upp úr því næturgalinn; hann söng svo yndislega að það var enginn hægðarleikur svona fyrsta kastið að segja neitt ílt um hann.

»*Superbe! charmant!*« sögðu hirðmeyjarnar, því þær töluðu allar frönsku, hver annari verr.

»Það er einstakt«, sagði einn aldraður hirðarherra, »hvað þessi fugl minnir mig á spiladós hásællar keisaradrotningarinnar; æ, já! það er alveg sami hreimurinn, sami framburðurinn«.

[1]) **Frb. süperb = ágætt, fyrirtak.**

[2]) **Frb. sjarmang = inndælt.**

»Já«, sagði keisarinn og grét eins og barn.

»Eg vona þó að hann sé ekki náttúrlegur«, sagði keisaradóttirin.

»Jú, það er náttúrlegur fugl«, sögðu þeir, sem höfðu komið með hann.

»Jæja, látið þá þann fugl fljúga«, sagði keisaradóttirin og ekki vildi hún með nokkru móti leyfa að kóngssonurinn kæmi.

En hann var ekki svo gerður að hann heyktist við þess konar; hann málaði sig í framan með mórauðum og svörtum lit, dró húfuna langt niður um höfuð sér og barði á dyr.

»Góðan daginn, keisari!« sagði hann, »gæti eg ekki orðið ráðinn til þjónustu hér í höllinni?«

»Já, það eru nú svo margir, sem sækja«, sagði keisarinn, »en látum sjá, — mér er þörf á pilti, sem getur gætt svínanna, því af þeim höfum við mikla mergð«.

Kóngssonurinn fékk nú það embætti, að vera keisaralegur svínahirðir. Til íbúðar var honum fengin léleg kytra niðri við svínastíuna og þar varð hann að kúra; en hann sat allan daginn við vinnu og þegar kvöld var komið, var hann búinn að smíða dálítinn pott einstaklega snotran; hann var kringsettur með bjöllum og jafnskjótt sem sauð í honum, þá klingdu þær svo fagurt og léku gamla lagið:

»Æ, minn kæri Ágústín!
Alt horfið burt, alt horfið burt«.

En það listilegasta, sem þessum potti fylgdi var það, að þegar maður hélt fingrinum í reykjargufunni upp úr honum,

þá mátti óðara lykta, hvaða mat væri verið að búa til á hverri einustu eldstó í allri borginni. Þetta var nú reyndar af alt öðru tagi en rósin.

Þá bar þar að keisaradótturina með öllum hirðmeyjunum og vóru þær á skemtigöngu, og er hún heyrði lagið, þá stóð hún við í sömu sporum og varð svo ánægjuleg í framan, því hún kunni líka að leika lagið: »Æ, minn kæri Ágústín« ; það var eina lagið, sem hún kunni, en það lék hún líka reiprennandi.

»Það er einmitt lagið, sem eg kann«, sagði hún ; »þetta hlýtur þá að vera mentaður svínahirðir. Heyrið þið ! það verður einhver ykkar að fara inn og spyrja, hvað hljóðfærið kosti«.

Ein af hirðmeyjunum varð þá að fara inn, en tréskó tók hún á fætur sér.

»Hvað seturðu upp fyrir þennan pott ?« sagði hirðmeyjan.

»Eg vil fá tíu kossa hjá keisaradótturinni«, sagði svínahirðirinn.

»O, guð varðveiti okkur !« sagði hirðmeyjan.

»Já, það getur nú ekki verið minna«, sagði svínahirðirinn.

»Nú, nú, hvað segir hann ?« spurði keisaradóttirin.

»Eg get sannarlega ekki fengið af mér að segja það«, mælti hirðmeyjau, »það er svo ljótt«.

»Þú getur þá hvíslað«; og hirðmeyjan hvíslaði.

»Ekki nema það, hann er dónalegur«, sagði keisaradóttirin og fór sína leið, en þegar hún hafði gengið spölkorn, hljómuðu bjöllurnar svo yndislega:

»Æ, minn kæri Ágústín!
Alt horfið burt, alt horfið burt«.

»Heyrðu!« sagði keisaradóttirin, »spurðu, hvort hann vilji tíu kossa hjá hirðmeyjunum mínum«.

»Nei, eg held eg þakki fyrir«, sagði svínahirðirinn, »eg vil fá tíu kossa hjá keisaradótturinni, að öðrum kosti læt eg ekki pottinn«.

»Ósköp er það nú leiðinlegt«, sagði keisaradóttirin, »en þá verðið þið að standa fyrir á meðan, svo enginn sjái.«

Og hirðmeyjarnar skipuðu sér fyrir og breiddu út kjóla sína og fékk svo svínahirðirinn kossana tíu, en keisaradóttirin fékk pottinn.

Nú varð glatt á hjalla. Alt kvöldið og allan daginn sauð potturinn; það var engin sú eldstó í allri borginni, að þær ekki vissu hvað eldað var á henni, hvort heldur hjá kammerherranum eða ræflaskóaranum. Hirðmeyjarnar dönsuðu og klöppuðu saman lófunum.

»Við vitum hver á að borða sætsúpu og pönnukökur, við vitum hver á að borða graut og rifjasteik. Er það ekki fróðlegt?«

»Jú, stórfróðlegt«, sagði yfir-fræðifóstran.

»Já, — en verið þið nú þagmælskar, því ég er dóttir keisarans.«

»Já, það veit hamingjan, það skulum við vera«, sögðu þær allar.

Nú er að segja af svínahirðinum, eða réttara kóngssyninum, — en ekki vissu þær betur en að hann væri óbreyttur svínahirðir — hann lét ekki daginn líða svo að hann hefði

ekki eitthvað fyrir stafni, — og nú smíðaði hann hrossabrest. Þegar hann snéri honum, þá hljómuðu allir þeir valsar, hopsar og polkar, sem þektir vóru frá heimsins fyrstu sköpun.

»Nei, þetta er »*superbe*«, sagði keisaradóttirin í því hún gekk fram hjá, »aldrei hef eg heyrt fallegri »músík«. Heyrðu, farðu inn og spurðu, hvað hljóðfærið kosti; en ekki kyssi ég aftur«.

»Hann vill fá hundrað kossa hjá keisaradótturinni«, sagði hirðmeyjan, sem inn fór til að spyrja.

»Er hann vitlaus?« sagði keisaradóttirin og gekk áfram; en er hún hafði gengið spölkorn, staldraði hún við. »Maður verður að uppörfa listina«; sagði hún, »ég er keisaradóttir. Segðu honum að hann skuli fá tíu kossa eins og í gær; það, sem á brestur, getur hann fengið hjá hirðmeyjunum mínum«.

»Já, en ekki er okkur um það«, sögðu hirðmeyjarnar.

»Hvaða vitleysa!« sagði keisaradóttirin; »þegar ég kyssi hann, þá getið þið gert það líka; minnist þess, að hjá mér fáið þið kost og kaup«. Tjáði þá hirðmeyjunum ekki annað en að fara inn til hans aftur.

»Hundrað kossa vil eg hafa hjá keisaradótturinni« sagði hann, »eða hvort okkar um sig heldur sínu«.

»Hvaða þys skyldi þetta vera þarna niður frá hjá svínastíunni?« sagði keisarinn, sem rétt í þessu hafði gengið fram á svalirnar. Hann néri á sér augun og setti upp gleraugun. »Nú, það eru hirðmeyjarnar, sem eru þarna að ólátast; eg verð víst að fara ofan til þeirra«; — og hann setti upp inniskóna sína, sem vóru troðnir niður á hælunum.

Það kynni nú að vera, að hann flýtti sér.

Þegar hann var kominn niður í garðinn, gekk hann hljóðlega, en hirðmeyjarnar áttu svo annríkt með að telja kossana, til þess að alt yrði rétt og svínahirðirinn fengi ekki of marga og ekki heldur of fáa; þær urðu því ekkert varar við keisarann. Hann tylti sér þá á tá.

»Hvað er þetta?« sagði hann, þegar hann sá þau kyssast, og lamdi þau í höfuðið með öðrum skónum sínum rétt í því er svínahirðirinn fékk sjötugasta og sjötta kossinn.

»Snáfið þið burt«, sagði keisarinn, því hann var reiður, og bæði tvö, dóttir hans og svínahirðirinn, vóru flæmd burt úr keisararíki hans.

Þarna stóð hún nú grátandi; svínahirðirinn skammaði hana og hellirigning dundi niður úr lofti.

»Æ, eg veslingur!« sagði keisaradóttirin, ó, að eg hefði tekið fríða kóngssyninum! Æ, mig ógæfusama!«

En svínahirðirinn gekk bak við tré og þurkaði svarta og mórauða litinn af andliti sínu, varpaði af sér vondu flíkunum og gekk nú fram í kóngssonar skarti sínu og var nú svo fríður ásýndum að keisaradóttirin varð ósjálfrátt að hneigja sig fyrir honum.

»Eg er búinn að fá á þér fyrirlitningu«, sagði hann, »þú vildir ekki eiga ærlegan kóngsson. Þú kunnir ekki að meta rósina og næturgalann, en svínahirðinn gaztu kyst fyrir skröpur einar. Þetta hefirðu nú fyrir«.

Og hann gekk inn í kóngsríki sitt, skelti aftur hurðinni og skaut fyrir loku og svo gat hún staðið fyrir utan og sungið:

»Æ, minn kæri Ágústín,
Alt horfið burt, alt horfið burt.«

Það er alveg áreiðanlegt.

»Það er ljóta sagan«, sagði hæna nokkur, og það í því hverfi bæjarins þar sem sagan ekki hafði gerzt. »Það er ljóta sagan, sem upp er komin í hænsnahúsinu; eg þori ekki að sofa ein í nótt; það vill til að við sitjum margar saman hérna á spítunni«. Og sagði hún þá söguna svo að fjaðrirnar risu á hinum hænunum og haninn drap niður kambinum.

Það er alveg áreiðanlegt.

En við byrjum nú á fyrstu upptökunum og þau vóru í öðru hverfi bæjarins, í hænsnahúsi nokkuru. Sólin rann og hænsnin flugu upp og settust á spítur sínar. Þeirra á meðal var hæna nokkur hvítfjöðruð og fótlág, sem varp eggjum sínum með stakri reglusemi og var í alla staði virðingarverð hæna; þegar hún var sezt upp, reytti hún sig með nefinu og datt þá af henni dálítil fjöður.

»Þarna fór þessi«, sagði hænan; »því meira sem eg reyti mig, því fallegri verð eg«. Og það sagði hún með kátínu,

því hún var glaðlyndust í þeim hænsnahóp, en að öðru leyti virðingarverð mjög, svo sem áður er sagt; og eftir það sofnaði hún.

Það var dimt alt í kring, hæna sat hjá hænu og sú, sem næst henni sat, svaf ekki; hún heyrði og hún heyrði ekki eins og maður á að heyra í þessum heimi, svo að maður verði ekki órór í geðinu út af því sem fyrir eyrun ber; hún varð fyrir hvern mun að segja næstu hænunni frá því: »Heyrðirðu hvað sagt var? Eg nefni ekki neina, en það er ein hænan, sem vill reyta sig til þess að verða falleg; væri ég hani, þá legði eg fyrirlitning á hana«.

Beint uppi yfir hænsnunum sat uglan með uglupabba og uglubörnum; sú fjölskylda hafði skarpa heyrn; þau heyrðu hvert orð, sem hænan, grannkona þeirra, sagði, og þau ranghvolfdu í sér augunum og uglumamma gustaði um sig með vængjunum: »Verið þið ekki að heyra á það, en þið munuð hafa heyrt hvað sagt er. Eg heyrði það með mínum eigin eyrum og mikið má eg heyra áður en mín eyru detta af. Það er ein af hænunum, sem hefir svo hraparlega gleymt, hvað hænu sæmir, að hún situr og reytir af sér allar fjaðrirnar og lætur hanann horfa á það.

»Hneykslið ekki smælingjana«, sagði uglupabbi, »það er ekki fyrir börn að heyra slíkt«.

»Eg ætla nú samt að segja uglunni, grannkonu minni, frá því, það er svo einstaklega heiðvirð ugla í allri umgengni«, og í sama bili flaug uglumamma til grönnu sinnar.

»Hú, hú!« vældu þær báðar og það svo að heyrðist

niður til dúfnanna í dúfnaskýlinu hjá gagnbúanum. »Hafið þið heyrt það? hafið þið heyrt það? ú-hú! það er ein hæna, sem hefir reytt af sér allar fjaðrirnar hanans vegna; hún króknar af kulda, ef hún ekki er króknuð, — ú-hú!«

»Hvar þá? hvar þá?« kurruðu dúfurnar.

»Í húsagarði gagnbúans; það er svo gott sem eg hefði séð það með eigin augum; það liggur við að það sé ósæmilegt til frásagna, en það er alveg áreiðanlegt«.

»Við trúum, við trúum hverju einasta orði«, sögðu dúfurnar og kurruðu svo heyrðist niður í hænsnagarðinn hjá þeim. »Það er ein hæna, sumir segja enda tvær, sem hafa reytt af sér allar fjaðrirnar, til þess að vera ekki eins í hátt og hinar og til þess að leiða að sér athygli hanans. Það er hættuspil; maður getur orðið innkulsa af því og dáið úr köldusótt, enda eru þær báðar dauðar«.

»Vaknið, vaknið!« galaði haninn og flaug upp á skíðgarðinn; hann var með stýrurnar í augunum, en hann galaði samt: »Þrjár hænur eru dauðar af lánlausri ást á hana; þær hafa reytt af sér allar fjaðrirnar; það er ljóta sagan; eg vil ekki halda henni hjá mér, látið hana lengra fara«.

»Látið lengra fara«, tístu leðurblöðkurnar, og hænurnar klökuðu og hanarnir göluðu: »Látið lengra fara, látið lengra fara!« og barst svo sagan úr einu hænsnahúsi í annað og að lokum til þess staðar, sem hún hafði haft sín fyrstu upptök.

»Það eru fimm hænur« sagði sagan, »sem reytt hafa af sér allar fjaðrirnar, svo að sjá mætti, hver mest hefði megrazt af ástarþrá til hanans, og svo hjuggu þær hver aðra til blóðs

og duttu dauðar niður, sér og sínum til smánar og svívirðingar, en eigandanum til stórskaða.

Og hænan, sem mist hafði litlu, lausu fjöðrina, kannaðist auðvitað ekki áftur við sína eigin sögu, og með því að hún var heiðvirð hæna, þá sagði hún: »Eg fyrirlít þessi hænsni; en það eru fleiri til af sama tagi. Slíku og öðru eins á ekki að þegja yfir og skal eg gera mitt til að saga þessi komi í blöðin, svo að hún berist um land alt; það er þeim mátulegt þessum hænsnum og ugluhyskinu líka«.

Það kom líka í blöðin og var prentað, og það er alveg áreiðanlegt, að *ein lítil fjöður getur orðið að fimm hænum*.

Síðasta perlan.

Það var á einu ríkisheimili, farsældarheimili; allir þar inni vóru glaðir og kátir, húsbændurnir, hjúin og vinirnir, því á þessum degi var sonur og erfingi í heiminn borinn; móðurinni og barninu leið vel.

Lampinn í svefnherberginu var hjúpaður til hálfs; þar var notalegt inni og héngu þykk tjöld úr dýrindis silki fyrir gluggum og vóru dregin þétt saman. Gólfábreiðan var þykk og mjúk sem mosi; alt var eins og í haginn búið til að blunda, sofa og njóta þægilegrar hvíldar; það gerði vökukonan líka; hún svaf og það mátti hún. Því hér var alt svo blessunarríkt og ánægjulegt.

Verndarandi hússins stóð við höfðalagið; yfir barnið, við brjóst móðurinnar breiddist eins og net úr blikandi stjörnum; hver þeirra um sig var heillaperla. Allar lífsins góðu dísir höfðu fært hinu nýfædda barni gáfur sínar; heilbrigði, auðlegð

ást og hamingja lýstu hér í ljóma, í stuttu máli alt, sem framast verður óskað hér á jörðu.

»Alt hefir hingað verið fært og gefið«, sagði verndarandinn.

»Nei!« heyrðist sagt rétt hjá; það var hinn góði engill barnsins. »Ein dís er ókomin enn með gáfu sína, en hún kemur, hún kemur einhverntíma með hana, þó það kunni að dragast árum saman. Síðustu perluna vantar«.

»Vantar? hér má ekkert vanta, en sé svo, þá leitum hana uppi, þessa voldugu dís; förum að finna hana«.

»Hún kemur, hún kemur einhverntíma; hennar perlu verður að hafa til þess að kerfið geti orðið bundið saman«.

»Hvar býr hún? hvar á hún heima? seg mér það; eg fer og sæki perluna«.

»Nú, þú vilt það«, sagði hinn góði engill barnsins; »eg skal leiða þig á hennar fund, hvar svo sem hennar verður að leita; hún hefir engan varanlegan samastað; hún kemur í höll keisarans og kofa kotungsins; hún fer ekki svo fram hjá nokkrum manni, að ekki verði eitthvað til menja og öllum færir hún einhverja gjöf, hvort sem það nú er heill heimur eða eitthvert leikfang. Það fer ekki heldur hjá því, að hún muni líka hitta þetta barn. Þér mun þykja, að ekki sé ráð nema í tíma sé tekið, og er þá best við förum að sækja perluna, seinustu perluna í allri þessari auðlegð«.

Og nú svifu þeir hönd í hönd til þess staðar, sem dísin dvaldi á um þennan tíma.

Það var stórhýsi með dimmum göngum og tómum stof-

um, og var þar einhver undarleg kyrð á öllu; vóru þar opnir gluggar í röð, svo að hráslagaloftið að utan lagði inn í húsið, en fyrir gluggunum héngu hvít tjöld löng og síð og blöktu fyrir vindsúgnum.

Á miðju gólfinu stóð opin líkkista og í henni lá lík konu einnar, sem dáin var í blóma aldurs síns; hún var alþakin yndislegum, glænýjum rósum, svo að ekki sást annað en hendurnar fögru lagðar í kross og andlitið svipgöfga, sem dýrðlegt var orðið í dauðanum með hinum háleita blæ alvörunnar og helgunarinnar í guði.

Við kistuna stóð maður hennar og börn; það var heill hópur; hið minsta hafði hann á handlegg sér; þau kvöddu hana í síðasta sinn, og maðurinn kysti á hönd hennar, höndina, sem nú var eins og visið laufblað, en hafði áður veitt þeim hjúkrun og þægindi með krafti sínum og kærleika. Beisk og höfug tár hrundu í stórum dropum niður á gólfið; en ekki var þar talað nokkurt orð. Í þeirri þögn bjó heill sorgarheimur. Og þau gengu burt með grátekka, hægt og stilt.

Ljós logaði þar inni, blaktandi í vindinum og teygði upp rautt skarið. Ókunnugir menn komu inn, lögðu lokið yfir hina framliðnu og slóu hart á naglana; hamarshöggin buldu svo að undir tók í herbergjum og göngum hússins; þau ómuðu til hjartna þeirra, sem áttu um svo sárt að binda.

»Hvert ertu að fara með mig?« sagði verndarandinn; »ekki býr hér nein dís, sem á þá perlu, er teljast megi með bestu gjöfum lífsins«.

»Á þessum stað býr hún, hérna á þessari helgu stund«,

sagði verndarengillinn og benti út í horn, og þar sem móðirin hafði setið í lifanda lífi innan um blóm og myndir, þar sem hún eins og heilladís hússins hafði horft kærleiksríkum augum til bónda síns, barna og vina, þar sem hún hafði lýst eins og sólargeisli á heimilinu og verið sameiningarband og hjarta alls og allra, sem þar vóru, — þar sat nú ókunn kona í síðum klæðum; það var *Sorgin*, sem nú var orðin húsfreyja og móðir í stað hinnar framliðnu. Brennandi tár hrundi niður í skaut hennar, og varð að perlu; hún glitraði með öllum regnbogans litum og engillinn greip hana og stóð af henni birta eins og af stjörnu með sjölitum ljóma.

»Sorgarperluna, síðustu perluna má ekki vanta ; af henni eykst hinum öðrum perlum ljómi og máttur. Hér máttu sjá litaskraut friðarbogans, — friðarbogans, sem tengir jörðina við himininn. Í hvert sinn, er einhver ástvinur deyr frá oss, þá eignumst vér á himnum einum vininum fleira, sem vér þráum. Vér horfum úr náttmyrkri jarðarinnar upp til stjarnanna, upp til fullkomnunarinnar. Virtu fyrir þér sorgarperluna ; í henni eru fólgnir Psykke-vængirnir, sem bera oss burtu héðan«.

Við hið yzta haf.

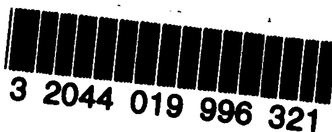
Tvö stór hafskip höfðu verið gerð út í norðurheimskautsferð til að kanna takmörk landanna í nyrztu höfum og freista hve langt mannlegri orku mætti auðið verða að brjótast áfram þar um slóðir. Ár og dag út höfðu skipverjar verið að svalka þar í þoku og ís og átt í miklu vosi og erfiði; nú vóru komnar veturnætur og sól af lofti, og nú var samfelt langnætti fyrir höndum í margar, margar vikur; alt umhverfis var fjalfella af ís og í henni lágu skipin við festar; fönnin lá í stórsköflum og höfðu menn gert sér snjóhús, sem vóru í laginu eins og býflugnakarfir; sum vóru á stærð við fornmannahauga vora, en sum ekki stærri en svo að tveir eða fjórir menn gátu komizt fyrir í þeim. Ekki var dimt, það var öðru nær; norðurljósin loguðu þjótandi, rauð og blá; það var stórkostlegur flugeldagangur, sem ekki varð lát á, og sló birtunni niður á snjóinn; það var eitt einasta ljómandi rökkur. Þegar sem bjartast var,

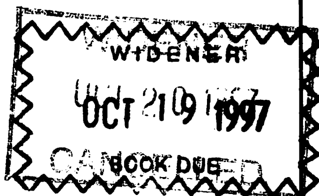
komu hópar þarlendra manna akandi í sleðum á ísnum; vóru þeir skringilegir útlits í loðnum skinnfötum og komu með kynstur af skinnum, svo að þá urðu auðfengnar gólfábreiður í snjóhúsin, og jafnframt komu skinnin skipverjum í góðar þarfir fyrir undirsængur og rekkjuvoðir, og hreiðruðu þeir um sig undir snjóræfrinu og kendu ekki kulda, þó frostharkan fyrir utan væri svo mikil, að aldrei er neitt þvílíkt hjá oss um hávetur, þegar kaldast er. Hér hjá oss var enn þá haust og um það vóru þeir að hugsa þarna norður við íshjarann; þeir mundu eftir sólskininu í átthögum sínum og rauðgula laufinu á trjánum. Stundaklukkan sýndi þeim, að það var kvöld og háttatími, og í einu af snjóhúsunum vóru þegar háttaðir tveir; hafði sá yngri haft með sér að heiman biflíu, sem amma hans hafði gefið honum áður en hann lagði á stað, og var biflían hans besti og dýrmætasti fjársjóður. Á hverri nóttu hafði hann hana undir höfðalaginu, og vissi hann frá bernskuárunum hvað í henni stóð. Á hverjum degi las hann einhvern kafla í henni og þegar hann lá í fleti sínu, þá varð það honum svo huggunarríkt, þegar honum runnu í huga þessi helgu orð: »*Þó eg tæki vængi morgunroðans og byggi við hið yzta haf, þá mundir þú samt einnig þar leiða mig og þín hægri hönd halda mér föstum*«, — og meðan þessi orð sannleikans og trúarinnar vóru honum í huga, lét hann aftur augun og svefninn kom og draumurinn kom, sem færir andanum opinberun frá guði; það var sálin, sem lifði og iðjaði þessa stundina, meðan líkaminn naut hvíldar; og hann fann og skynjaði; það var eins og hann heyrði sönglög við gömul og ástkær ljóð, sem hann kunni;

það andaði a honum svo blítt, svo sumarhlýtt, og úr bóli sínu sá hann skínandi birtu yfir sér eins og geisla legði inn um snjóhvolfið að ofan; hann lyfti upp höfðinu; þetta skínandi hvíta vóru ekki veggirnir eða ræfrið, það vóru stórir vængir, sem stóðu út af öxlum engils, og hann horfði upp í hina blíðu, bjartljómandi ásjónu hans. Og það var upp úr blöðum hinnar helgu bókar, sem engillinn lyfti sér, eins og upp úr bikar liljublóms, og hann breiddi vítt út vængi sína, og veggir snjóhússins sigu niður í kringum hann, eins og létt og loftkend þokublæja; grænu merkurnar heima og hæðirnar með rauðbrúnu skógunum lágu alt umhverfis í sólskinsblíðu og logni á fögrum haustdegi; hreiðrið storksins var tómt, en eplin héngu enn þá á villi-apaldrinum, þó laufið væri fallið; það stirndi á rós-berin og starinn söng í litla, græna búrinu yfir glugga bóndastofunnar, heimilisins hugumkæra. Starinn brýndi sönghljóðin á laginu, sem honum hafði verið kent, og amma hengdi arfa utan um búrið, eins og sonarsonurinn hafði verið vanur að gera, og járnsmiðsdóttirin unga og fríða stóð við brunninn, tók upp vatn í fötu og kinkaði kolli við ömmu, og amma benti henni og sýndi henni bréf, sem komið var langar leiðir að. Á þessum morgni var það komið frá köldu löndunum, frá sjálfu norðurheimskautinu, þar sem sonarsonurinn var undir verndarhendi Drottins. Og þau hlóu og grétu, — og hann, sem var svo langt í burtu, innan um ísinn og snjóinn, hann, sem var í andans heimi undir vængjum engilsins, hann sá og heyrði alt og hló og grét með þeim. Og það vóru lesin hátt upp úr bréfinu þessi orð biflíunnar: —

»Við hið yzta haf mun hans hægri hönd halda mér föstum« — Það ómaði alt umhverfis eins og fegursti sálmasöngur og engillinn breiddi vængi sína eins og blæju yfir sofandann. Draumurinn var á enda. Það var svartamyrkur í snjóhúsinu, en biflían lá undir höfðalagi sonarsonarins og trúin og vonin var í hjarta hans — »við hið yzta haf«.

3 2044 019 996 321

WIDENER
OCT 9 1997
BOOK DUE